

Program aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020

25 maja 2015 roku

„Partnerstwo JST Ziemi Dzierżoniowskiej – wspólnie w stronę zrównoważonego rozwoju”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach konkursu na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (edycja 2) z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007 –2013

SPIS TREŚCI

	Strona
1. Wprowadzenie	3
2. Zagadnienie aktywności społeczno – zawodowej w świetle najważniejszych europejskich i krajowych dokumentów programowych	4
3. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Ziemi Dzierżoniowskiej - ujęcie syntetyczne	16
3.1. Ludność	16
3.2. Gospodarka	21
3.3. Rynek pracy	26
3.4. Uwarunkowania społeczne rozwoju lokalnego	47
4. Świadomość innowacyjna i przedsiębiorcza mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej	54
5. Tendencje w zakresie kierunków i form rozwoju aktywności społeczno-zawodowej	64
5.1. Regionalne i lokalne polityki rozwojowe	64
5.2. Analiza możliwości pozyskania dofinansowania na realizację przedsięwzięć z zakresu wspierania aktywności społeczno-zawodowej, świadomości innowacyjnej oraz rozwoju od najmłodszych lat	80
5.3. Dobre praktyki w zakresie aktywizacji społeczno – zawodowej	121
5.4. Rekomendacje dotyczące finansowania i organizacji działań w ramach Programu	139
6. Podmioty z zakresu wspierania aktywności społeczno-zawodowej, świadomości innowacyjnej oraz rozwoju od najmłodszych lat	142
7. Cel główny Programu	153
8. Działania w ramach głównych obszarów tematycznych	155
I. Gospodarka i rynek pracy	155
II. Usługi publiczne i społeczne	163
III. Kapitał społeczny	166
9. Podmioty wdrażające Program	169
10. Źródła finansowania Programu	171
11. Załączniki	173
12. Spis dokumentów	191

1. Wprowadzenie

Prezentowany Program aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców **Ziemi Dzierżoniowskiej**¹ na lata 2014-2020 jest jednym z trzech programów sektorowych realizowanych w ramach projektu: **„Partnerstwo JST Ziemi Dzierżoniowskiej – wspólnie w stronę zrównoważonego rozwoju”**. Projekt, którego głównym celem jest wypracowanie spójnej wizji rozwojowej Ziemi Dzierżoniowskiej jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach konkursu na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (edycja 2) z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

W wyniku stojących przez samorządami lokalnymi wyzwań w zakresie realizacji zadań publicznych coraz istotniejszą rolę odgrywa kwestia współpracy międzygminnej w ramach **obszarów funkcjonalnych**². Dotyczy ona coraz szerszego wachlarza zagadnień w tym również działań z zakresu aktywizacji społeczno - zawodowej. Mimo, iż w wielu przypadkach działania aktywizacyjne realizowane są na poziomie gminnym to istnieje pewna sfera aktywności, których koordynacja może przebiegać we współpracy w ramach tworzonego partnerstwa Ziemi Dzierżoniowskiej.

Niniejszy Program aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 stanowi jedną z pierwszych prób identyfikacji i wypracowania kierunków działań we wskazanym obszarze tematycznym.

W zakresie identyfikacji najważniejszych zjawisk społeczno – gospodarczych opracowania została syntetyczna diagnoza Ziemi Dzierżoniowskiej, która w wybranych obszarach bazuje się na wynikach przeprowadzonej diagnozy wykonanej na potrzeby Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020. Diagnoza obszaru wsparcia dotyczy najważniejszych zagadnień demograficznych, gospodarczych, społecznych oraz istotnej kwestii rynku pracy Ziemi Dzierżoniowskiej. Prace diagnostyczne polegały ponadto na identyfikacji najważniejszych trendów w dziedzinie aktywizacji społeczno – zawodowej, pozyskaniu wiedzy w zakresie potencjalnego finansowania działań, dobrych praktyk w analizowanym obszarze tematycznym oraz przeglądzie dotychczasowych polityk i strategii jednostek tworzących Ziemię Dzierżoniowską.

Głównym celem prezentowanego programu jest wskazanie na możliwe do realizacji działania w obszarze aktywności społeczno – zawodowej we współpracy ze wszystkimi jednostkami samorządowymi Ziemi Dzierżoniowskiej, przy jednoczesnym aktywnym udziale jak największej liczby partnerów zewnętrznych. To właśnie czynny udział wskazanych w Programie partnerów, reprezentujących różne obszary życia społeczno – gospodarczego w zasadniczym stopniu przyczyni się do jego powodzenia i przełoży się na wzrost kompetencji, umiejętności społecznych oraz szerzej pojmowanego Kapitału Społecznego.

¹ Obszar Funkcjonalny „Ziemia Dzierżoniowska” jest tożsamy z Powiatem Dzierżoniowskim. W niniejszym dokumencie obie nazwy służące określeniu zasięgu analizowanego obszaru mogą występować naprzemiennie.

² **Miejski obszar funkcjonalny** – zgodnie z KPZK 2030 jest to układ osadniczy ciągły przestrzennie, złożony z odrębnych administracyjnie jednostek (gmin miejskich, wiejskich i miejsko-wiejskich) i składający się ze zwanego obszaru miejskiego oraz powiązanej z nim funkcjonalnie strefy zurbanizowanej. KPZK 2030 wyróżnia cztery podtypy MOF: obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich, regionalnych, subregionalnych i lokalnych. Typologia ta odnosi się do funkcji ośrodków miejskich w systemie osadniczym kraju i została oparta głównie o ich wielkość.

2. Zagadnienia aktywności społeczno – zawodowej w świetle najważniejszych europejskich i krajowych dokumentów programowych

Zagadnienia związane z rozwojem i wspieraniem aktywności społeczno – zawodowej społeczeństw ma swój wyraz w licznych politykach i strategiach rozwojowych, sporządzanych na różnych poziomach zarządzania terytorialnego. Rozwój szeroko pojmowanego kapitału ludzkiego, w tym podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych ma współcześnie decydujący wpływ na poprawne funkcjonowanie systemów społeczno – gospodarczych.

Kwestie rozwoju społecznego i zawodowego zyskują coraz większego znaczenia w kontekście wspólnotowych polityk rozwojowych Unii Europejskiej. Coraz wyraźniej widoczny jest kierunek wsparcia „miękkich” kompetencji społecznych, mających docelowo przełożenie na bardziej efektywny rozwój gospodarczy i dobrobyt społeczeństwa. Najważniejszymi dokumentami programowymi Unii Europejskiej w zakresie stymulowania rozwoju społeczno – zawodowego i wyznaczania zasadniczych kierunków rozwoju wspólnoty zaliczyć należy scharakteryzowaną poniżej Strategię Unii Europejskiej – Europa 2020 oraz Europejską Strategię Zatrudnienia.

2.1. Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Jednym z najważniejszych dokumentów strategicznych określających kierunki rozwoju Wspólnoty Europejskiej w perspektywie 2020 roku jest strategia rozwoju Unii Europejskiej - Europa 2020. Dokument uwzględnia stojące przed całą Europą wyzwania rozwojowe, do których zaliczyć należy m.in.: nasilające się zjawisko globalizacji, internacjonalizacji, starzenia się społeczeństwa oraz potrzebę racjonalnego wykorzystania zasobów i potencjałów rozwojowych. Z uwagi na okres w jakim powstała strategia – globalny kryzys gospodarczy – jej zapisy w znacznej mierze stanowią odpowiedź na szereg zachodzących w przestrzeni społeczno - gospodarczej negatywnych zmian.

Celem Strategii Europa 2020 jest poprawa konkurencyjności Europy w wymiarze gospodarczym, społecznym, przestrzennym przy jednoczesnej poprawie standardów życia jej mieszkańców. Efektem jej realizacji ma być gospodarka oparta na wiedzy, niskoemisyjna, promująca przyjazne środowisko technologiczne, oszczędnie gospodarująca zasobami, kreująca nowe „zielone” miejsca pracy a zarazem zachowująca dbałość o spójność społeczną. Strategia „Europa 2020” jest zarówno kontynuacją śmiałej wizji rozwoju nakreślonej przez Strategię Lizbońską, jak i próbą odpowiedzi na słabości europejskiej gospodarki, które ze wzmożoną siłą ujawniły się podczas ostatniego kryzysu, który przyniósł największe od co najmniej 80 lat załamanie gospodarcze oraz uwidocznili poważne słabości strukturalne gospodarek europejskich.

W celu osiągnięcia wskazanych założeń Strategia Europa 2020 wskazuje trzy wzajemnie powiązane ze sobą **PRIORYTETY**:

1. **Rozwój inteligentny**: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.
Rozwój inteligentny oznacza poprawę sytuacji w obszarze:
 - Edukacji (ponoszenie kwalifikacji zawodowych, zachęcanie do podejmowania nauki na różnych poziomach),
 - Badań naukowych i innowacji (tworzenie nowych produktów i usług zwiększających wzrost gospodarczy i zatrudnienie a także przyczynienie się do rozwiązywania problemów społecznych),
 - Społeczeństwa cyfrowego (rozwój i powszechne wykorzystanie technologii informacyjno - komunikacyjnych).
2. **Rozwój zrównoważony**: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Priorytet ten oznacza w szczególności:

- Budowanie bardziej konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej, korzystającej z zasobów w sposób racjonalny i oszczędny,
 - Ochronę środowiska naturalnego, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zapobieganie utracie bioróżnorodności,
 - Wykorzystanie pierwszoplanowej pozycji Europy do opracowania nowych, przyjaznych dla środowiska technologii i metod produkcji,
 - Wprowadzenie efektywnych, inteligentnych sieci energetycznych,
 - Wykorzystanie sieci obejmujących całą UE do zapewnienia dodatkowej przewagi rynkowej firmom europejskim (zwłaszcza małym przedsiębiorstwom produkcyjnym),
 - Poprawienie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza w odniesieniu do MŚP
 - Pomaganie konsumentom w dokonywaniu świadomych wyborów.
3. **Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu:** wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Realizacja tego priorytetu nastawiona jest głównie na:
- Podniesienie stopy zatrudnienia w Europie, zwłaszcza dla kobiet, młodych ludzi i pracowników starszych wiekiem,
 - Pomaganie młodym ludziom w przewidywaniu zmian i radzeniu sobie z nimi dzięki inwestycjom w podnoszenie kwalifikacji i szkolenia,
 - Modernizację rynków pracy i systemów opieki społecznej,
 - Zagwarantowanie, że cała UE odniesie korzyści z wzrostu.

Realizacja założeń Strategii Europa 2020 przebiega w obszarze **5 CELÓW ROZWOJOWYCH**, monitorowanych na podstawie określonego zbioru wskaźników, które zgodnie z założeniami strategii mają zostać osiągnięte do roku 2020.

CEL 1: OSIĄGNIĘCIE WSKAŹNIKA ZATRUDNIENIA NA POZIOMIE 75%, wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów.

CEL 2: POPRAWA WARUNKÓW PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI BADAWCZO-ROZWOJOWEJ, w szczególności z myślą o tym, aby łączny poziom inwestycji publicznych i prywatnych w tym sektorze osiągnął 3% PKB; ponadto Komisja Europejska opracuje wskaźnik odzwierciedlający efektywność działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej.

CEL 3: ZMNIEJSZENIE EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH O 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 r. 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości.

CEL 4: PODNIESIENIE POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.

CEL 5: WSPIERANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.

Tabela 1. Cele rozwojowe Strategii Europa 2020

Cele rozwojowe	Wskaźnik	Wartość wskaźnika w 2020 roku
1. Zatrudnienie	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata	wskaźnik zatrudnienia na poziomie 75%
2. Badania i rozwój	Nakłady na B+R (w % PKB)	3% PKB UE na inwestycje w badania i rozwój (B+R)

Cele rozwojowe	Wskaźnik	Wartość wskaźnika w 2020 roku
3. Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii	Emisja gazów cieplarnianych (1990 =100)	Wskaźnik „20/20/20” w zakresie klimatu i energii – zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z 1990 r., zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20% ¹
	Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto	
	Zużycie energii pierwotnej	
4. Edukacja	Odsetek osób zbyt wcześnie kończących naukę	poniżej 10%
	Odsetek osób w wieku 30–34 lat z wykształceniem wyższym lub równoważnym	powyżej 40 proc
5. Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Wskaźnik bardzo niskiej intensywności pracy w gospodarstwie domowym	zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln
	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów społecznych)	
	Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej	

Źródło: Strategia Europa 2020

Instrumentami w zakresie realizacji celów strategii Europa 2020 są opracowywane przez państwa członkowskie Krajowe Programy Reform oraz przygotowane przez Komisję Europejską **INICJATYWY PRZEWODNIE** (ang. flagship initiatives), realizowane na poziomie całej Unii, państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych.

Określone poniżej inicjatywy przewodnie wpisują się w 3 priorytety Unii Europejskiej:

1. Rozwój inteligentny

- Europejska agenda cyfrowa – osiągnięcie trwałych korzyści gospodarczych i społecznych z jednolitego rynku cyfrowego, opartego na dostępie do szerokopasmowego Internetu,
- Unia innowacji – poprawa warunków ramowych dla innowacji oraz wykorzystanie innowacji do rozwiązania najważniejszych problemów społecznych i gospodarczych wskazanych w strategii Europa 2020,
- Mobilna młodzież – poprawa jakości na wszystkich poziomach edukacji i szkoleń oraz zwiększanie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej,

2. Rozwój zrównoważony

- Europa efektywnie korzystająca z zasobów – wsparcie zmiany w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i efektywniej korzystającej z zasobów środowiska oraz dążenie do wyeliminowania zależności wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska przyrodniczego,
- Polityka przemysłowa w erze globalizacji – poprawa warunków dla przedsiębiorczości, zwłaszcza MŚP oraz wsparcie rozwoju silnej bazy przemysłowej, zdolnej do konkurencyjności w skali globalnej,

3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu

- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy, przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności, w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienie trwałości europejskich modeli społecznych,

- Europejski program walki z ubóstwem – zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w

Z pośród przygotowanych siedmiu inicjatyw flagowych (projektów przewodnich), kluczowymi dla polityki rynku pracy są dwie: „Mobilna Młodzież” i „Program na rzecz nowych umiejętności i miejsc pracy”³. Pozostałe, komplementarne inicjatywy to: „Europejski program walki z ubóstwem”, „Unia innowacji”, „Europejska agenda cyfrowa”, „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” oraz „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”.

Inicjatywa przewodnia: **„Mobilna młodzież”** zawiera w sobie działania na rzecz poprawy wyników systemu kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy. Inicjatywa przewiduje wspieranie mobilności i współpracy akademickiej (np. w ramach programu Erasmus). Należy również dokonać modernizacji szkolnictwa wyższego, wykorzystując najlepsze rozwiązania wdrażane na świecie oraz rozwijać mechanizmy uznawania kwalifikacji nieformalnych. Przewiduje się także wzmocnienie działań mających na celu ułatwienie młodzieży wchodzenia na rynek pracy dzięki programom stażowym i praktykom zawodowym.

„Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” to natomiast zestaw działań na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania podaży do popytu na rynku pracy. W ramach projektu przewiduje się kontynuację wdrażania modelu łączącego elastyczność i bezpieczeństwo w zatrudnieniu z uwzględnieniem uwarunkowań specyficznych dla każdego państwa członkowskiego. Postuluje się również ułatwienie mobilności zawodowej siły roboczej w UE oraz wsparcie dla długookresowej polityki migracji zarobkowych. Ponadto państwa członkowskie powinny stale monitorować systemy podatkowy i wsparcia socjalnego, dążąc do eliminacji bodźców zmniejszających chęć do podjęcia pracy.

„Europejski program walki z ubóstwem” koncentruje się na działaniach w zakresie zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. W ramach projektu powstanie platforma współpracy i wymiany dobrych praktyk w zakresie walki z wykluczeniem. Państwa członkowskie powinny opracować programy rozwiązywania problemów grup szczególnie zagrożonych – m.in. samotnych rodziców, osób starszych, niepełnosprawnych, mniejszości czy bezdomnych. Należy także zapewnić wsparcie osobom zagrożonym ubóstwem, wykorzystując w pełni krajowe systemy emerytalne oraz socjalne.

2.2. Europejska Strategia Zatrudnienia

Jednym z priorytetów polityki wspólnotowej Unii Europejskiej jest stałe podnoszenie poziomu zatrudnienia zarówno w krajach członkowskich jak i stowarzyszonych i kandydujących do UE. Zwiększenie liczby osób aktywnych zawodowo przełoży się bezpośrednio na poprawę jakości życia społeczeństw, poprawi spójność społeczną oraz ograniczy ubóstwo.

Europejska Strategia Zatrudnienia (ESZ) to zbiór naczelných zasad i priorytetów ukierunkowujących działania Unii Europejskiej na określone cele w zakresie polityki zatrudnienia. Jej celem jest koordynacja narodowych polityk zatrudnienia państw członkowskich, a także wyznaczanie kierunków rozwoju w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania bezrobociu, rozwijania potencjału kadrowego oraz integracji społecznej rynku pracy.

³ Szczegółowy opis Inicjatyw Przewodnych w ramach Strategii Europa 2020 znajduje się na stronie Komisji Europejskiej - <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=pl&catId=956>

ESZ powstała w oparciu o Strategię Europa 2020 i określonych w niej 10 zintegrowanych wytycznych, stanowiących podstawę do opracowania przez rządy państw członkowskich Krajowych Programów Reform (KPR). W myśli Strategii Europa 2020 są nimi:

1. Zapewnienie jakości i stabilności finansów publicznych.
2. Rozwiązanie problemu nierównowagi makroekonomicznej.
3. Zmniejszenie nierównowagi w strefie euro.
4. Optymalizacja pomocy na rzecz badań i rozwoju oraz innowacji, wzmocnienie trójkąta wiedzy i uwolnienie potencjału gospodarki cyfrowej.
5. Bardziej efektywne korzystanie z zasobów i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.
6. Poprawa otoczenia biznesu i środowiska konsumenckiego oraz modernizacja bazy przemysłowej, aby zapewnić funkcjonowanie rynku wewnętrznego w pełnym zakresie.
7. Zwiększenie uczestnictwa kobiet i mężczyzn w rynku pracy, ograniczanie bezrobocia strukturalnego i promowanie jakości zatrudnienia.
8. Rozwijanie zasobów wykwalifikowanej siły roboczej odpowiadającej potrzebom rynku pracy oraz promowanie uczenia się przez całe życie.
9. Poprawa jakości i wydajności systemów kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach oraz zwiększenie liczby osób podejmujących studia wyższe lub ich odpowiedniki.
10. Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa.

W reakcji na wysoki poziom bezrobocia w Europie Komisja Europejska zainicjowała w kwietniu 2012 r. realizację szeregu środków na rzecz zwiększenia zatrudnienia, tzw. „pakietu dotyczącego zatrudnienia”. Pakiet dotyczący zatrudnienia opiera się na Programie na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia w ramach strategii „Europa 2020”, a jego realizacja odbywa się przy wsparciu ze strony Europejskiego Obserwatorium Zatrudnienia oraz przy pomocy Programu wzajemnego uczenia się.

2.3. Krajowy Program Reform (KPR)⁴

Kluczowym elementem wdrażania strategii „Europa 2020” w Polsce jest Krajowy Program Reform (KPR). Uwzględnia on krajowe uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego, wyznacza cele, które Polska powinna osiągnąć w 2020 r. Zasadniczym celem Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” (przyjętego przez Radę Ministrów 26 kwietnia 2011 r.) jest budowa trwałych podstaw wzrostu gospodarczego, przy łączeniu celów unijnych z priorytetami krajowymi. Przedstawione w nim reformy ukierunkowane są na przezwyciężenie barier rozwojowych, hamujących potencjał rozwojowy kraju. Ukierunkowane działania rozwojowe, których celem jest odrabianie zaległości rozwojowych oraz budowie nowych przewag konkurencyjnych koncentrują się w **trzech obszarach priorytetowych**:

1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego,
2. **Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego,**
3. **Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.**

Odrabianie zaległości rozwojowych polegać będzie nie tylko na zmniejszeniu dystansu w rozwoju infrastrukturalnym kraju (m.in. w transporcie, energetyce, telekomunikacji, poprawie otoczenia prawnego – organizacyjnego działań) lecz w dużej mierze skupiają się na rozwoju szeroko rozumianej infrastruktury społecznej. Działania w tym obszarze koncentrują się na wzroście przedsiębiorczości i kreatywności społecznej, rozbudowie infrastruktury społecznej, wspieraniu edukacji i rozwijaniu współpracy nauki z gospodarką.

⁴ http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/1_NOWA%20STRONA/Aktualnosci/2014/KPR_2014-2015.pdf

Krajowy Program Reform zawiera listę działań, których realizacja przyczynia się do wypełniania przez Polskę zapisów strategii „Europa 2020”. Pogrupowane zostały one w ramach poniższych celów:

- Cel w zakresie zatrudnienia
- Cel w zakresie nakładów na B+R
- Cele energetyczne
- Cele w zakresie edukacji
- Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu

Szczególnie istotne z punktu widzenia wspierania aktywności społeczno – zawodowej społeczności są działania określone w ramach celu w zakresie zatrudnienia, edukacji i przeciwdziałania ubóstwu.

Cel w zakresie zatrudnienia będzie realizowany przy wykorzystaniu zarówno Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), jak i regionalnych programów operacyjnych (RPO). PO WER uwzględni długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Do realizacji celu w **zakresie zatrudnienia** przyczyniać się będą w szczególności następujące priorytety inwestycyjne:

- 8.6 trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży
- 8.8 równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
- 8.9 przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian
- 8.10 aktywne i zdrowe starzenie się
- 8.11 modernizacja instytucji działających na rynku pracy, takich jak publiczne i prywatne służby zatrudnienia, oraz lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, w tym poprzez przedsięwzięcia służące zwiększaniu ponadnarodowej mobilności pracowników, oraz systemy mobilności oraz lepszej współpracy instytucji i właściwych zainteresowanych podmiotów
- 10.2 poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć, zwłaszcza w przypadku grup w niekorzystnej sytuacji
- 10.3 wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
- 10.3 bis – lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Ponadto cel będzie realizowany na poziomie regionalnym, gdzie wsparcie bezpośrednie w zakresie aktywizacji zawodowej będzie udzielane w ramach regionalnych programów operacyjnych (RPO).

Cele edukacyjne określone w ramach strategii „Europa 2020” wspierane będą działaniami podejmowanymi w ramach funduszy strukturalnych (m.in. PO WER i RPO) w następujących priorytetach inwestycyjnych:

- 10.1 ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia

- 10.2 poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć, zwłaszcza w przypadku grup w niekorzystnej sytuacji
- 10.3 wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
- 10.3bis – lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami
- 10.4 inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Cel w zakresie ograniczania ubóstwa realizowany będzie głównie z wykorzystaniem następujących priorytetów inwestycyjnych na poziomie krajowym w ramach PO WER i RPO):

- 9.4 aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie 9.7 ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
- 9.8 wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia a także uzupełniając w ramach następujących priorytetów inwestycyjnych POIS:
- 9.1 inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych.

Ponadto cel będzie realizowany na poziomie regionalnym, gdzie wsparcie bezpośrednie udzielane będzie w ramach regionalnych programów operacyjnych (RPO)

2.4. Polska 2030 – Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Polska 2030 to dokument, który zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 roku określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego Polski w perspektywie 20 lat. Strategia uwzględnia szereg uwarunkowań, będących następstwem zmian społecznych, politycznych, ekonomicznych i gospodarczych w ujęciu wewnętrznym jak i zewnętrznym. Opiera się na diagnozie przedstawionej w raporcie Polska 2030 - Wyzwania Rozwojowe, będącego zgodnie z zaleceniem Ministra Rozwoju Regionalnego podstawą diagnostyczną wszystkich tworzonych obecnie strategii w Polsce.

Celem głównym Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju - Polska 2030 - Trzecia fala nowoczesności **jest poprawa jakości życia Polaków** mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Zgodnie z zapisami strategii Polska 2030 działania strategiczne realizowane są w **trzech obszarach strategicznych**, podzielonych na osiem części. Każdej z części podporządkowane są konkretne cele strategiczne oraz kierunki interwencji. Podział działań strategicznych przedstawia się według następującego układu:

I. Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna

- Cel 1 - Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji,
- Cel 2 - Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym,
- Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
- Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki

2. Polska Cyfrowa

- Cel 5 – Stworzenie Polski Cyfrowej

3. Kapitał ludzki

- Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,

4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

- Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska

II. Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski

5. Rozwój regionalny

6. Transport

- Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,

- Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego

III. Obszar efektywności i sprawności państwa

7. Sprawne państwo

- Cel 10 – stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej,

8. Kapitał społeczny

- Cel 11 – wzrost społecznego kapitału rozwoju,

Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą **rozwój Polski w perspektywie 2030** roku powinien odbywać się równocześnie w trzech zasadniczych obszarach:

- I. konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji),
- II. równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji),
- III. efektywności i sprawności państwa (efektywności)

2.5. Strategia Rozwoju Kraju 2020

W systemie strategicznego zarządzania rozwojem kraju istotnym dokumentem strategicznym jest **Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020**: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo. Określa ona kluczowe dla rozwoju kraju cele strategiczne dla realizacji działań rozwojowych, możliwych do sfinansowania w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014-2020. Jest to najważniejszy dokument posiadający perspektywę średniookresową założeń strategicznych, które spójne są z założeniami długookresowej strategii rozwoju kraju Polska 2030.

Zgodnie z **wizją strategiczną** Polska w 2020 roku to **aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka i sprawne państwo**. Realizacja wizji rozwoju kraju przyczyni się do pozytywnych tendencji w zakresie:

- przekształceń instytucjonalnych utrwalających sprawne państwo (wyższa jakość funkcjonowania instytucji publicznych, aktywna rola kapitału społecznego),
- efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego i wysokiej konkurencyjności gospodarki (wzrost gospodarczy zapewniający Polsce 74-79% poziomu PKB per capita UE w 2020 r., gospodarka oparta na wiedzy, nowoczesna infrastruktura, rozwój kapitału ludzkiego - wiodącymi atutami konkurencyjności)

- spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej (większa spójność terytorialna, dostępność usług publicznych, szeroka skala szans rozwoju jednostki, mądra i efektywna integracja społeczna)

Celem głównym strategii Polska 2020 jest **wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.**

Dokument wskazuje strategiczne zadania państwa, których realizacja jest niezbędna w celu wzmocnienia i przyspieszenia procesów rozwojowych w perspektywie 2020 roku. Strategia wyznacza trzy zasadnicze obszary strategiczne, w których koncentrują się główne działania oraz niezbędne interwencje w perspektywie średniookresowej. Są to:

1. Sprawne i efektywne państwo,
2. Konkurencyjna gospodarka,
3. Spójność społeczna i terytorialna.

Tabela 2. Obszary strategiczne oraz cele Strategii Rozwoju Kraju 2020

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo	
Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem	
I.1.1.	Uporządkowanie kompetencji umożliwiające realizację działań rozwojowych
I.1.2.	Zwiększenie efektywności instytucji publicznych
I.1.3.	Wprowadzenie jednolitych zasad e-gov w administracji (e-administracja)
I.1.4.	Poprawa jakości prawa
I.1.5.	Zapewnienie ładu przestrzennego
Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe	
I.2.1.	Modernizacja struktury wydatków publicznych
I.2.2.	Poprawa efektywności środków publicznych
I.2.3.	Zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych
Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela	
I.3.1.	Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości
I.3.2.	Rozwój kapitału społecznego
I.3.3.	Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela
I.3.4.	Utrwalenie bezpieczeństwa narodowego
Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka	
Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej	
II.1.1.	Uzdrowienie finansów publicznych
II.1.2.	Zwiększenie stopy oszczędności i inwestycji
II.1.3.	Integracja ze strefą euro
II.1.4.	Rozwój eksportu towarów i usług
Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki	
II.2.1.	Zwiększenie produktywności gospodarki
II.2.2.	Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie
II.2.3.	Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego
II.2.4.	Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej
Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki	
II.3.1.	Wzrost popytu na wyniki badań naukowych
II.3.2.	Podwyższenie stopnia komercjalizacji badań
II.3.3.	Zapewnienie kadr dla B+R
II.3.4.	Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych
Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego	
II.4.1.	Zwiększanie aktywności zawodowej
II.4.2.	Poprawa jakości kapitału ludzkiego
II.4.3.	Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej

Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych

II.5.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu

II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych

II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami

II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej

II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii

II.6.4. Poprawa stanu środowiska

II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu

Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu

II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym

II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych

II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna.**Cel III.1. Integracja społeczna**

III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych

Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych

III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych

III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

III.3.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach

III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich

III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich

III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej

Źródło: Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2012

Średniookresowa strategia rozwoju kraju określa, jakie kategorie interwencji są niezbędne dla przyspieszenia procesów rozwojowych, a także stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które powinny przyczyniać się do realizacji jej celów. Zadaniem zintegrowanych strategii jest sprecyzowanie kierunków działania i przedstawienie instrumentów realizujących ww. strategiczne zadania państwa.

2.6. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego

Dokumentem wpisującym się w tematykę aktywności społecznej mieszkańców kraju jest Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego z 2013 roku. Wskazuje ona, iż polityka rozwoju powinna wspierać procesy i inicjatywy, które wzmacniają wolę działania obywateli na rzecz dobra wspólnego i przyczyniają się do wzmocnienia zaufania, jako jednego z podstawowych komponentów życia społecznego, gospodarczego i kulturowego.

SRKS przyczynia się do realizacji celu 11 Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju „Wzrost społecznego kapitału rozwoju”, wdrażając określone w dokumencie kierunki interwencji:

1. przygotowanie i wprowadzenie programu edukacji obywatelskiej na wszystkich poziomach edukacji, w perspektywie uczenia się przez całe życie,
2. promowanie działań szkół i innych podmiotów w zakresie realizacji projektów społecznych,

3. uproszczenie mechanizmów zrzeszania się ludzi przez ograniczenie procedur i obciążeń dla stowarzyszeń, fundacji i inicjatyw obywatelskich,
4. promocja partycypacji społecznej i obywatelskiej (przez docenianie ludzi zaangażowanych w działalność społeczną, kampanie społeczne, wykorzystywanie nowoczesnych technologii, wprowadzanie nowych technik głosowań i komunikowania się administracji z obywatelami),
5. zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym ludzi przez stałe zwiększanie dostępności zasobów kultury i kształcenie nawyków kulturowych,
6. modernizacja infrastruktury oraz rozszerzenie ról społecznych instytucji kultury, w tym bibliotek i ośrodków kultury.

Jak wskazuje Strategia misją polityki publicznej w zakresie rozwijania kapitału społecznego jest **„tworzenie, utrzymywanie i doskonalenie warunków rozwoju kapitału społecznego w Polsce przez wspieranie działań na rzecz aktywności i kreatywności obywateli oraz ich współpracy dla dobra wspólnego”**.

Realizacja powyższej misji planowana jest przy pomocy 4 celów szczegółowych i działań. Strukturę strategicznej interwencji w obszarze kapitału społecznego prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Cele i działania w ramach Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego⁵

Cel główny		
Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski		
Cel szczegółowy	Priorytet	Działania
1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.	1.1. Wspieranie edukacji formalnej w zakresie metod nauczania sprzyjających kooperacji, kreatywności i komunikacji oraz rozwijanie demokratycznej kultury szkoły	1.1.1. Upowszechnianie w systemie edukacji metod nauczania i dobrych praktyk w zakresie funkcjonowania szkół, rozwijających postawy kreatywne, kooperacji i komunikacji.
		1.1.2. Kształcenie i doskonalenie nauczycieli w zakresie rozwijania kompetencji społecznych wśród uczniów.
		1.1.3. Wzmocnienie edukacji obywatelskiej, medialnej i kulturalnej.
	1.2. Wspieranie edukacji innej niż formalna ukierunkowanej na kooperację, kreatywność i komunikację społeczną.	1.2.1. Rozwój kompetencji obywatelskich w uczeniu się innym niż formalne.
		1.2.2. Rozwój kompetencji medialnych w uczeniu się innym niż formalne, szczególnie wśród osób w wieku 50+ i na obszarach wiejskich.
		1.2.3. Rozwój kompetencji kulturowych w uczeniu się innym niż formalne oraz upowszechnienie różnych form uczestnictwa w kulturze;
2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.	2.1. Wspieranie mechanizmów współpracy instytucji publicznych z obywatelami.	1.2.4. Rozwijanie kompetencji społecznych liderów i animatorów.
		2.1.1. Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu obywatelskiego i dialogu społecznego.
		2.1.2. Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy służących przekazywaniu realizacji zadań publicznych obywatelom.
		2.1.3. Zwiększenie wykorzystania zasobów lokalnych instytucji publicznych dla rozwijania aktywności obywatelskiej.
	2.2. Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form	2.2.1. Ułatwianie działalności organizacjom obywatelskim oraz wspieranie społecznej

⁵ http://bip.mkidn.gov.pl/media/download_gallery/20141008SRKS_na_stronie_internetowej.pdf

Cel główny		
Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski		
Cel szczegółowy	Priorytet	Działania
	aktywności obywatelskiej.	odpowiedzialności przedsiębiorstw.
		2.2.2. Rozwijanie indywidualnej i korporacyjnej filantropii oraz wolontariatu.
		2.2.3. Rozwój społecznego wymiaru sportu.
	2.3. Wzmocnienie integracji i solidarności społecznej.	2.3.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy.
3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.	3.1. Zwiększanie dostępności informacji i poprawa jakości komunikacji w sferze publicznej.	3.1.1. Zwiększenie dostępności treści edukacyjnych, naukowych i kulturowych w domenie publicznej.
		3.1.2. Ochrona własności intelektualnej i stworzenie warunków umożliwiających eksploatację treści w ramach dozwolonego użytku przewidzianego przepisami prawa.
	3.2. Wspieranie mediów w kształtowaniu więzi społecznych, kulturowych i demokracji.	3.2.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do usług medialnych.
		3.2.2. Wyznaczanie wysokich standardów jakości treści mediów publicznych.
		3.2.3. Wspieranie społecznej partycypacji w tworzeniu i upowszechnianiu polskich treści w mediach społecznych i komercyjnych oraz w Internecie.
		3.2.4. Wzmacnianie niezależności i pluralizmu mediów oraz wspieranie mediów lokalnych, regionalnych i obywatelskich.
4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.	4.1. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej.	4.1.1. Tworzenie warunków wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.
		4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.
		4.1.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury.
	4.2. Wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno - gospodarczym.	4.2.1. Rozwijanie współpracy między instytucjami kultury, oświaty, nauki i organizacjami społecznymi oraz podmiotami prywatnymi.
		4.2.2. Rozwój infrastruktury kultury i zwiększenie efektywności działania instytucji kultury i państwowych jednostek budżetowych działających w obszarze kultury.
		4.2.3. Rozwój systemu wsparcia dla sektora kreatywnego oraz wspieranie przedsiębiorczości w kulturze.
		4.2.4. Rozwój kształcenia artystycznego i systemu wspierania talentów.
		4.2.5. Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Źródło: Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego

3. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Ziemi Dzierżoniowskiej - ujęcie syntetyczne

W celu określenia skutecznych kierunków interwencji w zakresie aktywizacji społeczno – gospodarczej Ziemi Dzierżoniowskiej niezbędnym elementem prac jest dokonanie identyfikacji kluczowych zjawisk społecznych i gospodarczych występujących na analizowanym obszarze. Celem prezentowanej poniżej diagnozy jest uzyskanie wiedzy o najważniejszych zjawiskach występujących w miastach i gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w wybranych obszarach tematycznych, do których zaliczają się:

- Demografia
- Gospodarka
- Rynek Pracy
- Pomoc społeczna i patologie społeczne

Niniejsze analizy stanowią w niektórych przypadkach uszczegółowienie diagnozy wykonanej na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej w ramach projektu „Partnerstwo JST Ziemi Dzierżoniowskiej – wspólnie w stronę zrównoważonego rozwoju”. Część analiz stanowi syntezę ww. diagnozy, jednak z uwagi na potrzebę uchwycenia specyfiki zjawisk społecznych i gospodarczych na potrzeby Programu konieczne było znaczne pogłębienie i wyprofilowanie pozyskanych danych.

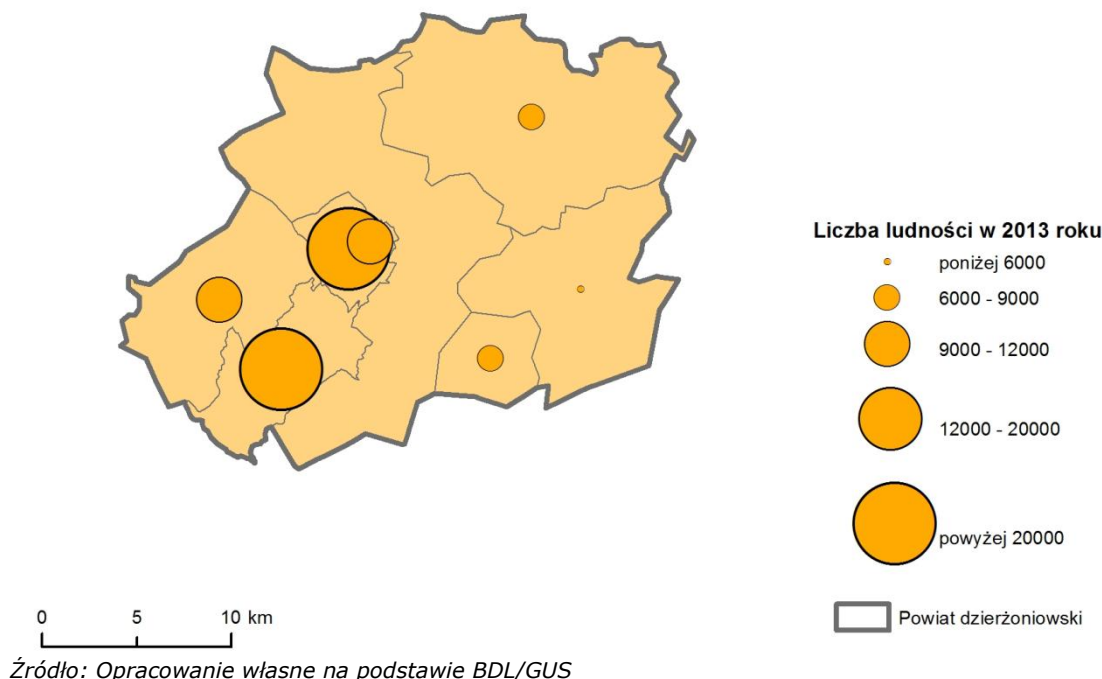
Podstawowym źródłem informacji wykorzystanych w ramach prac diagnostycznych była statystyka publiczna Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) oraz dane pochodzące od partnerów projektu: miast i gmin wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego Ziemia Dzierżoniowska. Głównym źródłem danych z zakresu rynku pracy, w tym bezrobocia była statystyka prowadzona przez Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie. Dane z obszaru pomocy społecznej i przestępczości pozyskane zostały z gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Powiatowej Komendy Policji w Dzierżoniowie. Wykorzystano ponadto informacje zawarte na stronach internetowych miast i gmin powiatu dzierżoniowskiego oraz inne dostępne dane pochodzące z licznych raportów, strategii rozwoju, programów branżowych.

3.1. Ludność

Rozmieszczenie ludności, redystrybucja, dynamika i jej struktura stanowi podstawowe uwarunkowanie dla rozwoju całej Ziemi Dzierżoniowskiej. Dynamicznie przebiegające w Ziemi Dzierżoniowskiej procesy demograficzne występujące w szczególności w ostatniej dekadzie determinują szereg zmian zarówno w sferze społecznej jak i gospodarczej. To właśnie kwestie demograficzne stanowią tło dla wszystkich zadań realizowanych przez samorząd terytorialny a z uwagi na pojawiające się zmiany w tym zakresie konieczne jest dostosowywanie na bieżąco działań publicznych do sytuacji demograficznej.

Sytuacja demograficzna szczególnie wpływa na zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie usług publicznych. Dobrze rozwinięta sieć placówek usługowych dostosowana do aktualnych i przyszłych trendów demograficznych, wpływa na stopień zadowolenia z miejsca zamieszkania, a dogodny dostęp do usług społecznych warunkuje wysoki poziom życia. Także w zakresie rozwoju gospodarczego stan i struktura ludności wpływa wyraźnie na dynamikę rozwoju gospodarczego i stanowi o atrakcyjności jako ryku pracy.

Rycina 1. Liczba ludności w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w 2013 roku

Ziemia Dzierżoniowska zamieszkiwana jest przez 104 613 osoby, co stanowi 0,27% ludności kraju i 3,6 % populacji województwa Dolnośląskiego. Niemal 63% ludności całego obszaru skoncentrowana jest w dwóch największych jednostkach terytorialnych: mieście Dzierżoniowie oraz w Bielawie.

Tabela 4. Liczba ludności w latach 2009 – 2013 w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej

Jednostka	Liczba ludności					
	2009	2010	2011	2012	2013	Dynamika
Dolnośląskie	2876627	2917242	2916577	2914362	2909997	1,2%
Powiat dzierżoniowski	103636	106174	105762	105284	104613	0,9%
Dzierżoniów (m)	34168	35017	34838	34679	34428	0,8%
Bielawa (m)	30871	31778	31583	31480	31186	1,0%
Pieszycy (m)	9370	9693	9688	9678	9626	2,7%
Piława Górna (m)	6790	6805	6776	6749	6696	-1,4%
Dzierżoniów (w)	9214	9395	9413	9353	9339	1,4%
Łagiewniki (w)	7332	7576	7596	7540	7538	2,8%
Niemcza (m-w)	5891	5910	5868	5805	5800	-1,5%

Źródło: BDL/GUS (stan na koniec analizowanego roku)

W ostatnich latach (2009-2013) liczba ludności Ziemi Dzierżoniowskiej utrzymuje się na stałym poziomie. Dynamika zmian ludności w całym Powiecie wynosi 0,9%. Nieznaczne ubytki liczby mieszkańców w latach 2009-2013 nastąpiły jedynie w dwóch najmniejszych gminach: Niemczycy oraz Piławie Górnej. Jednak ubytkowi liczby mieszkańców w tych gminach towarzyszy wzrost w pozostałych jednostkach oraz także całym powiecie dzierżoniowskim. Należy zauważyć, iż żadna z gmin powiatu nie wyróżnia

się w sposób znaczący zakresie dynamiki zmian ludności. Z uwagi na znaczącą odległość do największych miast województwa dolnośląskiego oraz brak dominującej pozycji jednego miasta w strukturze osadniczej powiatu nie występuje tu typowe zjawisko suburbanizacji, które niewątpliwie przekłada się kwestie redystrybucji mieszkańców w ramach całego obszaru funkcjonalnego.

W gminach Ziemi Dzierżoniowskiej występuje zjawisko starzenia się społeczeństwa i wyraźna zmiana jego struktury według ekonomicznych grup wieku. Na przestrzeni ostatnich lat we wszystkich gminach Ziemi Dzierżoniowskiej zmniejsza się udział dzieci i młodzieży w ogóle społeczeństwa a wzrasta udział osób w wieku emerytalnym. To właśnie zjawisko zwiększania się liczby osób starszych – typowe dla Polski oraz krajów Europy zachodniej stanowić będzie zasadnicze wyzwanie w rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej, którym będzie potrzeba zmierzenia się już w perspektywie najbliższej dekady. Zjawisko starzenia się społeczeństwa widoczne jest najwyraźniej w największych miastach Ziemi Dzierżoniowskiej. W Dzierżoniowie osoby młode – w wieku przedprodukcyjnym stanowią 14,8% mieszkańców, zaś w Bielawie – 15%. Natomiast aż niespełna 23% ludności Dzierżoniowa i 21,3% ludności Bielawy to osoby w wieku poprodukcyjnym. Jak wskazują prognozy ludności tendencja w zakresie starzenia się społeczeństwa polskiego będzie postępować niezmiennie w sposób intensywny, co niewątpliwie będzie mieć swoje konsekwencje w charakterze podejmowanych działań na rzecz pomocy i aktywizacji osób najstarszych.

Na zjawisko starzenia się społeczeństwa Ziemi Dzierżoniowskiej nakładają się ponadto dwie inne negatywne tendencje w zakresie rozwoju demograficznego:

1. zmniejszająca się liczba urodzeń oraz
2. nasilające się zjawisko migracji zewnętrznych.

Jak wskazują dane statycznego z zakresu liczby urodzeń w porównaniu z 2009 rokiem procent żywych urodzeń na 1000 mieszkańców niemal we wszystkich gminach Ziemi Dzierżoniowskiej uległ zmniejszeniu. Największe spadki zanotowane zostały w gminie Niemcza (-4,2%). Minimalne przyrosty odnotowano w dwóch gminach: w Pieszycach (0,1%) oraz Piławie Górnej (1,1%). Zważając na fakt, iż to właśnie osoby wyżu demograficznego początku lat 80 weszły już w pełny wiek matrymonialny dane w zakresie liczby urodzeń w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej nie napawają optymizmem na przyszłość.

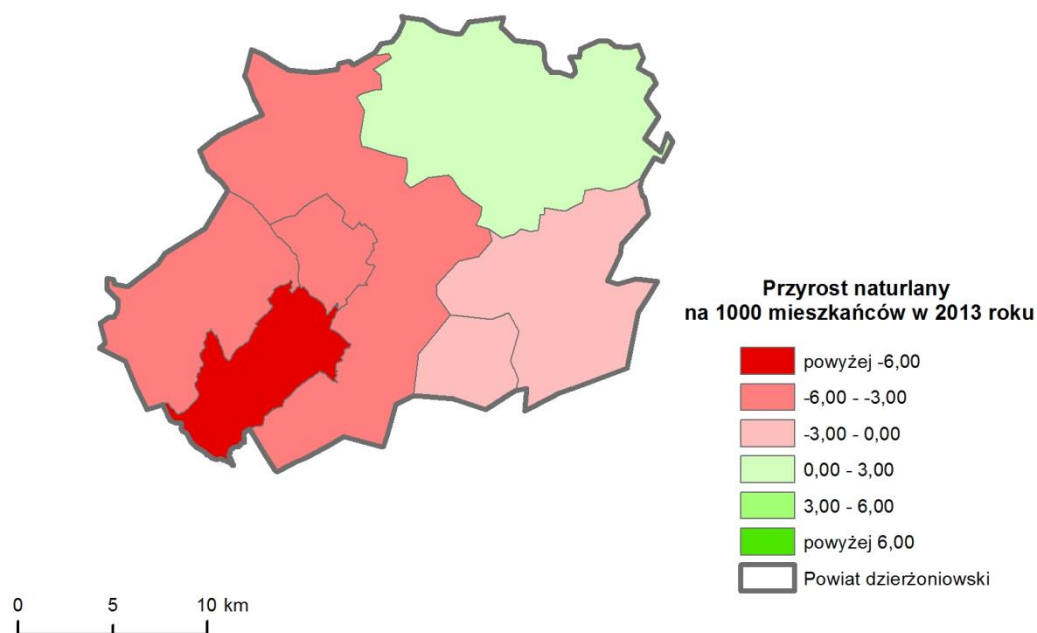
Niemal wszystkie gminy Ziemi Dzierżoniowskiej w 2013 roku posiadały ujemny przyrost naturalny. Minimalną wartością dodatnią mogła poszczycić się jedynie gmina Łagiewniki (3 osoby!!!).

Tabela 5. Przyrost naturalny w latach 2009 – 2013

Jednostka	Liczba ludności							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Dynamika
Dolnośląskie	-2224	-618	-1046	-172	-1736	-3207	-4693	-2469
Powiat dzierżoniowski	-211	-291	-376	-272	-293	-341	-461	-250
Dzierżoniów (m)	-46	-72	-108	-98	-103	-90	-180	-134
Bielawa (m)	-89	-97	-137	-113	-132	-138	-192	-103
Pieszycy (m)	-36	-54	-57	-29	-20	-26	-39	-3
Piława Górna (m)	13	-14	-15	3	6	-26	-8	-21
Dzierżoniów (w)	-6	-32	-35	-9	-12	-9	-29	-23
Łagiewniki (w)	-10	1	2	0	-5	-9	3	13
Niemcza (m-w)	-37	-23	-26	-26	-27	-43	-16	21

Źródło: Opracowanie na podstawie DBL/GUS (stan na koniec analizowanego roku)

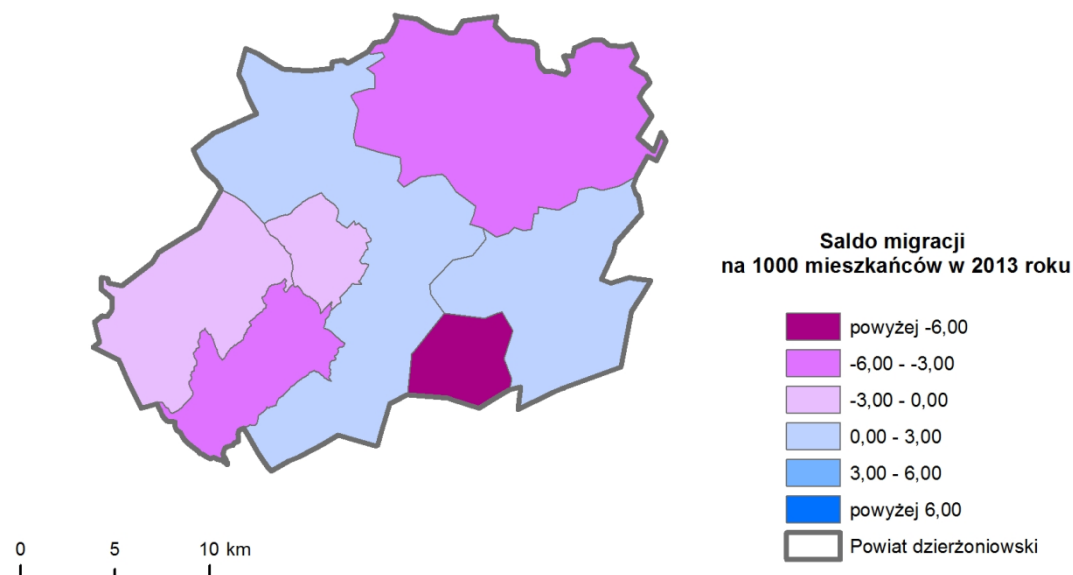
Rycina 2. Przyrost naturalny w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL/GUS (stan na koniec 2013 roku)

Drugim negatywnym zjawiskiem demograficznym mającym przełożenie na rozwój społeczno – gospodarczy Ziemi Dzierżoniowskiej jest kwestia migracji. Jak wskazują dane dotyczące salda migracji na 1000 mieszkańców zjawisko to wyjątkowo intensywnie przebiega w gminie Piława Górna (-9,4%) oraz w gminie Łagiewniki (-4%). Spośród wszystkich gmin Ziemi Dzierżoniowskiej, jedyną gminą posiadającą dodatnie saldo migracji jest gmina Niemcza, gdzie wartość wskaźnika wyniosła jedynie 0,9%.

Rycina 3. Saldo migracji w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej na 1000 mieszkańców w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL/GUS (stan na koniec 2013 roku)

Również wskaźniki dotyczące salda migracji wewnętrznych oraz migracji zagranicznych potwierdzają negatywne tendencje rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej.

Tabela 6. Saldo migracji wewnętrznych oraz zagranicznych w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w latach 2009-2013

Jednostka	Saldo migracji wewnętrznych					Saldo migracji zagranicznych				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Dolnośląskie	1131	1579	1559	1735	2391	-224	-194	-488	-795	-2364
Powiat dzierżoniowski	-32	-93	-94	-33	-147	-26	-58	-25	-69	-147
Dzierżoniów (m)	-44	-122	-74	-37	-41	-5	-5	-2	-17	-60
Bielawa (m)	3	23	-64	-4	-46	-6	-6	1	-23	-60
Pieszycy (m)	5	4	16	44	-11	1	-3	-1	-2	0
Piława Górna (m)	-3	-24	-34	-9	-55	1	-11	-1	0	-8
Dzierżoniów (w)	0	21	36	-1	20	-15	-11	-6	-29	-8
Łagiewniki (w)	22	1	30	-31	-24	-1	-9	-5	-1	-6
Niemcza (m-w)	-15	4	-4	5	10	-1	-13	-11	3	-5

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL/GUS (stan na koniec analizowanego roku)

PODSUMOWANIE

- Ziemia Dzierżoniowska to obszar charakteryzujący się niekorzystnym zjawiskiem depopulacji (odpływem i ubytkiem ludności).
- Szczególnym zagrożeniem dla procesów rozwojowych zachodzących na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej są migracje, w tym odpływ młodych ludzi do dynamiczniej rozwijających się aglomeracji oraz bardzo niskie wskaźniki urodzeń i postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Decyzje migracyjne oraz decyzje związane z powiększeniem rodziny w największym stopniu uwarunkowane są czynnikami natury ekonomicznej. W najbliższej przyszłości można prognozować dalszy odpływ mieszkańców z Ziemi Dzierżoniowskiej.
- Analiza ludności ze względu na ekonomiczne grupy wieku wskazuje na pogłębiający się problem starzenia się społeczeństwa, zachodzący we wszystkich jednostkach administracyjnych Ziemi Dzierżoniowskiej. Zjawisko starzenia się społeczeństwa najmocniej obserwowane jest w największych miastach powiatu dzierżoniowskiego: w Dzierżoniowie osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią jedynie 14,8% mieszkańców, zaś w Bielawie – 15%. Natomiast aż 22,7% ludności Dzierżoniowa i 21,3% ludności Bielawy to osoby w wieku poprodukcyjnym.
- Niemal we wszystkich jednostkach administracyjnych zmniejsza się liczba urodzeń. W 2013 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców powiatu dzierżoniowskiego urodziło się 7,9 dzieci, co było wynikiem znacznie niższym od średniej wojewódzkiej, wynoszącej 8,9. Przekłada się ubytek liczby ludności wskutek ujemnego przyrostu naturalnego. W powiecie dzierżoniowskim przyrost naturalny wynosił w 2013 roku -4,4%. Najniższe przyrosty naturalne dotyczą w powiecie dzierżoniowskim ośrodków miejskich: Bielawy (-6,1), Dzierżoniowa (-5,2) oraz Pieszyc (-4,0). Jedynie w Łagiewnikach w 2013 roku wystąpił dodatni przyrost naturalny wynoszący 0,4 w przeliczeniu na 1000 ludności. Należy podkreślić, iż ujemne wskaźniki przyrostu naturalnego na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej notowane są w dłuższej perspektywie czasowej, co jest zjawiskiem szczególnie niekorzystnym i powinno być traktowane przez Zarządzających Ziemi Dzierżoniowską jako jedno z wyzwań strategicznych.

3.2. Gospodarka

Ranga regionu i jego znaczenie, oddziaływanie wewnętrzne jak i zewnętrzne w znaczącej mierze uzależnione jest od poziomu rozwoju gospodarczego. Dostępne wskaźniki opisujące stan i poziom gospodarki Ziemi Dzierżoniowskiej wskazane zostały w diagnozie społeczno – gospodarczej opracowanej na potrzeby Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej. W kontekście określenia kierunków aktywizacji społeczno – zawodowej Ziemi Dzierżoniowskiej analizie poddane zostały tylko te, które w najbardziej wyrazisty sposób opisują zjawisko.

Ziemia Dzierżoniowska to obszar, który w toku przeobrażeń systemowych na początku lat 90 uległ bardzo silnym zmianom gospodarczym. Załamanie się silnego przemysłu włókienniczego oraz elektronicznego przyniosło szereg niekorzystnych zmian strukturalnych. Ziemia Dzierżoniowska to jeden z największych w kraju ośrodków kamieniarstwa oraz obszar o dobrze rozwiniętym rolnictwie.

Liczba działających podmiotów gospodarczych powiecie dzierżoniowskim wyniosła w 2013 roku 10516. We wszystkich gminach Ziemi Dzierżoniowskiej na przestrzeni ostatnich 5 lat wzrosła liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych. Największy procentowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych w latach 2009- 2013 zanotowany został w Bielawie (20%), Niemczy (18%) oraz w gminie wiejskiej Dzierżoniów (16%). Najmniejszą dynamikę zmian zanotowano w mieście Dzierżoniowie (1,5%).

Tabela 7. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru region w latach 2009-2013

Jednostka	ogółem					
	2009	2010	2011	2012	2013	Zmiana
Dolnośląskie	316811	331247	327625	336928	347561	9,7%
Powiat dzierżoniowski	9558	10423	10395	10426	10516	10,0%
Dzierżoniów (m)	4149	4315	4208	4234	4210	1,5%
Bielawa (m)	2411	2898	2968	2922	2909	20,7%
Pieszycy (m)	906	957	958	973	995	9,8%
Piława Górna (m)	563	603	600	599	627	11,4%
Dzierżoniów (w)	655	711	712	738	760	16,0%
Łagiewniki (w)	459	477	494	505	522	13,7%
Niemcza (m-w)	415	462	455	455	493	18,8%

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL/GUS (stan na koniec analizowanego roku)

Należy zauważyć, iż Ziemię Dzierżoniowską, mimo duże zróżnicowania wewnętrznego w zakresie liczby podmiotów gospodarczych cechuje wysoka dynamika zmian. Dla całego powiatu dzierżoniowskiego wzrost liczby nowych podmiotów gospodarczych, był nieznacznie wyższy od średniej wojewódzkiej i wyniósł 10%.

Tabela 8. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2009 -2013

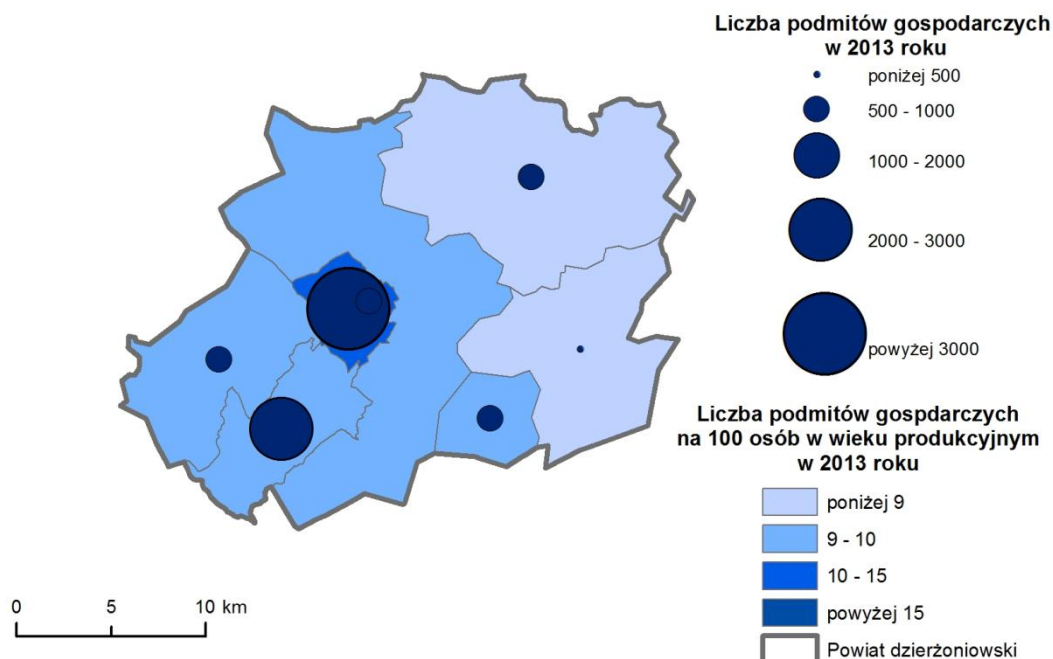
Jednostka	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym					
	2009	2010	2011	2012	2013	Zmiana
Dolnośląskie	11,9	12,3	12,0	12,3	12,6	0,7
Powiat dzierżoniowski	9,8	10,2	10,1	10,1	10,3	0,5
Dzierżoniów (m)	12,3	12,6	12,2	12,4	12,3	0,0
Bielawa (m)	9,0	9,5	9,7	9,5	9,5	0,5
Pieszycy (m)	9,1	9,5	9,5	9,7	9,9	0,8
Piława Górna (m)	8,0	8,8	8,5	8,4	9,2	1,2

Dzierżonów (w)	7,9	8,6	8,5	9,0	9,3	1,4
Łagiewniki (w)	7,8	7,8	7,8	8,1	8,4	0,6
Niemcza (m-w)	7,7	8,1	7,8	7,7	8,3	0,6

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL/GUS (stan na koniec analizowanego roku)

Wskaźnik obrazujący liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym pozwala stwierdzić, iż swoje firmy prowadzi co dziesiąty mieszkaniec powiatu dzierżoniowskiego (10,3). Najwięcej osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 10 tys. ludności znajdowało się w Dzierżonowie (12,3%), zaś w pozostałych gminach powiatu dzierżoniowskiego wskaźnik ten wahał się od 8,3 (gmina Niemcza) do 9,9 (miasto Pieszyce).

Rycina 4. Podmioty gospodarcze w Ziemi Dzierżoniowskiej w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL/GUS (stan na koniec 2013 roku)

W zakresie szeroko rozumianej aktywności przedsiębiorczej mieszkańców gmin Ziemi Dzierżoniowskiej zauważa się duże zróżnicowanie w zakresie podstawowych wskaźników opisujących analizowane zjawisko. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba nowozarejestrowanych firm w Ziemi Dzierżoniowskiej w latach 2009-2013 spadła o 7,5%. Największe spadki odnotowane zostały w dwóch największych gminach: w Bielawie oraz w Dzierżonowie, gdzie spadki wyniosły odpowiednio 26% oraz 16%. Minimalny spadek zanotowany został również w gminie Pieszyce i wyniósł 2%.

W latach 2009 – 2013 największy, bo ponad 80% wzrost liczby nowych podmiotów gospodarczych wystąpił w Piławie Górnej. Niewątpliwie sytuacja ta ma związek z silnie rozwijającym się w tej gminie przemyłem kamieniarskim i rozwojem branż komplementarnych. Pozytywne trendy w zakresie powstawania nowych podmiotów gospodarczych dotyczy także pozostałych trzech gmin Ziemi Dzierżoniowskiej. W gminie Niemcza wzrost procentowy wyniósł 32%, w gminie wiejskiej Dzierżonów 18%, natomiast w gminie Łagiewniki 16%.

Tabela 9. Liczba nowo zarejestrowanych firm w Ziemi Dzierżoniowskiej w latach 2009-2013

Jednostka	Podmioty gospodarki narodowej ogółem					Zmiana w %
	2009	2010	2011	2012	2013	
DOLNOŚLĄSKIE	29410	33382	29948	30300	32891	11,9
Powiat dzierżoniowski	994	1496	1063	922	920	-7,5
M. Dzierżoniów	364	422	357	352	304	-16
Bielawa	325	673	374	290	239	-26
Pieszycy	81	104	76	77	79	-2
Piława Górna	43	78	72	47	78	81
Dzierżoniów	71	87	69	70	84	18
Łagiewniki	57	58	68	44	66	16
Niemcza	53	74	47	42	70	32

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL/GUS (stan na koniec analizowanego roku)

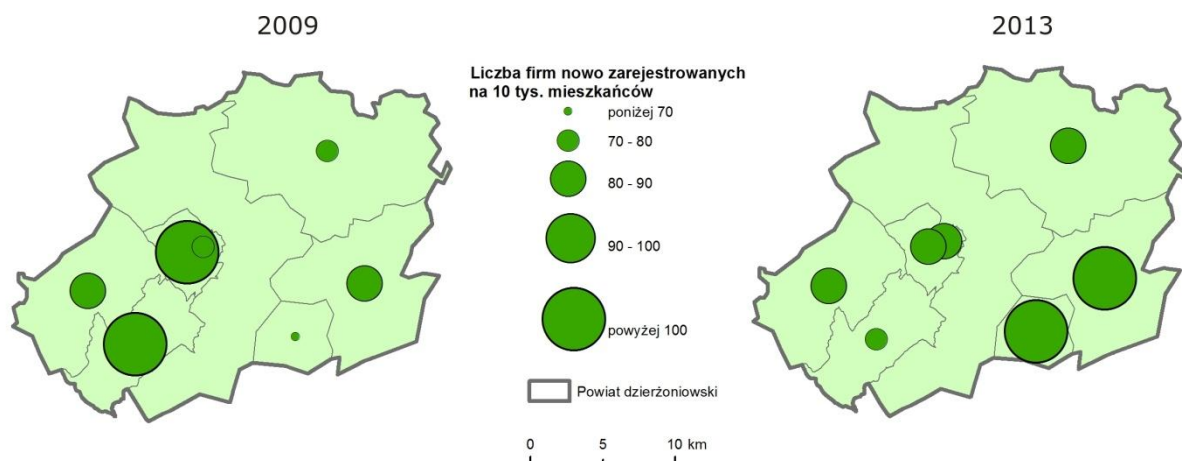
Tabela 10. Liczba wyrejestrowanych firm w Ziemi Dzierżoniowskiej w latach 2009-2013

Jednostka	Podmioty gospodarki narodowej ogółem					Zmiana w %
	2009	2010	2011	2012	2013	
DOLNOŚLĄSKIE	29023	19160	33463	21004	22189	-24
Powiat dzierżoniowski	2248	623	1072	872	804	-64
M. Dzierżoniów	923	239	448	325	322	-65
Bielawa	705	195	312	321	230	-67
Pieszycy	168	55	76	70	64	-62
Piława Górna	165	36	69	48	45	-73
Dzierżoniów	123	40	73	46	61	-50
Łagiewniki	63	32	51	29	48	-24
Niemcza	101	26	43	33	34	-66

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL/GUS (stan na koniec analizowanego roku)

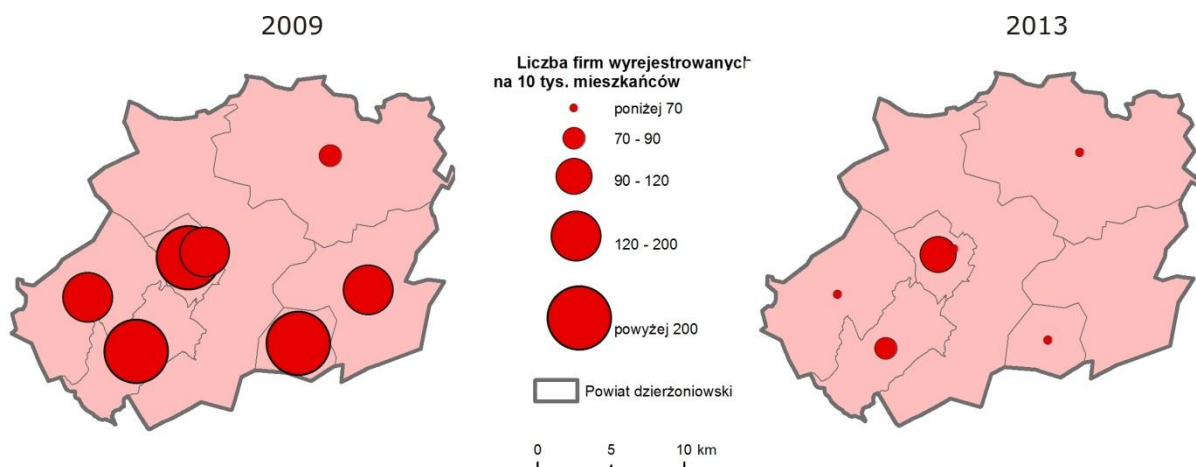
Zauważalnym negatywnym zjawiskiem w zakresie rozwoju przedsiębiorczości jest przewaga wyrejestrowanych firm w mieście Dzierżoniowie nad liczbą firm nowozarejestrowanych. Zjawisko to występuje jedynie w mieście Dzierżoniowie lecz podobne tendencje zauważalne są również w przypadku Bielawy. Po raz kolejny widać, iż to właśnie w tych dwóch największych miastach Ziemi Dzierżoniowskiej koncentrują się wyraźnie negatywne zjawiska w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego.

Rycina 5. Liczba firm nowozarejestrowanych na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BL/GUS (stan na koniec 2009 i 2013 roku)

Rycina 6. Liczba firm wyrejestrowanych na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BL/GUS (stan na koniec 2009 i 2013 roku)

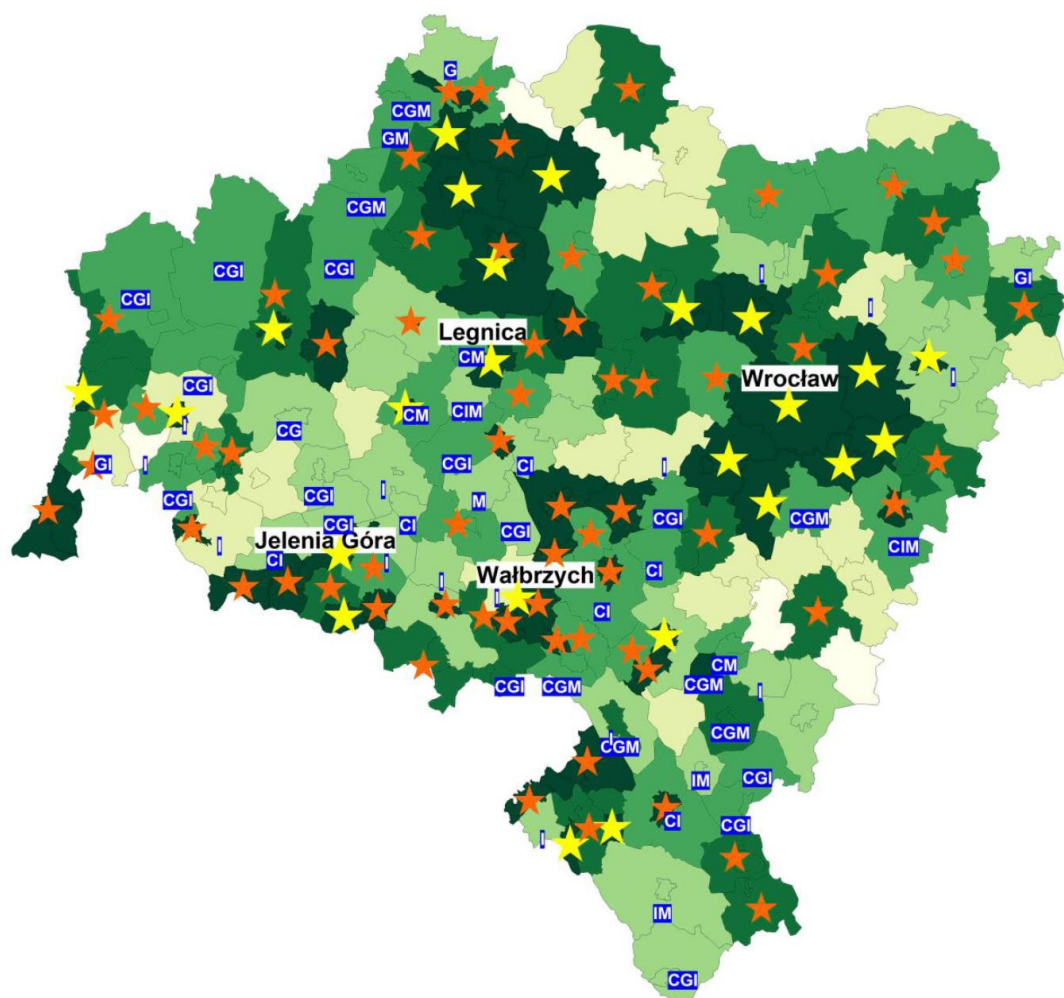
Niezmiernie istotnym zagadaniem z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Ziemi Dzierżoniowskiej jest atrakcyjność inwestycyjna zarówno całego analizowanego obszaru funkcjonalnego jak i poszczególnych gmin. Generalnie atrakcyjność inwestycyjna ma istotne znaczenie dla rozwoju regionalnego i lokalnego. Obszar charakteryzujący się walorami lokalizacyjnymi istotnymi dla inwestora może przyciągnąć inwestycje i tym samym wywołać efekt rozwojowy poprzez tworzenie bazy ekonomicznej oraz podjęcie wytwarzania produktów i usług na rzecz rynku wewnętrznego. W konsekwencji przyczynia się to do zwiększenia potencjału społeczno-gospodarczego danego obszaru.

Jak wskazuje raport „Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów”⁶, opracowany przez zespół pod kierownictwem prof. Hanny Godlewskiej – Majkowskiej w 2014 roku wyróżniającą się pozycję w skali województwa w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej posiadają dwie gminy z powiatu dzierzoniowskiego: gmina miejska Dzierżoniów oraz gmina Bielawa. Obie jednostki charakteryzują się wysoką potencjalną oraz rzeczywistą atrakcyjnością inwestycyjną w skali całego województwa. Miasto Dzierżoniów zaliczone zostało do grupy gmin o najwyższej kategorii inwestycyjnej – A. Dzierżoniów uzyskał najwyższe oceny dla wszystkich sekcji wg PKD w obszarze przemysłu, handlu,

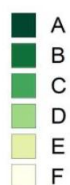
⁶ Raport Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów - <http://www.paiz.gov.pl/publikacje/wojewodztwa>

hotelarstwa, działalności profesjonalnej, naukowej i techniczne. Wyniki badania przedstawia poniższa. Wysoka pozycja w rankingu Dzierżoniowa i Bielawy jest wynikiem m.in. prężnej działalności Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – podstrefy Dzierżoniów i Bielawa.

Zróznicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa dolnośląskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

POTENCJALNA ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA GMIN
dla gospodarki narodowej w 2012

★ Najwyższa ocena
dla wszystkich sekcji
wg PKD C, G, I, M

★ Oceny ponadprzeciętne
dla wszystkich sekcji
wg PKD C, G, I, M

Oceny ponadprzeciętne
dla poszczególnych sekcji
wg PKD C, G, I, M

C Przemysł
G Handel
I Hotele i restauracje
M Działalność profesjonalna,
naukowa i techniczna

Źródło: Raport Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów (H. Godlewska – Majkowska i.in., 2014)

Obszar całego powiatu dzierżoniowskiego charakteryzuje natomiast się średnią potencjalną atrakcyjnością inwestycyjną i na tle całego województwa nie posiada wyróżniającej się pozycji. Ziemia Dzierżoniowska wskazana została jako obszar potencjalnego rozwoju przemysłu, z uwagi na licznie występujące w tym zakresie potencjały i doświadczenia.

3.3. Rynek Pracy

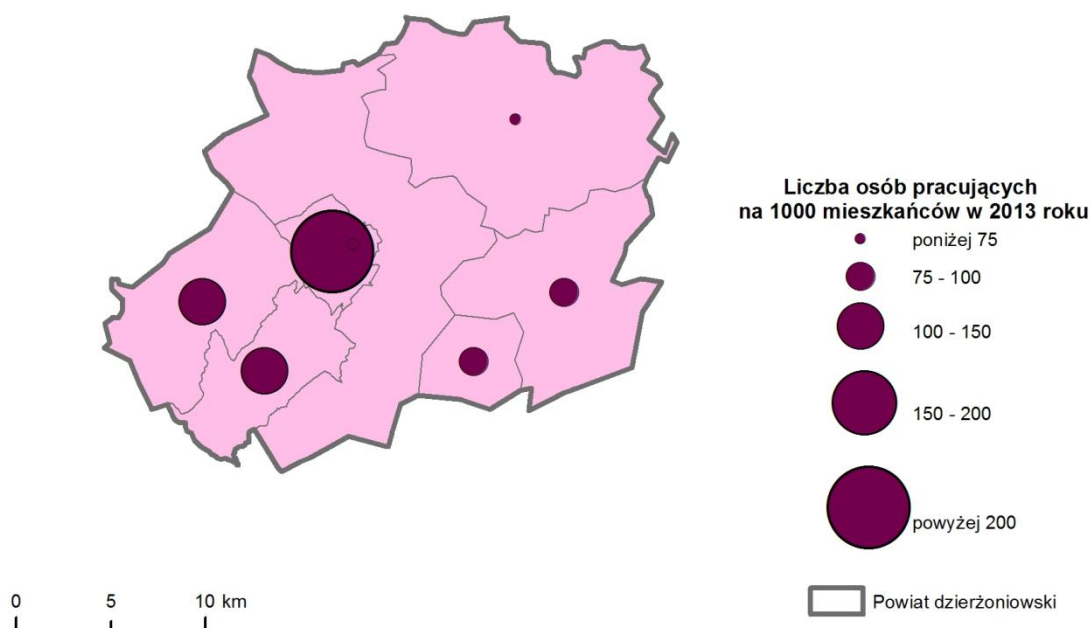
Celem poniżej prezentowanych analiz jest identyfikacja stanu i określenie charakteru rynku pracy Ziemi Dzierżoniowskiej. Diagnoza skoncentrowana jest na dwóch zasadniczych zagadnieniach: analizie pracujących w gminach powiatu dzierżoniowskiego oraz zjawisku bezrobocia. Kwestie związane z liczbą i strukturą osób pracujących opiera w zasadniczym stopniu na wynikach analiz dokonanej na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020. Szczegółowej analizie poddane zostały natomiast wybrane cechy zjawiska bezrobocia w Ziemi Dzierżoniowskiej.

Na podstawie danych uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie możliwe było przeprowadzenie dokładnych analiz struktury bezrobocia w układzie wybranych cech: płci bezrobotnych, wieku i wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy. Wszystkie prezentowane dane odnoszą się do poziomu poszczególnych gmin Ziemi Dzierżoniowskiej, co stwarza możliwość trafniejszego dostosowania mechanizmów wsparcia w awizowanym obszarze.

3.3.1 Liczba i struktura pracujących

Liczba osób pracujących w powiecie dzierżoniowskim w 2013 roku wynosiła 15 600 osób. Dynamika zmiany liczby osób pracujących jest relatywnie niska i porównaniu z 2009 rokiem wynosiła jedynie +0,7%. Najwyższy wzrost liczby pracujących na przestrzeni ostatnich 5 lat nastąpił w Bielawie (o 7,2%). W mieście Dzierżoniowie oraz Pieszycach liczba ta wzrosła kolejno o 1,6% i 0,8%. Wyraźnie zauważalny jest znaczący spadek liczby pracujących w Piławie Górnej (o 21,3%), gminie wiejskiej Dzierżoniów (o 11,4%), gminie miejsko-wiejskiej Niemczy (o 5,8%) oraz Łagiewnikach (o 4%).

Rycina 7. Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców w 2013 roku

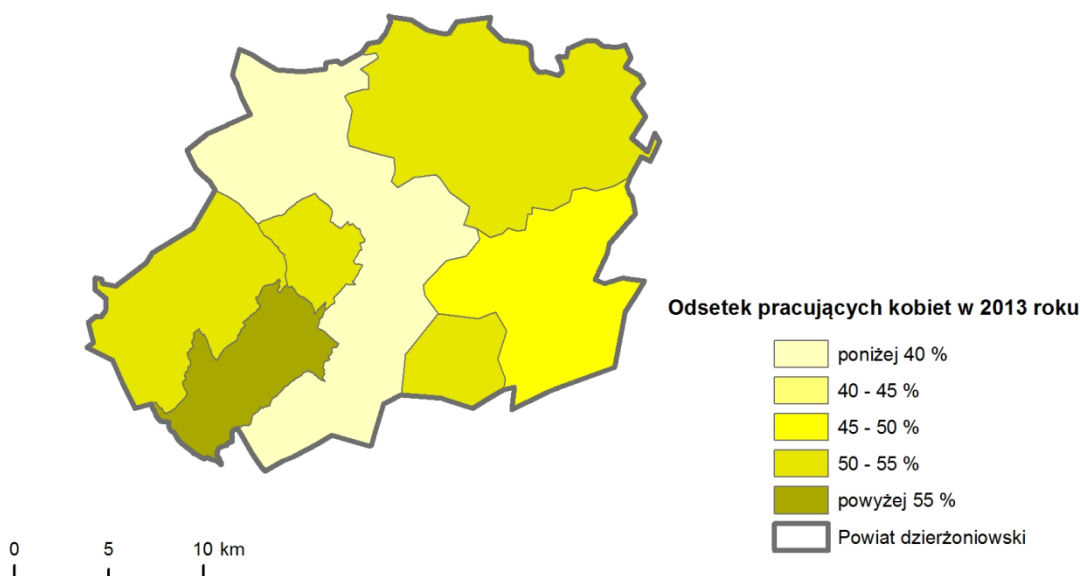
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL/GUS (stan na koniec 2013 roku)

Najwyższy wskaźnik osób pracujących na 1000 osób w poszczególnych gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w 2013 roku odnotowany został w mieście Dzierżoniowie (260 osób) oraz w Bielawie (111 osób), choć w przeliczeniu na liczbę mieszkańców gminy wskaźnik ten wypada tu niekorzystnie. W gminie Dzierżoniów oraz Łagiewnikach aktywnych zawodowo jest kolejno 56 i 64 osoby, co jest najniższym wskaźnikiem w całym Powiecie i stanowi wyraźny sygnał dla do podjęcia działań aktywizacyjnych.

Ważnym wskaźnikiem, wykorzystywanym w analizach rynku pracy jest zagadnienie pracujących kobiet. Na podstawie przeprowadzonych na potrzeby Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej diagnozy zaobserwować można zróżnicowany odsetek kobiet pracujących w poszczególnych gminach Ziemi Dzierżoniowskiej. Najwyższy wskaźnik występuje w Bielawie (55,3%) oraz Pieszycach (54%) i Piławie Górnej (52,5%). Najniższy natomiast w gminie wiejskiej Dzierżoniów (30,8%) oraz gminie Niemcza (47%). Tak wyraźne zróżnicowanie wskaźnika pracujących kobiet uwarunkowane jest społecznie oraz kulturowo. Znacznie ma ponadto dotychczasowa struktury lokalnej gospodarki (rolnictwo na wsi – przemysł i usługi w mieście).

Liczba pracujących kobiet na 1000 ludności w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w 2013 roku wynosiła 149 osób i kształtowała się na podobnym poziomie co w sąsiednich powiatach: kłodzkim (151 osób) i ząbkowickim (148 osób). Jednocześnie wskaźnik w/w samorządach był znacznie niższy niż średnia dla Dolnego Śląska wynosząca w 2013 roku 244 pracujących na 1000 ludności. Zróżnicowanie w tym zakresie w ramach powiatu dzierżoniowskiego jest znaczące.

Rycina 8. Odsetek pracujących kobiet w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL/GUS (stan na koniec 2013 roku)

3.3.2. Dojazdy do pracy, jako miernik rozwoju lokalnego rynku pracy.

Dojazdy do pracy są jednym z ważniejszych identyfikatorów relacji funkcjonalnych pomiędzy jednostkami w zakresie funkcjonowania lokalnych rynków pracy. Jest to jedno z kluczowych badań służących z jednej strony delimitacji obszarów oddziaływania poszczególnych miast i gmin a drugiej analizom rynku pracy. Z uwagi na cykliczny charakter przemieszczeń, związanych z dojazdami do pracy, cechujących się wysoką częstotliwością skutkują one wieloma następstwami natury ekonomicznej, społecznej i przestrzennej.

Informacja o wielkości migracji pracowniczych stanowi niezwykle istotną wiedzę w zakresie opracowania przyszłych programów aktywizacji zawodowej Ziemi Dzierżoniowskiej. Ponadto uzyskana wiedza może być wykorzystywana w szeroko rozumianym planowaniu przestrzennym, szczególnie w opracowywaniu zagadnień transportowych, z uwagi na możliwość hierarchizacji poszczególnych działań dla uzyskania wyraźnej poprawy funkcjonowania układu transportowego. Wielkość dojazdów do pracy wskazuje pośrednio na potencjał gospodarczy danego ośrodka miejskiego i funkcjonalnego. Duży wpływ na wielkość dojazdów ma rozmieszczenie miejsc

zamieszkania i miejsc pracy, co jest cechą specyficzną każdego obszaru zurbanizowanego a także obszarów funkcjonalnych.

Przeprowadzone badanie przepływów pracowniczych na terenie powiatu dzierzoniowskiego powstało w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego nt. kierunków i wielkości migracji zarobkowych z 2011 r. Zebrano je analizując informacje z urzędów skarbowych i systemu POLTAX. W niniejszym badaniu przyjęto, że za osobę dojeżdżającą do pracy uważa się taką, która pracuje w gminie innej niż jednostka będąca miejscem zamieszkania oraz ponosi dodatkowe koszty uzyskania przychodu z tytułu tychże dojazdów. Niestety dane nie uwzględniają wszystkich osób pracujących a jedynie osoby zatrudnione na umowę o pracę. Z uwagi na brak danych dotyczących liczby osób zatrudnionych i udziału liczby osób przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania wykonano obliczenia odnosząc się do liczby osób pracujących.

Przechodząc do analizy dojazdów do pracy w gminach powiatu dzierzoniowskiego należy podkreślić, że w celu identyfikacji wielkości i skali dojazdów posłużono się danymi prezentującymi informacje o wielkości przemieszczeń w wartościach bezwzględnych oraz informacjami o udziale przyjeżdżających do pracy w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania. Podstawowe dane w zakresie wielkości bezwzględnych dojazdów do pracy oraz salda dojazdów przedstawia tabela 11.

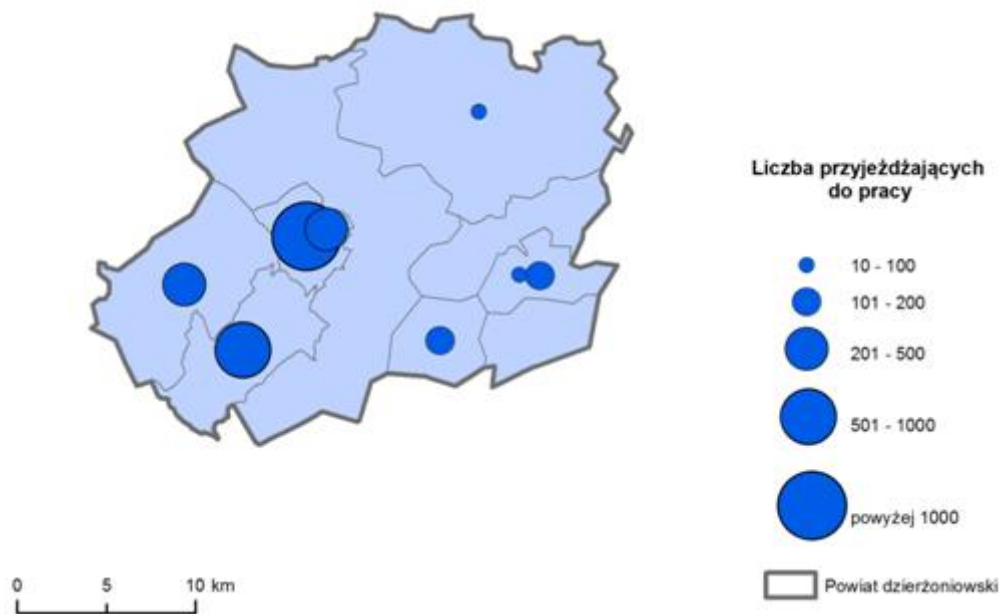
Tabela 11. Przyjazdy i wyjazdy do pracy w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej wraz saldem dojazdów.

Jednostka Administracyjna	Przyjazdy	Wyjazdy	Saldo
Miasto Dzierżoniów	4079	1963	2116
Bielawa	741	3085	-2344
Pieszycy	394	962	-568
Piława Górna	141	747	-606
Gmina wiejska Dzierżoniów	261	1243	-982
Łagiewniki	71	988	-917
Niemcza	177	634	- 457

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2011

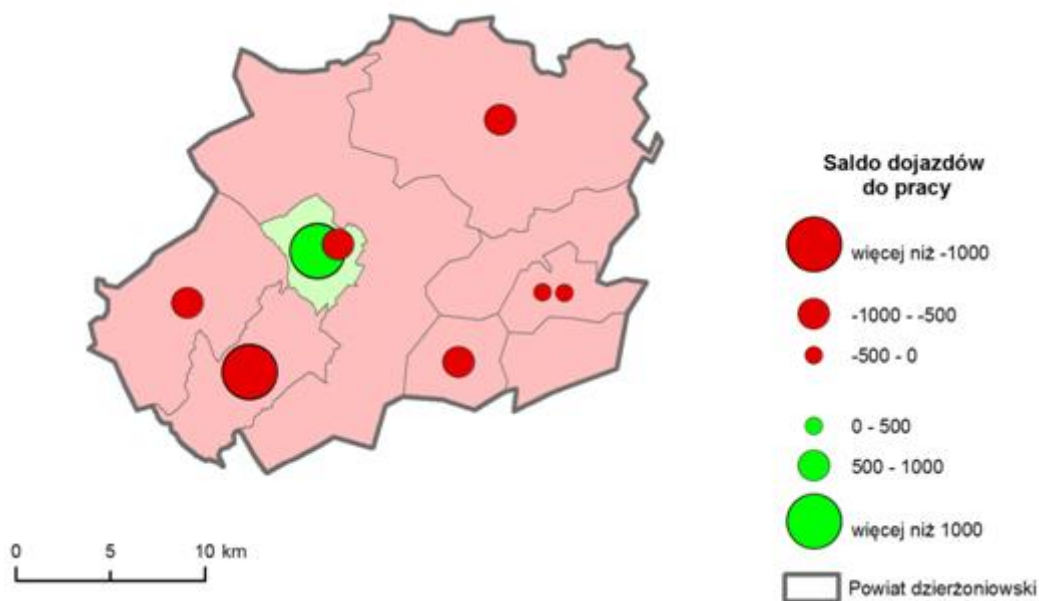
Z pośród gmin Ziemi Dzierżoniowskiej największą bezwzględną liczbą przyjeżdżających do pracy charakteryzuje się miasto Dzierżoniów, z liczbą przyjeżdżających 4097 osób. Jest to jedyna jednostka administracyjna analizowanego obszaru, która notuje dodatnie saldo dojazdów do pracy na poziomie 2116 osób. Pozostałe gminy powiatu dzierzoniowskiego charakteryzują się większą liczbą wyjazdów zarobkowych poza obszar gminy niż liczbą oferowanych na ich terenie miejsc pracy dla osób przyjezdnych. Zjawisko to znajduje odzwierciedlenie kolejno na rycinach 9, 10, 11 i 12. Z pośród wszystkich gmin powiatu dzierzoniowskiego wyraźnie zauważalne jest duże zróżnicowanie w zakresie zjawiska dojazdów do pracy, na które wpływ ma niewątpliwie poziom rozwoju lokalnej gospodarki oraz liczba i wielkość funkcjonujących pracodawców na terenie gmin.

Rycina 9. Liczba przyjeżdżających do pracy w gminach powiatu dzieżoniowskiego

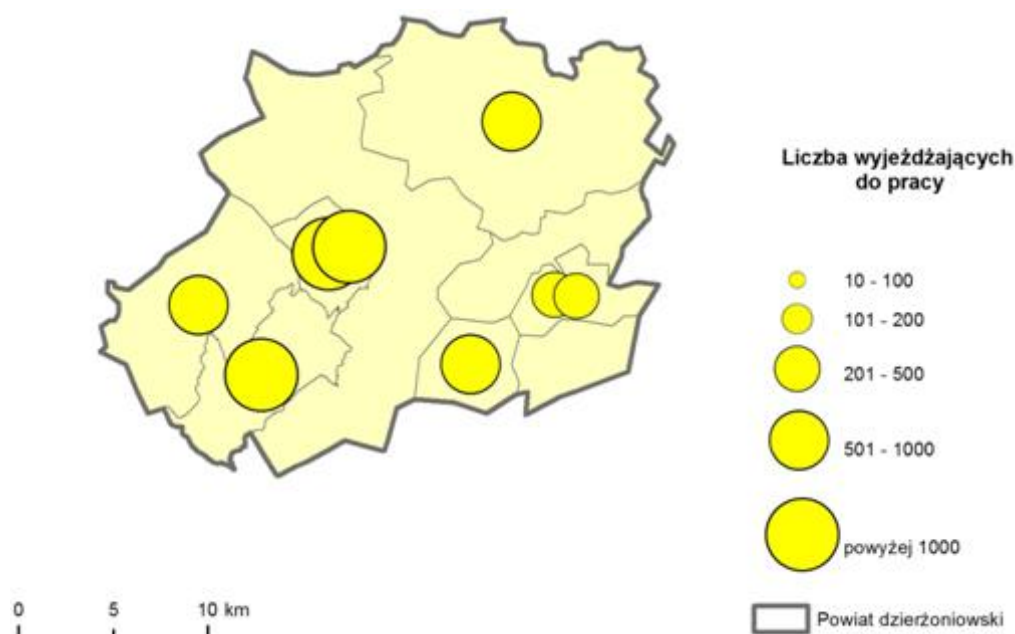
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2011

Rycina 10. Saldo dojazdów do pracy w gminach powiatu dzieżoniowskiego

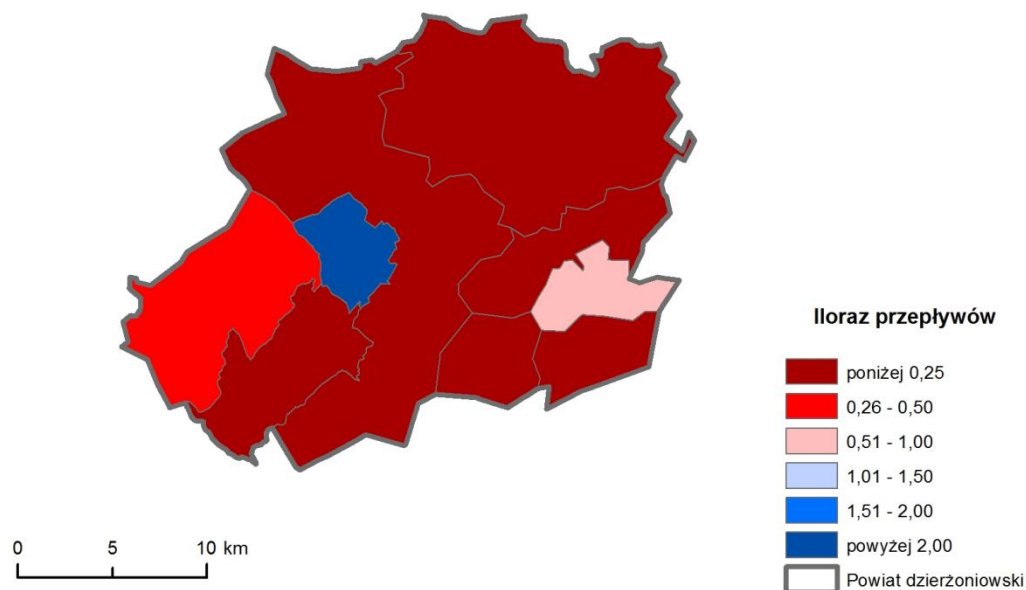
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2011

Rycina 11. Liczba wyjeżdżających do pracy poza teren gminy zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2011

Rysunek 12. Iloraz dojazdów zarobkowych w gminach powiatu dzierzoniowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, 2011

Głównym ośrodkiem dojazdów pracowniczych w powiecie dzierzoniowskim jest miasto Dzierżoniów. Informacje na temat liczby osób dojeżdżających codziennie w celach zarobkowych do miasta Dzierżoniowa prezentuje tabela 12 i rycina 13. Najintensywniej zjawisko to przebiega w obszarze położonym w bezpośrednim sąsiedztwie gminy Bielawa. Wg danych GUS liczba osób przyjeżdżających do miasta Dzierżoniowa z gminy Bielawa wynosi prawie 1,5 tys. osób. Pozostałe, choć już nie tak wyraźne przepływy pracownicze występują także pomiędzy pozostałymi gminami powiatu dzierzoniowskiego. Z gminy wiejskiej Dzierżoniów codziennie do miasta Dzierżoniowa dojeżdża ponad 600 osób, z gminy Pieszycy – 656

osoby, Piławy Górnej - 316, Łagiewnik - 218 oraz Niemczy - 175. Gminami z poza powiatu dzierzoniowskiego, z których mają miejsce dojazdy do pracy do miasta Dzierżoniowa są ponadto gminy tj.: Świdnica, Nowa Ruda, Ząbkowice Śląskie, Wrocław oraz Stoszowice, gdzie liczba ta oscyluje w granicach 100 osób. Z pozostałych kierunków dojazdy te stanowią nieznaczające wartości.

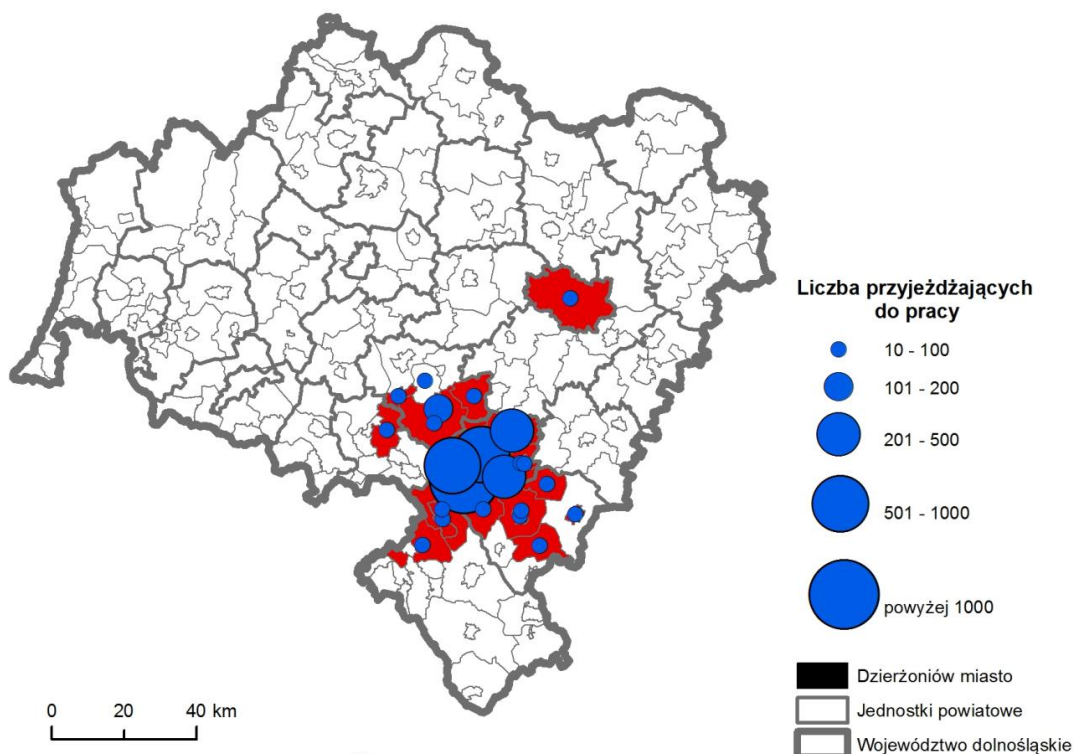
Tabela 12. Liczba osób przyjeżdżających do miasta Dzierżoniowa wg gmin

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Bielawa	Dzierżoniowski	1477
2	Gmina Dzierżoniów	Dzierżoniowski	667
3	Pieszycy	Dzierżoniowski	563
4	Piława Górna	Dzierżoniowski	316
5	Łagiewniki	Dzierżoniowski	218
6	Niemcza	Dzierżoniowski	175
7	Świdnica	Świdnica	133
8	Nowa Ruda	Kłodzki	96
9	Ząbkowice Śląskie	Ząbkowicki	96
10	Wrocław	Wrocław	65
11	Stoszowice	Ząbkowicki	57
12	Wałbrzych	Wałbrzych	22
13	Kamieniec Ząbkowicki	Ząbkowicki	22
14	Radków	Kłodzki	14
15	Ziębice	Ząbkowicki	13
16	Świebodzice	Świdnicki	12
17	Jaworzyna Śląska	Świdnicki	12
18	Marcinowice	Świdnicki	11
19	Ciepłowody	Ząbkowicki	10
SUMA			4054

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

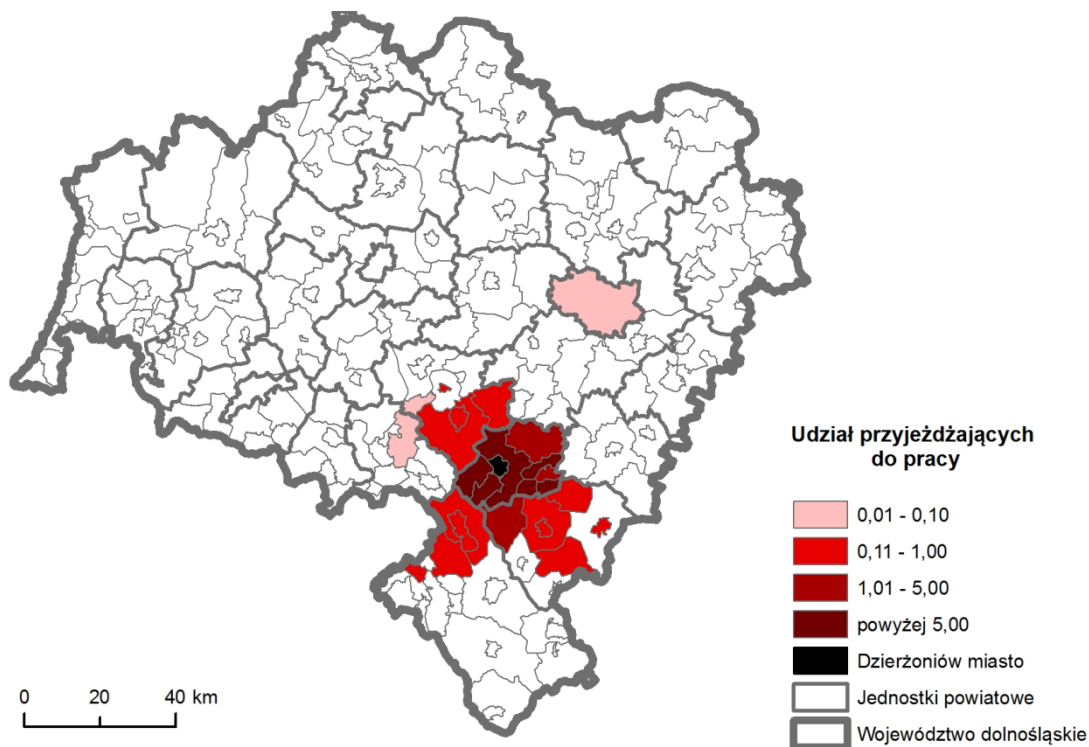
Obok wartości bezwzględnych istotnym wskaźnikiem międzygminnych powiązań funkcjonalnych jest także udział przyjeżdżających do pracy w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania (rycina 14). Wskaźnik ten najwyższy jest dla gmin powiatu dzierzoniowskiego a w szczególności dla gminy Dzierżoniów (10,6%), Niemczy (9,2%), Pieszyc (9%), Bielawy i Piławy Górnej (7%) oraz Łagiewnik (4,4%).

Rycina 13. Liczba osób przyjeżdżających do pracy do miasta Dzierżoniowa wg gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 14. Udział przyjeżdżających do pracy do miasta Dzierżoniów w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

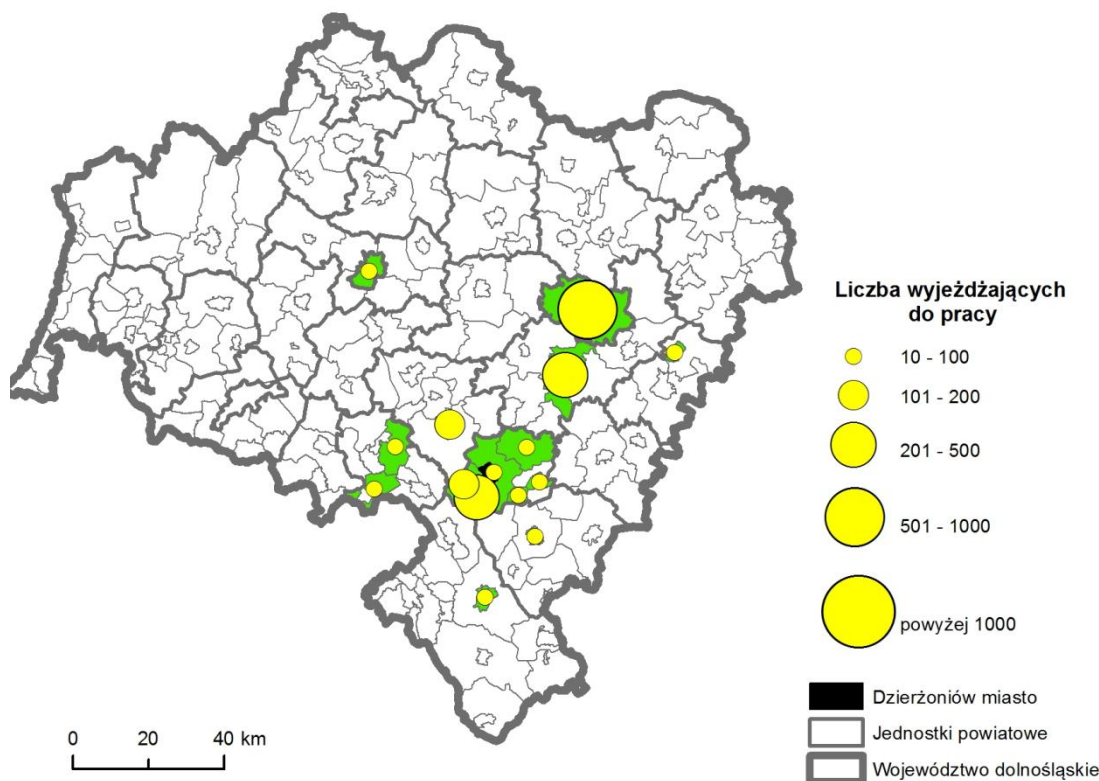
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Istotnym wskaźnikiem powiązań funkcjonalno - przestrzennych występującymi między jednostkami samorządu terytorialnego są również:

1. liczba osób wyjeżdżających codziennie z analizowanej jednostki do pracy w innych gminach (Rycina 15) oraz
2. udział wyjeżdżających do pracy z danej jednostki w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania (Rycina 16).

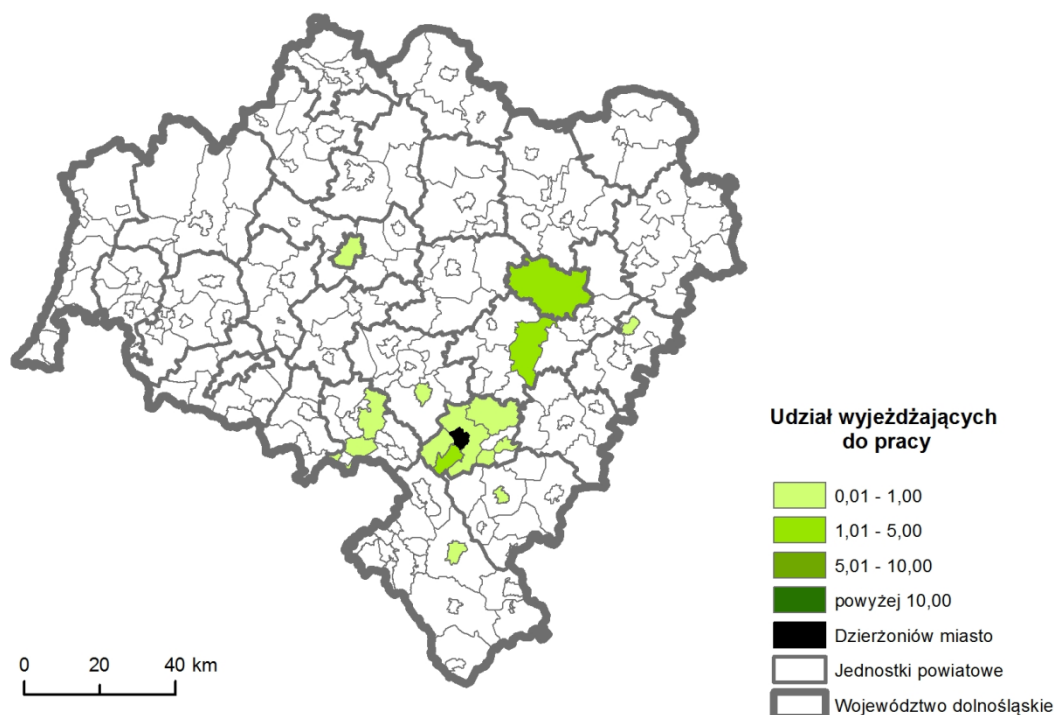
Informacje te pozwalają na określenie na ile zjawisko dojazdów do pracy jest zależnością dwukierunkową oraz umożliwiają identyfikację strefy podmiejskiej o najsilniejszych powiązaniach z miastem. W przypadku miasta Dzierżoniów najintensywniejsze wyjazdy do pracy w ramach powiatu dzierżoniowskiego mają miejsce do gminy Bielawa, gdzie w tym kierunku wyjeżdża niespełna 360 osób oraz gminy Pieszyce (161 osób). Do gmin z poza powiatu dzierżoniowskiego najwięcej wyjazdów do pracy ma miejsce do: Wrocławia (511), Kobierzyc (430), Świdnicy (181), Wałbrzycha (56), Legnicy (23), Jelcz-Laskowic, Mieroszowa i Ząbkowic Śląskich (14).

Rycina 15. Liczba osób wyjeżdżających z miasta Dzierżoniów do pracy wg gmin.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011.

Rycina 16. Udział wyjeżdżających do pracy z miasta Dzierżoniów w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011.

Tabela 13. Liczba osób wyjeżdżających z miasta Dzierżoniowa do pracy wg gmin

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Wrocław	m. Wrocław	511
2	Kobierzyce	Wrocławski	426
3	Bielawa	Dzierżoniowski	357
4	Świdnica	m. Świdnica	181
5	Pieszyce	Dzierżoniowski	161
6	Gmina Dzierżoniów	Dzierżoniowski	87
7	Piława Górna	Dzierżoniowski	62
8	Wałbrzych	m. Wałbrzych	56
9	Niemcza	Dzierżoniowski	26
10	Legnica	m. Legnica	23
11	Łagiewniki	Dzierżoniowski	21
12	Jelcz-Laskowice	Wrocławski	14
13	Mieroszów	Wałbrzyski	13
14	Ząbkowice Śląskie	Ząbkowicki	12
15	Kłodzko	m. Kłodzko	11
SUMA			1963

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

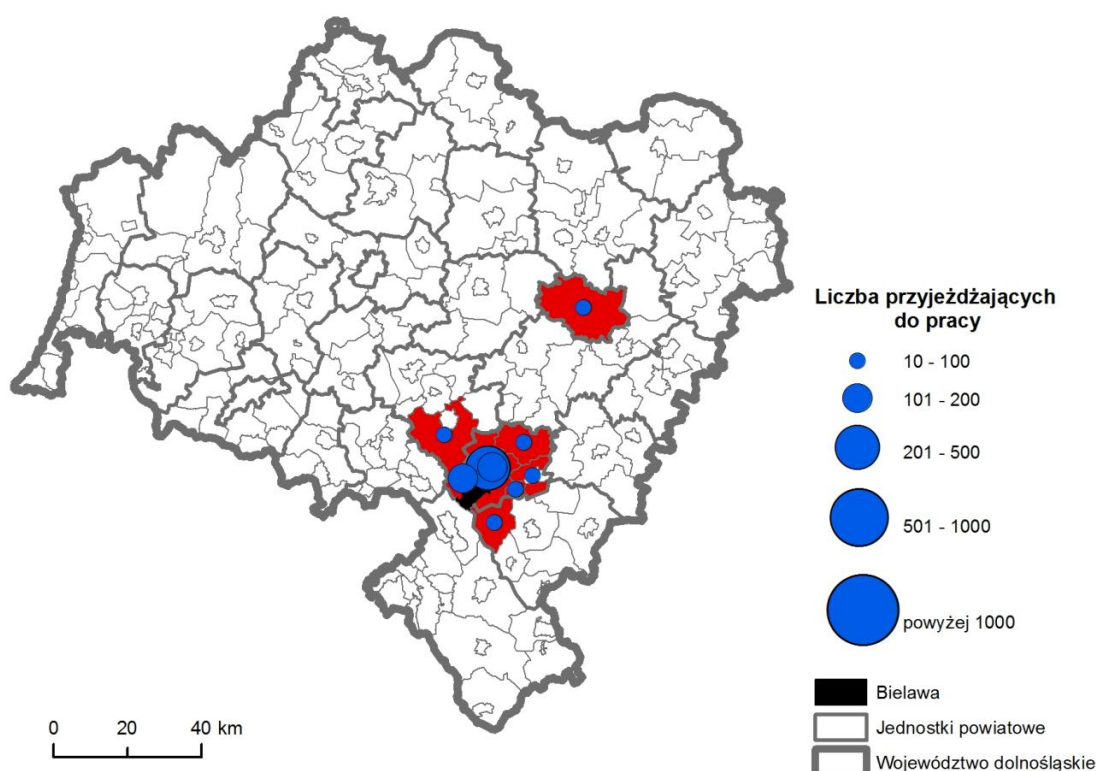
Analizując udział wyjeżdżających do pracy z miasta Dzierżoniowa w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania należy podkreślić, że podobnie jak w przypadku dojazdów do pracy największe powiązania w zakresie wyjazdów z miasta cechują gminy zlokalizowane w powiecie dzierżoniowskim. Duży udział liczby osób dojeżdżających z miasta Dzierżoniów charakteryzuje stolicę województwa dolnośląskiego – Wrocław oraz silnie uprzemysłowioną, podwrocławską gminę Kobierzyce. To właśnie te dwie gminy

stanowią miejsce największych dojazdów dla mieszkańców miasta Dzierżoniów a także pozostałych gmin powiatu dzierzoniowskiego.

Drugim po mieście Dzierżoniowie największym ośrodkiem dojazdów do pracy w powiecie dzierzoniowskim jest gmina Bielawa. Przyjazdy do gminy (tabela 4 i rysunek 10) mają miejsce głównie z gmin położonych w powiecie dzierzoniowskim. Zdecydowanie najwięcej osób dojeżdża codziennie z miasta oraz gminy Dzierżoniów a także z gminy Pieszyce. Nieznaczna liczba osób migruje także dobowo do Bielawy z Świdnicy (14) oraz Wrocławia (11).

Analiza udziału przyjeżdżających do pracy do gminy Bielawa w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania wskazuje na najsilniejsze powiązania gminy Bielawa z pozostałymi gminami powiatu dzierzoniowskiego, choć jak wskazują dane są to wskaźniki niskie, których wartości wahają się od 0,5% dla gminy Piława Górna do 2,3% dla gminy wiejskiej Dzierżoniów.

Rycina 17. Liczba osób przyjeżdżających do pracy do gminy Bielawa wg gmin

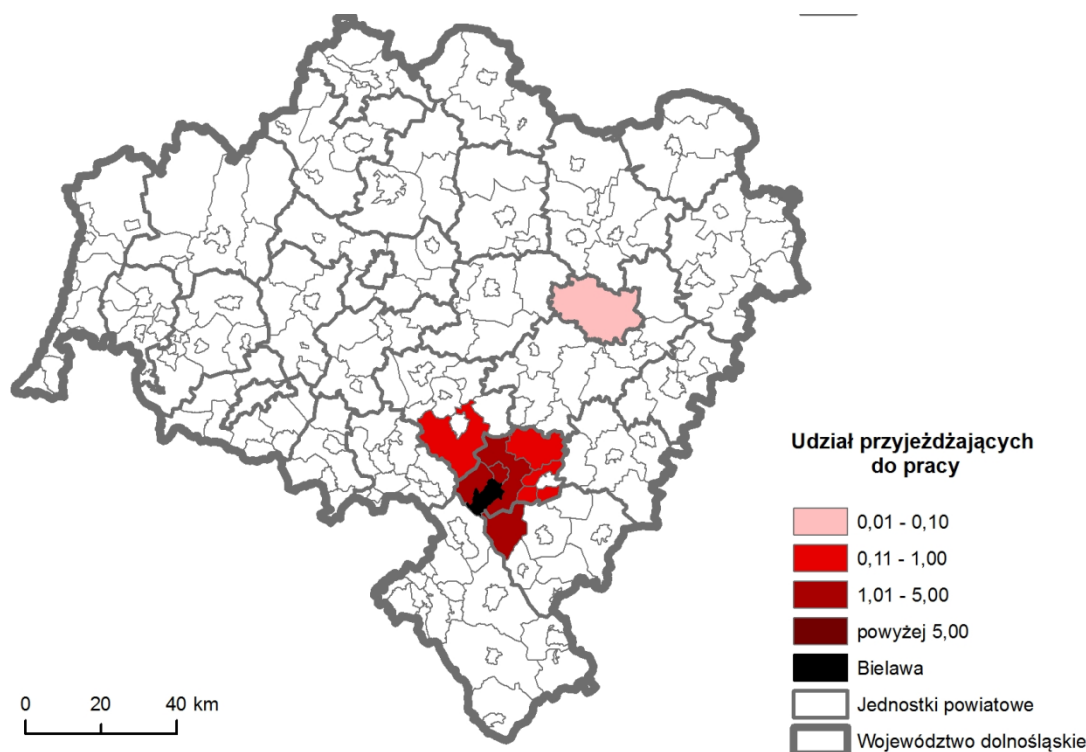
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Tabela 14. Liczba osób przyjeżdżających do gminy Bielawa wg gmin

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	357
2	Gmina Dzierżoniów	Dzierżoniowski	144
3	Pieszyce	Dzierżoniowski	113
4	Stoszowice	Ząbkowicki	48
5	Piława Górna	Dzierżoniowski	25
6	Niemcza	Dzierżoniowski	18
7	Świdnica	Świdnicki	14
8	Łagiewniki	Dzierżoniowski	11
9	Wrocław	m. Wrocław	11
SUMA			741

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 18. Udział przyjeżdżających do pracy do gminy Bielawa w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania

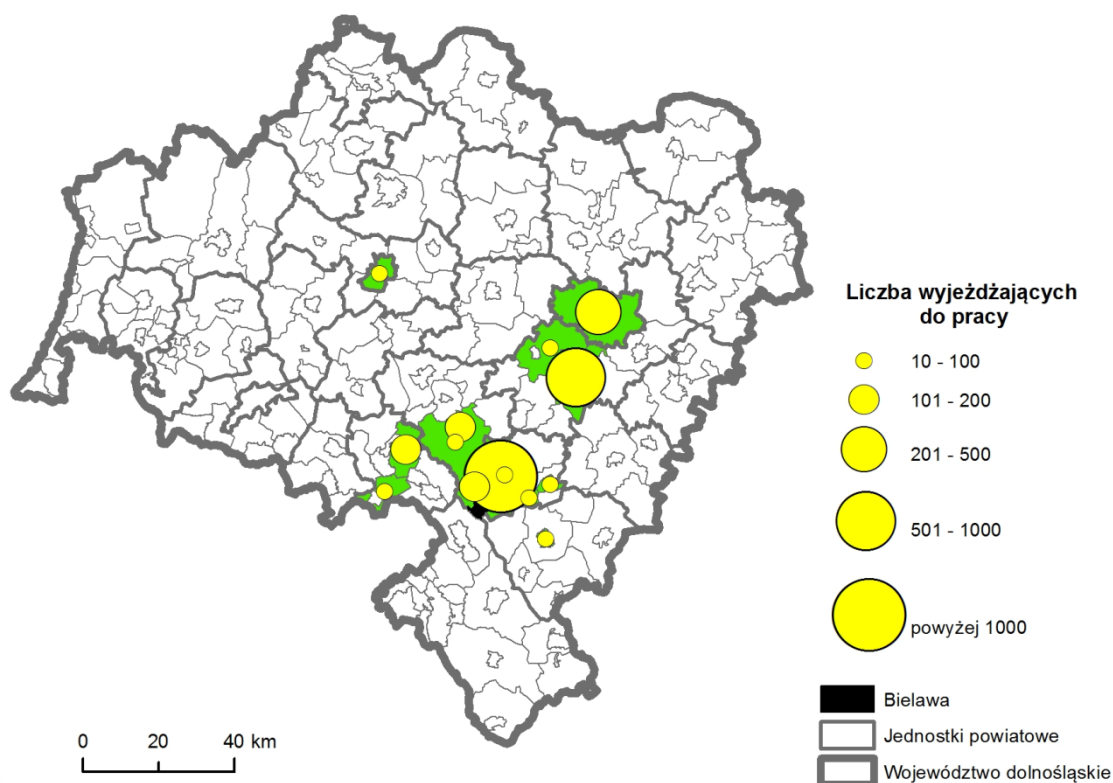

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Wyjazdy do pracy z gminy Bielawa do pracy w innych gminach cechują wspólne tendencje, charakterystyczne dla wszystkich pozostałych gmin powiatu dzierzoniowskiego. Mianowicie, istotnym rynkiem pracy dla osób pracujących w poszczególnych gminach powiatu dzierzoniowskiego, oprócz miasta Dzierżoniowa jest miasto Wrocław oraz podwrocławska gmina Kobierzyce. Na tym tle szczególnie wyróżnia się miasto Dzierżoniów, z którym powiązania gminy Bielawa w zakresie dojazdów do pracy są najsilniejsze. **Najważniejszym celem dojazdów do pracy dla mieszkańców Bielawy jest miasto Dzierżoniów, do którego codziennie dojeżdża niespełna 1500 osób.**

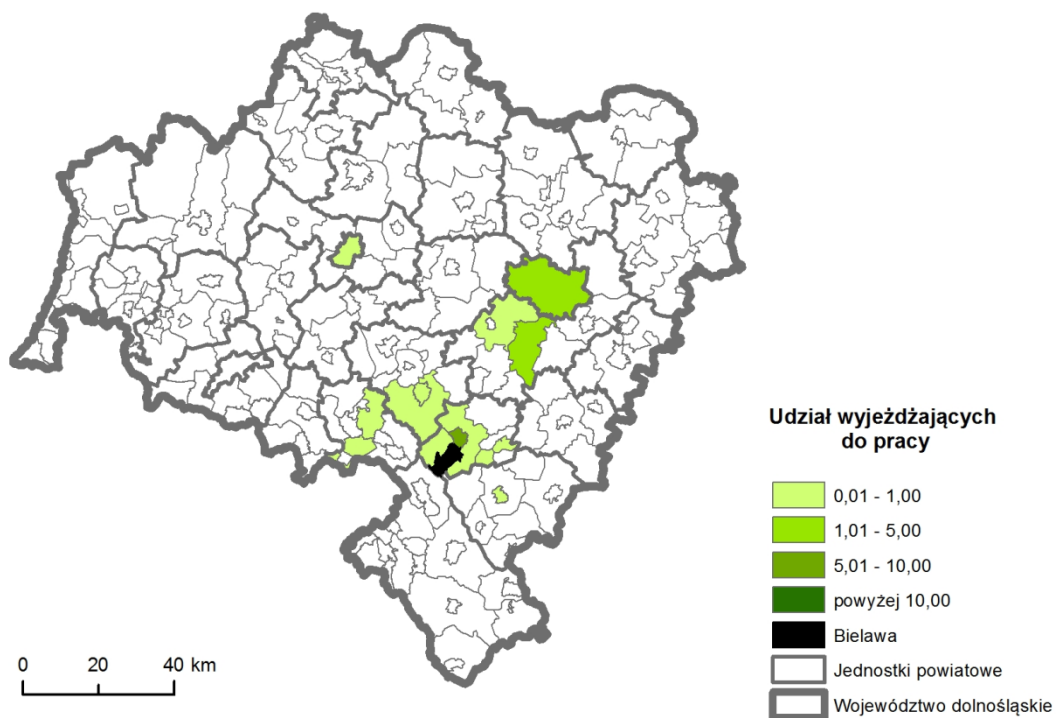
Jednocześnie zjawisko wyjazdów do pracy mieszkańców Bielawy przebiega bardziej intensywnie niż ma to miejsce w przypadku miasta Dzierżoniów. Łącznie gminę Bielawa opuszcza codziennie w celach zarobkowych ponad 3000 osób, przy niespełna 750 osobach przyjeżdżających do Bielawy do pracy. Również wskaźnik udziału wyjeżdżających do pracy z Bielawy w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania potwierdza, że największy odsetek osób wyjeżdżających z gminy pracuje w mieście Dzierżoniowie (7,2%), Kobierzycach (3%) oraz Wrocławiu (2%). Liczbę osób wyjeżdżających z gminy Bielawa do pracy wg gmin prezentują tabela 15 i rycina 19. Udział wyjeżdżających do pracy z gminy Bielawa w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania przedstawia rycina 20.

Rycina 19. Liczba osób wyjeżdżających do pracy z Bielawy wg gmin.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 20. Udział wyjeżdżających do pracy z Bielawy w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

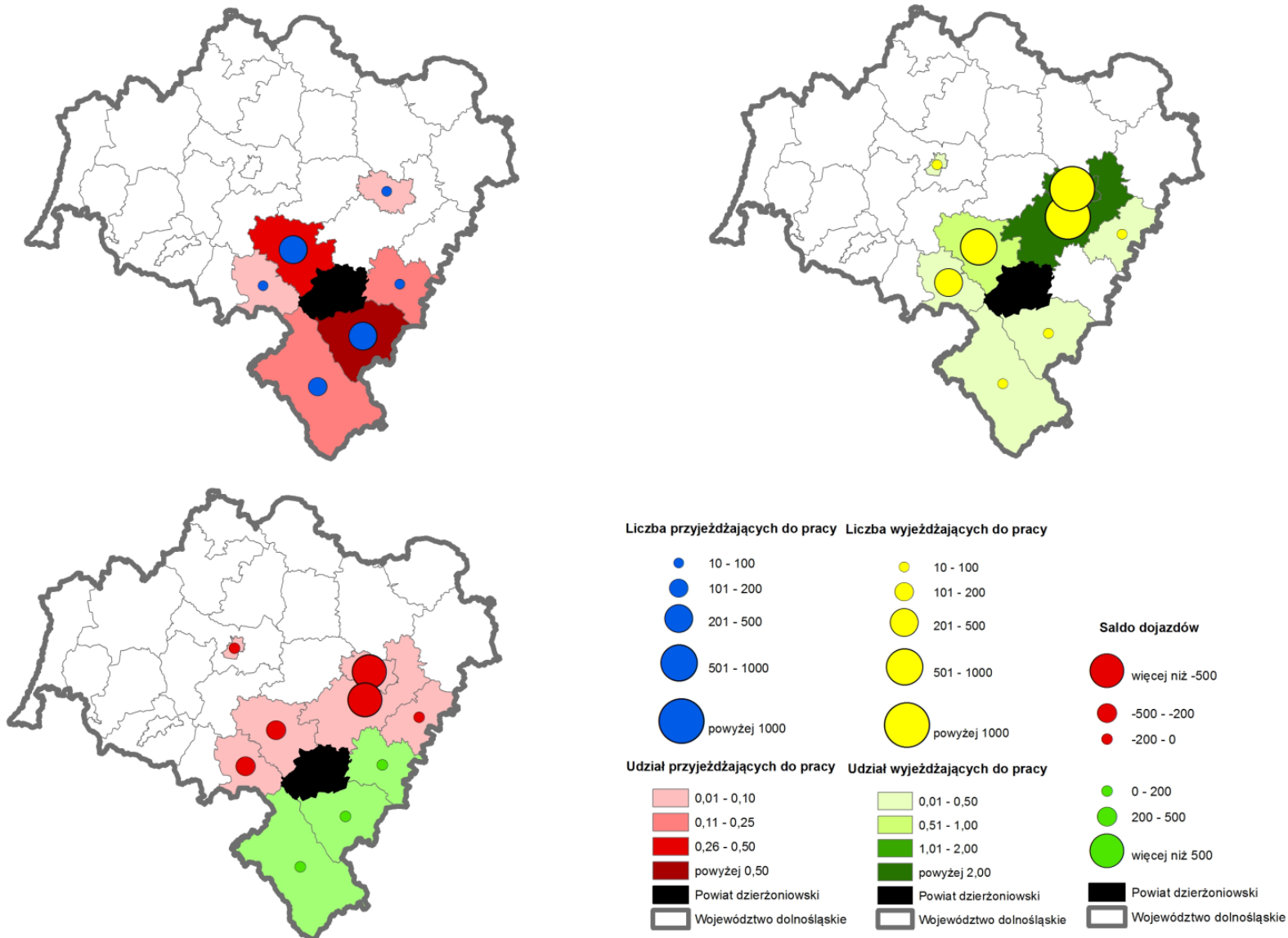
Tabela 15. Liczba osób wyjeżdżających z gminy Bielawa wg gmin

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	1477
2	Kobierzyce	Wrocławski	581
3	Wrocław	m. Wrocław	423
4	Pieszycy	Dzierżoniowski	158
5	Wałbrzych	m. Wałbrzych	136
6	Świdnica	Świdnicki	130
7	Gmina wiejska Dzierżoniów	Dzierżoniowski	85
8	Piława Górna	Dzierżoniowski	23
9	Ząbkowice Śląskie	Ząbkowicki	19
10	Kąty Wrocławskie	Wrocławski	13
11	Niemcza	Dzierżoniowski	12
12	Legnica	m. Legnica	12
13	Mieroszów	Wałbrzyski	11
SUMA			3085

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Z uwagi na wspólne dla wszystkich gmin Ziemi Dzierżoniowskiej tendencje w zakresie dojazdów do pracy szczegółowej analizie poddane zostały tylko dwie gminy: miasto Dzierżoniów oraz gmina Bielawa, prezentujące największą skalę omawianego zjawiska. W przypadku pozostałych gmin powiatu dzierżoniowskiego zaprezentowane zostały zbiorcze zestawienia zjawiska w formie rycin oraz tabel, stanowiące załącznik nr 1 do niniejszej diagnozy.

Rycina 21. Dojazdy do pracy w ujęciu powiatowym na tle województwa dolnośląskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

3.3.3. Bezrobocie

Niniejszy rozdział ma na celu szerszą identyfikację zjawiska bezrobocia w poszczególnych gminach Ziemi Dzierżoniowskiej. Analiza prezentuje zróżnicowanie poziomu bezrobocia w układzie gmin z uwzględnieniem pochodzenia terytorialnego bezrobotnych w układzie miasto-wieś. Podstawowym elementem rozdziału jest prezentacja zróżnicowania struktury bezrobocia pod kątem wybranych cech: płci bezrobotnych, wieku i wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy. Wszystkie wymienione analizy zostały oparte na danych pochodzących z oficjalnej statystyki bezrobocia (GUS/BDL) oraz danych uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie na dzień 31 grudnia każdego analizowanego roku.

Liczba bezrobotnych

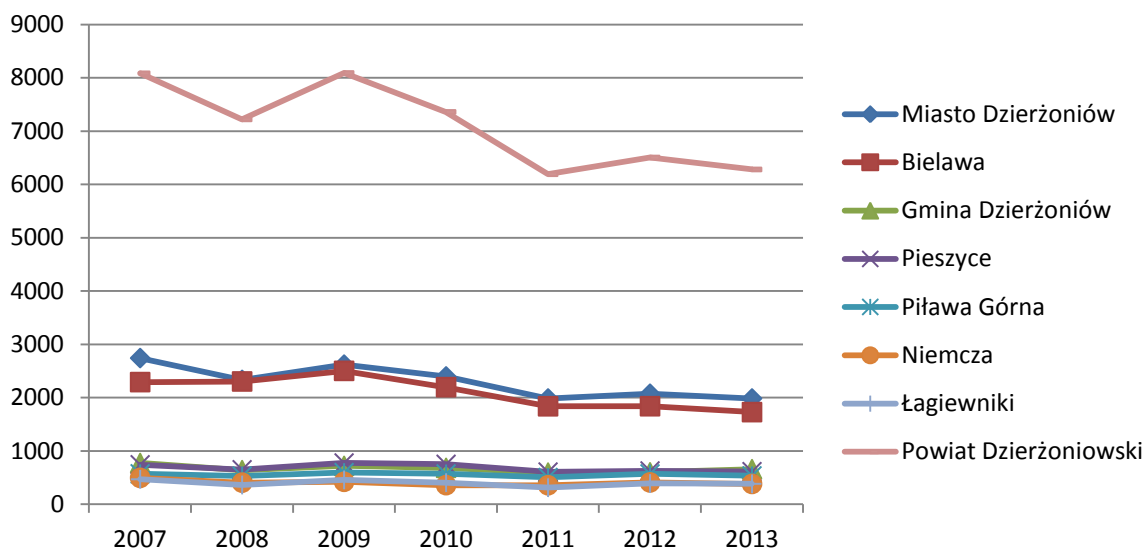
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na terenie powiatu dzierżoniowskiego w 2013 roku wynosiła 6 280 osób i była o 22,4% niższa niż w 2009 roku. Spadek liczby bezrobotnych dotyczył wszystkich gmin powiatu dzierżoniowskiego – w Dzierżoniowie w 2013 roku zarejestrowanych było 1 984 bezrobotnych (spadek o 24,2%), w Bielawie – 1 728 bezrobotnych (spadek o 31,2%), w Pieszycach – 613 bezrobotnych (o 20,7% mniej), w Łagiewnikach – 383 bezrobotnych (o 16,6% mniej), w Piławie Górnej – 533 bezrobotnych (spadek o 10,3%), w Niemczy – 381 bezrobotnych (o 9,3% mniej), zaś w gminie wiejskiej Dzierżoniów – 658 bezrobotnych (spadek o 8,3%). W ujęciu całego powiatu dzierżoniowskiego liczba bezrobotnych w 2013 r. w porównaniu z rokiem 2009 zmniejszyła się o ponad 1800 osób, co wyróżnia powiat dzierżoniowski na tle sąsiednich powiatów, gdzie w porównywanym okresie odnotowany został wzrost bezrobocia nawet o 12% (powiat ząbkowicki).

Tabela 16. Liczba bezrobotnych w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w latach 2007-2013 (stan na 31.12. każdego roku)

Gmina	2009	2010	2011	2012	2013
Miasto Dzierżoniów	2619	2398	1984	2073	1984
Bielawa	2502	2196	1838	1839	1728
Gmina Dzierżoniów	720	683	594	599	658
Pieszycy	775	750	605	626	613
Piława Górna	595	569	503	569	533
Niemcza	421	358	356	409	381
Łagiewniki	457	405	311	389	383
Powiat Dzierżoniowski	8089	7359	6191	6504	6280

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

Rycina 22. Zmiany liczby bezrobotnych w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej
(stan na 31.12. każdego roku)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

Ziemia dzierżoniowska charakteryzuje się relatywnie wysoką stopą bezrobocia, która w 2013 roku wyniosła 19,9%. Na przestrzeni ostatnich 5 lat obserwuje się jednak pozytywne trendy w tym zakresie. Stopa bezrobocia w 2013 roku zmniejszyła się o ponad 3 % w porównaniu z rokiem 2009.

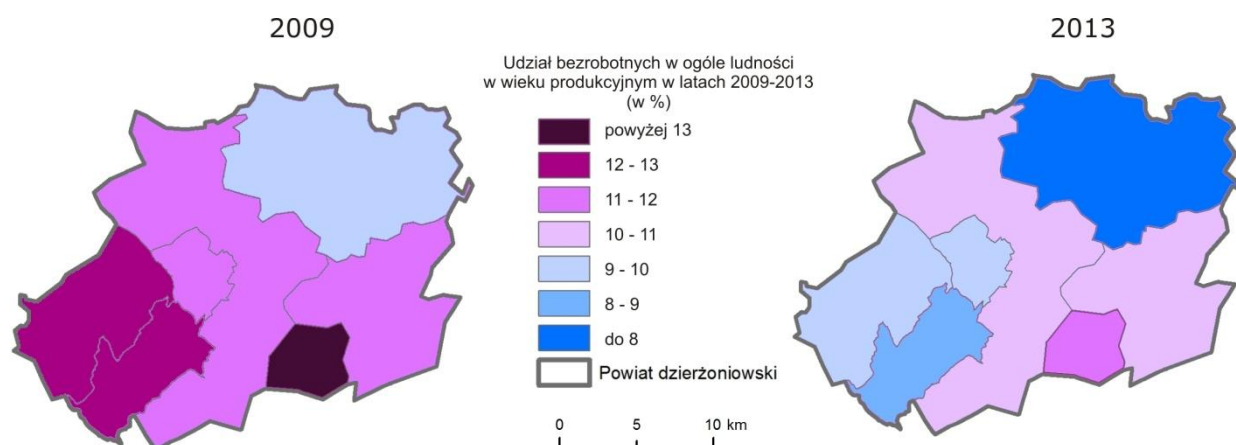
Udział bezrobotnych w ogólnej ludności w wieku produkcyjnym to istotny wskaźnik charakteryzujący strukturę bezrobocia. W przypadku gmin Ziemi Dzierżoniowskiej najmniej korzystną sytuacją w tym zakresie ma miejsce w gminie Piława Górna, w której ponad 12 % bezrobotnych to osoby w sile wieku – najbardziej istotne z punktu widzenia rozwoju gospodarczego. Najmniejszy udział bezrobotnych w wieku produkcyjnym w 2013 roku zanotowany został w gminie Łagiewniki i wyniósł 7,8%. W pozostałych jednostkach wartość ta kształtuje się na zbliżonym poziomie 10%

Tabela 17. Udział bezrobotnych w ogólnej ludności w wieku produkcyjnym w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w latach 2009-2013 (stan na 31.12. każdego roku)

Jednostka	2009	2010	2011	2012	2013
Miasto Dzierżoniów	11,9	10,8	9,0	9,5	9,2
Bielawa	12,4	10,4	8,9	9,1	8,7
Gmina Dzierżoniów	11,7	10,9	9,5	9,6	10,7
Pieszyce	12,7	11,8	9,7	10,0	9,9
Piława Górna	13,7	12,9	11,4	13,1	12,2
Niemcza	11,1	9,4	9,4	10,7	10,2
Łagiewniki	9,4	8,2	6,2	7,8	7,8
Powiat Dzierżoniowski	12,0	10,7	9,1	9,6	9,4

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL/GUS

Rycina 23. Udział bezrobotnych w ogólnej ludności w wieku produkcyjnym w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w latach 2009-2013 (stan na 31.12. każdego roku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL/GUS

Struktura bezrobocia pod względem płci

W strukturze bezrobotnych Ziemi Dzierżoniowskiej pod względem płci zarówno w 2009 jak i 2013 roku przeważają mężczyźni. Przewaga jest jednak na tyle nieznaczająca, iż można mówić w tym przypadku o równoważnym udziale kobiet i mężczyzn bezrobotnych w powiecie dzierżoniowskim. Nieznaczna przewaga udziału bezrobotnych kobiet (50,45%) jest widoczna jedynie w przypadku miasta Dzierżoniowa. Udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych jest wynikiem wielu pochodnych m.in.: pochodzeniem terytorialnym (miasto-wieś), uwarunkowaniami społecznymi i kulturowymi, skalą i poziomem rozwoju lokalnego rynku pracy a także odległością od ważnych ośrodków miejskich i przemysłowych.

Tabela 18. Udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2009-2013 (stan na 31.12. każdego roku)

Jednostka	2009	2010	2011	2012	2013
Miasto Dzierżoniów	49,18	49,29	52,92	49,78	50,45
Bielawa	46,24	48,68	51,36	51,61	49,42
Gmina Dzierżoniów	49,45	48,32	52,02	46,58	49,24
Pieszycze	48,13	48,00	49,75	47,76	48,12
Piława Górna	43,53	42,71	46,92	45,34	45,22
Niemcza	44,42	48,05	49,72	46,21	43,31
Łagiewniki	49,67	50,62	53,7	49,62	48,83
Powiat Dzierżoniowski	47,56	48,39	51,43	49,19	48,84

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

Zróżnicowanie bezrobotnych pod względem wieku

Dokonując charakterystyki bezrobotnych ze względu na wiek szczególną uwagę należy zwrócić na dwie kategorie wiekowe bezrobotnych:

1. grupę osób bezrobotnych w wieku 24 lat i mniej,
2. grupę osób bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej.

Analizy bezrobocia wykazują, że młody wiek stanowi dla wielu osób utrudnienie w zdobyciu pracy. Często zdobyte przez osobę młodą kwalifikacje zawodowe nie zawsze są cenione rynkowo, czego powodem może być brak dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Młody wiekiem bezrobotny nie ma też stawianego jako warunek pracy doświadczenia na danym stanowisku. Podobnie jak ludzie młodzi osoby powyżej 55 roku życia są zagrożone brakiem dostępu do korzystnej lokalizacji na rynku pracy. W ich przypadku argumenty przesądzające o tej sytuacji mają nieco inny charakter. Dysponują oni zazwyczaj znacznym doświadczeniem zawodowym, ale barierą jest brak nowoczesnego, wymaganego na rynku pracy wykształcenia oraz brak pożądanych rynkowo kwalifikacji. Ze względu na bariery mentalne ludziom starszym trudniej jest podjąć decyzję o przekwalifikowaniu i zdobyciu nowych kwalifikacji, dopasowanych do aktualnych potrzeb rynku pracy.

W ostatnich latach obserwuje się tendencję spadku udziału bezrobotnych w wieku 24 i mniej lat w ogólnej populacji bezrobotnych. Przeciętny udział bezrobotnych w wieku 18-24 lata obniżył w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej z 16,1% w 2009 roku do 13,6% w 2013 roku. Największym udziałem osób młodych w ogóle osób bezrobotnych charakteryzowały się gminy: Łagiewniki (19,3%), gmina Dzierżonów (18,8%), Niemcza (16%), Piława Górna (14,8%). Dla pozostałych jednostek: miasto Dzierżonów, Bielawa oraz Pieszycy udział ten wynosił niespełna 12%.

Tabela 19. Udział bezrobotnych w wieku 24 i mniej w ogóle bezrobotnych w 2009 i 2013 roku (stan na 31.12. każdego roku)

Jednostka	2009		2013	
	Ogół bezrobotnych	Udział %	Ogół bezrobotnych	Udział %
Miasto Dzierżonów	2619	16,1	1984	11,9
Bielawa	2502	13,5	1728	11,9
Gmina Dzierżonów	720	19,6	658	18,8
Pieszycy	775	14,6	613	11,5
Piława Górna	595	17,7	533	14,8
Niemcza	421	19,9	381	16,0
Łagiewniki	457	21,7	383	19,3
Powiat Dzierżoniowski	8089	16,1	6280	13,6

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

Udział bezrobotnych w wieku 55 i więcej w ogólnej liczbie bezrobotnych również zmniejszył się w porównywanym okresie z wartości 16% w 2009 r. do 13,6% w 2013 r. Najwyższy udział bezrobotnych odnotowano w Łagiewnikach (19,3%), gminie wiejskiej Dzierżonów (18,9%) oraz Niemczy (16%). Najniższy udział bezrobotnych powyżej 55 roku życia wystąpił w 2013 roku w gminach miejskich: Dzierżoniowie, Bielawie i Pieszcach gdzie wyniósł niespełna 12%.

Na podstawie prezentowanych danych zauważyć można wyraźną zależność w terytorialnym zróżnicowaniu udziału bezrobotnych w poszczególnych grupach wiekowych. To właśnie gminy Dzierżonów, Łagiewniki, Niemcza a także Piława Górna cechują się najbardziej niekorzystnymi trendami w zakresie bezrobocia w podziale na

grupy wiekowe. W gminach miejskich Dzierżoniów, Bielawa i Pieszycy sytuacja kształtuje zdecydowanie bardziej korzystnie, co ma swoje potwierdzenie w tabelach 19 i 20.

Tabela 20. Udział bezrobotnych w wieku 55 i więcej w ogóle bezrobotnych w 2009 i 2013 roku. (stan na 31.12. każdego roku)

Jednostka	2009		2013	
	Ogół bezrobotnych	Udział %	Ogół bezrobotnych	Udział %
Miasto Dzierżoniów	2619	16,1	1984	11,9
Bielawa	2502	13,5	1728	11,9
Gmina Dzierżoniów	720	19,5	658	18,9
Pieszycy	775	14,5	613	11,6
Piława Górna	595	17,6	533	14,8
Niemcza	421	19,9	381	16,0
Łagiewniki	457	21,6	383	19,3
Powiat Dzierżoniowski	8089	16,0	6280	13,6

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

Zróżnicowanie bezrobotnych pod względem wykształcenia

Analizując dane dotyczące struktury bezrobocia pod kątem wykształcenia osób bezrobotnych w 2013 roku wyraźnie zauważalna jest wysoka liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym (2037 osób), zasadniczym zawodowym (1738 osób) oraz policealnym i średnim zawodowym (1433 osób). Jak wskazują dane zaprezentowane w tabeli 21 to właśnie te grupy bezrobotnych stanowią najwyższy udział wśród wszystkich osób bezrobotnych na terenie całej Ziemi Dzierżoniowskiej.

Obserwowany wyraźny spadek liczby bezrobotnych w latach 2009-2013 dotyczył w szczególności grupy najsłabiej wykształconej, gdzie liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się w ciągu 4 lat o niemal 40%. W przypadku osób z wykształceniem zawodowym spadek wynosił 27,6%, ogólnokształcącym 26,1%, policealnym i średnim zawodowym 25,8%. Osoby bezrobotne z wykształceniem wyższym to grupa bezrobotnych najmniej liczba. Jednak na przestrzeni ostatnich lat nie obserwuje się znaczącego spadku najlepiej wykształconych bezrobotnych. Spadek ten w latach 2009 – 2013 jest minimalny i wyniósł (zaledwie 2,6%). Ogólnopolskie tendencje wskazują, iż liczba bezrobotnych z wykształceniem wyższym wzrasta przy jednoczesnym spadku udziału bezrobotnych z wykształceniem podstawowym.

Tabela 21. Liczba osób bezrobotnych w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej według poziomu wykształcenia w latach 2009 i 2013 (stan na 31.12. każdego roku)

2009	Wykształcenia				
	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i niższe
Miasto Dzierżoniów	183	587	281	641	927
Bielawa	177	546	242	750	787
Gmina Dzierżoniów	27	169	58	194	272
Pieszycy	29	145	63	222	316
Piława Górna	24	139	41	168	223
Niemcza	19	106	36	122	138
Łagiewniki	23	111	38	120	165

Powiat Dzierżoniowski	482	1803	759	2217	2828
2013	Wykształcenie				
	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i niższe
Miasto Dzierżoniów	170	484	210	481	639
Bielawa	129	419	159	512	509
Gmina Dzierżoniów	44	148	53	183	230
Pieszycy	39	113	56	165	240
Piława Górna	23	100	51	169	190
Niemcza	38	82	37	107	117
Łagiewniki	27	87	36	121	112
Powiat Dzierżoniowski	470	1433	602	1738	2037
Zmiana 2009-2013	-2,6	-25,8	-26,1	-27,6	-38,8

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

Tabela 22. Udział osób bezrobotnych do ogółu bezrobotnych według wykształcenia w 2013 r. (stan na 31.12. każdego roku)

2013	Udział osób wykształconych w ogóle bezrobotnych (w %)				
	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i niższe
Miasto Dzierżoniów	8,6	24,4	10,6	24,2	32,2
Bielawa	7,5	24,2	9,2	29,6	29,5
Gmina Dzierżoniów	6,7	22,5	8,1	27,8	35,0
Pieszycy	6,4	18,4	9,1	26,9	39,2
Piława Górna	4,3	18,8	9,6	31,7	35,6
Niemcza	10,0	21,5	9,7	28,1	30,7
Łagiewniki	7,0	22,7	9,4	31,6	29,2
Powiat Dzierżoniowski	7,5	22,8	9,6	27,7	32,4

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

Zróżnicowanie bezrobotnych pod względem czasu pozostawania bez pracy

Osoby pozostające przez dłuższy czas bez pracy stanowią szczególną kategorię na rynku pracy, bowiem ich szanse na zmianę własnej pozycji rynkowej są zdecydowanie mniejsze niż innych kategoriach. Liczebność populacji długotrwale bezrobotnych stanowi wskaźnik rodzaju bezrobocia i jednocześnie wskaźnik możliwości adaptacyjnych systemu oraz rodzaju gospodarki. Zakłada się, że nowoczesny, optymalnie działający system społeczny dysponuje instrumentami pozwalającymi na redukcję kategorii osób długotrwale pozbawionych pracy. W latach 2009–2013 na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej obserwuje się tendencję spadku udziału długotrwale bezrobotnych z 3663 osób w 2009 roku do 2891 w 2013 roku. Przyczyną tej korzystnej sytuacji może być regulacja umożliwiająca wykreślenie z ewidencji bezrobotnych osób uczestniczących w szkoleniach i kursach zawodowych, co powoduje zmniejszenie proporcji długotrwale bezrobotnych w ogólnej populacji bezrobotnych. Nie bez znaczenia pozostaje również zagadnienie emigracji zarobkowej. W 2013 r. długotrwale bezrobotni stanowili w powiecie dzierżoniowskim 46% ogółu osób pozostających bez pracy.

Na terenie Ziemi Dzierżoniowskiej obserwowany jest wyraźny zwiększony udział bezrobotnych, których czas pozostawania bez pracy wynosi od 1 do 3 miesięcy oraz od 6

do 12 miesięcy. Mimo, iż obserwuje się systematyczny spadek liczby osób bezrobotnych w poszczególnych gminach Ziemi Dzierżoniowskiej to właśnie w powyższych okresach pozostawania bez pracy liczba bezrobotnych jest największa. Dla całej Ziemi Dzierżoniowskiej udział bezrobotnych pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy wynosi 20,6% natomiast w przedziale od 6 do 12 miesięcy wartość ta wynosi 22,2%.

Tabela 23. Liczba osób bezrobotnych w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej według czasu pozostawiania bez pracy w latach 2009 i 2013 (stan na 31.12. każdego roku)

2009	Okres pozostawiania bez pracy (w miesiącach)					
	Do 1	Od 1 do 3	Od 3 do 6	Od 6 do 12	Od 12 do 24	Powyżej 24
Miasto Dzierżoniów	212	527	439	594	377	470
Bielawa	252	522	424	498	483	323
Gmina Dzierżoniów	56	172	120	145	115	112
Pieszycy	63	156	144	208	96	108
Piława Górna	60	165	99	136	85	50
Niemcza	47	93	78	87	69	47
Łagiewniki	56	95	75	94	72	65
Powiat Dzierżoniowski	746	1730	1379	1762	1297	1175
2013	Okres pozostawiania bez pracy (w miesiącach)					
	Do 1	Od 1 do 3	Od 3 do 6	Od 6 do 12	Od 12 do 24	Powyżej 24
Miasto Dzierżoniów	206	388	391	482	322	195
Bielawa	194	340	304	379	294	217
Gmina Dzierżoniów	79	133	125	119	119	83
Pieszycy	75	123	108	130	101	76
Piława Górna	54	140	88	97	100	54
Niemcza	67	88	51	82	57	36
Łagiewniki	38	82	60	107	72	24
Powiat Dzierżoniowski	713	1294	1127	1396	1065	685
Zmiana 2009-2013	-33	-436	-252	-366	-232	-490

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

Tabela 24. Udział osób bezrobotnych według czasu pozostawiania bez pracy do ogółu bezrobotnych w 2013 r. (stan na 31.12. każdego roku)

2013	Okres pozostawiania bez pracy (w miesiącach)					
	Do 1	Od 1 do 3	Od 3 do 6	Od 6 do 12	Od 12 do 24	Powyżej 24
Miasto Dzierżoniów	10,4	19,6	19,7	24,3	16,2	9,8
Bielawa	11,2	19,7	17,6	21,9	17,0	12,6
Gmina Dzierżoniów	12,0	20,2	19,0	18,1	18,1	12,6
Pieszycy	12,2	20,1	17,6	21,2	16,5	12,4
Piława Górna	10,1	26,3	16,5	18,2	18,8	10,1
Niemcza	17,6	23,1	13,4	21,5	15,0	9,4
Łagiewniki	9,9	21,4	15,7	27,9	18,8	6,3
Powiat Dzierżoniowski	11,4	20,6	17,9	22,2	17,0	10,9

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

Analizując dane dotyczące bezrobocia z uwagi na staż pracy zauważyć można jedną wspólną zależność. Największa liczba bezrobotnych gmin Ziemi Dzierżoniowskiej to osoby, których staż pracy wynosi o 1 do 5 lat oraz 10 do 20 lat. Jest to zależność uwidaczniająca się we wszystkich analizowanych gminach Ziemi Dzierżoniowskiej.

3.4. Uwarunkowania społeczne rozwoju lokalnego

Działania samorządu lokalnego w zakresie pomocy społecznej są jednymi z najbardziej złożonych z punktu widzenia organizacyjnego i finansowanego. Z uwagi na złożoność zagadnienia niejednokrotnie pojawia się duży problem z zakresie identyfikacji zjawisk związanych z patologiami społecznymi, ubóstwem, wykluczeniem społecznym czy też bezdomnością. Niejednokrotnie statystyka publiczna w tym zakresie jest nie pełna i nie odzwierciedla skali problemów związanych z analizowanym zagadnieniem.

W zakresie diagnozy sfery społecznej posłużono się danymi uzyskanymi z gminnych ośrodków pomocy społecznej, Powiatowej Komendy Policji z Dzierżoniowa oraz publicznej statystyki Głównego Urzędu Statystycznego.

Jak wskazują dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS w zakresie pomocy społecznej największą liczbą środowiskowej pomocy społecznej objęte są gospodarstwa domowe z Dzierżoniowa oraz Bielawy. Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli 25 zauważalny jest spadek gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej we wszystkich gminach Ziemi Dzierżoniowskiej. Należy go upatrywać nie tylko ogólnej poprawie sytuacji materialnej gospodarstw korzystających z dotychczasowej pomocy, lecz także ze zmieniających się uwarunkowań w zakresie możliwości finansowania niniejszej pomocy przez odpowiednie jednostki budżetowe.

Tabela 25. Gospodarstwa domowe Ziemi Dzierżoniowskiej korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2009-2013

Jednostka	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej				
	2009	2010	2011	2012	2013
DOLNOŚLĄSKIE	89580	86666	81296	80348	83541
Powiat dzierżoniowski	4798	3249	3124	2821	2891
Miasto Dzierżoniów	2372	1211	1215	953	1010
Bielawa	1096	754	727	733	756
Pieszycy	426	406	366	333	341
Piława Górna	178	194	172	171	181
Gmina Dzierżoniów	250	242	231	235	232
Łagiewniki	274	255	239	228	220
Niemcza	202	187	174	168	151

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL/GUS (stan na koniec każdego roku)

Ważną miarą określającą stan rozwoju społecznego jednostek terytorialnych jest wskaźnik udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w licznie ludności ogółem w gminie. W przypadku gmin Ziemi Dzierżoniowskiej we wszystkich analizowanych jednostkach wskaźnik ten w 2013 roku przybierał wartości zbliżone do siebie, mimo iż jeszcze w 2009 roku silnie wyróżniło się w tym

zakresie miasto Dzierżoniów (18,%%). W 2013 roku wskaźnik ten wahał się od 4,7% w Bielawie do 8,4% w gminie Łagiewniki. Średnia wartość tego wskaźnika dla powiatu dzierzoniowskiego w 2013 roku wyniosła 6,1%, co daje wartość zbliżoną do średniej wojewódzkiej (6,3%).

Tabela 26. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

Jednostka terytorialna	Rok				
	2009	2010	2011	2012	2013
	%	%	%	%	%
DOLNOŚLĄSKIE	7,4	7,0	6,4	6,1	6,3
Powiat dzierzoniowski	11,7	7,2	6,6	6,0	6,1
Miasto Dzierżoniów	18,5	8,3	7,2	6,0	6,2
Bielawa	7,7	4,7	4,5	4,6	4,7
Pieszycy	11,1	9,4	9,0	8,2	8,1
Piława Górna	6,6	7,5	6,5	6,4	6,9
Gmina Dzierżoniów	7,0	6,3	5,8	5,6	5,6
Łagiewniki	10,6	9,7	9,1	8,3	8,4
Niemcza	9,7	8,6	8,3	7,7	6,9

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL/GUS (stan na koniec każdego roku)

Świadczenia rodzinne w postaci zasiłków rodzinnych na dzieci udzielone zostały w 2012 roku 2933 dzierzoniowskim rodzinom, w których znajdowało 5560 dzieci, w tym 5060 dzieci w wieku do lat 17. Na przestrzeni lat 2009-2013 liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci spadła o około jedną trzecią. Podobne tendencje obserwowane są w zakresie pomocy udzielonej dzieciom do 17 roku życia. W wszystkich gminach Ziemi Dzierżoniowskiej obserwowalny jest spadek udziału dzieci w wieku do 17 roku w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w zakresie udzielanej pomocy. Zgodnie z danymi zawartymi w tabeli 27 najwyższy wskaźnik występuje w gminach: Niemcza (40,1%), Łagiewniki (35%), Piława Górna (36,9%), Pieszycy (36,3%) oraz w gminie wiejskiej Dzierżoniów (34%). Najniższe wskaźniki dotyczą dwóch największych gmin miejskich Dzierżoniowa oraz Bielawy, gdzie jego wartość wynosi odpowiednio 27% i 25,6%.

Tabela 27. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (w %)

Jednostka	Rok				
	2009	2010	2011	2012	2013
DOLNOŚLĄSKIE	34,6	30,7	28,1	25,2	23,5
Powiat dzierzoniowski	44,4	39,2	35,6	32,3	30,3
Miasto Dzierżoniów	36,7	31,9	28,1	26,4	25,6
Bielawa	39,7	35,3	32,2	28,5	27,0
Pieszycy	55,8	48,5	44,4	41,9	36,3
Piława Górna	53,6	47,7	45,6	40,8	36,9
Gmina Dzierżoniów	53,1	45,4	41,0	35,2	34,0
Łagiewniki	48,7	43,0	40,9	36,1	35,0
Niemcza	56,4	52,7	46,7	43,2	40,1

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL/GUS (stan na koniec każdego roku)

W toku prac diagnostycznych w sferze pomocy społecznej istotnym źródłem informacji były gminne ośrodki pomocy społecznej. Pozyskane z tych jednostek dane dotyczyły zagadnień:

- bezdomności,
- alkoholizmu,
- narkomanii,
- przemocy w rodzinie,
- liczby osób korzystających z pomocy społecznej w gminach,

Z uwagi na mnogość oraz retrospektywny charakter danych pochodzących z gminnych ośrodków pomocy społecznej przedstawione zostały w ujęciu tabelarycznym, w podziale na gminy Ziemi Dzierżoniowskiej.

Tabela 28. Pomoc społeczna i patologie społeczne w mieście Dzierżoniów

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej (którym przyznano decyzją świadczenia)	Liczba osób bezdomnych w gminach	Alkoholizm	Narkomania	Przemoc (w rodzinie)
2007	1282	39	37	1	0
2008	1998	36	149	3	0
2009	2278	14	230	1	24
2010	1317	44	206	2	97
2011	1837	66	175	1	88
2012	1971	58	184	3	80
2013	1133	48	107	7	6

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie (stan na koniec każdego roku)

Tabela 29. Pomoc społeczna i patologie społeczne w gminie Dzierżoniów

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej (którym przyznano decyzją świadczenia)	Liczba osób bezdomnych w gminach	Alkoholizm	Narkomania	Przemoc (w rodzinie)
2007	329	1	33	0	0
2008	412	4	10	0	1
2009	399	2	17	0	1
2010	470	4	9	0	0
2011	414	5	10	0	1
2012	402	7	4	0	1
2013	344	7	7	0	0

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie (stan na koniec każdego roku)

Tabela 30. Pomoc społeczna i patologie społeczne w gminie Pieszyce

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej (którym przyznano decyzją świadczenia)	Liczba osób bezdomnych w gminach	Alkoholizm	Narkomania	Przemoc (w rodzinie)
2007	1288	3	97	b.d.	b.d.
2008	931	2	107	b.d.	b.d.
2009	1074	4	88	b.d.	b.d.
2010	929	6	110	b.d.	b.d.
2011	817	8	66	b.d.	b.d.
2012	844	7	66	b.d.	b.d.
2013	798	13	89	b.d.	3

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pieszycach (stan na koniec każdego roku)

Tabela 31 Pomoc społeczna i patologie społeczne w gminie Łagiewniki

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej (którym przyznano decyzją świadczenia)	Liczba osób bezdomnych w gminach	Alkoholizm	Narkomania	Przemoc (w rodzinie)
2007	825	0	24	0	1
2008	526	0	5	0	0
2009	275	0	15	0	1
2010	248	1	12	0	1
2011	233	1	10	0	0
2012	221	3	10	0	0
2013	219	1	9	0	0

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Łagiewnikach (stan na koniec każdego roku)

Tabela 32. Pomoc społeczna i patologie społeczne w gminie Niemcza

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej (którym przyznano decyzją świadczenia)	Liczba osób bezdomnych w gminach	Alkoholizm	Narkomania	Przemoc (w rodzinie)
2007	409	2	17	0	1
2008	345	0	16	0	0
2009	336	0	3	0	0
2010	316	0	13	0	0
2011	279	2	12	0	1
2012	250	1	11	0	1
2013	231	3	10	0	1

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Niemczycy (stan na koniec każdego roku)

Tabela 33. Pomoc społeczna i patologie społeczne w gminie Piława Górna

Lata	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej (którym przyznano decyzją świadczenia)	Liczba osób bezdomnych w gminach	Alkoholizm	Narkomania	Przemoc (w rodzinie)
2007	374	15	23	2	Brak danych
2008	340	11	31	2	Brak danych
2009	302	5	40	1	Brak danych
2010	328	7	41	2	Brak danych
2011	308	11	41	2	1
2012	314	7	52	1	6
2013	284	10	58	4	5

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Piławie Górnej (stan na koniec każdego roku)

W zakresie identyfikacji zjawisk związanych z przestępczością (w tym przestępczością osób nieletnich) oraz przemocą domową wykorzystane zostały dane pochodzące z Powiatowej Komendy Policji w Dzierżoniowie.

W tabeli 34 ujęte zostały najważniejsze dane z zakresu popełnionych przestępstw w Powiecie Dzierżoniowskim w latach 2007-2013. Jak wskazują policyjne statystyki liczba dokonywanych przestępstw na terenie Ziemi Dzierżoniowskiej w ostatnich 6 latach podlega nieznacznym zmianom. Niestety nie obserwuje się w sposób widoczny spódku liczby dokonywanych przestępstw według poniższych kategorii.

Tabela 34. Liczba popełnionych przestępstw w powiecie dzierżoniowskim w latach 2007 -2013

Kategoria przestępstwa	Lata					
Przestępstwa kryminalne	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kradzież z włamaniem	374	266	310	380	330	339
Kradzież	390	344	302	343	403	362
Kradzież pojazdów	10	15	19	14	10	17
Rozbój	34	35	20	35	21	24
Kradzież rozbójnicza	3	5	7	4	6	13
Bójka i pobicie	70	49	47	37	39	27
Uszczerbek na zdrowiu	51	41	33	25	41	51
Przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	159	129	118	113	117	83
Samobójstwo	21	16	21	16	11	12
Zgwałcenie	7	4	1	3	3	1
Zabójstwo	1	0	1	1	2	0
Niszczenie cudzej rzeczy	153	210	211	180	181	188
Oszustwo pospolite	56	13	69	81	34	19

Przestępstwa drogowe						
Nietrzeźwy kierujący rowerem	300	241	237	212	263	256
Nietrzeźwy kierujący pojazdem	260	299	322	253	248	211
Spowodowanie wypadku drogowego	52	38	38	19	29	30
Przestępstwa gospodarcze						
Oszustwo gospodarcze	126	44	45	52	34	59
Wyłudzenie Kredytu	44	106	73	14	42	23
Kradzież energii lub karty kredytowej	44	39	32	15	16	20

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Dzierżoniowie (stan na koniec każdego roku)

Tabela 35. Liczba popełnionych przestępstw przez osoby nieletnie w powiecie dzierżoniowskim w latach 2007-2013

Kategoria przestępstwa	Lata					
Przestępstwa kryminalne	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kradzież z włamaniem	34	39	29	62	28	25
Kradzież	46	42	26	32	45	43
Kradzież pojazdów	0	1	5	1	0	6
Rozbój	7	6	0	9	3	6
Kradzież rozbójnicza	0	0	0	2	3	3
Bójka i pobicie	33	24	24	8	15	23
Uszczerbek na zdrowiu	10	5	4	9	9	16
Przestępstwa z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	13	3	8	11	10	6
Niszczenie cudzej rzeczy	11	7	23	23	25	9
Oszustwo pospolite	0	0	2	0	0	0
Przestępstwa drogowe						
Nietrzeźwy kierujący rowerem	6	2	1	4	2	2
Nietrzeźwy kierujący pojazdem	2	3	1	1	2	1
Spowodowanie wypadku drogowego	0	0	1	0	2	1
Przestępstwa gospodarcze						
Oszustwo gospodarcze	0	0	0	0	0	1

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Dzierżoniowie (stan na koniec każdego roku)

Tabela 36. Przemoc domowa w gminach Ziemi Dzierżoniowskiej w latach 2007-2013

Kategoria	Lata						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gmina Dzierżoniów							
Liczba wypełnionych formularzy NK	32	79	54	60	38	42	32
Liczba ofiar przemocy domowej w rodzinie	34	84	55	64	46	49	40
Liczba sprawców podejrzanych o przemoc w tym będących pod wpływem alkoholu	33	80	57	63	40	42	32
Gmina Bielawa							
Liczba wypełnionych formularzy NK	103	79	42	29	25	21	11
Liczba ofiar przemocy domowej w rodzinie	132	96	58	37	32	31	13
Liczba sprawców podejrzanych o przemoc w tym będących pod wpływem alkoholu	103	79	42	29	25	22	11
Gmina Pieszycze							
Liczba wypełnionych formularzy NK	3	4	3	6	3	3	3
Liczba ofiar przemocy domowej w rodzinie	3	4	3	6	3	3	3
Liczba sprawców podejrzanych o przemoc w tym będących pod wpływem alkoholu	3	4	3	6	2	3	3
Gmina Niemcza							
Liczba wypełnionych formularzy NK	6	7	5	4	3	4	3
Liczba ofiar przemocy domowej w rodzinie	9	9	5	4	3	4	3
Liczba sprawców podejrzanych o przemoc w tym będących pod wpływem alkoholu	6	7	5	4	3	4	3
Gmina Piława Górna							
Liczba wypełnionych formularzy NK	19	17	11	3	8	6	5
Liczba ofiar przemocy domowej w rodzinie	19	17	11	3	8	6	5
Liczba sprawców podejrzanych o przemoc w tym będących pod wpływem alkoholu	19	17	11	3	8	6	5
Gmina Łagiewniki						2012/2013	
Liczba wypełnionych formularzy NK	15	11	5	18	9	11	
Liczba ofiar przemocy domowej w rodzinie	25	18	9	43	19	24	
Liczba sprawców podejrzanych o przemoc w tym będących pod wpływem alkoholu	15	11	5	18	9	11	

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Dzierżoniowie (stan na koniec każdego roku)

4. Świadomość innowacyjna i przedsiębiorcza mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej

Świadomość przedsiębiorcza mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej została określona na podstawie wyników badań społecznych, wykonanych w procesie diagnostyczno – badawczym w ramach opracowania Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020. Jest to część szerokich badań dotyczących wielu aspektów życia społecznego i gospodarczego mieszkańców analizowanego obszaru a także kwestii funkcjonalnych i przestrzennych. Szczegółowe wyniki badań, w tym kwestie metodologiczne opisane zostały w „Raporcie z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej” (październik 2014).

Kwestia świadomości innowacyjnej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej jest silnie związana z szerokorozumianym zagadnieniem przedsiębiorczości. Z uwagi na rozbieżności i trudności w zakresie identyfikacji i definicji zjawiska innowacyjności społecznej zagadnienie to należy rozpatrywać w sposób tożsamy z kwestiami przedsiębiorczości i tematów pokrewnych z nią zwanymi.

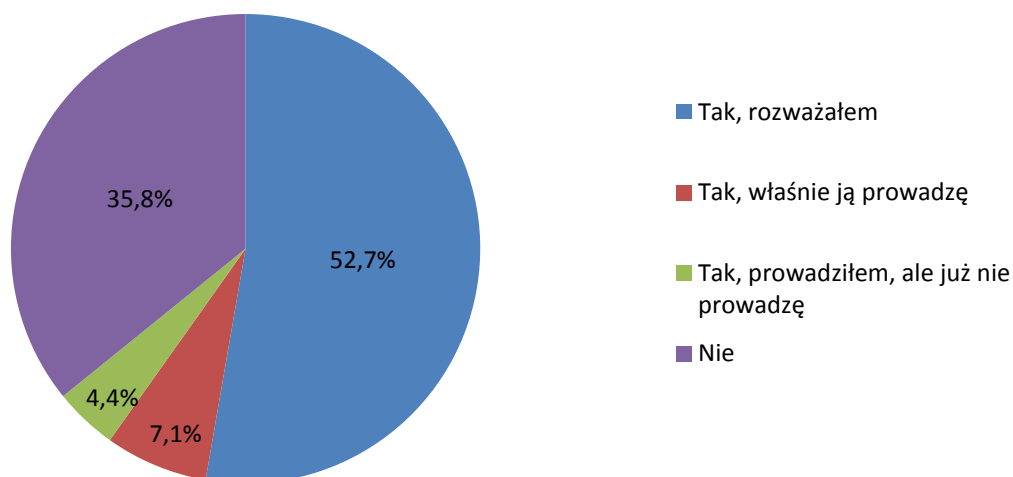
Określenie poziomu świadomości przedsiębiorczej w Ziemi Dzierżoniowskiej dokonana została w trzech grupach społecznych, istotnych z punktu widzenia niniejszej analizy:

1. Grupa mieszkańców miast i gmin Ziemi Dzierżoniowskiej,
2. Grupa uczniów,
3. Grupa przedsiębiorców.

4.1. Przedsiębiorczość mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej

Jedną z możliwości oceny poziomu lokalnej przedsiębiorczości wśród mieszkańców są ich referencje w zakresie założenia własnej działalności gospodarczej. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Czy kiedykolwiek rozważał/a Pan/i założenie własnej firmy?” wskazuje relatywnie wysoki udział osób planujących założenie swojej firmy (niepełna 53% badanych). Ponad 1/3 badanych (35,8%) nie rozważa w ogóle możliwości bycia przedsiębiorcą, wskazując przy tym na cztery powody: 1/ posiadanie stałej pracy na etat, 2/ brak pomysłu na konkretną działalność, 3/ brak doświadczenia i znajomości rynku oraz 4/ brak środków finansowych na rozpoczęcie działalności.

Rycina 24. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Czy kiedykolwiek rozważał/a Pan/i założenie własnej firmy?”

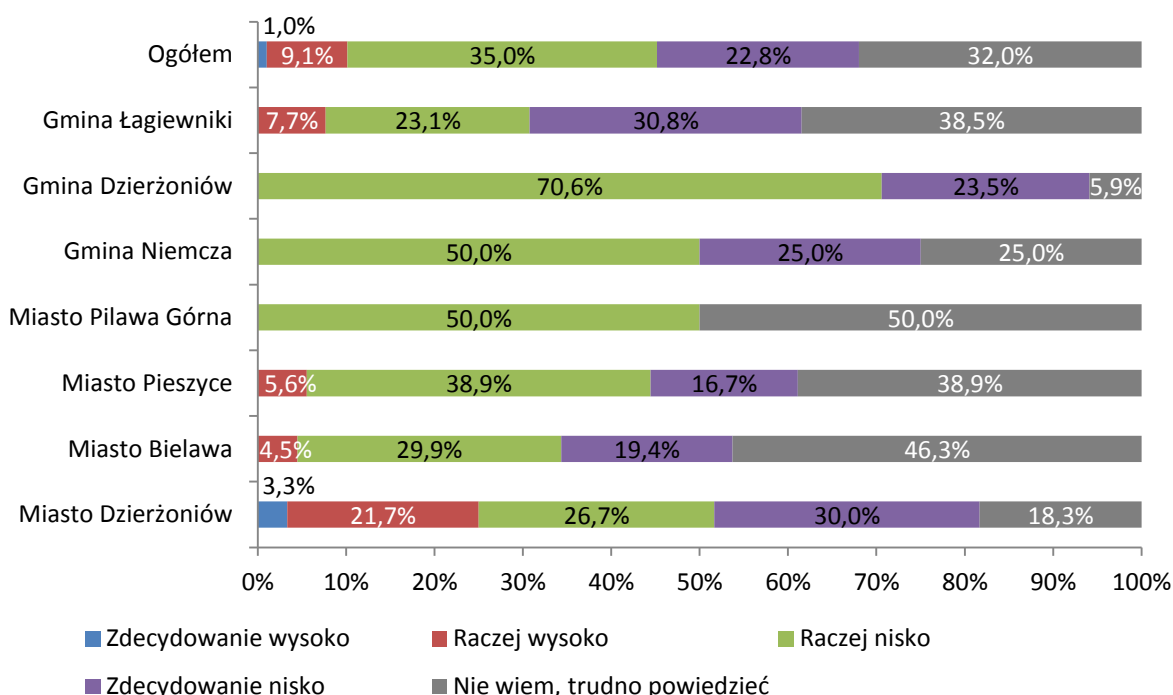
Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

Spośród ankietowanych największy procent osób rozważających założenie własnej działalności gospodarczej wystąpił w gminie Piława Górna (64,6%) oraz w gminie Dzierżoniów (64,6%). W pozostałych przypadkach wartość ta kształtowała się na poziomie od 45% w gminie Niemcza i Łagiewniki do 55,2% w mieście Dzierżoniowie. Założenie własnej firmy częściej rozważają mężczyźni. Różnica ta wynosi niepełną 10%. Na podstawie badania zauważyć można, iż plany w zakresie rozpoczęcia własnego biznesu posiadają osoby należące do średniej kategorii wiekowej (45,54% - 74,4%).

Najczęściej wskazywane kierunki planowanej działalności gospodarczej wśród mieszkańców badanych gmin dotyczą sfery usług. Respondenci najchętniej założyliby: zakład fryzjerski, firmę kosmetyczną, firmę ochroniarską, działalność fotograficzną, wulkanizacyjną, sprząającą, szkołę tańca, języków itp. Pojawiają się ponadto pomysły na handel oraz gastronomię (sklep spożywczy, rowerowy, zielarski itp., pub, restauracja, budka z jedzeniem itp.). Rzadko uczestnicy badania wskazywani na chęć założenia firmy produkcyjnej (np. zakład stolarski, drukarnia, obróbka metali itp.).

Respondenci, którzy obecnie prowadzą lub planują prowadzenie firmy odpowiadali także na pytanie dotyczące szans powodzenia swojego biznesu. Choć prawie jedna trzecia z nich (32,0%) nie umiała odpowiedzieć na to pytanie, zdecydowana większość spośród pozostałej części **swoje szanse oceniała negatywnie** (15% pozytywnych wizji wobec 85% negatywnych). Najwyżej swoje szanse oceniali mieszkańcy Dzierżoniowa – 25,0% osób swoje szanse ocenia wysoko, w tym 3,3% zdecydowanie wysoko. Najniżej swoje szanse ocenili natomiast mieszkańcy gminy Dzierżoniów (94,1% wskazań na niskie szanse, w tym 23,5% na zdecydowanie niskie) oraz gminy Niemcza (75,0% niskich wskazań, w tym 25,0% bardzo niskich). W żadnej z tych gmin nie znalazł się również ani jeden respondent, który swoje szanse oceniałby wysoko.

Rycina 25. Ocena szans prowadzenia własnego biznesu przez badanych z podziałem na gminę zamieszkania

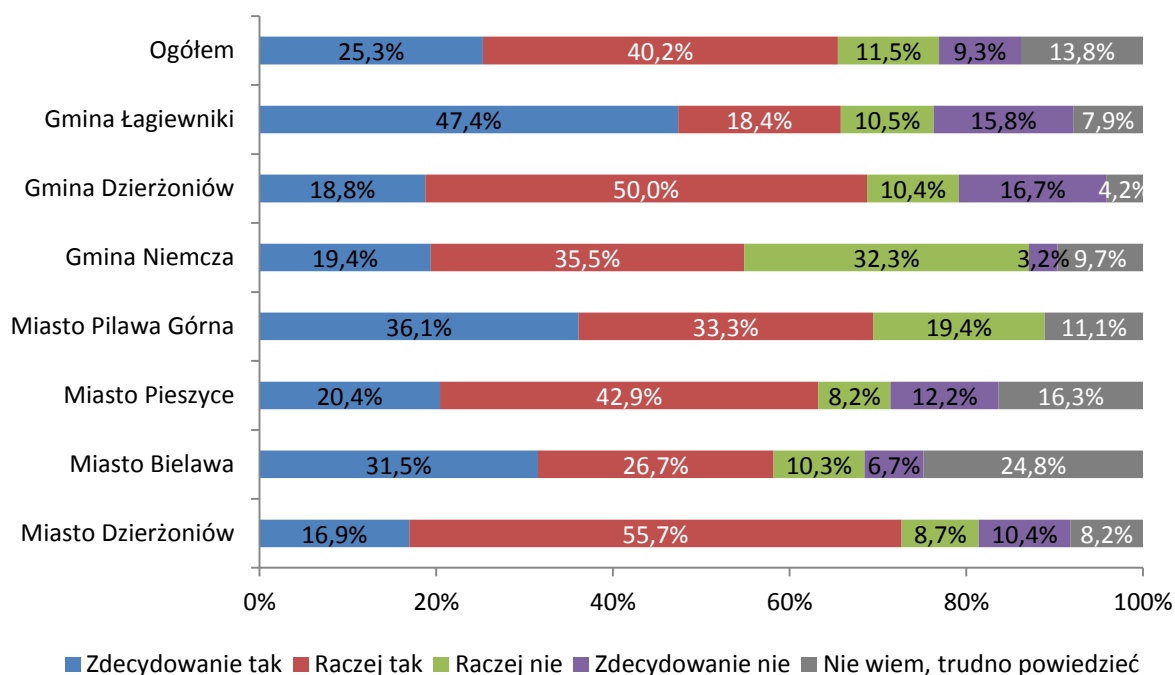

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

W dalszej kolejności mieszkańcy zapytani zostali o to, czy sądzą, że byliby w stanie prowadzić własną firmę. Zdecydowana większość badanych, choć nigdy nie rozważała założenia firmy, jest przekonana, że byłaby w stanie ją prowadzić. Odpowiedziało tak 65,5% respondentów, w tym jedna czwarta (25,3%) jest zdania, że zdecydowanie poradziłaby sobie w tej roli. Odsetek osób, które są przekonane, że byliby w stanie prowadzić własną firmę jest najwyższy w Dzierżoniowie (72,7% w tym, 16,9%

zdecydowanie) oraz w Pilawie Górnej (9,4% w tym 36,1% zdecydowanie). Najwięcej odpowiedzi przeciwnych, informujących o tym, że badany nie byłby w stanie prowadzić firmy zanotowano w gminach Niemcza (35,5% w tym 3,2% zdecydowanie nie) i Dzierżoniów (27,1% w tym 16,7% zdecydowanie nie). Dokonując podziału ze względu na płeć zauważa się, że większy odsetek mężczyzn niż kobiet jest przekonanych, że poradziliby sobie w tej roli (71,8% wobec 59,8%). W przypadku podziału ze względu na wiek najwyższy odsetek osób, które byłyby w stanie prowadzić własną firmę dotyczy kategorii wiekowej pomiędzy 44 a 54 lata i wynosi 76,7%.

Rycina 26. Ocena własnych możliwości odnośnie prowadzenia firmy z podziałem na gminę zamieszkania

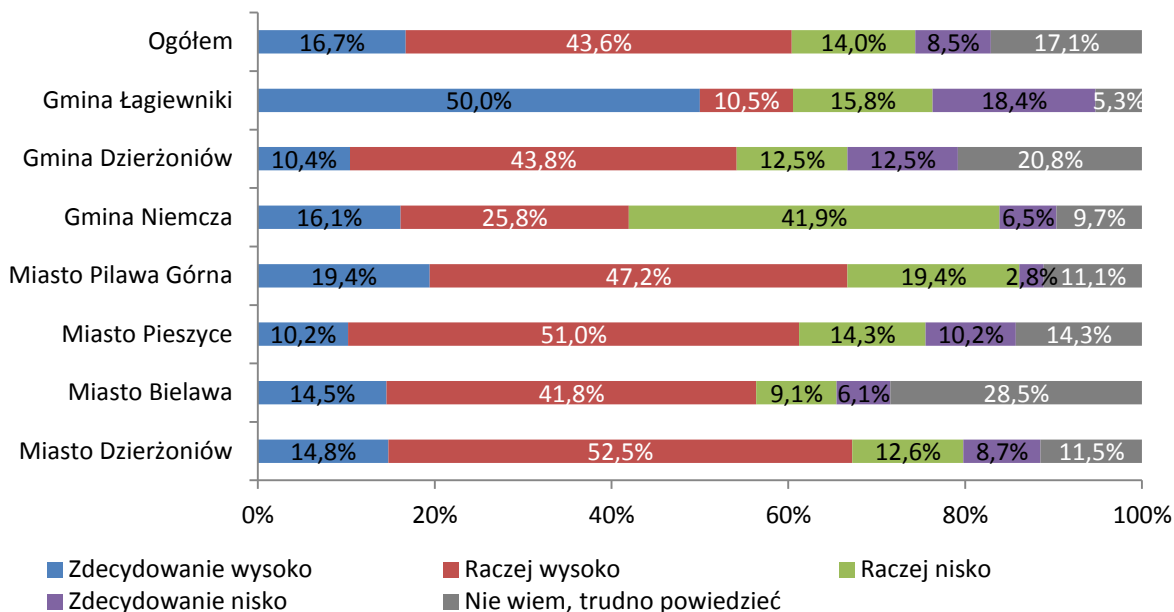

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

Oprócz oceny własnych możliwości w zakresie prowadzenia firmy, badani określali także poziom swojej wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia własnej firmy. Podobnie, jak w poprzednim pytaniu, tu również zdecydowana większość badanych (60,4%) była przekonana, że posiada odpowiednią wiedzę i umiejętności w tym zakresie, w tym 16,7% oceniło je zdecydowanie wysoko. Przeciwnego zdania było 22,5% ankietowanych, którzy kwalifikacje te ocenili nisko. Najwyższy stopień przekonania o posiadaniu wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia własnej firmy posiadają mieszkańcy Dzierżoniowa (67,2% ocenia wysoko swoje kwalifikacje, w tym 14,8% zdecydowanie wysoko) oraz Pilawy Górnej (66,7% ocen wysokich, w tym 19,4% bardzo wysokich). Najniższy stopień przekonania w tym zakresie, a tym samym największy odsetek odpowiedzi nisko oceniających swoją wiedzę i umiejętności dotyczy mieszkańców gmin: Niemcza (48,4% wskazań na niską ocenę omawianych kompetencji, w tym 6,5% na zdecydowanie niską) oraz Łagiewniki (34,2% wskazań na niską ocenę, w tym 18,5% na zdecydowanie niską).

Dokonując podziału ze względu na płeć zauważa się, że większy odsetek mężczyzn niż kobiet jest przekonanych o wysokim poziomie swojej wiedzy i umiejętności w tym zakresie (66,0% wobec 55,3%). W przypadku podziału ze względu na wiek natomiast najwyższy odsetek osób, które wysoko oceniają swoje kwalifikacje odnośnie prowadzenia firmy dotyczy kategorii wiekowej pomiędzy 44 a 54 lata i wynosi 76,7%.

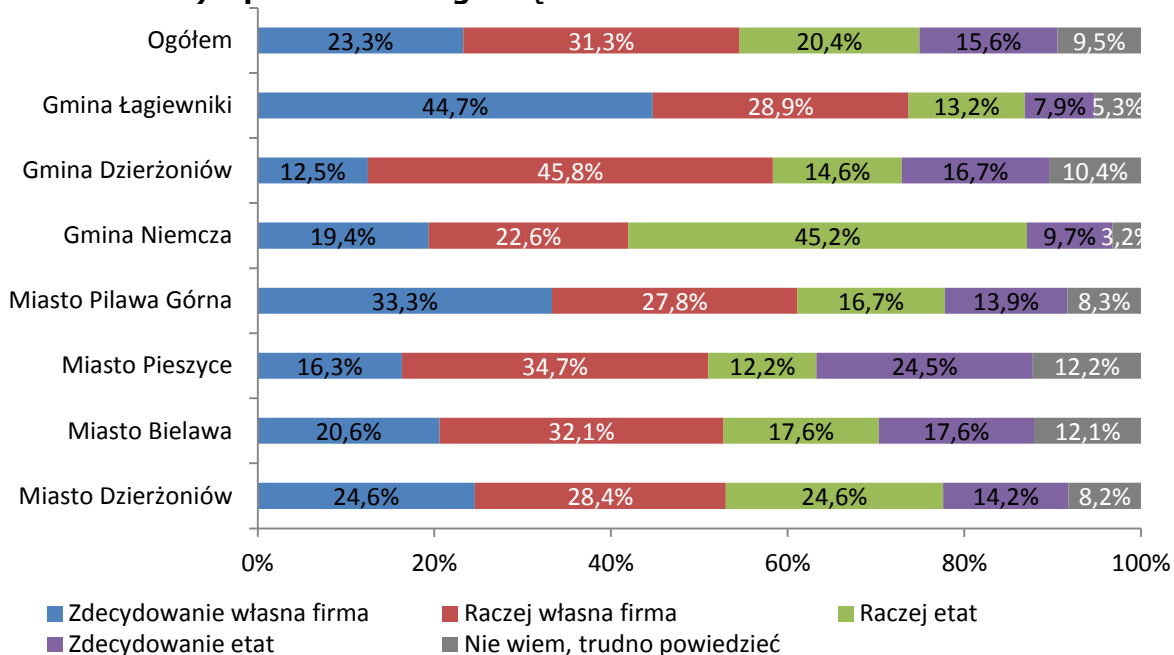
Rycina 27. Ocena poziomu własnej swojej wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia firmy z podziałem na gminę zamieszkania

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżonowskiej, 2014

Badani poproszeni zostali także o zadeklarowanie się, jaką formę pracy zarobkowej preferowaliby w większym stopniu – samo zatrudnienie, czyli prowadzenie własnej firmy, czy też pracę na etat. Choć zaledwie co dziesiąty badany ma lub miał do czynienia z prowadzeniem własnej firmy, ponad połowa ankietowanych (54,5%) bardziej skłania się ku prowadzeniu własnej firmy niż ku etatowi, w tym prawie jedna czwarta (23,3%) zdecydowanie optuje za własną firmą. 36,0% osób preferuje z kolei pracę na etat, w tym 15,6% zdecydowanie optuje za taką formą zatrudnienia.

Rycina 28. Preferencje respondentów odnośnie formy zatrudnienia (własna firma lub etat) z podziałem na gminę zamieszkania

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżonowskiej, 2014

Najwięcej osób preferujących pracę na własny rachunek zamieszkuje gminę Łagiewniki (73,4%, z których 44,7% zdecydowanie woli własną firmę) oraz Pilawę Górą (61,1%, z których 33,3% zdecydowanie preferuje własną firmę). Najwięcej osób deklarujących chęć pracy na etacie pochodzi natomiast z gminy Niemcza (54,8%, z których tę formę zdecydowanie preferuje 9,7%).

Dokonując podziału ze względu na płeć zauważa się, że większy odsetek mężczyzn niż kobiet preferuje pracę we własnej firmie (61,4% wobec 48,5%). W przypadku podziału ze względu na wiek natomiast najwyższy odsetek osób, które preferują własną firmę, podobnie, jak w przypadku poprzednich pytań, dotyczy kategorii wiekowej pomiędzy 44 a 54 lata i wynosi 70,0%.

Mieszkańcy Ziemi Dzierżoniowskiej nie posiadają wystarczającej wiedzy zakresie źródeł finansowania potencjalnej własnej działalności gospodarczej. Ponad jedna trzecia badanych (36,6%) nie była w stanie udzielić żadnej odpowiedzi w tym zakresie. Pozostali respondenci wskazywali kilka źródeł finansowego wsparcia swojej działalności, do których zaliczają się dotacje unijne, dotacje z urzędów pracy, kredyty bankowe oraz środki własne lub od rodziny. Kilku badanych wspomniało ponadto o pomocy urzędów gmin.

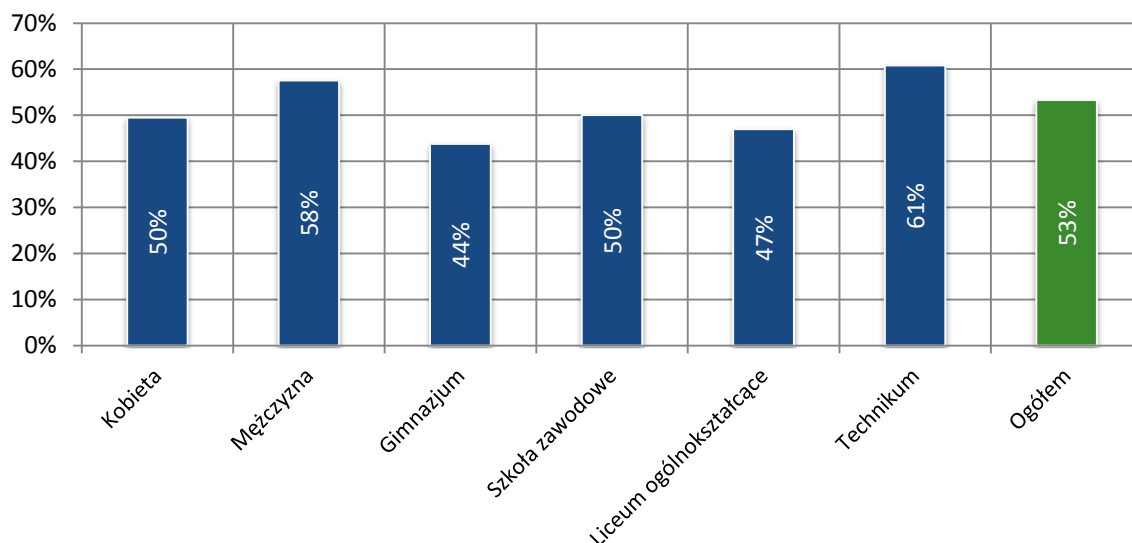
Respondenci z Ziemi Dzierżoniowskiej posiadają również trudności w zakresie zdefiniowania pojęcia „innovacyjna firma” lub „innovacyjna gospodarka”. Podobnie, jak w przypadku poprzedniego pytania, tu również znaczna część badanych (28,4%) nie wiedziała, co mogą oznaczać te pojęcia i nie udzieliła odpowiedzi. Pozostali w bardzo różny sposób opisywali te pojęcia. Najczęściej wskazywano, że innovacyjna firma, to taka, która korzysta z nowoczesnych technologii i nowoczesnych, niestandardowych rozwiązań. Jest to też firma rozwojowa, posiadająca wysokie standardy, otwarta na wyzwania, kreatywna i idąca z duchem czasu. Pod pojęciem innovacyjności kryje się także, zdaniem badanych, wprowadzanie na rynek nowych produktów i wykorzystywanie zaawansowanych mechanizmów produkcyjnych. Bardzo często wspomniany był także ciągły rozwój firmy i jej unowocześnianie. W kontekście innovacyjności firmy lub gospodarki, wielu respondentom przychodziła także na myśl Unia Europejska i fundusze unijne, które wspierają innovacyjną gospodarkę.

4.2. Świadomość przedsiębiorcza uczniów Ziemi Dzierżoniowskiej

Ważnym obszarem badań społecznych było uzyskanie wiedzy w zakresie świadomości przedsiębiorczej wśród uczniów klas gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych uczęszczających do szkół powiatu dzierżoniowskiego.

Na pytanie dotyczące planów prowadzenia w przyszłości własnej działalności gospodarczej ponad połowa uczestników badania (53%) przyznaje, że rozważa taką możliwość. Taką formą aktywności zawodowej zainteresowani są częściej chłopcy (58%) niż dziewczęta (50%). Zainteresowanie prowadzeniem własnej firmy zależne jest również od profilu kształcenia: uczniowie techników (mający konkretne przygotowanie zawodowe) rozważają to w niemal dwóch trzecich przypadków (61%), natomiast wśród licealistów odsetek ten jest o 14 punktów procentowych niższy.

Rycina 29. Zainteresowanie prowadzeniem własnej działalności gospodarczej

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

Wśród najczęściej wskazywanych powodów braku zainteresowania prowadzeniem własnej działalności gospodarczej, uczniowie wskazują: brak pomysłu na działalność, brak środków na jej rozpoczęcie, przeświadczenie o nieopłacalności własnego biznesu czy brak wiary w możliwość samodzielnego prowadzenia firmy. Należy jednak zauważyć, iż w większości przypadków uczniowie nie potrafili udzielić odpowiedzi na to pytanie (nie wiem, bo nie, nie interesuję się tym).

Respondenci zainteresowani prowadzeniem w przyszłości działalności gospodarczej mieli bardzo różnorodne pomysły na profil swojej firmy. Prezentowana poniżej tabela 37 prezentuje wskazania uczniów w zakresie kierunku prowadzonej w przyszłości, potencjalnej działalności gospodarczej. Największą popularnością cieszą się usługi z obszaru technologii informatycznych – zarówno w zakresie software, jak i serwisowania urządzeń. Liczne grono badanych rozważa również prowadzenie usług gastronomicznych (restauracja, pub). Duże zainteresowanie uczniów budzi także możliwość działalności w sferze handlu oraz transportu i spedycji. Poniższe wskazania stanowią ważny sygnał w zakresie preferencji młodzieży w zakresie profilu i kierunku przedsiębiorczości. Wyniki stanowią jedną z przesłanek w zakresie profilowania kierunków edukacji i szkolenia młodzieży.

Tabela 37. Potencjalne profile własnej działalności gospodarczej

IT	25	tłumaczenia	2
gastronomia	18	trzeci sektor, wsparcie	2
sklep specjalistyczny, sprzedaż	17	dietetyka	1
transport, spedycja	17	ekologia	1
handel	13	farmacja	1
moda, odzież	12	geodezja	1
mechanika samochodowa	10	inżynieria	1
budownictwo	9	kamieniarstwo	1
produkcja specjalistyczna	9	ochrona zdrowia	1
architektura	8	przemysł	1
kosmetyka, fryzjerstwo	8	rozrywka dla młodzieży	1
hotelarstwo	4	spawanie	1

sport i rekreacja	4	sprzątanie	1
zakład pogrzebowy	4	stadnina	1
elektronika	3	stolarstwo	1
florystyka, kwiaciarnia	3	systemy CO	1
fotografia	3	teatr	1
przemysł muzyczny	3	usługi naprawcze	1
reklama, marketing	3	weterynaria	1
lotnictwo	2	wyławianie gąbek	1
pedagogika	2		

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

Niemal dwie trzecie ankietowanych nastolatków (62%) jest zdania, że mogłoby samodzielnie prowadzić działalność gospodarczą; przeciwną opinię wyraził co piąty badany (20%). Odsetek odpowiedzi twierdzących jest zbliżony dla obu płci, przy czym wśród chłopców częściej pojawiają się odpowiedzi zdecydowanie tak, natomiast wśród dziewcząt – raczej tak. Odsetek odpowiedzi przeczących jest wśród uczennic o 5 punktów procentowych mniejszy niż wśród uczniów.

Respondenci proszeni byli o wskazanie cech charakteryzujących ich zdaniem dobrego przedsiębiorcę. Możliwość udzielenia spontanicznej odpowiedzi spowodowała, że wyłoniono łącznie blisko pięćdziesiąt kategorii odpowiedzi, wskazujących zarówno na cechy osobowe, intelektualne jak również na konkretne umiejętności twarde i miękkie.

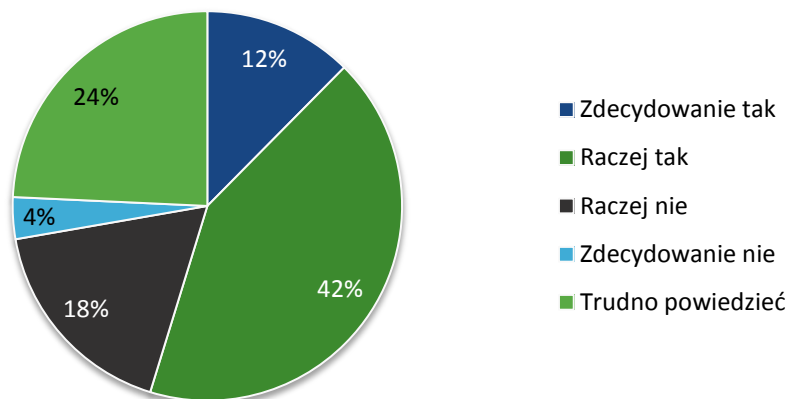
Tabela 38. Cechy dobrego przedsiębiorcy według wskazań uczniów

kreatywność	80	cierpliwość	26
odpowiedzialność	66	ambicja	26
Odwaga	52	stanowczość	25
pomysłowość	48	spryt	25
pracowitość	44	otwartość na innych	25
asertywność	44	punktualność	24
uczciwość	35	inteligencja	24
przedsiębiorczość	34	zaradność	20
pewność siebie	31	rozwaga, rozsądek	20
sumienność, obowiązkowość	31	umiejętności przywódcze	19

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

Badani uczniowie w większości są przeświadczeni, że bycie dobrym przedsiębiorcą równoznaczne jest z byciem kreatywnym – posiadanie nowych pomysłów na prowadzenie swojej firmy i jej rozwijanie. Kluczowe dla przedsiębiorcy są również inne cechy tj: odpowiedzialność, odwaga podejmowania nieszablonowych decyzji i inwestowania, a także pomysłowość i pracowitość. Wysoko na liście najczęściej wymienianych cech uplasowały się również pracowitość, uczciwość czy obowiązkowość.

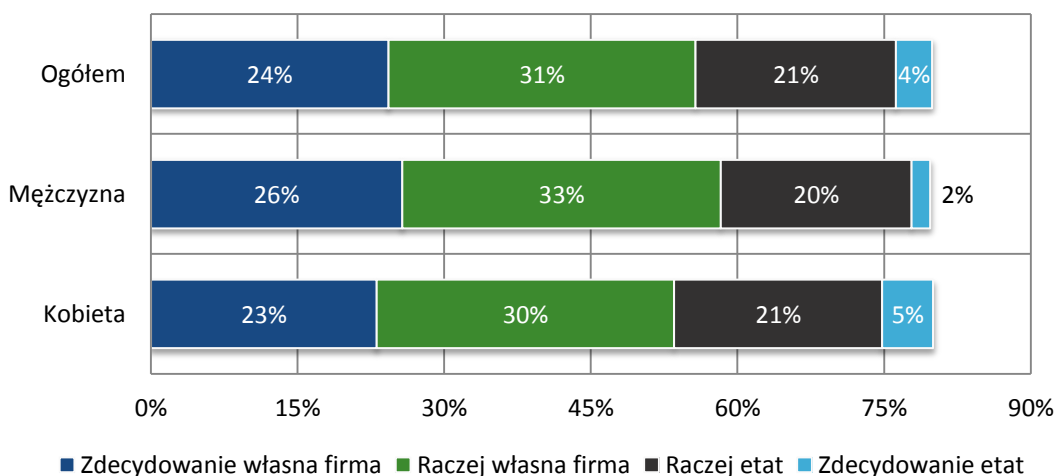
Rycina 30. Samoocena w zakresie posiadania cech charakteryzujących dobrego przedsiębiorcę

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

W dalszej kolejności badani uczniowie zapytani zostali, czy we własnym odczuciu posiadają cechy charakteryzujące ich zdaniem dobrego przedsiębiorcę. Odpowiedzi twierdzącej udzieliła ponad połowa respondentów (54%), przy czym średnio co ósmy (12%) jest przekonany, że cechy takie zdecydowanie posiada. Co czwarty uczestnik badania (24%) nie potrafił określić, czy odnajduje w sobie charakterystyki osoby mogącej skutecznie prowadzić działalność gospodarczą.

Rycina 31. Preferowany rodzaj aktywności zawodowej w przyszłości

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

Respondenci proszeni byli również o określenie, czy - mając możliwość swobodnego wyboru - woleliby być zatrudnieni na etacie, czy też prowadzić własną działalność gospodarczą. Zwolenników przedsiębiorczości okazało się być w grupie badanej ponad dwukrotnie więcej (55%) niż osób preferujących pracę w firmie zewnętrznej (25%). Chęć pracy na etacie była nieco wyższa wśród dziewcząt niż wśród chłopców, jednak różnica ta wyniosła zaledwie 4 punkty procentowe.

Kolejnym poruszonym w badaniu społecznym zagadnieniem były znane uczniom możliwości finansowania działalności gospodarczej. Co istotne, zaledwie 31 badanych nie potrafiło wskazać żadnego takiego źródła, a odpowiedzi niemerytoryczne (np. pozyskiwanie funduszy z urzędów skarbowych czy rabunki) stanowiły niewielki odsetek odpowiedzi. Wśród najczęściej wymienianych źródeł finansowania działalności gospodarczej znalazły się:

- Kredyty bankowe – 208 wskazań,
- Fundusze Unii Europejskiej – 156 wskazań,
- Różnego rodzaju dofinansowania (bez doprecyzowania źródła) – 89 wskazań,
- Wykorzystanie własnych oszczędności – 72 wskazania,
- Skorzystanie ze wsparcia finansowego najbliższych – 69 wskazań,
- Pożyczki (bez doprecyzowania źródła) – 62 wskazania.

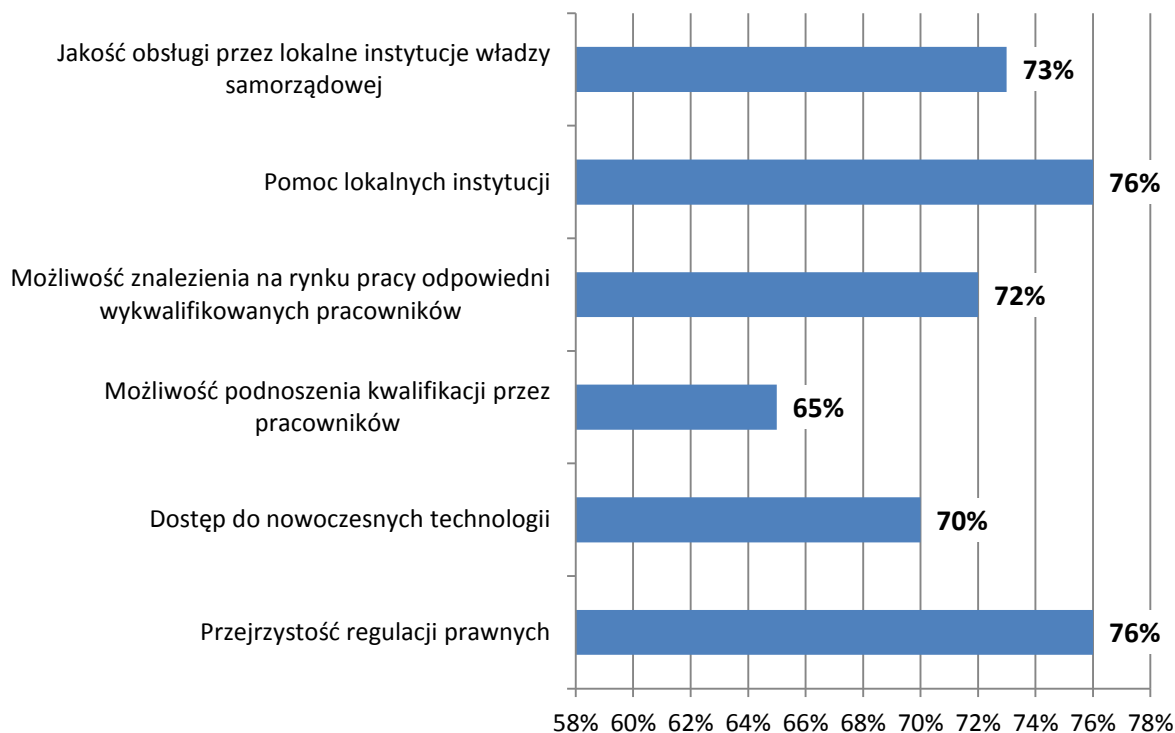
Ostatnim zagadnieniem dotyczącym świadomości przedsiębiorczej wśród uczniów była próba określenia i zdefiniowania pojęcia „Innowacyjna firma/ gospodarka”. W zdecydowanej większości przypadków okazało się, że nie jest ono do końca zrozumiałe – nastolatki przez firmę innowacyjną rozumieją przedsiębiorstwo nowopowstałe lub nowoczesne, a 88 badanych wprost przyznaje, że nie rozumie znaczenia tego słowa. Zaledwie kilkudziesięciu nastolatkom innowacyjność kojarzy się z realizacją nowatorskich pomysłów, wdrażaniem niestosowanych dotychczas rozwiązań i technologii (np. proekologicznych) czy poprawą jakości działania przedsiębiorstwa.

4.3. Przedsiębiorczość mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej

Grupą zawodową odgrywającą kluczową rolę w analizach dotyczących przedsiębiorczości są sami przedsiębiorcy. Opinie i postulaty tej grupy zawodowej w największym stopniu odzwierciedlają sytuację w badanym obszarze tematycznym. Przedsiębiorcy, jako osoby doświadczone w zakresie prowadzenia własnego biznesu, są w stanie najbardziej trafnie ocenić szanse rozwojowe i deficyty organizacyjne prowadzenia działalności a także szerokokorozumianego otoczenia prowadzenia działalności gospodarczej.

Z przeprowadzonych na potrzeby Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej badań społecznych wśród przedsiębiorców wynika, iż zdecydowanie gorzej oceniają oni sytuację ogólnogospodarczą swojej gminy niż sytuację własnego przedsiębiorstwa. Jedynie 21% badanych uważa, iż sytuacja w gminie jest bardzo dobra lub dobra, w porównaniu w 43% w stosunku do własnej działalności.

Rycina 32. Istotność czynników dla prowadzenia przedsiębiorstwa. N=300

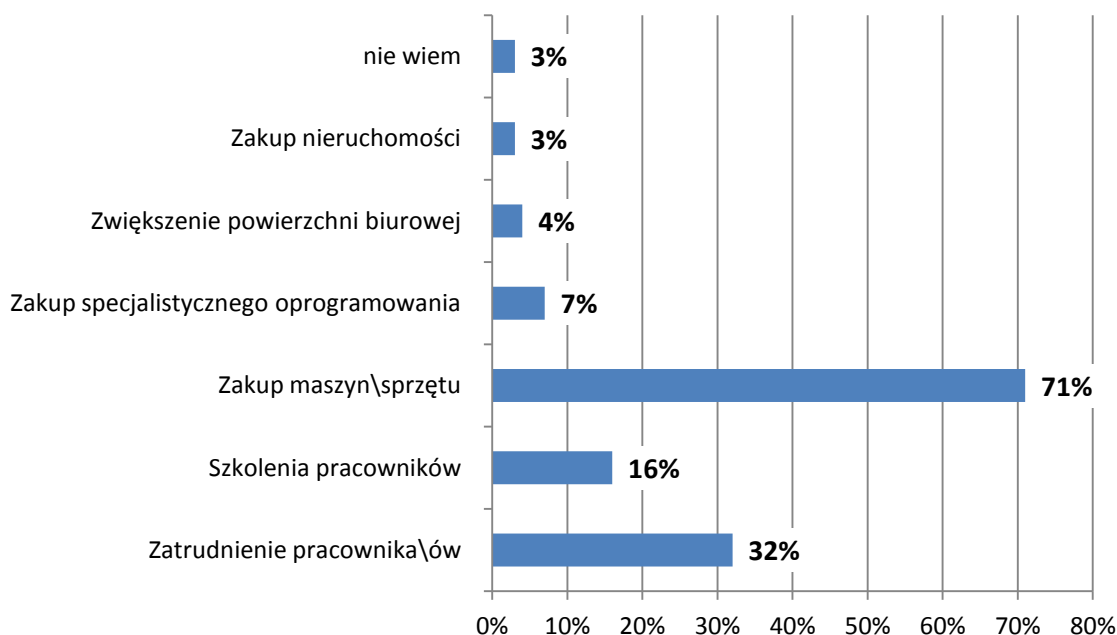

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

Przedsiębiorcy wskazują na szereg czynników, które przyczyniają się do poprawy funkcjonowania działalności gospodarczej. Jak wskazuje rycina 32 do najważniejszych zaliczyć należy przejrzystość regulacji prawnych (76% wskazań), pomoc lokalnych

instytucji (76%) oraz jakość obsługi przez lokalne instytucje władzy samorządowej (73%). Zaledwie, co czwarty przedsiębiorca planuje rozszerzenie działalności gospodarczej (25%). Wśród potencjalnych kierunków rozwoju swojej działalności przedsiębiorcy najczęściej wskazują chęć rozszerzenia działalności na rynek ogólnopolski (11%) oraz zagraniczny (7%). Planowane rozszerzenie działalności dotyczy przede wszystkim wprowadzenia nowych usług (15%). Widać również wyraźnie, że plany rozwoju firmy są związane z wykształceniem właściciela. Najwyższy odsetek osób nieplanujących rozszerzania działalności jest wśród osób z najniższym wykształceniem (86%). Podobny procent wskazań dotyczy planowanych w przedsiębiorstwie inwestycji. 23% badanych przedsiębiorstw deklaruje chęć inwestowania w najbliższym czasie. Strukturę wskazań w zakresie rodzajów inwestycji we własnej firmie przedstawia rycina 33.

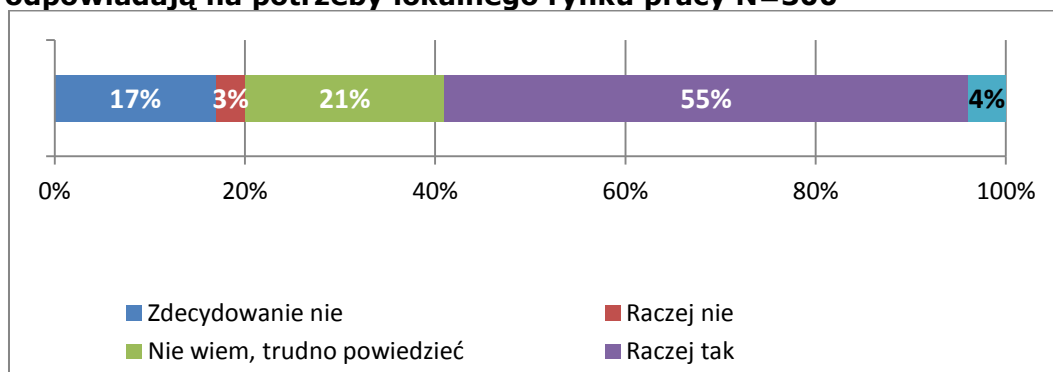
Rycina 33. Rodzaj planowanych inwestycji w przedsiębiorstwach

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

Wśród przedsiębiorców panuje opinia, że zasoby ludzkie w ich otoczeniu dobrze odpowiadają na potrzeby związane z lokalnym rynkiem pracy. 59% respondentów wyraziło pozytywną opinię w zakresie. Dokładną strukturę odpowiedzi na pytanie: „Czy lokalne zasoby ludzkie odpowiadają potrzebom lokalnego rynku pracy” przedstawia rycina 34.

Rycina 34. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Czy zasoby ludzkie miasta/gminy odpowiadają na potrzeby lokalnego rynku pracy N=300

Źródło: Raport z badań społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej, 2014

5. Tendencje w zakresie kierunków i form rozwoju aktywności społeczno-zawodowej

5.1. Regionalne i lokalne polityki rozwojowe

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku to narzędzie projektowania i stymulowania rozwoju subregionu dolnośląskiego. Jest to dokument wyznaczający cele i kierunki działań, których realizacja przyczyni się do poprawy konkurencyjności województwa na arenie krajowej i międzynarodowej.

Jednym z głównych założeń Strategii jest oparcie rozwoju województwa na trzech zasadniczych filarach, którymi są **przedsiębiorczość, edukacja i demografia**. Rozwój społeczno – gospodarczy wzmocniony powinien być przez rozwijanie zaangażowania społecznego i zwiększoną aktywność sektora prywatnego. Ważne jest także budowanie współpracy samorządu, przedsiębiorców i nauki. Zachowana powinna być przy tym równowaga społeczna, wyrażona m.in. poprzez włączenie wszystkich grup społecznych, w tym przede wszystkim młodzieży, seniorów i niepełnosprawnych. Rozwój regionu powinien być w głównej mierze oparty o własny potencjał, co określa się mianem "rozwoju endogenicznego". Ten model „życia za swoje” musi być wspierany przez władze publiczne.

Celem nadrzędnym Strategii jest „nowoczesna gospodarka i wysoka jakość życia w atrakcyjnym środowisku”. Strategia określa 8 celów szczegółowych, które spójne są z założeniami krajowych dokumentów strategicznych. Celami szczegółowymi są:

1. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy
2. Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej
3. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP
4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowywanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa
5. Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych
6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników
7. Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia
8. Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne

Zarówno cel główny jak i wszystkie cele szczegółowe powinny być podporządkowane wizji rozwoju województwa dolnośląskiego: „Dolny Śląsk 2020 jako zintegrowana wspólnota regionalna, region konkurencyjny, spójny, otwarty, dynamiczny”

Osiągnięcie założonych w Strategii celów, będzie możliwe dzięki skupieniu prowadzonych działań w ośmiu kluczowych grupach, nazwanych Makrosferami, skierowanych na wzmocnienie rozwoju gospodarczego Dolnego Śląska i kierunkujących racjonalny dobór przedsięwzięć. Zagadnienia związane z aktywizacją społeczno – zawodową znajdują swój wyraz w szczególności w ramach dwóch makrosfer: Społeczeństwo i partnerstwo, Przedsiębiorczość i innowacyjność. Zestawienie priorytetów oraz przedsięwzięć zawiera tabela 39.

Tabela 39. Priorytet oraz przedsięwzięcia Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

Społeczeństwo i partnerstwo	
Priorytety	7.1.1. Rozwój demograficzny. 7.1.2. Rozwój kapitału społecznego i obywatelskiego. 7.1.3. Powstrzymanie odpływu młodych i wykształconych osób z regionu i stymulowanie procesów imigracji młodzieży. 7.1.4. Kształtowanie i rozwój postaw obywatelskich wśród młodzieży. 7.1.5. Wsparcie dla promocji rodzin wielodzietnych.

	7.1.6. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu. 7.1.7. Wykorzystanie potencjału osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 7.1.8. Wsparcie seniorów zagrożonych wykluczeniem społecznym. 7.1.9. Zapewnienie równego dostępu do usług związanych z korzystaniem z zasobów. 7.1.10. Odbudowa zaufania w stosunkach społecznych, gospodarczych oraz wobec instytucji. 7.1.11. Efektywne zarządzanie regionem poprzez mechanizmy partnerstwa i współpracy.
Przedsięwzięcia	SPOŁECZEŃSTWO 7.4.1. Budowa sprawnego systemu zarządzania strategicznego regionem na bazie monitoringu i oceny rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego regionu. 7.4.2. Budowa sprawnego długofalowego systemu wspierającego dietność i rodziny wychowujące dzieci, m. in. poprzez sferę usług publicznych dla w/w (np. przedszkola, infrastruktura rekreacyjna). 7.4.3. Aktywizacja społeczno-zawodowa grup społecznych narażonych na wykluczenie społeczne bądź już doświadczających wykluczenia. 7.4.4. Podejmowanie działań na rzecz aktywności społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności marginalizowanych. 7.4.5. Realizacja działań mających na celu budowanie zintegrowanego systemu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 7.4.6. Kształtowanie postaw społecznych i gospodarczych, tożsamości regionalnej, a także wzmacnianie więzi wspólnotowych i aktywności obywatelskiej mieszkańców regionu, w tym edukacja obywatelska dzieci i młodzieży. 7.4.7. Rozwój systemu podnoszenia kompetencji kadr i instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych. RYNEK PRACY 7.4.8. Wspieranie i pobudzanie aktywności zawodowej mieszkańców regionu. 7.4.9. Zwiększanie elastyczności rynku pracy w ramach modelu flexicurity. 7.4.10. Zapewnienie dostępu do zatrudnienia osobom niezatrudnionym i poszukującym pracy. 7.4.11. Wspieranie równości mężczyzn i kobiet oraz godzenia życia zawodowego i prywatnego, w szczególności wspieranie usług opieki na dziećmi do 3 roku życia i seniorami. MŁODZIEŻ 7.4.12. Rozwijanie kompetencji młodych ludzi Dolnego Śląska niezbędnych do skutecznego funkcjonowania na nowoczesnym rynku pracy. 7.4.13. Przeciwdziałanie wykluczeniu młodych z rynku pracy, wydłużanie perspektywy przydatności zawodowej. 7.4.14. Rozwój wśród młodych ludzi postaw związanych z twórczym i aktywnym uczestnictwem w społeczeństwie obywatelskim. 7.4.15. Powołanie pokoleniowej instytucji wdrażającej ideę samorządności. 7.4.16. Wspieranie organizacji pozarządowych i osób pracujących z młodzieżą, także w obszarze edukacji pozaformalnej. SENIORZY I OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE 7.4.17. Stworzenie systemu wspierania osób z niepełnosprawnością i

	osób starszych. 7.4.18. Wsparcie i aktywizacja osób starszych. 7.4.19. Realizacja działań wspierających aktywność społeczną seniorów i przeciwdziałających ich wykluczeniu poprzez tworzenie lokalnych Ośrodków Aktywnego Seniora. 7.4.20. Program stypendialny dla osób niepełnosprawnych. 7.4.21. Znoszenie barier architektonicznych oraz przystosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych. 7.4.22. Wspieranie działań twórczych osób z niepełnosprawnością i poprawiających ich dostępność do dóbr kultury. 7.4.23. Rozwijanie infrastruktury służącej rehabilitacji osób niepełnosprawnych. 7.4.24. Propagowanie pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnością wśród dzieci i młodzieży. 7.4.25. Realizowanie działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. PARTNERSTWO 7.4.26. Wielopoziomowa współpraca samorządów dolnośląskich. 7.4.27. Aktywizacja podmiotów w realizacji działań służących rozwojowi regionu oraz wykorzystywanie partnerstwa publiczno-prywatnego, publiczno-publicznego, publiczno-społecznego i społeczno-prywatnego. 7.4.28. Wzmacnianie roli partnerów społecznych i gospodarczych w realizacji zadań publicznych. 7.4.29. Wsparcie i promocja partnerstwa społecznego, w tym sektora ekonomii społecznej oraz zwiększenie ich roli. 7.4.30. Zwiększenie roli sektora pozarządowego oraz organizacji pracodawców w przejmowaniu zadań publicznych i budowaniu gospodarki społecznej jako uzupełnienie głównego nurtu gospodarki i rynku pracy.
Przedsiębiorczość i innowacyjność	
Priorytety	8.1.1. Intensyfikacja relacji gospodarka-nauka-samorząd. 8.1.2. Rozwój gospodarczy oparty o współpracę w ramach klastrów. 8.1.3. Rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności. 8.1.4. Rozwój i upowszechnianie zwrotnych instrumentów finansowania przedsiębiorczości i innowacyjności. 8.1.5. Budowa regionalnych instytucji finansowych wspierających lokalną przedsiębiorczość. 8.1.6. Rozwój regionalnych specjalizacji gospodarczych i naukowo-badawczych. 8.1.7. Budowa regionalnych instytucji wspierających lokalną innowacyjność i wdrażanie innowacji. 8.1.8. Odbudowa części tradycyjnych branż lokalnego przemysłu.
Przedsięwzięcia	8.4.1. Działania służące uruchamianiu nowych firm w regionie, z preferencją dla MŚP. 8.4.2. Wsparcie dla rozwoju firm innowacyjnych i kreatywnych oraz rodzinnych także w obszarach peryferyjnych. 8.4.3. Rozwój regionalnych instytucji finansowych finansujących przedsiębiorców. 8.4.4. Rozwój i wykorzystanie mechanizmów i instrumentów inżynierii finansowej m.in. funduszu załączkowego w działaniach promujących i aktywizujących powstawanie nowych firm w regionie. 8.4.5. Działania zmierzające do rozwoju istniejących firm w regionie poprzez wzrost ich konkurencyjności na rynku lokalnym, krajowym i zagranicznym. 8.4.6. Budowa sieci powiązań gospodarczych w regionie, w tym

wspieranie powstawania i funkcjonowania klastrów.

8.4.7. Wsparcie instytucji stymulujących rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, w szczególności inkubatorów przedsiębiorczości, akademickich inkubatorów przedsiębiorczości i parków technologicznych oraz sieci tych instytucji.

8.4.8. Stymulacja współpracy przedsiębiorstw z jednostkami badawczo-rozwojowymi i uczelniami w zakresie transferu i absorpcji innowacji oraz nowych technologii, w tym rozwój systemu stypendialnego w powiązaniu z badaniami stosowanymi.

8.4.9. Rozwój unikalnej dla regionu infrastruktury badawczo-rozwojowej dla przemysłu, np. toru testowego Instytutu Kolejnictwa w Żmigrodzie.

8.4.10. Rozwój nowych technologii, w tym regionalnych specjalizacji naukowo-technologicznych, do których zaliczyć można: nauki chemiczne (w tym inżynieria materiałowa i nanotechnologie), nauki medyczne, biologię, biotechnologię i biomedycynę, farmaceutykę, nauki o żywności, mechanikę i automatykę, inżynierię wodną i lądową, nanofotonikę oraz technologie środowiskowe, pomiarowe, kosmiczne, mikronizowanych materiałów biologicznych i informacyjno-komunikacyjne na Dolnym Śląsku.

8.4.11. Rozwój instrumentów wspierania przedsięwzięć konkurencyjnych i innowacyjnych gospodarczo.

8.4.12. Wsparcie i promocja sektora ekonomii społecznej oraz zwiększenie jej roli w rozwoju społeczno – gospodarczym województwa.

8.4.13. Wzmocnienie potencjału instytucji otoczenia biznesu i ich roli w rozwoju korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz realizacji zadań publicznych w porozumieniu z Samorządem Województwa Dolnośląskiego m. in. poprzez wspieranie i powierzanie zadań.

8.4.14. Promocja idei społecznej odpowiedzialności biznesu.

8.4.15. Wspieranie przystosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

8.4.16. Działania zmierzające do stymulacji procesów związanych z działalnością B+R przedsiębiorstw, np. poprzez PPP, wdrażania wyników prac B+R, kooperacji firm, głównie z sektora MŚP, w tym zakresie.

8.4.17. Tworzenie korzystnych warunków do międzynarodowej współpracy gospodarczej przedsiębiorstw, wymiany doświadczeń i wykorzystywania modeli biznesowych.

8.4.18. Stymulowanie, w porozumieniu z właściwymi samorządami lokalnymi, powstawania i rozwoju stref aktywności gospodarczej. Wspieranie działań na rzecz rozwoju Specjalnych Stref Ekonomicznych w rozwoju gospodarczym regionu.

8.4.19. Opracowanie koncepcji specjalizacji istniejących agencji rozwoju i spółek Samorządu Województwa pod kątem realizacji Strategii i powierzenia im zadań wynikających ze specyfiki terytorialnej i subregionalnych uwarunkowań ekonomicznych.

8.4.20. Wspierania efektywności energetycznej oraz wykorzystania OZE w przedsiębiorstwach, w tym w rolnictwie.

8.4.21. Podnoszenie zdolności w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności MŚP np. poprzez wspieranie dyfuzji i adaptacji technologii, m.in. kluczowych technologii.

8.4.22. Wsparcie dla lokowania przedsiębiorstw z sektora usług wyższego rzędu wykorzystujących wysoki potencjał kapitału ludzkiego.

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku wyznacza 8 obszarów interwencji (wg projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa). Jednym z nich jest **Ziemia Dzierżoniowska**. Według zapisów strategii obszar ten jest enklawą rozproszonego, policentrycznego osadnictwa z dominującymi ośrodkami miejskimi (Dzierżonów, Bielawa, Pieszyce, Łagiewniki, Niemcza, Piława Górna), wśród terenów atrakcyjnych przyrodniczo, o silnych tradycjach i dużym potencjale przemysłowym. Charakteryzuje się wysokim bezrobociem, wynikającym z upadku istniejących tu kiedyś dużych firm branży tekstylno – włókienniczej i elektrotechnicznej. Jednocześnie wysoka aktywność władz samorządowych i ich wzajemna współpraca stwarzają warunki dla poprawy sytuacji i trwałego rozwoju.

Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020⁷

Celem gospodarczym strategii jest zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego Śląska. Zakłada się osiągnięcie wysokiego i stabilnego tempa wzrostu oraz rozwoju gospodarczego, jak również poprawę konkurencyjności Dolnego Śląska jako regionu atrakcyjnego do inwestowania i długookresowego prowadzenia innowacyjnej działalności gospodarczej, przy wykorzystaniu endogenicznych czynników rozwoju. Wizja strategiczna brzmi: Dolny Śląsk europejskim regionem węzłowym, natomiast celem nadrzędnym strategii jest: podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Cele strategiczne i operacyjne służą realizacji sformułowanej wizji dla województwa dolnośląskiego. Są one odpowiedzią na kluczowe wyzwania i określają, co władze regionalne chcą osiągnąć, aby zapewnić innowacyjny rozwój regionu oraz w jaki sposób zrealizować te założenia. W oparciu o wyniki analizy SWOT przeprowadzonej w części diagnostycznej Strategii, opracowano następującą strukturę celów:

- **Cel strategiczny 1. Wzmacnianie innowacyjnych umiejętności i postaw, kluczowych dla gospodarki opartej na wiedzy.**

Cel operacyjny 1.1. Rozwój postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych.

Kierunki działań:

- 1.1.1. Wspieranie programów kreatywności i przedsiębiorczości dla dzieci i młodzieży.
- 1.1.2. Wspieranie programów promocji przedsiębiorczości na uczelniach wyższych.
- 1.1.3. Wprowadzenie do programu studiów doktoranckich kursów z tematyki komercjalizacji wyników badań naukowych.
- 1.1.4. Stworzenie regionalnego programu promocyjnego „Dolny Śląsk – Polski Lider Innowacji”.
- 1.1.5. Pobudzanie lokalnych inicjatyw jednostek samorządu terytorialnego na rzecz innowacji.

Cel operacyjny 1.2. Uwzględnianie w ofercie edukacyjnej szkół wyższych potrzeb innowacyjnych pracodawców poprzez włączanie ich przedstawicieli do procesu opracowywania planów i programów nauczania

Kierunki działań:

- 1.2.1. Uwzględnianie potrzeb innowacyjnych pracodawców w planach i programach studiów I, II i III stopnia prowadzonych przez szkoły wyższe.
- 1.2.2. Uwzględnianie potrzeb innowacyjnych pracodawców w planach i programach studiów podyplomowych oraz kursów specjalistycznych prowadzonych przez szkoły wyższe.

- **Cel strategiczny 2. Zwiększenie szansy na sukces innowacyjnych projektów biznesowych.**

Cel operacyjny 2.1. Zapewnienie przedsiębiorstwom efektywnego wsparcia w postaci kapitału, wiedzy i infrastruktury w ramach Dolnośląskiego Systemu Innowacji.

Kierunki działań:

⁷ http://www.innowacje.dolnyslask.pl/images/attachments/aktualizacja_rsi/rsi.pdf

2.1.1. Wzbogacenie katalogu niefinansowych usług proinnowacyjnych świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu, zwiększenie liczby tych usług oraz poprawa ich jakości.

2.1.2. Zwiększenie dostępności finansowania innowacji poprzez rozwój i upowszechnienie finansowych instrumentów i produktów.

2.1.3. Rozwój sieci inkubatorów i parków technologicznych/przemysłowych w województwie

2.1.4. Wykorzystywanie zamówień publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego na rzecz innowacyjnego rozwoju regionu.

2.1.5. Tworzenie kultury innowacyjnej w przedsiębiorstwach.

Cel operacyjny 2.2. Wspieranie działalności badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwach
Kierunki działań:

2.2.1. Rozwój infrastruktury b+r w przedsiębiorstwach.

2.2.2. Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej realizowanej przez przedsiębiorstwa.
Badanie potencjału dolnośląskich organizacji otoczenia biznesu w zakresie świadczenia usług proinnowacyjnych, PSBD, Grupa WYG, strona 19, Maj 2010

- **Cel strategiczny 3. Wzrost potencjału innowacyjnego dolnośląskich jednostek naukowych.**

Cel operacyjny 3.1. Uzyskanie pozycji polskiego lidera w regionalnych specjalizacjach naukowo – technologicznych

Kierunki działań:

3.1.1. Utworzenie centrów kompetencji w jednostkach naukowych działających w ramach regionalnych specjalizacji naukowo-technologicznych.

3.1.2. Rozwój centrów kompetencji w jednostkach naukowych działających w ramach regionalnych specjalizacji naukowo-technologicznych.

Cel operacyjny 3.2. Usprawnienie procesów komercjalizacji wiedzy w jednostkach naukowych.

Kierunki działań:

3.2.1. Wzmocnienie jednostek komercjalizacji wiedzy powstałej w jednostkach naukowych dla polepszenia jakości i kompleksowości świadczonych usług.

3.2.2. Rozwój kompetencji i umiejętności pracowników naukowych oraz doktorantów w zakresie komercjalizacji wiedzy i współpracy z podmiotami gospodarczymi.

3.2.3. Programy stypendialne dla doktorantów, wspierające prace badawcze o wysokim potencjale aplikacyjnym.

- **Cel strategiczny 4. Rozwój współpracy w gospodarce w obszarze innowacji.**

Cel operacyjny 4.1. Tworzenie warunków dla rozwoju współpracy w obszarze innowacji.

Kierunki działań:

4.1.1. Promowanie wśród podmiotów gospodarczych współpracy opartej na modelu otwartej innowacji.

4.1.2. Rozwój wiedzy i umiejętności kadr instytucji otoczenia biznesu w zakresie animowania współpracy w obszarze innowacyjności.

4.1.3. Cyklicznie organizowanie inicjatyw typu foresight o tematach branżowych, technologicznych i wyzwaniach dla gospodarki regionu.

Cel operacyjny 4.2. Zwiększenie liczby przedsiębiorstw współpracujących z innymi podmiotami w obszarze innowacyjności w ramach klastrów

Kierunki działań:

4.2.1. Cykliczna ocena potencjału gospodarki regionalnej pod kątem inicjowania nowych powiązań klastrowych.

4.2.2. Wspieranie rozwoju klastrów i inicjatyw klastrowych.

4.2.3. Wsparcie innowacyjnych projektów współpracy realizowanych przez klastry i inicjatywy klastrowe.

Cel operacyjny 4.3. Rozwój współpracy regionalnych instytucji proinnowacyjnych na rzecz przedsiębiorstw.

Kierunki działań:

4.3.1. Rozwój współpracy informacyjno-promocyjnej instytucji proinnowacyjnych oraz wymiana dobrych praktyk.

4.3.2. Budowanie regionalnych partnerstw instytucji proinnowacyjnych na rzecz rozwoju i świadczenia wspólnych usług proinnowacyjnych skierowanych do przedsiębiorstw.

Regionalna Strategia Innowacji określa specjalizacje o charakterze innowacyjnym, które powinny przełożyć się na zwiększenie konkurencyjności regionu i poprawę sytuacji na rynku pracy. Zgodnie z zapisami niniejszej strategii do inteligentnych specjalizacji województwa dolnośląskiego o charakterze naukowo – technologicznym zaliczają się:

- nauki chemiczne (w tym inżynieria materiałowa i nanotechnologie),
- nauki medyczne, biologię i biotechnologię, farmaceutykę, nauki o żywności,
- technologie środowiskowe,
- technologie pomiarowe,
- technologie informacyjne i komunikacyjne,
- mechanika i automatyka oraz inżynieria wodna i lądowa.

Poza wskazanymi specjalizacjami istotną rolę odgrywają także „Eko-innowacje”, czyli specjalizacja w kierunku produkcji zdrowej żywności, energii odnawialnej oraz zagospodarowania odpadów. Oprócz wskazanych kierunków specjalizacji innowacyjnej nie bez znaczenia pozostają funkcjonujące już w województwie branże/ specjalizacje do których zaliczają się: branża chemiczna, przemysł elektryczny (w tym produkcja sprzętu RTV i AGD oraz innych urządzeń), branża informatyczna, branża farmaceutyczna, przemysł transportowy (głównie samochodowy) oraz przemysł wydobywczy/surowcowy. Równocześnie zaobserwować można szereg branż wschodzących, posiadających duży potencjał rozwojowy, których znaczenie dla gospodarki regionu będzie rosło: produkcja zdrowej żywności, wytwarzanie nowoczesnych materiałów, wzornictwo przemysłowe, przemysł elektroniczny, budowa maszyn.

Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2014-2020 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu Powiatu, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju w przestrzeni prowadzonej przez władze Powiatu. Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2014-2020 jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w Powiecie oraz niwelowania barier pojawiających się w otoczeniu. W tym kontekście szczególnie ważne jest rozwijanie współpracy w ramach powołanego partnerstwa Powiatu Dzierżoniowskiego i gmin wchodzących w skład Powiatu Dzierżoniowskiego, które łącznie tworzą wydzielony subregion województwa dolnośląskiego (Ziemia Dzierżoniowska), wymagający efektywnych rozwiązań infrastrukturalnych, gospodarczych i społecznych.

Jednym z najważniejszych wyzwań rozwojowych, określonych w Strategii jest potrzeba dynamizowania rozwoju gospodarczego przy wykorzystaniu atutów Powiatu (kapitał intelektualny, tereny inwestycyjne, dostępność i ceny nieruchomości, itp.). To właśnie **wzmacnianie pozycji gospodarczej Ziemi Dzierżoniowskiej** może w przyszłości zagwarantować skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych (np. emigrację osób młodych, wykształconych i ubytek liczby mieszkańców Powiatu) oraz zapewnić stabilizację dla finansów publicznych JST. Poza tym istotnym wyzwaniem rozwojowym z punktu widzenia aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców powiatu jest **inicjowanie ich aktywności**. Wiąże się ona m.in. z angażowaniem w miejscowe inicjatywy, poszukiwanie miejsca realizacji własnych aspiracji i działalności na terenie Ziemi Dzierżoniowskiej. Bierność lokalnych społeczności jest często przyczyną pojawiania się wielu złożonych problemów, w tym gospodarczych a dodatkowo w znaczący sposób utrudnia ich rozwiązanie. Przeciwdziałanie niekorzystnym tendencjom społecznym powinno być realizowane m.in. poprzez utrzymywanie wysokiej jakości kształcenia od pierwszych jego etapów, angażowanie mieszkańców do świadomego udziału w kulturze oraz inicjatywach lokalnych, kreowanie wartości przedsiębiorczych i estetycznych. Przyczyni się to w przyszłości do zapewnienia odpowiedniej zaradności i operatywności mieszkańców (np. aktywne poszukiwanie pracy na terenie Powiatu), odpowiedzialności za dobro wspólne oraz przedsiębiorczości.

Zarówno wizja jak i misja rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego akcentują znaczenie rozwoju gospodarczego i społecznego. W 2020 roku Powiat posiadać ma rozwijające się konkurencyjnie i innowacyjnie sektory gospodarki przy wysokiej aktywności inwestycyjnej, generującej nowe miejsca pracy. Misja Powiatu Dzierżoniowskiego brzmi: „Naszą misją jest wspieranie rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego Ziemi Dzierżoniowskiej w partnerstwie z samorządami gminnymi oraz sektorem biznesowym i pozarządowym. Chcemy wspólnie kreować Ziemię Dzierżoniowską jako silny i spójny subregion na mapie województwa dolnośląskiego.”

Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego określa 5 priorytetów, które wynikają bezpośrednio z przyjętej wizji rozwoju. Są nimi:

- PRIORYTET 1. KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA;
- PRIORYTET 2. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ;
- PRIORYTET 3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA;
- PRIORYTET 4. ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ DLA SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU;
- PRIORYTET 5. INTEGRACJA I WSPÓŁPRACA;

Zasadnicze znaczenie w kontekście Programu aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 mają priorytet 1 i 3.

Tabela 40. Zestawienie kierunków interwencji w ramach Priorytetu 1 oraz Priorytetu 3 Strategii Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego

PRIORYTET 1: KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA		
Cel strategiczny: Podniesienie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej Ziemi Dzierżoniowskiej		
Cel operacyjny I.1: Budowa infrastruktury gospodarczej		
Kierunek interwencji	Jednostka realizująca	Partnerzy
I.1.1 Zagospodarowanie i rozwój istniejących stref aktywności gospodarczej oraz innych terenów inwestycyjnych	- Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Inwest-Park - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	Inwestorzy
I.1.2 Rozwój infrastruktury inkubatorów przedsiębiorczości	- Instytucje Otoczenia Biznesu (IOB) - Organizacje pozarządowe - Zrzeszenia przedsiębiorców	- Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego - Powiat Dzierżoniowski
I.1.3 Rewitalizacja obszarów poprzemysłowych i wprowadzanie nowych funkcji	Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	- Powiat Dzierżoniowski - Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Inwest-Park
Cel operacyjny I.2: Modernizacja kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia		
I.2.1. Dostosowanie sieci szkół i wyposażenia bazy kształcenia zawodowego do zmieniających się warunków gospodarczych	Szkoły nauczające zawodów z terenu Powiatu	- Powiat Dzierżoniowski - Podmioty gospodarcze z terenu Powiatu - Powiatowy Urząd Pracy - Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Inwest-Park - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego
I.2.2. Intensyfikacja współpracy z przedsiębiorcami w zakresie nowych kierunków oraz nowoczesnych metod kształcenia zawodowego – kształcenie w miejscu pracy	- Szkoły nauczające zawodów z terenu Powiatu - Podmioty gospodarcze z terenu Powiatu	- Powiat Dzierżoniowski - Powiatowy Urząd Pracy - Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Inwest-Park - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego
I.2.3. Wspieranie kształcenia ustawicznego oraz zdobywania nowych kwalifikacji przez	Centra kształcenia Ustawicznego z terenu Powiatu	- Powiat Dzierżoniowski - Powiatowy Urząd Pracy

mieszkańców subregionu		• Podmioty gospodarcze z terenu Powiatu • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego
I.2.4. Doskonalenie kadr kształcenia zawodowego	Szkoły nauczające zawodów z terenu Powiatu	• Szkoły nauczające zawodów z terenu Powiatu • Powiat Dzierżoniowski; • Podmioty gospodarcze z terenu Powiatu; • Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna Inwest-Park; • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego
Cel operacyjny I.3: System edukacji wspierający rozwój kapitału intelektualnego		
I.3.1. Opracowanie i wdrożenie programu odkrywania i wspierania talentów	Szkoły z terenu Powiatu	• Powiat Dzierżoniowski; • Podmioty gospodarcze z terenu Powiatu; • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego
I.3.2. Kreowanie nowoczesnych programów edukacyjnych	Szkoły z terenu Powiatu	• Powiat Dzierżoniowski; • Organizacje pozarządowe; • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego
I.3.3. Opracowanie systemu wsparcia wyboru kierunków kształcenia – gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne	• Powiat Dzierżoniowski • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	• Szkoły z terenu Powiatu – gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne • Uczelnie wyższe • Powiatowy Urząd Pracy • Podmioty gospodarcze z terenu Powiatu
I.3.4. Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej, przy szczególnym uwzględnieniu kształcenia kompetencji kluczowych	Szkoły z terenu Powiatu	• Powiat Dzierżoniowski • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego • Organizacje Pozarządowe • Instytucje edukacyjne
I.3.5. Kreowanie innowacyjności wśród społeczności lokalnej	• Powiat Dzierżoniowski, • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	• Szkoły z terenu Powiatu • Powiat Dzierżoniowski • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego • Przedsiębiorcy
Cel operacyjny I.4: Aktywne i przedsiębiorcze społeczeństwo subregionu		
I.4.1. Wsparcie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB)	Instytucje Otoczenia Biznesu	• Powiat Dzierżoniowski • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego
I.4.2. Promowanie aktywności obywatelskiej, społecznej i zawodowej mieszkańców subregionu	Organizacje pozarządowe	• Powiat Dzierżoniowski • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego
I.4.3. Inicjowanie działań integrujących społeczność subregionu	• Organizacje pozarządowe • Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego • Powiat Dzierżoniowski	Środowiska lokalne
Cel operacyjny I.5: Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich		
I.5.2. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw na obszarach wiejskich	• Gmina wiejska Dzierżoniów • Gmina Łagiewniki • Gmina Niemcza	• Powiat Dzierżoniowski; • Organizacje pozarządowe; • Instytucje Otoczenia Biznesu; • Ośrodki Doradztwa Rolniczego; • Izby Rolnicze; LGD
I.5.3. Wzrost zatrudnienia i mobilności	• Powiat Dzierżoniowski	• Organizacje pozarządowe;

pracowników na obszarach wiejskich	- Gmina wiejska Dzierżoniów - Gmina Łagiewniki - Gmina Niemcza	- Instytucje Otoczenia Biznesu; - Ośrodki Doradztwa Rolniczego; - Izby Rolnicze; LGD
I.5.4. Wsparcie rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa oraz marketingu wysokiej jakości produktów żywnościowych	- Organizacje pozarządowe, w tym LGD; - Ośrodki Doradztwa Rolniczego; - Izby Rolnicze	- Powiat Dzierżoniowski - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego
PRIORYTET III		
KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA		
Cel operacyjny III.1: Zwiększenie dostępności do usług edukacyjnych na wysokim poziomie		
Kierunek interwencji	Jednostka realizująca	Partnerzy
III.1.1. Utrzymywanie efektywnej sieci placówek oświatowych	- Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	Kuratorium Oświaty i Wychowania
III.1.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjnej żłobków, przedszkoli i szkół	- Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	Niepubliczne i prywatne placówki (żłobki, przedszkola)
III.1.3. Wykorzystywanie technologii teleinformatycznych i multimedialnych w procesie kształcenia	- Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	- Jednostki organizacyjne gmin i powiatu, - Organizacje pozarządowe
III.1.4. Rozwój systemu nagród i stypendiów dla uczniów wyróżniających	- Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	- Jednostki organizacyjne gmin i powiatu, - Organizacje społeczne
III.1.5. Rozwijanie zainteresowań i umiejętności dzieci i młodzieży	- Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	- Jednostki organizacyjne gmin i powiatu, - Organizacje społeczne
III.1.6. Edukacja dla świadomego rozwoju dzieci i młodzieży	- Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	- Jednostki organizacyjne JST, - Organizacje społeczne, - Biznes, partnerzy zagraniczni JST i szkół
III.1.7. Promocja wśród młodzieży zasad wolontariatu	- Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	- Jednostki organizacyjne JST, - Organizacje społeczne, - Biznes.
Cel operacyjny III.2: Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnosportowej		
III.2.1. Wzbogacenie oferty kulturalnej i sportowej dla mieszkańców Powiatu	- Instytucje kultury, sportowe, - Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego, - organizacje ozarządowe	Organizacje społeczne
III.2.2. Promowanie i wspieranie lokalnych inicjatyw w zakresie kultury i sportu oraz lokalnych artystów i twórców	- Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego, - organizacje pozarządowe	- Organizacje społeczne, - biznes
III.2.3. Budowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej i sportowej	- Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego	Biznes, Ministerstwo Sportu, Lotto
III.2.4. Koordynacja kalendarza imprez kulturalnych i sportowych w Powiecie	- Wydział Edukacji i Kultury, - Wydział Ochrony Środowiska, - Rozwoju i Promocji	- Powiat i Gminy, - Organizacje społeczne.
Cel operacyjny III.6: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców		
II.6.1. Wsparcie działań z zakresu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu	- Powiat Dzierżoniowski, - Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego, - Powiatowe Służby, - Inspekcje i Straże	- Organizacje pozarządowe, - Podmioty prywatne, - Media lokalne
Cel operacyjny III.7: Sprawna i integrująca polityka społeczna		
III.7.1. Budowa systemu włączania	Powiat Dzierżoniowski,	Gminy, NGO –

społecznego i wspierania seniorów	- Gminy Powiatu Dzierżoniowskiego, - organizacje pozarządowe	- Uniwersytet III Wieku, - dzienne domy pomocy (środowiskowy, samopomocy)
I.7.2. Rozwój systemowych form wsparcia na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przeciwdziałanie i zwalczanie dysfunkcji w rodzinie.	- Powiatowe Centrum Pomocy - Rodzinie i Ochrony Zdrowia	- Jednostki organizacyjne JST, - Organizacje społeczne
III.7.3. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia, - Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	- Jednostki - Organizacyjne JST, - Organizacje społeczne

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego

Dokumenty strategiczne gmin Ziemi Dzierżoniowskiej

Lokalne strategie i plany rozwojowe członków porozumienia Ziemia Dzierżoniowska w wielu miejscach zwracają uwagę na kwestie aktywizacji społeczno – zawodowej i przedsiębiorczej swoich mieszkańców. Zagadnienie to jest często artykułowane już na etapie wizji i misji strategicznej poszczególnych dokumentów a uszczegóławiane dalej w celach strategicznych.

Zaprezentowany poniżej przegląd lokalnych strategii rozwojowych gmin Ziemi Dzierżoniowskiej ma na celu dostarczenie wiedzy w zakresie indywidualnego podejścia poszczególnych jednostek do analizowanego zagadnienia. Wykazane zostaną obszary działań strategicznych, mogące stanowić w przyszłości płaszczyznę dla opracowania wspólnych kierunków interwencji w ramach rozwijającego się partnerstwa.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014 – 2020⁸

Strategia już a etapie misji rozwojowej Dzierżoniowa wskazuje na dużą potrzebę wspierania przedsiębiorczości oraz partnerstw w celu podnoszenia jakości życia mieszkańców. Wizja Dzierżoniowa brzmiąca: „Dzierżoniów miastem przedsiębiorczości, kreatywności oraz wysokiej jakości życia” w zasadniczym stopniu definiuje kierunek rozwoju jednostki i obszary działań strategicznych.

Określone w strategii scenariusze rozwojowej Dzierżoniowa w sposób bezpośredni odnoszą się do stworzenia „Miasta przedsiębiorczości” oraz miasta „Kreatywnego kapitału ludzkiego”. Te dwa komplementarne scenariusze rozwojowe zakładają realizację polityk miasta ukierunkowaną na wsparcie działalności przedsiębiorstw i przedsiębiorców, promowania projektów innowacyjnych, budujących przewagę konkurencyjną a także tworzących markę miasta jako przyjaznego biznesowi i promującego funkcjonujące na jego obszarze podmioty. Z drugiej strony działania miasta ukierunkowane są na rozbudzenie ludzkiej kreatywności, innowacyjności i ambicji rozwojowych. Budowa kapitału społecznego opierać się ma na rozwój społeczeństwa obywatelskiego i rozwój kreatywności i kultury mieszkańców i tożsamości lokalnej. Za kluczowe cele w Mieście Dzierżoniowie uznano:

1. Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
2. Rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego (edukacja, profilaktyka, włączenie społeczne, zatrudnienie),
3. Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa bezpieczeństwa publicznego,
4. Rozwój infrastruktury technicznej (w tym ekologicznej i transportowej),
5. Podnoszenie atrakcyjności turystycznej Dzierżoniowa,
6. Rozwój społeczeństwa cyfrowego, innowacyjności oraz gospodarki opartej na wiedzy,

⁸<http://bip.um.dzierzoniow.pl/#Z2V0Q29udGVudCg2Nzk5MDA5MjUp>

7. Wzmacnianie marki Dzierżoniowa.
Najistotniejsze cele z punktu widzenia rozwoju aktywności społeczno – zawodowej mieszkańców miasta zawiera poniższa tabela.

Tabela 41. Cele strategiczne i operacyjne Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa

Cel strategiczny 1 – Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw	
Cel operacyjny 1.1.	Wspieranie sektora MŚP
Cel operacyjny 1.2.	Wspieranie działalności instytucji otoczenia biznesu
Cel operacyjny 1.3.	Wspieranie rozwoju podstrefy Dzierżoniów Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej "INVEST-PARK"
Cel operacyjny 1.4.	Przygotowanie oraz adaptacja terenów inwestycyjnych
Cel operacyjny 1.5.	Promocja oferty inwestycyjnej miasta
Cel strategiczny 2 – Rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego (edukacja, profilaktyka, włączenie społeczne, zatrudnienie)	
Cel operacyjny 2.1	Tworzenie sprzyjających warunków do edukacji dzieci i młodzieży
Cel operacyjny 2.2	Wzbogacanie oferty edukacyjnej o zajęcia pozalekcyjne z zakresu przedsiębiorczości i nauki języków obcych
Cel operacyjny 2.3	Wspieranie działań podnoszących efektywność kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych
Cel operacyjny 2.4.	Wspieranie profilaktyki zdrowotnej
Cel operacyjny 2.5	Przeciwdziałanie rozwojowi uzależnień (alkoholizm, narkomania) i przemocy domowej
Cel operacyjny 2.6	Wspieranie i współpraca z NGO
Cel operacyjny 2.7	Wychowanie prospołeczne i wsparcie systemu rodzinnego
Cel operacyjny 2.8	Przeciwdziałanie zjawiskom długotrwałego bezrobocia, wykluczenia społecznego oraz ubóstwa
Cel operacyjny 2.9	Propagowanie działań na rzecz aktywizacji społecznej seniorów
Cel operacyjny 2.10	Wspieranie działalności Centrum Aktywizacji Społecznej
Cel operacyjny 2.11.	Tworzenie warunków i wzbogacanie oferty uczestnictwa w kulturze
Cel operacyjny 2.12.	Wspieranie sportu aktywizującego społeczność lokalną i promującego zdrowy styl życia
Cel operacyjny 2.13	Wspieranie rozwoju partnerstwa i współpracy
Cel strategiczny 6 – Rozwój społeczeństwa cyfrowego, innowacyjności oraz gospodarki opartej na wiedzy	
Cel operacyjny 6.1.	Wspieranie inicjatyw klastrowych
Cel operacyjny 6.2.	Rozwój e-usług
Cel operacyjny 6.3.	Niwelowanie cyfrowego wykluczenia społecznego
Cel operacyjny 6.4.	Wspieranie innowacyjnych projektów sektora MŚP
Cel operacyjny 6.5.	Wdrażanie nowych systemów usprawniających obsługę klienta wewnętrznego i zewnętrznego
Cel operacyjny 6.6.	Współpraca w zakresie rozwoju powiatowego Systemu Informacji Przestrzennej
Cel operacyjny 6.7.	Współpraca samorządu z placówkami szkolnictwa wyższego
Cel operacyjny 6.8.	Doskonalenie zarządzania w urzędzie miasta i jednostkach podległych

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa

Strategia Rozwoju Gminy Dzierżoniów na lata 2014-2020⁹

W myśl zapisów dokumentu w celu osiągnięcia wysokiego poziomu rozwoju społeczno – gospodarczego gminy, w sytuacji komercjalizacji i globalizacji rynku, konieczne jest podnoszenie konkurencyjności obszaru gminy. Osiągnięcie tego możliwe będzie poprzez oddziaływanie na zmianę struktury gospodarczej i poprawę sytuacji terenu w zakresie produktywności gospodarki, wydajności pracy, tworzenia i absorpcji innowacji, wykształcenia mieszkańców, dochodów mieszkańców oraz ilości i jakości infrastruktury technicznej.

Wizja rozwoju gminy brzmiąca „Stąd jestem, tu mieszkam, tu chcę żyć” determinuje podjęcia poniższych działań, mających na celu w dużym stopniu poprawę sfery gospodarczej, która jest gwarantem zrównoważonego rozwoju gminy. Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości to jeden z najważniejszych celów strategicznych ujętych w ramach Priorytetu I „WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ GMINY W OPARCIU O ROLNICTWO I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ”. Planowe działania poniższych celów operacyjnych:

- I.3.1. Współpraca z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość
- I.3.2. Poprawa konkurencyjności i atrakcyjności miejscowego rzemiosła i drobnych usług
- I.3.3. Stworzenie systemu zarządzania informacją przestrzenną
- I.3.4. Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych
- I.3.5. Wspieranie organizowania się rolników i przedsiębiorców w grupy producenckie czy związki branżowe
- I.3.6. Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej
- I.3.7. Promowanie idei przedsiębiorczości

Ponadto z punktu widzenia zwiększania aktywności społecznej mieszkańców gminy bardzo duże znaczenie ma realizacja dwóch celów strategicznych w ramach priorytetu III Budowa społeczeństwa obywatelskiego. Chodzi o cel strategiczny III.1. – Zwiększenie poziomu uczestnictwa obywateli w życiu publicznym oraz cel strategiczny III.2. – Wzmacnianie sołectw i organizacji społecznych. Zaproponowane tu cele operacyjne dotyczą m.in. edukacji obywatelskiej, rozwijania dialogu obywatelskiego i partycypacji społecznej, aktywizacji obywatelskiej młodzieży czy włączania w życie społeczne seniorów. Ponadto działania w powyższym priorytecie dotyczą rozwijania inicjatyw oddolnych, wzmacniania pozycji organizacji społecznych, rozwijania przedsiębiorczości społecznej oraz poprawy infrastruktury dla działań obywatelskich.

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Bielawa na lata 2014 – 2020¹⁰

Gmina Bielawa już na etapie wizji gminy określa kierunek jej rozwoju, który opiera się na przedsiębiorczości opartej o innowacje. Wizja gminy brzmi: „Bielawa – innowacyjne miasto przedsiębiorczości, turystyki, ekologii i kultury”. Wskazana na pierwszym miejscu kwestia wspierania przedsiębiorczości znajduje swój wyraz w celu strategicznym I: „Przedsiębiorczość i rozwój gospodarczy jako alternatywa dla Bielawy po upadku przemysłu włókienniczego”. W ramach powyższego celu strategicznego planowana jest realizacja następujących celów operacyjnych:

- 1.1. Konsekwentne przygotowywanie przestrzeni gminnej do aktywnego inwestowania zarówno na obszarze bielawskiej Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK”, jak i terenie Bielawskiego Parku Przemysłowego.
- 1.2. Stwarzanie warunków do rozwoju mikro i małej przedsiębiorczości, przy wykorzystaniu Bielawskiego Inkubatora Przedsiębiorczości oraz Dolnośląskiego Inkubatora Art-Przedsiębiorczości
- 1.3. Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców poprzez działalność Bielawskiej Agencji Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o., jako Instytucji Otoczenia Biznesu oraz Program DE MINIMIS

⁹ http://www.ug.dzierzoniow.pl/pdf_ug/strategia.pdf

¹⁰ http://bip.um.bielawa.pl/pl/bip/artykuly/px_bielawa_strategia_2014.pdf

- 1.4. Aktywna promocja gospodarcza Bielawy, z wykorzystaniem różnych kanałów informacyjnych, w celu pozyskiwania inwestorów zewnętrznych
- 1.5. Partnerskie współdziałanie Bielawy w dziedzinie rozwoju gospodarki z innymi samorządami Powiatu Dzierżoniowskiego
- 1.6. Poprawa warunków komunikacyjnych w układzie przestrzennym Gminy m.in. poprzez modernizację i przebudowę dróg lokalnych oraz wspieranie rozbudowy dróg łączących Bielawę z autostradą A4 (w szczególności budowę obwodnicy południowej Dzierżoniowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 382)

Równie ważnym celem w działaniach z zakresu wspierania aktywności społeczno – zawodowej mieszkańców jest cel strategiczny 5 Innowacyjność i technologie teleinformatyczne szansą trwałego postępu cywilizacyjnego Bielawy. Realizacja tego celu koresponduje silnie z celem I strategii i nastawiona jest na rozwój szerokiej współpracy wielu partnerów w obszarze innowacyjności, nowych technologii, transferu wiedzy, współpracy międzygminnej i międzynarodowej.

Ponadto istotną rolę odgrywają tu także dwa inne cele strategiczne 7 „Kompletny system placówek oświatowych oraz budownictwo mieszkaniowe jako oferta Bielawy dla ludzi młodych oraz rodzin z dziećmi” oraz 8 „Bielawa miastem opiekuńczym, przyjaznym osobom starszym i niepełnosprawnym”

Działaniami planowanymi do realizacji w ramach celu strategicznego 7 należą:

- 7.1. Utrzymanie i rozwój kompletnego systemu edukacji oraz opieki na dziećmi w wieku 0-18 lat, obejmującego zarówno placówki publiczne, jak i niepubliczne, w celu umożliwienia młodym rodzicom podejmowania zatrudnienia
- 7.2. Rozwój systemu promującego przedsiębiorczość ludzi młodych (2 inkubatory przedsiębiorczości, Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego, Punkt Szansy)
- 7.3. Uruchomienie systemu szkoleń dla ludzi młodych wchodzących na rynek pracy
- 7.4. Współpraca Gminnego Centrum Informacji z Powiatowym Urzędem Pracy w Dzierżoniowie w celu ułatwienia pokonywania barier wejścia na rynek pracy
- 7.5. Systematyczne powiększanie zasobu mieszkaniowego Gminy, w szczególności ramach budownictwa TBS
- 7.6. Przygotowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej, przeznaczonej pod zabudowę jednorodzinna i wielorodzinna w celu uzyskania dodatniego bilansu migracji ludności

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Niemcza na lata 2014-2020¹¹

Średniookresowy dokument strategiczny gminy Niemcza już na etapie misji podkreśla, podobnie jak wcześniej opisane gminne strategie duże znaczenie prawidłowo funkcjonującej gospodarki lokalnej. To jak zauważają autorzy dokumentu najważniejszy kierunek działań samorządu mający przełożenie dla dobrobytu społeczno – gospodarczego gminy. Wizji rozwoju sformułowana została następująco: „Gmina Niemcza miejscem zapewniającym warunki do pracy, edukacji, wypoczynku. Otwarta na potrzeby zmieniającego się otoczenia”.

Zagadnienia aktywności gospodarczej i społecznej mają swoje odzwierciedlenie w poniższych celach i działaniach strategicznych:

Tabela 42. Cele i działania strategiczne w zakresie wspierania aktywności społecznej i zawodowej

Cel	Działanie
Cel 1. Wzmocnienie trwałego rozwoju lokalnej gospodarki.	1.1. Działania informacyjne na temat szkoleń, warsztatów m.in.: z prowadzenia działalności
	1.4. Prowadzenie aktywnych form poszukiwania inwestorów
Cel 2. Poprawa jakości życia	2.7. Wzmocnienie działań w zakresie m.in.: -

¹¹ <http://bip.um.niemcza.pl/index.jsp?bipkod=/006/040>

mieszkańców.	profilaktyki AA, - profilaktyki przeciw narkotykowej, - profilaktyki przeciwdziałania przemocy w Rodzinie, - porad psychologa w placówkach oświatowych Gminy, -porad prawnych dla mieszkańców Gminy
	2.8. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób dotkniętych ubóstwem, wykluczeniem społecznym oraz osób niepełnosprawnych.
Cel 3. Rozwój społeczeństwa i integracja wspólnoty lokalnej	3.3. Wspieranie i współpraca działalności organizacji pozarządowych
	3.4. Rozwój szkolnych i pozaszkolnych form edukacji

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Niemcza na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Piława Górna Na Lata 2014-2020¹²

Działania strategiczne gminy Piława Górna w perspektywie najbliższych lat koncentrować się będą na „poprawie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnieniu przedsiębiorczości poprzez optymalne wykorzystanie potencjału społeczno-gospodarczego, walorów przyrodniczych oraz zasobów naturalnych”. Synergia działań w zakresie wzmocnienia przedsiębiorczości i potencjału społecznego przybliży gminę to określonej wizji rozwojowej, która brzmi: „Gmina Piława Górna miejscem zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańcom poprzez stworzenie warunków rozwoju, zamieszkania, pracy i wypoczynku. Otwarta na potrzeby zmieniającego się otoczenia z uwzględnieniem partycypacji społecznej i konsensusu na rzecz dobra wspólnego i działań prorozwojowych”.

Strategia wskazuje na trzy podstawowe kierunki działań w ramach celów strategicznych i celów operacyjnych:

1. Wzmocnienie trwałego rozwoju lokalnego gospodarki.
Cel Operacyjny 1.1. – Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości
2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz warunków rozwoju, pracy, wypoczynku.
Cel Operacyjny 2.2. – Aktywizacja społeczności lokalnej
3. Rozwój społeczeństwa i integracja wspólnoty lokalnej.
Cel Operacyjny 3.1. – Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

Wśród najważniejszych zadań, za pomocą których osiągnięte zostaną wskazane cele strategiczne wymianie należy:

- Zadanie 1.1.2 - Kampanie informacyjne na temat szkoleń dla przedsiębiorców i rolników w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych.
- Zadanie 1.1.3 – Kampanie informacyjne na temat szkoleń i warsztatów w zakresie organizacji i prowadzenia działalności gospodarczej.
- Zadanie 1.1.4 - Wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia.
- Zadanie 1.1.5 - Stwarzanie warunków do rozwoju mikro i małej przedsiębiorczości poprzez między innymi stworzenie lokalnego inkubatora przedsiębiorczości.
- Zadanie 1.3.2 - Internetowy Link Dla Przedsiębiorców.
- Zadanie 1.3.4 - Prowadzenie aktywnych form poszukiwania inwestorów.
- Zadanie 2.2.1 – Wspieranie działalności organizacji pozarządowych.
- Zadanie 3.1.1 – Aktywne wspieranie Organizacji Pozarządowych.
- Zadanie 3.1.2 – Stworzenie platformy współpracy i wymiany informacji z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie naszego powiatu oraz z organizacjami z miast partnerskich, w ramach współpracy zagranicznej.
- Zadanie 3.1.4 – Aktywizacja społeczna i zawodowa osób dotkniętych ubóstwem, wykluczeniem społecznym oraz osób niepełnosprawnych.

Strategia Rozwoju Gminy Łagiewniki na lata 2014-2020¹³

¹² http://pilawagorna.bip.ornak.pl/pl/bip/prawo_lokalne/uchwaly_rady_miejskiej/2014/sesja_2014_02_25/177

Zgodnie z wizją rozwoju gmina Łagiewniki ma stanowić docelowo „Obszar zrównoważonego rozwoju gospodarczego, otwartego na współpracę, zamieszkałego przez zdrowe, wykształcone, nowoczesne, aktywne, gospodarne i kulturalne społeczeństwo, żyjące w bezpiecznym czystym i bogatym środowisku”. Aspekt miękkich kompetencji społecznych odrywa w przypadku gminy Łagiewniki istotne znacznie.

Poza szeregiem celów operacyjnych, dotyczących głównie działań infrastrukturalnych ujętych w celu strategicznym I „Intensyfikacja rozwoju gospodarczego Gminy Łagiewniki” strategia dużo uwagi poświęca właśnie poprawie jakości życia, usług publicznych oraz edukacji i zwiększania aktywności społeczeństwa. Istotne z punktu widzenia aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców gminy są cele operacyjne ujęte w ramach Celu strategicznego II” „Poprawa jakości życia oraz zapewnienie perspektyw lokalnej społeczności.

Programy dotyczące aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców gminy wskazane w lokalnej strategii rozwoju gminy Łagiewniki prezentuje poniższa tabela.

Tabela 43. Programy strategiczne dotyczące kwestii aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców gminy Łagiewniki, ujęte w Strategii Rozwoju Gminy Łagiewniki.

Cel strategiczny I: Intensyfikacja rozwoju gospodarczego Gminy Łagiewniki	
Cel operacyjny	Przykładowe programy
II. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy	2.2. Wsparcie rozwoju Specjalnej Strefy Ekonomicznej.
	2.3. Inicjacja i wsparcie przez samorząd lokalny procesu tworzenia grup producenckich.
	2.8. Zachęcenie mieszkańców sołectw do stworzenia planów odnowy wsi i wsparcie realizacji tych planów.
Cel strategiczny II: Poprawa jakości życia oraz zapewnienie perspektywy lokalnej	
Cel operacyjny	Przykładowe programy
I. Poprawa stanu oświaty	1.5. Wyrównanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne
II: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców gminy	2.1. Zapewnienie wszechstronnej pomocy społecznej
	2.4. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych - likwidacja barier architektonicznych, klasy integracyjne
	2.5. Organizowanie porad w rozwiązywaniu problemów z osobami uzależnionymi od alkoholu, narkotyków i dopuszczających się przemocy w rodzinie.
IV: Poprawa oferty kulturalnej	4.1. Organizacja czasu wolnego młodzieży

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Łagiewniki

5.2. Analiza możliwości pozyskania dofinansowania w perspektywie finansowej 2014-2020 na realizację przedsięwzięć z zakresu wspierania aktywności społeczno-zawodowej, świadomości innowacyjnej oraz rozwoju od najmłodszych lat

Analiza odpowiednich dokumentów strategicznych i programowych województwa dolnośląskiego, powiatu dzierzoniowskiego i poszczególnych gmin wchodzących w jego skład oraz przeprowadzona diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Ziemi Dzierżoniowskiej pozwoliła na wyartykułowanie głównych wyzwań i sformułowanie kierunków działań w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej, kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej wśród mieszkańców tego subregionu.

Kwestią niezwykle istotną w tym zakresie jest zidentyfikowanie możliwości pozyskania środków finansowych na tego rodzaju przedsięwzięcia. To w dużej mierze możliwości zapewnienia finansowania determinują wybór odpowiednich kierunków interwencji. Zagadnienia aktywizacji społeczno – zawodowej należy analizować w możliwie jak najszerszym aspekcie. W związku z tym, że własne zasoby finansowe gmin powiatu dzierzoniowskiego i samego powiatu możliwe do przeznaczenia na ten cel poza ich statutowymi zadaniami są ograniczone, możliwości dofinansowania przedsięwzięć należy poszukiwać w źródłach zewnętrznych.

Wobec wyzwań współczesności problematykę aktywności społeczno-zawodowej, kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej należy widzieć znacznie szerzej, niż tylko w tradycyjnie dotąd pojmowanych działaniach aktywizacji społeczno-zawodowej, realizowanych głównie przez instytucje rynku pracy i pomocy społecznej. To szersze spojrzenie obejmuje różnorodne przedsięwzięcia m.in. w obszarze rynku pracy, przeciwdziałaniu wykluczeniom społecznym, edukacji dzieci i młodzieży, edukacji zawodowej (obejmującej również kształcenie ustawiczne), przedsiębiorczości, innowacji, budowy społeczeństwa informacyjnego i obywatelskiego.

Uwzględniając takie szersze podejście, źródeł finansowania przedsięwzięć wspierających aktywność społeczną i zawodową, świadomość innowacyjną, przedsiębiorczość i rozwój od najmłodszych lat należy poszukiwać m.in. w programach operacyjnych polityki spójności na perspektywę 2014-2020 (przede wszystkim *Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020* oraz *Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój*, *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich*, programy *Europejskiej Współpracy Terytorialnej*), budżecie państwa, budżetach Samorządu Województwa Dolnośląskiego, Powiatu Dzierżoniowskiego i gmin wchodzących w jego skład, Funduszu Pracy, PFRON, źródłach prywatnych i innych.

5.2.1.Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020

Jednym z najistotniejszych potencjalnych źródeł dofinansowania przedsięwzięć, związanych z wdrożeniem Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 jest *Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 (RPO WD)*.

OŚ PRIORYTETOWA 1. RPO WD: PRZEDSIĘBIORSTWA I INNOWACJE Priorytet inwestycyjny 1.5.: Rozwój produktów i usług w MŚP

Cel szczegółowy: Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP

Rezultat: wzrost udziału przedsiębiorstw innowacyjnych

Zakres wsparcia: W ramach priorytetu realizowane będą działania przyczyniające się do rozwoju mikro, małych oraz średnich przedsiębiorstw poprzez wsparcie inwestycyjne (dotacyjne) i instrumenty finansowe.

Wsparcie dotacyjne otrzymają wyłącznie projekty inwestycyjne wspierające innowacyjność produktową - prowadzące do wprowadzenia na rynek nowych lub ulepszonych produktów/usług, oraz innowacyjność procesową przedsiębiorstw - dokonywanie zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub sposobu świadczenia usług.

Potencjalni beneficjenci: MŚP, zgrupowania i partnerstwa MŚP

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także m.in. ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty realizowane w ramach inteligentnych specjalizacji regionu oraz wnoszące większy niż wymagany minimalny wkład własny.

Kwota alokacji na Priorytet: 170 235 842 euro (łącznie z instrumentami finansowymi – zwrotnymi)

Fundusz: EFRR.

Dofinansowanie: Dotacje i instrumenty finansowe zwrotne.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Realizacja projektów przedsiębiorstw polegających na wprowadzaniu innowacji produktowych i innowacyjności procesowej przedsiębiorstw służyć może podnoszeniu świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej wśród przedsiębiorców oraz, jako przykład dobrych rozwiązań, także wśród mieszkańców subregionu dzierżoniowskiego.

OŚ PRIORYTETOWA 2. TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE

Priorytet inwestycyjny 2.1.: E-usługi publiczne

Cel szczegółowy: Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych

Rezultat: Rozbudowa i dalsza cyfryzacja usług publicznych świadczonych przez administrację, przełoży się na budowę przyjaznego obywatelowi i przedsiębiorcy otwartego państwa oraz zwiększenie poziomu dostępności i wykorzystania publicznych usług cyfrowych w regionie. Efektem realizacji priorytetu będzie wyposażenie administracji w stosowne narzędzia przyczyniające się do jej efektywniejszych działań, oraz realizacji koncepcji open government. Planowane działania pozwolą ponadto rozszerzyć istniejącą ofertę e-usług publicznych w regionie m.in. poprzez rozwój technologii e -zdrowia, e-kultury, GIS - System Informacji Przestrzennej. TIK oddziaływać będzie także na systemy bezpieczeństwa w regionie. Szeroka oferta e-usług publicznych stanowi wsparcie działań na rzecz integracji nakierowanych na grupy zagrożone wykluczeniem cyfrowym i powinna przyczynić się do realizacji zapisów Europejskiej Agendy Cyfrowej, prowadzących do powstania społeczeństwa informacyjnego.

Zakres wsparcia: W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się rozwój e-usług publicznych oraz wsparcie tworzenia otwartych zasobów publicznych, w tym: dostępu do informacji publicznej, zwiększenia uczestnictwa mieszkańców w procesach podejmowania decyzji w gminach, powiatach i regionie (open government). Realizowane będą projekty zakładające rozwój elektronicznych usług publicznych szczebla regionalnego i lokalnego m.in. projekty z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-kultury. Finansowanie będą mogły uzyskać także przedsięwzięcia z zakresu digitalizacji zasobów i treści, np. kulturowych, naukowych będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego i lokalnego oraz służące zapewnieniu powszechnego, otwartego dostępu w postaci cyfrowej do danych będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego bądź lokalnego. Ponadto wspierane będą projekty ukierunkowane na tworzenie, rozwijanie i integrację baz danych i zasobów cyfrowych wspomagających komunikację między podmiotami, wspomagające procesy decyzyjne w JST (obejmujące procesy wewnątrz urzędów i administracji, m.in. związane z systemami zarządzania i wymianą informacji – tzw. „back office”) oraz upowszechniające i ułatwiające komunikację elektroniczną instytucji publicznych z podmiotami zewnętrznymi.

Potencjalni beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; podmioty prowadzące działalność leczniczą w publicznym systemie opieki zdrowotnej; instytucje kultury, ich związki i porozumienia; organizacje pozarządowe (w tym organizacje turystyczne oraz lokalne grupy działania (LGD)); uczelnie/szkoły wyższe, ich związki i porozumienia; jednostki naukowe; jednostki badawczo-rozwojowe; służby zapewniające bezpieczeństwo publiczne; jednostki organizacyjne Służby Więziennej; jednostki sektora finansów publicznych, inne niż wymienione powyżej – dla projektów o zasięgu regionalnym; porozumienia w/w podmiotów.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty: partnerskie ukierunkowane na współpracę; wpływające na polepszenie komunikacji między gospodarką a administracją, w tym mające ułatwić prowadzenie działalności gospodarczej, komplementarne z istniejącymi projektami z okresu programowania 2007-2013, wdrażające zaawansowane e-usługi publiczne (o stopniu dojrzałości co najmniej 4 lub 5).

Kwota alokacji na Priorytet: 66 386 308 euro

Fundusz: EFRR

Dofinansowanie: Dotacje.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Działania z zakresu zwiększania upowszechniania e-usług służą wzmocnieniu aktywności i podniesieniu świadomości innowacyjnej mieszkańców. Ponadto stosowanie elektronicznych form usług poszerzy znacząco formy wsparcia kierowane przez odpowiednie podmioty do odbiorców tych usług.

ÓŚ PRIORYTETOWA 6. INFRASTRUKTURA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

Priorytet inwestycyjny 6.1.: Inwestycje w infrastrukturę społeczną

Cel szczegółowy: Zwiększony dostęp do usług społecznych związanych z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej oraz deinstytucjonalizacji usług.

Rezultat: Rezultatem realizacji priorytetu inwestycyjnego będzie zapewnienie dostępu mieszkańcom Dolnego Śląska do wysokiej jakości usług na rzecz opieki nad osobami zależnymi oraz osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, poprzez wsparcie infrastruktury (w tym poprzez adaptację istniejących budynków do pełnienia nowej funkcji) niezbędnej do zapewnienia wysokiej jakości tych usług. Ponadto interwencja zapobiegnie całkowitemu wycofywaniu się z rynku pracy osób sprawujących opiekę nad osobami zależnymi, w szczególności osób decydujących się na posiadanie dzieci. W ten sposób przedsięwzięcia realizowane w priorytecie będą prowadzić do zwiększenia szans na zatrudnienie oraz ograniczą przerwanie aktywności zawodowej, tym samym redukując ubóstwo oraz wykluczenie społeczne.

Zakres wsparcia: Finansowane będą inwestycje dotyczące mieszkalnictwa socjalnego, wspomagane i chronione, w oparciu o istniejącą infrastrukturę, w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej, mające na celu usamodzielnienie ekonomiczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wsparcie uzyskają inwestycje polegające na przebudowie lub remoncie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania socjalne, wspomagane i chronione. Kluczowym efektem wsparcia będzie usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych komplementarnym wsparciem z EFS. Tworzenie efektywnej opieki środowiskowej będzie elementem równoległym do dostosowania usług społecznych do potrzeb społeczeństwa. Ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych dla zapewnienia efektywności wsparcia, podejmowane interwencje muszą mieć charakter zindywidualizowany,

kompleksowy i długofalowy. Wsparcie będzie obejmować również tworzenie i funkcjonowanie podmiotów opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym żłobków (m.in. przyzakładowych), klubów dziecięcych, oddziałów żłobkowych oraz działania na rzecz zwiększania liczby miejsc w istniejących instytucjach. Realizowane będą przedsięwzięcia dotyczące wyposażenia, dostosowania, adaptacji lub modernizacji infrastruktury niezbędnej do świadczenia tych usług, a w uzasadnionych przypadkach również budowy nowych obiektów. Wsparcie w ramach EFRR musi być powiązane z realizacją celów w zakresie zwiększenia zatrudnienia, włączenia społecznego i walki z ubóstwem przewidzianym w ramach wsparcia udzielanego z EFS.

Potencjalni beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; domy pomocy społecznej; rodzinne domy pomocy; ośrodki wsparcia; placówki wsparcia dziennego; organizacje pozarządowe; kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; podmioty zajmujące się całodobową/dzienną opieką osób starszych/przewlekłe chorych/niepełnosprawnych; podmioty zajmujące się opieką nad dziećmi do 3 roku życia.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty realizowane w partnerstwie.

Kwota alokacji na Priorytet: 33 006 900 euro

Fundusz: EFRR

Dofinansowanie: Dotacje.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury społecznej, jakie mogą być realizowane w ramach Priorytetu, mogą sprzyjać aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców. Z pewnością przyczynią się również do rozbudowy zaplecza infrastrukturalnego dla świadczonego wsparcia.

OŚ PRIORYTETOWA 7. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA

Priorytet inwestycyjny 7.1 : Inwestycje w edukację przedszkolną, podstawową i gimnazjalną

Cele szczegółowe: Zwiększona dostępność do edukacji przedszkolnej. Lepsze warunki kształcenia w edukacji podstawowej i gimnazjalnej

Rezultat: Rezultatem priorytetu inwestycyjnego będzie upowszechnienie edukacji przedszkolnej i wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z terenów miejskich i wiejskich poprzez inwestycje w infrastrukturę przedszkolną. Umożliwienie dzieciom korzystania z edukacji przedszkolnej, stymuluje ich rozwój, przez co lepiej przygotowuje je do podjęcia edukacji szkolnej.

Rezultatem będzie zapewnienie niezbędnej bazy materialnej do zaspokojenia potrzeb wynikających z wymogów współczesnej dydaktyki jak i oczekiwań przed nią stawianych.

Zakres wsparcia: Wsparcie infrastrukturalne zostanie ukierunkowane na tworzenie nowych miejsc w przedszkolach lub innych formach edukacji przedszkolnej, w szczególności na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem do edukacji przedszkolnej. Działania dotyczące infrastruktury (przebudowa, rozbudowa lub adaptacja), obejmującej także wyposażenie, w celu tworzenia nowych miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym i wypełniania luki w dostępie do tego typu usług, muszą uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze w celu zapewnienia trwałości ich funkcjonowania.

Wsparcie zostanie ukierunkowane także na rozwój szkół i placówek (przebudowa, rozbudowa lub adaptacja), prowadzący bezpośrednio do poprawy warunków nauczania. Poprawa warunków nauczania wymaga inwestowania w bazę materialną – w kierunku zaspokojenia potrzeb wynikających z wymogów współczesnej dydaktyki jak i oczekiwań przed nią stawianych. Działania dotyczące poprawy jakości warunków kształcenia będą

polegać na zaspokojeniu istotnych potrzeb dotyczących infrastruktury placówek edukacyjnych w zakresie wyposażenia lub doposażenia w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni, zwłaszcza matematyczno - przyrodniczych i cyfrowych oraz sprzętu specjalistycznego i pomocy dydaktycznych do wspomagania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, np. uczniów niepełnosprawnych, uczniów szczególnie uzdolnionych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.

Aby projekt mógł być realizowany projektodawca musi wskazać wizję i kompleksowy plan wykorzystania powstałej infrastruktury (konieczność uwzględnienia kwestii demograficznych, analizy ekonomicznej inwestycji po zakończeniu projektu).

Potencjalni beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; organy prowadzące przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, w tym organizacje pozarządowe; organy prowadzące szkoły, w tym organizacje pozarządowe; specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: W ramach edukacji przedszkolnej preferowane będą projekty na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem do edukacji przedszkolnej oraz dotyczące przedszkoli integracyjnych.

W ramach edukacji podstawowej i gimnazjalnej preferowane będą projekty: dostosowujące szkoły do pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych a także zapewniające rozwój infrastruktury w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych i cyfrowych (wyposażenie pracowni).

Kwota alokacji na Priorytet: 36 452 230 euro

Fundusz: EFRR

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury edukacji przedszkolnej, podstawowej i gimnazjalnej, jakie mogą być realizowane w ramach Priorytetu, mogą wspomagać kształtowanie świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej oraz rozwój od najmłodszych lat i przygotowywać do dojrzałej aktywności społeczno-zawodowej.

OŚ PRIORYTETOWA 7. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA

Priorytet inwestycyjny: Priorytet inwestycyjny 7.2.: Inwestycje w edukację ponadgimnazjalną w tym zawodową

Cel szczegółowy: Lepsze warunki kształcenia w edukacji ponadgimnazjalnej, w tym zawodowej.

Rezultat: Dostosowywania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz sprostania oczekiwaniom pracodawców i uczestników „procesu edukacyjnego” i przyszłych absolwentów gimnazjów.

Zakres wsparcia: Działania dotyczące poprawy jakości warunków kształcenia będą polegać na zaspokojeniu istotnych potrzeb dotyczących infrastruktury placówek edukacyjnych w zakresie wyposażenia lub doposażenia w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni, zwłaszcza matematyczno - przyrodniczych i cyfrowych oraz sprzętu specjalistycznego i pomocy dydaktycznych do wspomagania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, np. uczniów niepełnosprawnych, uczniów szczególnie uzdolnionych.

Wspierane będzie także tworzenie i rozwój ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego. Działania dotyczące zwiększenia potencjału szkół zawodowych będą realizowane poprzez wsparcie ukierunkowane na tworzenie w szkołach warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej pod kątem wyposażenia, doposażenia warsztatów, pracowni, itp. Interwencja będzie bazować na wykorzystaniu obecnej infrastruktury (kompleksy budynków, hale warsztatowe), którą należy

dostosować do warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej. Działania mające na celu poprawę infrastruktury szkół zawodowych będą realizowane z zaangażowaniem pracodawców tak, aby w jak największym stopniu stworzone warunki kształcenia odpowiadały na potrzeby rynku i zaowocowały wykształceniem wysokiej klasy specjalistów, poszukiwanych na rynku pracy.

Aby projekt mógł być realizowany projektodawca musi wskazać wizję i kompleksowy plan wykorzystania powstałej infrastruktury (konieczność uwzględnienia kwestii demograficznych, analizy ekonomicznej inwestycji po zakończeniu projektu oraz w zakresie szkolnictwa zawodowego konieczność uwzględnienia wymiaru dopasowania do potrzeb rynku pracy i Smart specialisation).

Potencjalni beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; organy prowadzące szkoły, w tym organizacje pozarządowe; specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty dostosowujące szkoły do pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych a także zapewniające rozwój infrastruktury w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych i cyfrowych (wyposażenie pracowni).

Kwota alokacji na Priorytet: 24 500 000 euro

Fundusz: EFRR

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury edukacji ponadgimnazjalnej (w tym również zawodowej), jakie mogą być realizowane w ramach Priorytetu, mogą wspomóc przygotowanie młodzieży do dojrzałej aktywności społeczno-zawodowej i wspomagać kształtowanie świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej. Ważnym elementem tego Priorytetu jest także założenie dostosowania kierunków kształcenia do aktualnych potrzeb rynku pracy, co może wpłynąć na zmniejszenie w przyszłości liczby bezrobotnych w branżach, których ten problem obecnie dotyka w największym stopniu.

OŚ PRIORYTETOWA 8. RYNEK PRACY

Priorytet inwestycyjny: Priorytet inwestycyjny 8.1.: Zapewnianie dostępu do zatrudnienia

Cel szczegółowy: Poprawa szans na zatrudnienie osób, które znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (osoby w wieku 50+, kobiety, osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotni, osoby o niskich kwalifikacjach).

Rezultat: W kontekście wyzwań dla polityki zatrudnieniowej regionu, szczególnie przy ciągle dokonujących się przemianach społecznych, gospodarczych i demograficznych, które wpływają na strukturę rynku pracy, oczekiwanym rezultatem priorytetu inwestycyjnego będzie zdobycie nowych kompetencji lub uzyskanie nowych kwalifikacji przez osoby pozostające bez pracy oraz aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy, a przez to wzrost poziomu zatrudnienia w regionie. Działania realizowane w ramach priorytetu prowadzące do aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy przyczynią się do zwiększenia zasobów siły roboczej w regionie. Rezultatem działań będzie także wzrost mobilności geograficznej zasobów pracy. Dodatkowym rezultatem priorytetu inwestycyjnego będzie poprawa sytuacji na terenach cechujących się największymi opóźnieniami społeczno-gospodarczymi oraz zwiększenie skuteczność podejmowanych działań przez instytucje rynku pracy, które będą świadczyć usługi wysokiej jakości, m.in. poprzez udzielanie zintegrowanego wsparcia dopasowanego do potrzeb osób poszukujących pracy oraz aktywne kojarzenie popytu i podaży pracy.

Zakres wsparcia: Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego ukierunkowane będzie na pomoc osobom pozostającym poza rynkiem pracy w ich powrocie do zatrudnienia oraz utrzymaniu stałej pracy. Powyższe obejmuje osoby bezrobotne, poszukujące pracy i nieaktywne zawodowo, które znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby starsze po 50 roku życia, kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne oraz niskow kwalifikowane.

Wsparcie obejmować będzie działania na rzecz zwiększenia aktywizacji oraz mobilności zawodowej mieszkańców Dolnego Śląska znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy poprzez kompleksowe wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb osób. Ważnym elementem wsparcia w ramach priorytetu będą działania na rzecz zdobywania nowych umiejętności i kompetencji, dalszego doskonalenia, bądź zmiany kwalifikacji zawodowych oraz możliwość zdobycia doświadczeń zawodowych w miejscu pracy. Interwencja obejmować będzie również tworzenie różnego typu zachęt do podejmowania pracy poza dotychczasowym miejscem zamieszkania dla osób biernych zawodowo oraz bezrobotnych. Możliwa będzie również realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) EURES zdiagnozowanych na podstawie analiz społeczno - gospodarczych regionu. Realizacja tego typu operacji ma charakter warunkowy, uzależniony od zdiagnozowania branż, zawodów lub kompetencji, w których sytuacja na rynku pracy wymaga realizacji USMT. W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie będzie kierowane także do osób pozostających bez pracy zamieszkujących na obszarach wiejskich. Tereny te cechują się największymi opóźnieniami społeczno-gospodarczymi.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

- instrumenty i usługi rynku pracy służące indywidualizacji wsparcia oraz pomocy w zakresie określenia ścieżki zawodowej (obligatoryjne, które zadecydują o wyborze dalszych adekwatnych form wsparcia):

1. identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia, w tym m.in. poprzez zastosowanie Indywidualnych Planów Działania, diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie,
2. kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby lub poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej, w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych.

- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób, u których zidentyfikowano potrzebę uzupełnienia lub zdobycia nowych umiejętności i kompetencji:

1. nauka aktywnego poszukiwania pracy (zajęcia aktywizacyjne, warsztaty z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, konsultacje indywidualne),
2. nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia i kursy,
3. bezzwrotne dotacje na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej.

- instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego wymaganego przez pracodawców:

1. nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe,
2. wsparcie zatrudnienia u przedsiębiorcy lub innego pracodawcy, stanowiące zachętę do zatrudnienia, m.in. poprzez pokrycie kosztów subsydiowania zatrudnienia dla osób, u których zidentyfikowano adekwatność tej formy wsparcia, refundację wyposażenia lub doposażenia stanowiska (wyłącznie w połączeniu z subsydiowanym zatrudnieniem),
3. granty na utworzenie stanowiska pracy w formie telepracy.

- instrumenty i usługi rynku pracy służące wsparciu mobilności międzysektorowej i geograficznej:

1. wsparcie mobilności międzysektorowej dla osób, które mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia w sektorze lub branży, m.in. poprzez zmianę lub uzupełnienie kompetencji lub kwalifikacji pozwalającą na podjęcie zatrudnienia w innym sektorze,

2. wsparcie mobilności geograficznej dla osób u których zidentyfikowano problem z zatrudnieniem w miejscu zamieszkania, m.in. poprzez pokrycie kosztów dojazdu do pracy lub wstępnego zagospodarowania w nowym miejscu zamieszkania, m.in. poprzez finansowanie kosztów dojazdu, zapewnienie środków na zasiedlenie,

- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób niepełnosprawnych:

1. niwelowanie barier jakie napotykają osoby niepełnosprawne w zakresie zdobycia i utrzymania zatrudnienia, m.in. doposażenie stanowiska pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych,

- realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) EURES.

Potencjalni beneficjenci: fundacje; organizacje pracodawców; osoby prowadzące działalność gospodarczą; przedsiębiorcy; jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; samorządy gospodarcze i zawodowe; stowarzyszenia i organizacje społeczne.

Główne grupy docelowe: Osoby pozostające bez zatrudnienia znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. osoby starsze po 50 roku życia, kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne oraz niskow kwalifikowane; z zakresu EURES – osoby pozostające bez zatrudnienia, znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. osoby starsze po 50 roku życia, kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne, niskow kwalifikowane oraz pracodawcy.

Wsparcie skierowane jest do osób w wieku 30 lat i więcej. Komplementarnie wsparcie dla osób w wieku 15-29 lata będzie udzielane w ramach osi priorytetowej *Osoby młode na rynku pracy*, krajowego programu EFS – PO WER.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty koncentrujące się na terenie powiatów o najwyższej stopie bezrobocia a także realizowane w ramach partnerstw publiczno-społecznych.

Kwota alokacji na Priorytet: 107 891 339 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Dostęp do zatrudnienia jest jednym z kluczowych czynników wpływających na aktywność społeczno-zawodową także mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej. Wraz z działaniami z zakresu integracji społecznej stanowi o pełnym usytuowaniu jednostki w życiu publicznym swojej społeczności.

ÓŚ PRIORYTETOWA 8. RYNEK PRACY

Priorytet inwestycyjny 8.2.: Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy

Cel szczegółowy: Tworzenie nowych i trwałych miejsc pracy

Rezultat: Oczekiwany efekt jest rozwój przedsiębiorczości, a także stymulowanie rozwoju ekonomicznego i społecznego regionu.

Zakres wsparcia: Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego ukierunkowane będzie na pomoc osobom pozostającym poza rynkiem pracy w ich powrocie do zatrudnienia oraz utrzymaniu stałej pracy. Powyższe obejmuje osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo, które znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby starsze po 50 roku życia, kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne oraz niskow kwalifikowane. Realizowane będzie wsparcie w zakresie tworzenia przedsiębiorstw i rozpoczynania działalności gospodarczej. Wsparcie będzie dostosowane do indywidualnych potrzeb uczestników projektu.

Wsparcie ukierunkowane będzie na rzecz rozwoju samozatrudnienia, przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy, obejmujące doradztwo, szkolenia oraz usługi finansowo-prawne adresowane do osób pozostających bez pracy pragnących rozpocząć własną

działalność gospodarczą. Pomoc skierowana jest do osób pozostających bez pracy będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W zakresie instrumentów zwrotnych - wsparcie osób spoza ww. grupy, ale cały czas należących do grupy bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo nie będzie stanowić więcej niż 20% alokacji priorytetu inwestycyjnego.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

– Bezzwrotne dotacje obejmujące:

1. doradztwo oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej;
2. przyznanie bezzwrotnych środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości;
3. wsparcie pomostowe obejmujące szkolenia i doradztwo w zakresie efektywnego wykorzystania dotacji oraz pomostowe wsparcie finansowe.

– Instrumenty finansowe obejmujące:

1. przyznanie jednorazowej pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Potencjalni beneficjenci: fundacje; organizacje pracodawców; osoby prowadzące działalność gospodarczą; przedsiębiorcy; jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; samorządy gospodarcze i zawodowe; stowarzyszenia i organizacje społeczne; szkoły lub placówki oświatowe; uczelnie wyższe; wspólnoty samorządowe; podmiot wdrażający instrument finansowy.

Główne grupy docelowe: osoby pozostające bez zatrudnienia, w tym zwłaszcza osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby starsze po 50 roku życia, kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne oraz niskow kwalifikowane.

Wsparcie skierowane jest do osób w wieku 30 lat i więcej. (Komplementarnie wsparcie dla osób w wieku 15-29 lata będzie udzielane w ramach osi priorytetowej Osoby młode na rynku pracy, krajowego programu EFS – PO WER).

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty: generujące nowe miejsca pracy; koncentrujące się na terenie powiatów o najwyższej stopie bezrobocia; koncentrujące się na obszarach o niskim poziomie aktywności gospodarczej.

Kwota alokacji na Priorytet: 55 000 000 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje i instrumenty finansowe zwrotne

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Prowadzenie własnej działalności gospodarczej jest wyrazem aktywności społeczno-zawodowej i wykorzystania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej. Wsparcie tego rodzaju inicjatyw mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej jest jak najbardziej pożądanym elementem Programu.

OŚ PRIORYTETOWA 8. RYNEK PRACY**Priorytet inwestycyjny 8.3.: Godzenie życia zawodowego i prywatnego**

Cel szczegółowy: Zwiększenie zatrudnienia wśród osób opiekujących się dziećmi do 3 roku życia.

Rezultat: wdrożenie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego dla osób pod opieką których znajdują się dzieci do 3 roku życia.

Zakres wsparcia: Z uwagi na cel priorytetu inwestycyjnego jakim jest aktywizacja zawodowa i podjęcie zatrudnienia lub utrzymanie się na rynku pracy, działania ukierunkowane zostaną na rzecz osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy ze względu na konieczność opieki nad członkami rodziny poprzez tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym alternatywnych form opieki jak klub dziecięcy, dzienny opiekun czy niania.

Powyższe działania skupiać się będą na aktywizacji zawodowej osób powracających na rynek pracy po urloпах macierzyńskich czy wychowawczych oraz osób, które

pozostawały bez zatrudnienia i sprawowały opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

– Aktywizacja zawodową osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 poprzez tworzenie

i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 zgodnie z ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz pokrywanie kosztów opieki.

Potencjalni beneficjenci: osoby prowadzące działalność gospodarczą; przedsiębiorcy; organizacje pracodawców, stowarzyszenia, związki zawodowe, samorządowe jednostki organizacyjne, spółdzielnie, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, fundacje, wspólnoty mieszkaniowe, placówki systemu oświaty, inne jednostki organizacyjne systemu oświaty niepubliczne.

Główne grupy docelowe: osoby powracające na rynek pracy po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich, wychowawczych sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3; osoby pozostające bez zatrudnienia i sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty koncentrujące się na obszarach o największym opóźnieniu społeczno-gospodarczym.

Kwota alokacji na Priorytet: 39 143 944 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: W ramach tego Priorytetu mieszkańcy Ziemi Dzierżoniowskiej, którzy chcą powrócić na rynek pracy po urlopach związanych z opieką nad dziećmi oraz osoby pozostające bez zatrudnienia i sprawujące opiekę nad dziećmi, będą mogły uzyskać wsparcie w ramach rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego.

OŚ PRIORYTETOWA 8. RYNEK PRACY

Priorytet inwestycyjny 8.4.: Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

Cele szczegółowe: Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorców sektora MMŚP. Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian zachodzących w gospodarce w ramach działań outplacementowych.

Rezultaty: Wdrożenie kompleksowych usług rozwojowych w dolnośląskich przedsiębiorstwach pozwalających na dostosowanie się do zmian gospodarczych. Zniwelowanie negatywnych zjawisk wynikających z restrukturyzacji zatrudnienia i adaptacji zwalnianych pracowników.

Zakres wsparcia:

Wsparcie ukierunkowane będzie na rzecz MŚP oraz ich pracowników i obejmie rozwój kompetencji pracowników zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami przedsiębiorstw oraz kompleksowe usługi rozwojowe odpowiadające na potrzeby przedsiębiorstw. Wsparcie udzielane będzie z wykorzystaniem popytowego mechanizmu finansowania usług rozwojowych w przedsiębiorstwach. Podejście to gwarantuje przedsiębiorstwu możliwość dokonania samodzielnego wyboru usług odpowiadających w największym stopniu na aktualne potrzeby przedsiębiorstwa. Interwencja EFS w zakresie usług rozwojowych zostanie skoncentrowana przede wszystkim na branżach o największym potencjale kreowania miejsc pracy (w oparciu o regionalne badania i analizy oraz wskazane smart specialisations z uwzględnieniem jednolitej metodologii określania branż na podstawie danych dostępnych w ramach statystyki publicznej), jak też na pracownikach

znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (np. osobach po 50 roku życia, pracownikach o niskich kwalifikacjach).

Interwencja będzie obejmować także wsparcie dla osób zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, realizowane w formie tworzenia i wdrażania programów typu outplacement.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

– wzrost konkurencyjności dolnośląskich mikro, małych i średnich przedsiębiorstw poprzez: usługi pozwalające na rozwój przedsiębiorstwa i/lub jego pracowników, w tym w szczególności nabycie lub potwierdzenie kwalifikacji, usprawnienie procesów lub obszaru działania przedsiębiorstwa, częściową lub całkowitą zmianę profilu działalności gospodarczej realizowane w ramach Rejestru Usług Rozwojowych;

- wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie poprzez: wsparcie typu outplacement obejmujące kompleksowy zestaw działań dostosowanych do indywidualnych potrzeb uczestników projektu, w tym w szczególności:

- doradztwo zawodowe i poradnictwo psychologiczne;
- szkolenia, staże, praktyki zawodowe;
- wsparcie finansowe na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w formie preferencyjnych pożyczek, dotacji i instrumentów mieszanych.

Potencjalni beneficjenci: spółki jawne, partnerskie, komandytowe, akcyjne, z ograniczoną odpowiedzialnością; spółki cywilne prowadzące działalność w oparciu o umowę zawartą na podstawie Kodeksu cywilnego, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, samorządowe jednostki organizacyjne, spółdzielnie, uczelnie, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, fundacje, stowarzyszenia, związki zawodowe, organizacje pracodawców, samorząd gospodarczy i zawodowy, wspólnoty mieszkaniowe, szkoły, placówki systemu oświaty, inne jednostki organizacyjne systemu oświaty.

Główne grupy docelowe: mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz ich pracownicy a także pracodawcy przedsiębiorstw przechodzących procesy restrukturyzacyjne oraz ich pracownicy w zakresie programów outplacementowych.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: -

Kwota alokacji na Priorytet: 24 000 000 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Zmiany jakie zachodzą w gospodarce dotyczą także mieszkańców i przedsiębiorców Ziemi Dzierżoniowskiej. W związku z tym będą mogli oni skorzystać z wsparcia w ramach tego Priorytetu na poprawę swoich zdolności adaptacyjnych oraz dostosowanie firm do zmian. Jest to również ważny element działań zapobiegawczych negatywnym skutkom restrukturyzacji.

OŚ PRIORYTETOWA 8. RYNEK PRACY

Priorytet inwestycyjny 8.5.: Aktywne i zdrowe starzenie się

Cele szczegółowe: Poprawa dostępu do programów zdrowotnych dotyczących chorób negatywnie wpływających na rynek pracy, dedykowanych osobom aktywnym zawodowo. Wydłużenie aktywności zawodowej na rynku pracy osób powyżej 50 roku życia.

Rezultat: Prowadzone działania doprowadzą do wydłużania czasu aktywności zawodowej, poprawy dostępu do profilaktyki, diagnostyki i rehabilitacji medycznej. Wdrożenie rozwiązań sprzyjających ograniczeniu ryzyka wykluczenia osób z rynku pracy z przyczyn zdrowotnych, stworzenie warunków do dłuższej aktywności zawodowej i zapewnienie odpowiedniej motywacji do dalszej pracy, jak również stworzenie warunków do starzenia się w dobrym zdrowiu i samodzielności.

Zakres wsparcia: Interwencja obejmować będzie programy zdrowotne kierowane do osób

w wieku aktywności zawodowej służące wydłużeniu aktywności zawodowej (tj. podjęcie zatrudnienia lub – w przypadku osób zagrożonych utratą pracy - kontynuacja pracy). Programy zdrowotne (profilaktyczne i rehabilitacyjne) będą skoncentrowane na głównych jednostkach chorobowych zidentyfikowanych na poziomie krajowym oraz na specyficznych programach regionalnych. Podejmowane będą przedsięwzięcia nakierowane

na minimalizowanie zdrowotnych czynników ryzyka zawodowego w miejscu pracy w celu wydłużenia aktywności zawodowej dla osób w wieku ponad 50 lat.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

- Wdrożenie programów profilaktycznych, w tym działania zwiększające zgłaszalność na badania profilaktyczne,
- Opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy (w tym działania szkoleniowe),
- Programy zdrowotne z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej.

Potencjalni beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; przedsiębiorcy; osoby prowadzące działalność gospodarczą; organizacje pozarządowe; podmioty ekonomii społecznej; podmioty lecznicze.

Główne grupy docelowe: pracownicy i pracodawcy dolnośląscy.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty o znaczeniu regionalnym lub subregionalnym.

Kwota alokacji na Priorytet: 28 287 888 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Problemem istotnym dla części mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej jest stan zdrowia, utrudniający wykonywanie pracy zawodowej. Będą mogli oni uzyskać w ramach tego Priorytetu łatwiejszy dostęp do programów zdrowotnych mających pozytywny wpływ na ich aktywność zawodową.

OŚ PRIORYTETOWA 9. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

Priorytet inwestycyjny 9.1.: Aktywna integracja

Cel szczegółowy: Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia oraz zatrudnienia.

Rezultat: Poprawa sytuacji społeczno-zawodowej osób wykluczonych, bądź zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz zwiększenie skuteczności podejmowanych działań w walce z ubóstwem poprzez wykorzystanie instrumentów aktywnej integracji, w szczególności aktywizacji społecznej. Rezultatem podejmowanych inicjatyw będzie także podniesienie zdolności do zatrudnienia, zwiększenie mobilności i aktywności społecznej mieszkańców.

Zakres wsparcia: Wsparcie ukierunkowane będzie na rzecz integracji osób oraz rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności poprzez aktywizację zawodowo-społeczną wykorzystującą instrumenty aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej.

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym będzie realizowane także za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej, w tym o charakterze reintegracyjnym (np. CIS, KIS, ZAZ, WTZ).

Wsparcie w ramach priorytetu może być prowadzone na obszarach zdegradowanych i tym samym być komplementarne do działań realizowanych w ramach rewitalizacji.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

- 1) aktywizacja społeczno-zawodowa i edukacyjna osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, ich rodzin oraz osób z ich otoczenia w celu poprawy ich sytuacji społeczno-zawodowej;
- 2) kompleksowe działania aktywizacyjne z elementami usług specjalistycznego poradnictwa (prawnego, rodzinnego, psychologicznego);
- 3) aktywizacja społeczno-zawodowa dla osób przebywających w Zakładach Poprawczych, Schroniskach dla Nieletnich, Ośrodkach Kuratorskich, Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodkach Socjoterapii i ich najbliższego otoczenia (rodziny);
- 4) wsparcie dla tworzenia i/lub działalności podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej, warsztatów terapii zajęciowej.

Potencjalni beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; jednostki organizacyjne pomocy społecznej; organizacje pozarządowe; lokalne grupy działania; podmioty ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społeczne; kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; Zakłady Poprawcze, Schroniska dla Nieletnich, Ośrodki Kuratorskie; Ministerstwo Sprawiedliwości oraz organy prowadzące Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze oraz Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii; PFRON.

Główne grupy docelowe: osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osoby bezrobotne sprofilowane jako najbardziej oddalone od rynku pracy zgodnie z Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz osoby nieaktywne wymagające aktywizacji społeczno-zawodowej a także najbliższe otoczenie osób wykluczonych bądź zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (rodziny).

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty realizowane w partnerstwie instytucji rynku pracy oraz podmiotów pomocy i integracji społecznej a także realizowane w partnerstwie, w szczególności z LGD, których działanie ukierunkowane jest na aktywne włączenie.

Kwota alokacji na Priorytet: 100 926 219 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Części mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej dotyka problem zagrożenia zjawiskami mogącymi powodować wykluczenie społeczne, a część uznaje się za osoby wykluczone pod różnymi względami. Osoby te będą mogły otrzymać wsparcie mające poprawić ich sytuację społeczno-zawodową.

OŚ PRIORYTETOWA 9. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

Priorytet inwestycyjny 9.2.: Dostęp do wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych

Cele szczegółowe: Zwiększenie dostępności środowiskowych usług społecznych, w tym opiekuńczych i wsparcia rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz wsparcia pieczy zastępczej. Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych.

Rezultat: Zwiększenie dostępu do usług społecznych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zapewniony zostanie większy dostęp do usług opieki nad osobami niesamodzielnymi oraz poszerzenie oferty opiekuńczej, tak aby odpowiedzieć na wyzwania związane ze starzeniem się społeczeństwa. Zapewnione zostanie wsparcie rodzinom, w których znajdują się osoby niesamodzielne. Wsparcie w

ramach priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do wzrostu udziału usług środowiskowych – tworzenie oraz deinstytucjonalizacja.

Zwiększenie dostępu do usług zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych. Wczesne wykrycie wad rozwojowych pozwoli na uniknięcie niepełnosprawności wśród dzieci, natomiast skuteczna rehabilitacja dzieci niepełnosprawnych stworzy warunki do podjęcia pracy przez rodziców.

Zakres wsparcia: Wsparcie ukierunkowane będzie na rzecz świadczenia spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych (pomocy społecznej, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, opiekuńczych i zdrowotnych). Podstawowym celem interwencji będzie zwiększenie dostępności oraz jakości ww. usług. Prowadzone będą również działania z zakresu rozwoju usług związanych z mieszkalnictwem chronionym, wspomaganiem oraz treningowym. Realizowane przedsięwzięcia będą dotyczyć opieki nad osobami niesamodzielnymi, w podeszłym wieku oraz niepełnosprawnymi. Ponadto w ramach priorytetu inwestycyjnego dofinansowaniu będą podlegały projekty dotyczące wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych, jak również środowiskowych form pomocy i samopomocy.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

- 1) usługi świadczone w ramach mieszkalnictwa chronionego, wspieranego i treningowego skierowane dla osób o specyficznych potrzebach;
- 2) usługi asystenckie (wraz ze wsparciem towarzyszącym) skierowane do osób o różnym stopniu niesamodzielnności, w tym do osób niepełnosprawnych;
- 3) usługi bytowe, opiekuńcze (wraz ze wsparciem towarzyszącym) skierowane do osób o różnym stopniu niesamodzielnności, w tym do osób niepełnosprawnych;
- 4) usługi świadczone w ramach placówek zapewniających dzienną opiekę nad osobami niesamodzielnymi, w podeszłym wieku i niepełnosprawnymi;
- 5) usługi świadczone w całodobowych placówkach okresowego pobytu zapewniających możliwość okresowej opieki dla niesamodzielnej osoby (w tym starszej i niepełnosprawnej) w przypadku choroby lub innego okresowego braku możliwości sprawowania opieki ze strony rodziny lub konieczności odpoczynku od sprawowania stałej opieki;
- 6) usługi na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym:
 - usługi interwencji kryzysowej, usługi świadczone w ramach placówek wsparcia dziennego;
 - wsparcie rozwoju środowiskowej pieczy zastępczej oraz placówek opieki dziennej;
 - w przypadku zdiagnozowanych szczególnych potrzeb regionalnych wsparcie dla szkoleń specjalnych może zostać przewidziane jedynie w ramach kompleksowego projektu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.
- 7) Usługi zdrowotne:
 - opracowanie i wdrożenie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych;
 - wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi, poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi.

Potencjalni beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne jst; jednostki organizacyjne pomocy społecznej; organizacje pozarządowe; podmioty prowadzące działalność w obszarze pomocy społecznej oraz systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, podmioty ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społeczne, kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; podmioty lecznicze.

Główne grupy docelowe: osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osoby bezrobotne sprofilowane jako najbardziej oddalone od rynku pracy zgodnie z Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz osoby nieaktywne wymagające aktywizacji społeczno-zawodowej; najbliższe otoczenie osób wykluczonych bądź zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (rodziny) – jedynie jako element projektu właściwego; dzieci objęte programem wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji; dzieci w zinstytucjonalizowanej pieczy zastępczej.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty realizowane przez organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne; realizowane w partnerstwie podmiotów świadczących opiekę zdrowotną lub usługi społeczne oraz organizacji pozarządowych; realizowane na obszarach o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług.

Kwota alokacji na Priorytet: 35 000 000 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Części mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej dotyka problem zagrożenia zjawiskami mogącymi powodować wykluczenie społeczne, a część uznaje się za osoby wykluczone pod różnymi względami. Problem ten dotyczy także rodzin osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. W ramach tego Priorytetu osoby takie będą mogły otrzymać wsparcie w zakresie odpowiednich usług społecznych i opieki zdrowotnej.

OŚ PRIORYTETOWA 9. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

Priorytet inwestycyjny 9.3. Wspieranie gospodarki społecznej

Cel szczegółowy: Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej

Rezultat: Rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie dolnośląskim. Wsparcie gospodarki społecznej przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu oraz do tworzenia nowych usług i miejsc pracy na szczeblu lokalnym w ramach przedsięwzięć łączących w sobie ekonomiczne i społeczne aspekty aktywności obywatelskiej. Rozwój sektora przedsiębiorczości społecznej zwiększy skuteczność zwalczania wykluczenia społecznego i ubóstwa.

Zakres wsparcia: Wsparcie w ramach priorytetu ukierunkowane będzie na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy i wspomagania zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej, inicjowania i wspomagania procesu tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej oraz wsparcie istniejących podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych wraz ze wsparciem towarzyszącym. Wsparcie ukierunkowane będzie również na rzecz tworzenia regionalnych i lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Wsparcie sektora ekonomii społecznej będzie zgodne z *Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej*.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

1. Usługi wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych realizowane w sposób komplementarny w ramach modułów:
 - a) Usług animacji i inkubacji lokalnej;
 - b) Usług rozwoju ekonomii społecznej;
 - c) Usług wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych.
2. Wsparcie na utworzenie przedsiębiorstwa społecznego, przystąpienie do lub zatrudnienie w przedsiębiorstwie społecznym poprzez zastosowanie w ramach projektu co najmniej dwóch z następujących instrumentów:
 - a) wsparcie szkoleniowe (w tym szkolenia zawodowe), doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz usługi indywidualnego mentoringu umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia i/lub przystąpienia i/lub pracy w przedsiębiorstwie społecznym (usługi świadczone na etapie zakładania p.s. oraz w okresie pierwszych 6 miesięcy działalności przedsiębiorstwa społecznego);
 - b) przyznanie środków finansowych dla przedsiębiorstwa społecznego na założenie, przystąpienie do lub zatrudnienie w przedsiębiorstwie społecznym;
 - c) finansowe wsparcie pomostowe połączone z doradztwem oraz pomocą w efektywnym wykorzystaniu przyznanych środków.

Potencjalni beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; jednostki organizacyjne pomocy społecznej; Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej; organizacje pozarządowe; podmioty ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społeczne; kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; publiczne służby zatrudnienia i inne instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej.

Główne grupy docelowe: osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osoby bezrobotne sprofilowane jako najbardziej oddalone od rynku pracy zgodnie z Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz osoby nieaktywne wymagające aktywizacji społeczno-zawodowej; podmioty ekonomii społecznej; przedsiębiorstwa społeczne; organizacje pozarządowe; instytucje wspierające ekonomię społeczną; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz kierownicy ww. Podmiotów.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty przyczyniające się do utworzenia miejsc pracy; realizowane w partnerstwie z LGD; realizowane na obszarach szczególnie zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Kwota alokacji na Priorytet: 8 000 000 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Przedsiębiorczość społeczna jest istotną formą aktywności społeczno-zawodowej szczególnie dla wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Możliwość uzyskania wsparcia dla rozwijania form przedsiębiorczości społecznej będzie jednym z czynników pobudzających aktywność społeczno-zawodową i świadomość przedsiębiorczą takich osób – w tym mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej.

OŚ PRIORYTETOWA 10. EDUKACJA

Priorytet inwestycyjny 10.1. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej

Cele szczegółowe: Zwiększenie liczby miejsc w edukacji przedszkolnej i podniesienie kompetencji uczniów w przedszkolach. Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy, oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Rezultaty: Upowszechnienie edukacji przedszkolnej szczególnie na obszarach, gdzie jej dostępność jest ograniczona, w tym na obszarach wiejskich. Zapewnienie wsparcia dla najmłodszych dzieci przyczyni się do wczesnej identyfikacji i eliminacji barier już na pierwszych etapach edukacji.

Podniesienie jakości kształcenia w ramach edukacji podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej poprzez realizację działań edukacyjnych skierowanych do uczniów, zapewnienie doposażenia bazy dydaktycznej i naukowej, a także działań skierowanych do kadry pedagogicznej w celu zapewnienia kompleksowego wsparcia.

Zakres wsparcia: Tworzenie nowych miejsc w ośrodkach edukacji przedszkolnej, w tym również uruchamianie nowych ośrodków edukacji przedszkolnej i alternatywnych form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym zmniejszenia dysproporcji w upowszechnianiu edukacji przedszkolnej na słabiej rozwiniętych obszarach, w tym na obszarach wiejskich, oraz wspieranie dostępności na obszarach miejskich, w tym aglomeracjach. Ważnym elementem wsparcia będą dodatkowe zajęcia edukacyjne mające na celu rozwój dzieci na wczesnym etapie edukacji, w szczególności zajęcia rozwijające kreatywność oraz pobudzające ciekawość świata.

Realizacja inicjatyw związanych z kształtowaniem kompetencji kluczowych na rynku pracy, wsparcie nauki języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych i ICT oraz właściwych postaw: kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej. Tworzone będą w szkołach warunki do nauczania eksperymentalnego. Przewidziano również opiekę pedagogiczno-psychologiczną oraz rozwój doradztwa zawodowego dla młodzieży.

Działania służące indywidualizacji podejścia do ucznia, wspieranie jednostek systemu oświaty w pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki) w celu przeciwdziałania rozwarstwieniu społecznemu w edukacji, w tym wsparcie placówek z terenów defaworyzowanych np. na obszarach wiejskich.

Uzupełnienie kompetencji nauczycieli w obszarze kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych, korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystania metod eksperymentu naukowego w edukacji, a także wykorzystanie narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

- upowszechnienie dostępu do edukacji przedszkolnej:

- uruchamianie nowych miejsc w ośrodkach edukacji przedszkolnej, w tym również nowych ośrodków edukacji przedszkolnej i alternatywnych form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym,
- dodatkowe zajęcia edukacyjne mające na celu rozwój dzieci na wczesnym etapie edukacji, w szczególności zajęcia rozwijające kreatywność i przedsiębiorczość oraz podbudzające ciekawość świata,
- wsparcie w zakresie pracy z dzieckiem, uczniem młodszym przy jego przechodzeniu na kolejny etap kształcenia,

- wsparcie uczniów kształcenia ogólnego:

- kształtowanie kompetencji kluczowych na rynku pracy, wsparcie nauki języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych i ICT oraz właściwych postaw: kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej,
- tworzenie w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia,
- realizacja programów pomocy stypendialnej dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki),
- wsparcie w zakresie pracy z uczniem, uczniem młodszym przy jego przechodzeniu na kolejny etap kształcenia,
- doradztwo i opieka psychologiczno-pedagogiczną, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki),
- rozszerzanie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno – zawodowym.
- - wsparcie nauczycieli i pracowników pedagogicznych prowadzących kształcenie ogólne i edukację przedszkolną:
- Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych pod kątem kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się po rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodniczych, języki obce), nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw uczniów (m.in. kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej) oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia,
- Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych pod kątem wykorzystania narzędzi wspierających pomoc psychologiczno-pedagogiczną na każdym etapie edukacyjnym (m.in. dla uczniów niepełnosprawnych, uczniów uzdolnionych, zagrożonych przedwczesnym kończeniem nauki),

Potencjalni beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; organizacje pozarządowe; organy prowadzące publiczne i niepubliczne przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego; organy prowadzące publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne.

Główne grupy docelowe: dzieci w wieku przedszkolnym, określonym w Ustawie o systemie oświaty; rodzice/opiekunowie prawni dzieci w wieku przedszkolnym, określonym w Ustawie o systemie oświaty; istniejące przedszkola; funkcjonujące inne formy wychowania przedszkolnego; rodzice/opiekunowie prawni uczniów; uczniowie i wychowankowie szkół i placówek (w rozumieniu Ustawy o systemie oświaty) prowadzących kształcenie ogólne (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych); szkoły i placówki oświatowe oraz ich organy prowadzące, w zakresie kształcenia ogólnego (z wyłączeniem szkół dla dorosłych); nauczyciele i pracownicy pedagogiczni przedszkoli, szkół i placówek oświatowych; osoby, które przedwcześnie opuściły system oświaty; kadra przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i innych form wychowania przedszkolnego oraz szkół i placówek w zakresie kształcenia ogólnego.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym oraz pozakonkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: W ramach edukacji przedszkolnej preferowane będą projekty na obszarach o niskim poziomie upowszechnienia edukacji przedszkolnej a także realizowane na obszarach wiejskich. W ramach edukacji podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej preferowane będą projekty realizowane w szkołach osiągających najniższe wyniki edukacyjne; wykorzystujące w nauczaniu technologie informacyjno-komunikacyjne, a także realizowane w partnerstwie szkół z pracodawcami, instytucjami rynku pracy, organizacjami pozarządowymi.

Kwota alokacji na Priorytet: 79 000 000 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Przedsięwzięcia w ramach tego Priorytetu, dotyczące wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, podstawowej i gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej, jakie mogą być realizowane w ramach Priorytetu, mogą wspomagać kształtowanie świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej oraz rozwój od najmłodszych lat i przygotowywać do dojrzałej aktywności społeczno-zawodowej.

OŚ PRIORYTETOWA 10. EDUKACJA

Priorytet inwestycyjny 10.2: Poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie

Cel szczegółowy: Zwiększenie kompetencji osób dorosłych w szczególności osób pozostających w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w zakresie ICT i języków obcych.

Rezultat: umożliwienie dorosłym uczenia się w celu zapewnienia rozwoju społecznego i ekonomicznego. Wsparcie obszaru ICT i języków obcych będzie prowadziło do podnoszenia kompetencji, ale przede wszystkim do zdobycia kwalifikacji przez osoby dorosłe,

w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach i osoby starsze.

Zakres wsparcia: Wsparcie ukierunkowane będzie na rzecz indywidualnych osób dorosłych, w szczególności osób pozostających w niekorzystnej sytuacji, w tym powyżej 50 roku życia oraz o niskich kwalifikacjach chcących podnieść kluczowe kompetencje o charakterze podstawowym i przekrojowym w zakresie języków obcych oraz ICT jako kompetencji, na które jest największe zapotrzebowanie na rynku pracy.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

- podwyższanie kompetencji osób dorosłych: szkolenia i kursy skierowane do osób dorosłych w szczególności osób pozostających w niekorzystnej sytuacji, w tym osób

starszych oraz o niskich kwalifikacjach chcących podnieść kluczowe kompetencje o charakterze podstawowym i przekrojowym w zakresie języków obcych oraz ICT.

Potencjalni beneficjenci: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych); jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; organizacje pozarządowe; przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, uczelnie wyższe.

Główne grupy docelowe: osoby z grup defaworyzowanych, czyli wykazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w tym m. In. osoby o niskich kwalifikacjach i osoby powyżej 50 roku życia, a także osoby w wieku 25 lat i więcej w tym m.in. kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne oraz niskokwalifikowane.

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty realizowane na obszarach o wysokiej stopie bezrobocia a także skierowane na rzecz osób o niskich kwalifikacjach i osób powyżej 50 roku życia pozostających w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.

Kwota alokacji na Priorytet: 17 899 897 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Część osób dorosłych, a w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach i osoby starsze, powinny rozwijać swoje kompetencje, szczególnie kluczowe, o charakterze podstawowym i przekrojowym w zakresie języków obcych oraz ICT. Dotyczy to także mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej, którzy w ramach tego Priorytetu będą mogli otrzymać wsparcie dla umożliwienia podniesienia swoich kwalifikacji i tym samym zaktualizowania społeczno-zawodowego.

OŚ PRIORYTETOWA 10. EDUKACJA

Priorytet inwestycyjny 10.3.: Dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy

Cel szczegółowy: Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego, w szczególności poprzez poprawę efektywności kształcenia zawodowego.

Rezultat: dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy, co nastąpi poprzez wdrażanie rozwiązań mających na celu podniesienie jakości kształcenia zawodowego. Realizacja priorytetu zapewni silne powiązanie oferty szkół z realnymi potrzebami i oczekiwaniami rynku pracy, wsparcie to zwiększy szanse na zatrudnienie absolwentów szkół zawodowych. Edukacja dorosłych przynosi korzyści w postaci, zwiększenia szans zatrudnienia i wyższych kompetencji społecznych i zawodowych. Kształcenie ustawiczne umożliwi indywidualnym osobom dorosłym uzupełnienie wykształcenia, wzbogacenie wiedzy, rozwinięcie zdolności, udoskonalenie kwalifikacji zawodowych lub zdobycie nowego zawodu.

Zakres wsparcia: Działania realizowane we współpracy szkół z ich otoczeniem: z instytucjami rynku pracy, ze szkołami wyższymi, a w szczególności z pracodawcami, w celu podniesienia jakości kształcenia oraz w zakresie praktycznych form nauczania – np. staże i praktyki zawodowe. Doskonalenie umiejętności nauczycieli zawodu oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy (np. staże nauczycieli w przedsiębiorstwach), jak również w obszarze kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych, korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystania metod eksperymentu naukowego w edukacji, a także wykorzystanie narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia, możliwość przygotowania szkół i placówek

prowadzących kształcenie zawodowe do pełnienia funkcji wyspecjalizowanych ośrodków kształcenia i szkolenia funkcjonujących w określonych branżach, ściśle współpracujących z pracodawcami oraz elastycznie reagujących na zmiany zachodzące na rynku pracy. Dodatkowo w ramach RPO przewidziana została możliwość sfinansowania działań realizowanych przez te instytucje na rzecz podnoszenia jakości kształcenia zawodowego i lepszego dostosowania tego typu kształcenia do potrzeb rynku pracy w szczególności w zakresie kształcenia oraz poradnictwa i informacji zawodowej pod potrzeby regionalnego i lokalnego rynku pracy.

Typy operacji i przykładowe przedsięwzięcia:

- wsparcie kształcenia zawodowego oraz dostosowania jego kierunków do uwarunkowań rynku pracy i gospodarki:

- organizacja praktycznych formy nauczania – staże, praktyki zawodowe,
- uruchamianie i dostosowywanie kształcenia i szkolenia w zawodach, na które występuje potwierdzone zapotrzebowanie rynku, poprzez udział przedsiębiorców w identyfikacji i prognozowaniu potrzeb kwalifikacyjno-zawodowych na rynku pracy, co pozwoli na efektywne zarządzanie ofertą edukacyjną i szkoleniową szkół i placówek,
- działania przyczyniające się do zwiększonego i pełnego udziału młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni- zajęcia włączająco-integrujące, uczniowie uzdolnieni- zajęcia rozwijające, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki- zajęcia uzupełniające),
- doradztwo edukacyjno-zawodowe, uwzględniające potrzeby uczniów i dorosłych uczących się na różnych poziomach edukacyjnych i w różnych typach szkół i placówek,
- przygotowanie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe do pełnienia funkcji wyspecjalizowanych ośrodków kształcenia i szkolenia oraz wsparcie ich w zakresie poradnictwa i informacji zawodowej pod potrzeby regionalnego i lokalnego rynku pracy,
- kształcenie w formach pozaszkolnych osób dorosłych umożliwiających podniesienie kwalifikacji zawodowych,
- organizację tradycyjnych pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego (m.in. kwalifikacyjnych kursów zawodowych i kursów umiejętności zawodowych) we współpracy z pracodawcami,

- wsparcie nauczycieli kształcenia zawodowego:

- Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli zawodu oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy (np. staże nauczycieli w przedsiębiorstwach),
- Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli zawodu oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu pod kątem kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych, korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystania metod eksperymentu naukowego w edukacji, a także zapewnienie metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia.

Potencjalni beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; organy prowadzące publiczne i niepubliczne szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe; placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki doksztalcenia i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych; instytucje rynku pracy, o których mowa w art. 6 *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.), prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową; podmioty prowadzące działalność oświatową, o której mowa w art. 83a ust. 2. *Ustawy o systemie oświaty*.

Główne grupy docelowe: uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe; szkoły i placówki (instytucje i kadra pedagogiczna) prowadzące kształcenie zawodowe ;

nauczyciele zawodu; instruktorzy praktycznej nauki zawodu; osoby dorosłe w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach i osoby w wieku powyżej 50 lat; opiekunowie i rodzice młodzieży wspieranych szkół i placówek – z uwagi na działania przyczyniające się do zwiększonego i pełnego udziału młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki); szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie ustawiczne i ich organy prowadzące; opiekunowie i rodzice młodzieży wspieranych szkół i placówek – z uwagi na działania przyczyniające się do zwiększonego i pełnego udziału młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki).

Zasady wyboru projektów: Przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym. Możliwe będzie także ukierunkowanie naborów na określone geograficznie obszary. Pozwoli to na dostosowanie rodzaju wsparcia do specyfiki poszczególnych terytoriów i zamieszkujących je społeczności.

Preferencje w wyborze projektów: Preferowane będą projekty realizowane w szkołach osiągających najniższe wyniki edukacyjne; realizowane w partnerstwie szkół z lokalnymi pracodawcami, instytucjami rynku pracy, organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania bezrobociu, rozwoju gospodarczego, nauki lub w innym obszarze powiązany z zakresem wsparcia priorytetu a także obejmujące wsparciem osoby dorosłe o niskich kwalifikacjach, osoby w wieku powyżej 50 lat.

Kwota alokacji na Priorytet: 59 281 196 euro

Fundusz: EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Kształcenie ustawiczne umożliwi dorosłym mieszkańcom Ziemi Dzierżoniowskiej uzupełnienie wykształcenia, wzbogacenie wiedzy, rozwinięcie zdolności, udoskonalenie kwalifikacji zawodowych lub zdobycie nowego zawodu, a tym samym przyczyni się do wzmocnienia ich aktywności społeczno-zawodowej i podniesienie świadomości innowacyjnej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 będzie głównym źródłem finansowania wsparcia działań w zakresie aktywności społeczno-zawodowej, świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej oraz rozwoju od najmłodszych lat na terenie województwa dolnośląskiego w kolejnej unijnej perspektywie finansowej, zarówno ze środków *Europejskiego Funduszu Społecznego*, jak i *Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego*. Tym samym w ramach poszczególnych Priorytetów tego programu należy upatrywać głównych źródeł finansowania przedsięwzięć podejmowanych dla realizacji *Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020* – takich, które nie mogą być realizowane przy wykorzystaniu „tradycyjnych” krajowych źródeł finansowania działań aktywizacji społeczno-zawodowej (w ramach polityki społecznej i instrumentów rynku pracy oraz sfery edukacji).

5.2.2. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Wśród potencjalnych źródeł pozyskania środków na dofinansowanie przedsięwzięć, związanych z wdrożeniem Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 należy także wskazać – z zastrzeżeniami - *Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER 2014-2020)*.

Należy jednak mieć na uwadze, iż bezpośrednie wsparcie działań rozwijających aktywność społeczno-zawodową na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej w ramach środków *PO WER* będzie możliwe jedynie w stosunkowo niewielkiej części zakresu interwencji oferowanego przez ten program. Generalnie *PO WER* wspierać będzie bowiem przedsięwzięcia mające na celu zmiany strukturalne poszczególnych polityk sektorowych w zakresie objętym interwencją EFS, a także przedsięwzięcia, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa. Natomiast bezpośrednie wsparcie osób w celu poprawy ich sytuacji będzie możliwe na poziomie regionalnym – w ramach regionalnych programów operacyjnych. Jednym z wyjątków od tej zasady jest specjalne wsparcie aktywizacyjne dla osób młodych do 29 roku życia, zaplanowane w związku z Inicjatywą na rzecz zatrudnienia ludzi młodych ramach I Osi priorytetowej *PO WER*.

W latach 2014-2020, 66% środków EFS zasili regionalne programy operacyjne, a 34% *Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój*. W związku z tym *PO WER* dla realizacji Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej należy traktować generalnie przede wszystkim jako źródło finansowania przedsięwzięć które będą mogły wspomagać jednostki samorządu terytorialnego, instytucji rynku pracy, pomocy społecznej, edukacyjne, organizacje pozarządowe i inne za pomocą rozwiązań organizacyjnych, programowych, instytucjonalnych, edukacyjnych, czy modelowych. Będą również możliwe sytuacje, w których w sposób bardziej czy mniej bezpośredni dofinansowanie będą mogły uzyskać przedsięwzięcia aktywizujące społeczność Ziemi Dzierżoniowskiej i instytucje, firmy, czy organizacje funkcjonujące na tym obszarze.

Poniżej zostaną wskazane obszary interwencji w ramach *PO WER*, w ramach których istnieją potencjalne możliwości pozyskania środków przez podmioty związane z realizacją *Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020*.

OŚ PRIORYTETOWA I PO WER: Osoby młode na rynku pracy

W ramach specjalnie wydzielonej osi priorytetowej *PO WER - Osoby młode na rynku pracy* -zaplanowano wsparcie aktywizacyjne dla osób młodych do 29 roku życia. Wysoka jakość wsparcia w tej osi priorytetowej zostanie zapewniona dzięki kompleksowości i indywidualnemu podejściu do potrzeb wspieranych osób. Integralną częścią tej osi priorytetowej jest Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, która jest skierowana do regionów, w których poziom bezrobocia osób w wieku 15-24 przekracza 25%. Na podstawie powyższego kryterium do wsparcia kwalifikuje się 10 województw. Na realizację Inicjatywy strona polska otrzyma 252,5 mln euro ze specjalnej linii budżetowej YEI i 252,5 mln euro ze środków EFS, a więc łącznie 505 mln euro. W celu udzielenia efektywnego wsparcia osobom młodym zamieszkałym nie tylko w 10 kwalifikujących się do YEI województwach, ale we wszystkich regionach Polski, alokacja na ten cel w ramach tej osi została powiększona o dodatkowe środki EFS.

Priorytet inwestycyjny 8ii: Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk zmarginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży.

Cel szczegółowy: Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET).

Zakres wsparcia: Wsparcie dla osób młodych do 29 roku życia (bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy) będzie udzielane zgodnie ze standardami określonymi w *Planie realizacji Gwarancji dla młodzieży w Polsce*, tzn. w ciągu czterech miesięcy zostanie zapewniona wysokiej jakości oferta zatrudnienia, dalszego kształcenia, przyuczenia do zawodu lub stażu. W przypadku projektów powiatowych urzędów pracy okres czterech miesięcy, w ciągu których należy udzielić wsparcia osobom do 25 roku

życia, liczony jest zgodnie z *Planem realizacji Gwarancji dla Młodzieży w Polsce*, a więc od dnia rejestracji w urzędzie pracy, a dla osób powyżej 25 roku życia od dnia przystąpienia do projektu. Osoby młode otrzymają wysokiej jakości ofertę wsparcia, obejmującą takie instrumenty i usługi rynku pracy, które zostaną indywidualnie zidentyfikowane jako konieczne dla poprawy sytuacji na rynku pracy lub uzyskania zatrudnienia przez osobę obejmowaną wsparciem.

W ramach PO WER wspierane będą osoby młode (bezrobotne, bierne zawodowo i poszukujące pracy) znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, które wymagają kompleksowego i zindywidualizowanego wsparcia. Szczególny nacisk zostanie położony na zwiększenie zasięgu oddziaływania aktywnej polityki rynku pracy na rzecz osób młodych, poprzez aktywizację osób, które nie są zarejestrowane w publicznych służbach zatrudnienia.

Typy projektów i przykładowe przedsięwzięcia: Wsparcie indywidualnej i kompleksowej aktywizacji zawodowo-edukacyjnej osób młodych. Obejmie ono usługi i instrumenty rynku pracy i będzie realizowane poprzez:

- instrumenty i usługi rynku pracy służące indywidualizacji wsparcia oraz pomocy w zakresie określenia ścieżki zawodowej (obligatoryjne):
 - identyfikacja potrzeb osób młodych pozostających bez zatrudnienia oraz diagnozowanie możliwości w zakresie doskonalenia zawodowego, w tym identyfikacja stopnia oddalenia od rynku pracy osób młodych,
 - kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby lub poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej, w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych,
- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób, które przedwcześnie opuszczają system edukacji lub osób, u których zidentyfikowano potrzebę uzupełnienia lub zdobycia nowych umiejętności i kompetencji:
 - o kontynuacja nauki dla osób młodych, u których zdiagnozowano potrzebę uzupełnienia edukacji formalnej lub potrzebę potwierdzenia kwalifikacji m.in. poprzez odpowiednie egzaminy,
 - o nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia,
- instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego wymaganego przez pracodawców:
 - nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki, spełniające standardy wskazane w *Europejskich Ramach Jakości Praktyk i Staży*,
 - wsparcie zatrudnienia osoby młodej u przedsiębiorcy lub innego pracodawcy, stanowiące zachętę do zatrudnienia, m.in. poprzez pokrycie kosztów subsydiowania zatrudnienia dla osób, u których zidentyfikowano adekwatność tej formy wsparcia, refundację wyposażenia lub doposażenia stanowiska (wyłącznie w połączeniu z subsydiowanym zatrudnieniem),
- - instrumenty i usługi rynku pracy służące wsparciu mobilności międzysektorowej i geograficznej (uwzględniając mobilność zawodową na europejskim rynku pracy za pośrednictwem sieci EURES):
 - o wsparcie mobilności międzysektorowej dla osób, które mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia w sektorze lub branży, m.in. poprzez zmianę lub uzupełnienie kompetencji lub kwalifikacji pozwalającą na podjęcie zatrudnienia w innym sektorze, min. Poprzez praktyki, staże i szkolenia, spełniające standardy wyznaczone dla tych usług (np. *Europejskie i Polskie Ramy Jakości Praktyk i Staży*),
 - o wsparcie mobilności geograficznej dla osób młodych, u których zidentyfikowano problem z zatrudnieniem w miejscu zamieszkania, m.in. poprzez pokrycie kosztów dojazdu do pracy lub wstępnego zagospodarowania w nowym miejscu

zamieszkania, m.in. poprzez finansowanie kosztów dojazdu, zapewnienie środków na zasiedlenie,

- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób niepełnosprawnych:
 - o niwelowanie barier jakie napotykają osoby młode niepełnosprawne w zakresie zdobycia i utrzymania zatrudnienia, m.in. poprzez finansowanie pracy asystenta osoby niepełnosprawnej, którego praca spełnia standardy wyznaczone dla takiej usługi i doposażenie stanowiska pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- instrumenty i usługi rynku pracy służące rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia:
 - o wsparcie osób młodych w zakładaniu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej poprzez udzielenie pomocy bezzwrotnej (dotacji) na utworzenie przedsiębiorstwa oraz doradztwo i szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, a także wsparcie pomostowe.

Potencjalni beneficjenci: Powiatowe Urzędy Pracy, Ochotnicze Hufce Pracy, partnerzy społeczni, organizacje pozarządowe, niepubliczne agencje zatrudnienia

Główne grupy docelowe: osoby młode, w tym niepełnosprawne, w wieku 15-29 lat bez pracy, w tym w szczególności osoby, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. kategoria NEET), w tym również osoby niezarejestrowane w urzędach pracy.

Zasady wyboru projektów: Na poziomie krajowym zakłada się realizację projektów Komendy Głównej Ochotniczych Hufców Pracy adresowanych do młodzieży z grupy NEET, którzy nie mają pracy, nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu oraz projektów konkursowych wybieranych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Na poziomie regionalnym zakłada się realizację projektów powiatowych urzędów pracy dotyczących działań wymienionych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, które finansowane będą wyłącznie ze środków Funduszu Pracy oraz projektów konkursowych, w ramach których dofinansowanie dotyczyć będzie dodatkowych działań aktywizacyjnych dla osób młodych na rynku pracy.

Kwota alokacji na Oś priorytetową: w skali całego kraju 1 757 133 mln euro (YEI + EFS). Łącznie z wkładem krajowym 2 035 181 mln euro. Dostępne środki zostaną podzielone

na poszczególne województwa wg określonych kryteriów udziału młodych bezrobotnych.

Fundusz: YEI (Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych), EFS

Dofinansowanie: Dotacje

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Województwo dolnośląskie kwalifikuje się do otrzymania środków w ramach Inicjatyw na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, która jest skierowana do regionów, w których poziom bezrobocia osób w wieku 15-24 przekracza 25%. W powiecie dzierżoniowskim poziom bezrobocia jest na poziomie wyższym niż przeciętnie w województwie, stąd będzie możliwe wsparcie działań aktywizujących ludzi młodych na rynku pracy z tego dodatkowego źródła finansowania usług i instrumentów rynku pracy.

OŚ PRIORYTETOWA II PO WER: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

W ramach tej osi priorytetowej realizowane będą działania dotyczące wdrożenia reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych. W osi priorytetowej II zostały zatem skupione działania dotyczące:

1. promowania trwałego zatrudnienia wysokiej jakości i mobilności pracowników,
2. promowania włączenia społecznego i walki z ubóstwem oraz dyskryminacją,
3. inwestowania w kształcenie i szkolenie, w tym szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie,
4. wzmacniania zdolności instytucjonalnych organów publicznych i zainteresowanych stron z sektora publicznego oraz skuteczności administracji publicznej.

W ramach tej osi będzie potencjalnie możliwe uzyskanie dofinansowania w związku z realizacją *Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej*, na niektóre z oferowanych przedsięwzięć.

Priorytet inwestycyjny 8iv: Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego.

W ramach tego priorytetu poza kwestiami związanymi z działaniami na rzecz równości szans na poziomie krajowym przewidziano także m.in. realizację celu *Podniesienie kompetencji przedstawicieli podmiotów tworzących i prowadzących instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3*. W ramach tego celu będzie możliwe korzystanie ze szkoleń w zakresie form opieki nad dziećmi do lat 3 skierowane do przedstawicieli podmiotów tworzących i prowadzących instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (w szczególności do przedstawicieli władz samorządu gminnego i pracowników jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za rozwój form opieki nad dziećmi do lat 3).

Grupami docelowymi będą tu gminy (przedstawiciele organów ustawodawczych i wykonawczych jednostek samorządu gminnego, pracownicy jednostek samorządu gminnego odpowiedzialni za organizację i finansowanie infrastruktury instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3), osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które mogą tworzyć i prowadzić żłobek lub klub dziecięcy, a także które mogą zatrudniać dziennego opiekuna.

Przewidziano dofinansowanie w formie dotacji.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: W kontekście umożliwienia powrotu na rynek pracy osób zajmujących się wychowaniem małych dzieci istotne jest budowanie systemu opieki nad dziećmi. Problem ten dotyczy również mieszkańców (szczególnie kobiety) Ziemi Dzierżoniowskiej. Przedstawiciele podmiotów tworzących i prowadzących instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 uzyskają możliwość wsparcia szkoleniowego w zakresie form opieki nad takimi dziećmi.

Priorytet inwestycyjny 8v: Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.

Pomimo nazwy, Priorytet nie daje bezpośrednich możliwości uzyskania dofinansowania na realizację zadań w związku z realizacją *Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej*.

Priorytet inwestycyjny 8vii: Modernizacja instytucji działających na rynku pracy, takich jak publiczne i prywatne służby zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, w tym poprzez przedsięwzięcia służące zwiększaniu ponadnarodowej mobilności pracowników, oraz systemy mobilności oraz lepszej współpracy instytucji i właściwych zainteresowanych podmiotów.

W ramach priorytetu będą wspierane generalnie instytucje rynku pracy w ramach następujących celów:

1. Standaryzacja działań podejmowanych przez instytucje rynku pracy (opracowanie modelowych procedur działań Instytucji rynku pracy, budowa zdolności instytucjonalnej i organizacyjnej sieci EURES)
2. Profesjonalizacja kadr instytucji rynku pracy, poprzez podniesienie kwalifikacji i kompetencji ich kluczowych pracowników w formie szkolenia kluczowych i merytorycznych pracowników Instytucji Rynku Pracy w zakresie:
 - zmian związanych z przeprowadzoną w 2014 r. nowelizacją (w tym przede wszystkim możliwości wykorzystania nowych instrumentów i usług, takich jak m.in. bony szkoleniowe, zatrudnieniowe, granty na telepracę) oraz przyszłymi nowelizacjami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

- indywidualizacji wsparcia udzielanego osobom bezrobotnym, poszukującym pracy oraz pracodawcom przez pracowników Publicznych Służb Zatrudniania pełniących funkcję doradcy klienta,
 - profesjonalizacji usług świadczonych na rzecz osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, w tym lepsze przygotowanie pracowników do świadczenia usług dla tych osób (z wyłączeniem szkoleń, które nie są związane bezpośrednio z zadaniami wykonywanymi na zajmowanych stanowiskach),
 - świadczenia usług w ramach sieci EURES, których finansowanie państwa członkowskie są zobowiązane przejąć na mocy reformy zasad funkcjonowania sieci EURES.
 - Szkolenia powyższe będą skierowane wyłącznie do pracowników Instytucji Rynku Pracy mających bezpośredni kontakt z klientem. Przez kluczowych pracowników Publicznych Służb Zatrudniania rozumie się osoby wykonujące zadania pośrednika pracy, doradcy zawodowego, specjalisty ds. rozwoju zawodowego, specjalisty ds. programów, doradcy i asystenta EURES. Nabyte w trakcie szkoleń kompetencje potwierdzone zostaną odpowiednim certyfikatem.
3. Wyposażenie instytucji rynku pracy w zasoby informacyjne pozwalające zwiększyć efektywność ich funkcjonowania (rozwijanie, uzupełnienie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji; rozbudowa istniejącego narzędzia prognozowania popytu na pracę pozwalająca na lepsze dopasowanie narzędzia do potrzeb instytucji rynku pracy oraz jego integracja z innymi funkcjonującymi narzędziami prognostycznymi i bazami danych; wsparcie realizacji badań panelowych osób w wieku 50 lat i więcej w międzynarodowym projekcie *Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE)*).
4. Zwiększenie zakresu i trafności oferty aktywizacyjnej wobec osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (docieranie do osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej i zawodowej, które są poza rejestrami PSZ, formułowanie propozycji działań kierowanych do tych osób oraz rekomendowanie kryteriów wyboru projektów odzwierciedlających potrzeby lokalnych i regionalnych pracodawców oraz możliwości i potencjały osób aktywizowanych. Powyższe działania realizowane będą poprzez sieci współpracy międzysektorowej angażujące np. partnerów społecznych, organizacje pozarządowe, podmioty funkcjonujące w systemie edukacji, organizacje samorządowe, instytucje rynku pracy).
5. Utworzenie systemu monitorowania efektywności instytucji rynku pracy (wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy; opracowanie i wdrożenie narzędzi służących ocenie jakości usług Publicznych Służb Zatrudnienia, opracowanie i pilotażowe wdrożenie narzędzi, które umożliwiają monitorowanie działań realizowanych przez Instytucje Rynku Pracy inne niż Publiczne Służby Zatrudnienia, np. organizacje pozarządowe).

Beneficjentami przedsięwzięć w ramach tego priorytetu inwestycyjnego mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki organizacyjne. Główne grupy docelowe będą stanowić: jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki organizacyjne, instytucje rynku pracy, publiczne służby zatrudnienia, niepubliczne służby zatrudnienia, Ochotnicze Hufce Pracy, partnerzy społeczni.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Instytucje rynku pracy prowadzą działalność również na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej i będą miały możliwość skorzystania w bardziej bądź mniej bezpośredni sposób z wsparcia oferowanego w ramach tego Priorytetu.

Priorytet inwestycyjny 9i: Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

W ramach priorytetu będą wspierane generalnie działania na rzecz aktywnego włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa w ramach następujących celów:

1. Wzmocnienie procesów monitorowania i ewaluacji polityki na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa (opracowanie i wdrożenie narzędzia agregowania, analizowania i monitorowania na poziomie krajowym danych pochodzących z oceny zasobów pomocy społecznej, przeprowadzanej na poziomie jednostek samorządu terytorialnego; opracowanie dla jednostek samorządu terytorialnego narzędzia do programowania strategicznego w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na poziomie lokalnym oraz zapewnienie tym jednostkom wsparcia szkoleniowo-doradczego w zakresie stosowania tych narzędzi i dostosowania strategii lokalnych do celów i kierunków wskazanych w *Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu* i innych dokumentach krajowych).
2. Wzmocnienie potencjału instytucji działających na rzecz włączenia społecznego:
 - Działania edukacyjne na rzecz kluczowych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej obejmujące studia I i II stopnia dla aspirantów pracy socjalnej, specjalizacje I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego, szkolenia z zakresu superwizji, szkolenia z nowych rozwiązań organizacyjno-prawnych w pomocy społecznej. Działania edukacyjne będą skierowane wyłącznie do pracowników mających bezpośredni kontakt z klientem. Przez kluczowych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej rozumie się osoby świadczące usługi aktywizacyjne i inne usługi społeczne bezpośrednio na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w szczególności osoby zatrudnione na stanowiskach takich jak: pracownik socjalny i aspirant pracy socjalnej.
 - Opracowanie, przetestowanie i wdrożenie standardów kształcenia w zakresie trzech nowych specjalności zawodowych w pracy socjalnej: asystentura i mediacja socjalna, organizator usług socjalnych, animator społeczności lokalnych.
 - Utworzenie sieci współpracy podmiotów reintegracji społecznej i zawodowej, instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy oraz organizacji pozarządowych z wykorzystaniem regionalnych platform współpracy (współpraca Centrów i Klubów Integracji Społecznej z instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy oraz organizacjami pozarządowymi).
 - Wypracowanie i wdrożenie modeli kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a innymi podmiotami.
 - Wdrożenie usprawnień organizacyjnych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, przygotowanie, przetestowanie i zweryfikowanie funkcjonowania systemu akredytacji dla instytucji działających na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa: centrów i klubów integracji społecznej, agencji usług socjalnych i innych nowopowstających form.
3. Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób w szczególnym stopniu zagrożonych wykluczeniem społecznym (dotyczy członków społeczności romskiej oraz osób odbywających karę pozbawienia wolności).
4. Zwiększenie zdolności podmiotów polityk publicznych do wdrażania postanowień *Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych*.
5. Podniesienie jakości działań realizowanych przez publiczne i niepubliczne podmioty na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych

Beneficjentami przedsięwzięć w ramach tego priorytetu inwestycyjnego mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki organizacyjne. Główne grupy docelowe będą stanowić publiczne i niepubliczne instytucje działające na rzecz osób, rodzin, środowisk i społeczności lokalnych dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, podmioty odpowiedzialne za kreowanie, realizację i monitorowanie polityk publicznych i polityk regionalnych w zakresie włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa oraz kontrolę i nadzór nad tymi politykami, osoby

odbywające karę pozbawienia wolności, społeczność romska, organizacje pozarządowe, pracodawcy i ich pracownicy.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Instytucje działające w obszarze włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu na Ziemi Dzierżoniowskiej będą mogły w uzyskać wsparcie dla swojej działalności (zarówno bezpośrednie jak i pośrednie).

Priorytet inwestycyjny 9iv: Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

W ramach priorytetu będą wspierane działania w ramach następujących celów:

1. Podniesienie kompetencji przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i kadr systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej (stworzenie narzędzia weryfikacji rozwiązań dotyczących deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w powiatach wraz z identyfikacją stanu wdrażania zmian w samorządach powiatowych oraz raportem końcowym wraz z rekomendacjami, które będą wykorzystane w procesie szkoleniowym władz samorządowych; szkolenie władz samorządowych szczebla gminnego i powiatowego w zakresie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej oraz szkolenia kadr systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej w zakresie realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).
2. Standaryzacja jakości usług asystenckich i opiekuńczych dla osób o różnym stopniu niesamodzielności (wypracowanie, przetestowanie i wdrożenie standardów usług łącznie z weryfikacją standardów kształcenia kadr usług asystenckich i opiekuńczych; wypracowanie i przetestowanie modelowych rozwiązań w zakresie sprawowania opieki wspierających aktywność zawodową i ograniczających ubóstwo).
3. Rozwój form mieszkalnictwa wspomagane na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jako form zdeinstytucjonalizowanych (wypracowanie standardów i przeprowadzenie pilotaży w zakresie usług mieszkalnictwa wspomagane dla osób o specyficznych potrzebach).

Beneficjentami przedsięwzięć w ramach tego priorytetu inwestycyjnego mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich jednostki organizacyjne. Główne grupy docelowe będą stanowić podmioty świadczące usługi na rzecz osób zależnych i niesamodzielnych; podmioty prowadzące działalność w obszarze pomocy społecznej oraz systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej; podmioty odpowiedzialne za kreowanie, realizację i monitorowanie polityk publicznych i polityk regionalnych w zakresie włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa oraz kontrolę i nadzór nad tymi politykami; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Część mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej jest dotknięta problemem zagrożenia zjawiskami mogącymi powodować wykluczenie społeczne, a część uznaje się za osoby wykluczone pod różnymi względami. Problem ten dotyczy także rodzin osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. W ramach tego Priorytetu instytucje prowadzące działalność w tym obszarze na Ziemi Dzierżoniowskiej będą mogły uzyskać wsparcie w zakresie podniesienia kompetencji pracowników oraz wykorzystywać standardy i modelowe rozwiązania w zakresie sprawowania opieki wspierających aktywność zawodową i ograniczających ubóstwo i w zakresie usług mieszkalnictwa wspomagane dla osób o specyficznych potrzebach.

Priorytet inwestycyjny 9v: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

W ramach priorytetu będą wspierane działania wspierające podmioty ekonomii społecznej w ramach następujących celów:

1. Wzrost liczby podmiotów ekonomii społecznej korzystających ze zwrotnych instrumentów finansowych (wsparcie podmiotów ekonomii społecznej za pomocą zwrotnych instrumentów finansowych, w tym m.in.: rozszerzenie oferty pożyczkowej, realizacja nowej oferty wsparcia zwrotnego na rzecz rozwoju PES).
2. Wzmocnienie systemu wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej:
 - Wyposażenie przedsiębiorstw społecznych w wiedzę i umiejętności z zakresu wykorzystania prawa zamówień publicznych
 - Tworzenie i rozwój ponadregionalnych sieci podmiotów ekonomii społecznej, w tym partnerstw, klastrów, francyz
 - Poprawa dostrzegalności podmiotów ekonomii społecznej i ich znaczenia w gospodarce oraz zwiększanie ich wiarygodność wobec partnerów biznesowych i klientów
 - Działania koordynacyjne w obszarze ekonomii społecznej
 - Podnoszenie kompetencji kadr Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES),
 - Działania na rzecz podnoszenia jakości usług wsparcia ekonomii społecznej
 - Działania wspierające edukację na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Beneficjentami przedsięwzięć w ramach tego priorytetu inwestycyjnego mogą być m.in. podmioty ekonomii społecznej. Główne grupy docelowe będą stanowić m.in. Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej; instytucje wspierające rozwój sektora ekonomii społecznej, w tym Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej; publiczne i niepubliczne instytucje pomocy i integracji społecznej oraz instytucje rynku pracy; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne; stowarzyszenia i związki jednostek samorządu terytorialnego; podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne; przedsiębiorstwa; organizacje pozarządowe.

Planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych na rzecz rozwoju i wzrostu zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej, w tym w przedsiębiorstwach społecznych. Planowany jest rozwój systemu pożyczkowego (uruchomionego pilotażowo w perspektywie finansowej 2007-2013) oraz wprowadzenie nowych instrumentów zwrotnych, w tym systemu poręczeńowego, a także innowacyjnych instrumentów finansowych (np. social venture capital). Menadżerem funduszu funduszy zarządzającego instrumentami finansowymi będzie Bank Gospodarstwa Krajowego.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Przedsiębiorczość społeczna jest istotną formą aktywności społeczno-zawodowej szczególnie dla wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Możliwość uzyskania wsparcia dla rozwijania form przedsiębiorczości społecznej będzie jednym z czynników pobudzających aktywność społeczno-zawodową i świadomość przedsiębiorczą takich osób – mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej.

Priorytet inwestycyjny 10i: Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

W ramach priorytetu będą wspierane działania w ramach następujących celów:

1. Poprawa funkcjonowania i zwiększenie wykorzystania systemu wspomagania szkół w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodniczych, języków obcych), nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej) oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia - (szkolenie i doradztwo dla pracowników systemu wspomagania pracy szkoły i organów prowadzących oraz trenerów; wsparcie tworzenia sieci szkół ćwiczeń; szkolenie i doradztwo dla kadry kierowniczej systemu oświaty (w tym kadry JST) pod kątem kształtowania umiejętności przywódczych potrzebnych w procesie rozwijania

kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy; szkolenie i doradztwo dla pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie problematyki ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych i ucznia młodszego oraz opracowanie i upowszechnienie narzędzi wspierających pomoc psychologiczno-pedagogiczną w tym zakresie.

2. Zwiększenie wykorzystania przez szkoły i placówki zmodernizowanych treści, narzędzi i zasobów wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy (tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych, scenariuszy lekcji i zajęć dla każdego etapu edukacyjnego, oraz rewizja treści nauczania; tworzenie e-podręczników i rozwijanie e-materiałów dydaktycznych; integracja baz danych systemu oświaty).

Beneficjentami przedsięwzięć w ramach tego priorytetu inwestycyjnego będą podmioty poziomu krajowego. Główne grupy docelowe będą stanowić m.in. placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, pracownicy systemu oświaty, trenerzy do prowadzenia programów kształcenia nauczycieli, organy prowadzące szkoły i placówki oświatowe, szkoły i placówki oświatowe różnego typu.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Możliwe raczej wsparcie pośrednie, poprzez wykorzystanie efektów projektów realizowanych na poziomie krajowym, choć w pewnym zakresie osoby i podmioty z terenu Ziemi Dzierżoniowskiej będą mogły brać udział w projektach realizowanych przez podmioty krajowe.

Priorytet inwestycyjny 10iii: Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.

W ramach priorytetu będą wspierane działania w ramach następujących celów:

1. Zapewnienie funkcjonowania *Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji* zawierającego wszystkie pełne kwalifikacje.
2. Włączenie kwalifikacji nadawanych poza systemami oświaty oraz szkolnictwa wyższego do zintegrowanego systemu kwalifikacji.
3. Zwiększenie wiedzy o potrzebach kwalifikacyjno-zawodowych w poszczególnych sektorach gospodarki.
4. Zwiększenie dostępu osób dorosłych do różnych form uczenia się przez całe życie (zwiększenie oferty pozaszkolnych form kształcenia i uczenia się dorosłych; przygotowanie szkół do pełnienia roli Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji we współpracy z organem prowadzącym i społecznością lokalną, tj. do prowadzenia działań na rzecz aktywności edukacyjnej osób dorosłych, w zakresie rozwijania potrzebnych na rynku pracy kompetencji kluczowych, oraz rozwój metod i narzędzi pracy nauczycieli tych szkół z osobami dorosłymi, w szczególności na terenach wiejskich i w małych miastach, a także na terenach defaworyzowanych).
5. Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług z zakresu całościowego doradztwa edukacyjno-zawodowego (wypracowanie ramowych programów i rozwiązań organizacyjnych w zakresie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego; przygotowanie kadry doradców edukacyjno-zawodowych; przygotowanie i udostępnienie multimedialnych zasobów wspierających proces doradztwa). W zakresie powyższych działań na poziomie krajowym wypracowane zostaną standardy realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Beneficjentami przedsięwzięć w ramach tego priorytetu inwestycyjnego będą podmioty poziomu krajowego. Główne grupy docelowe będą stanowić m.in. szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie ustawiczne oraz ich organy prowadzące; podmioty świadczące usługi rozwojowe na rzecz przedsiębiorstw i ich pracowników (w tym m.in. instytucje szkoleniowe i szkoleniowo-doradcze, szkoły prowadzące kursy zawodowe, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, centra kształcenia

ustawicznego, centra kształcenia praktycznego, centra kształcenia zawodowego i ustawicznego, organizacje pozarządowe); instytucje rynku pracy; partnerzy społeczni.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Możliwości pozyskania środków na bezpośrednie działania są raczej ograniczone w ramach tego Priorytetu inwestycyjnego. Mieszkańcy przede wszystkim będą mogli skorzystać pośrednio z efektów działań zrealizowanych przez podmioty poziomu krajowego i w pewnym stopniu regionalnego poprzez wdrożenie rozwiązań systemowych przygotowanych przez te podmioty.

Priorytet inwestycyjny 10iv: lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

W ramach priorytetu będą wspierane działania w ramach następujących celów:

1. Dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy poprzez zaangażowanie przedstawicieli pracodawców i pracowników na wszystkich etapach jego programowania (wdrożenie mechanizmów współpracy z przedstawicielami partnerów społecznych na rzecz dostosowywania kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy; przegląd i aktualizacja we współpracy z partnerami społecznymi podstaw programowych kształcenia w zawodach oraz innych treści kształcenia i szkolenia zawodowego; doskonalenie systemu egzaminów zawodowych we współpracy z pracodawcami; przygotowanie rozwiązań w zakresie angażowania pracodawców w organizację praktycznej nauki zawodu; stworzenie i upowszechnienie modelu współpracy pracodawców funkcjonujących w specjalnych strefach ekonomicznych (SSE) ze szkołami oraz placówkami systemu oświaty prowadzącymi kształcenie zawodowe).
2. Tworzenie i upowszechnianie e-zasobów i e-podręczników do kształcenia zawodowego.
3. Wypracowanie modelu trwałej współpracy uczelni ze szkołami zawodowymi (technika, zasadnicze szkoły zawodowe).
4. Monitorowanie losów absolwentów.

Beneficjentami przedsięwzięć w ramach tego priorytetu inwestycyjnego będą podmioty poziomu krajowego. Główne grupy docelowe będą stanowić m.in. szkoły i placówki systemu oświaty, w tym prowadzące kształcenie zawodowe i ustawiczne oraz ich organy prowadzące; nauczyciele; partnerzy społeczni.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Działania przewidziane do realizacji w ramach tego Priorytetu inwestycyjnego mają pośrednie odniesienie do przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej. Możliwe będzie wykorzystanie rozwiązań systemowych przygotowanych w ramach projektów realizowanych przez podmioty poziomu krajowego.

OŚ PRIORYTETOWA III: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Priorytet inwestycyjny 10ii: Poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć, zwłaszcza w przypadku grup w niekorzystnej sytuacji.

W ramach priorytetu będą wspierane działania w ramach następujących celów:

Podniesienie kompetencji osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa. Ze względu na istniejące specyficzne potrzeby regionalne, w ramach celu szczegółowego Podniesienie kompetencji osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa, zostanie wyodrębniona pula środków na działania wpisujące się w regionalne inteligentne specjalizacje. W procesach wdrożeniowych zostaną wykorzystane odpowiednie mechanizmy, uwzględniające specyficzne potrzeby regionalnych rynków pracy i regionalnych inteligentnych specjalizacji.

1. Zwiększenie jakości i efektywności kształcenia na studiach doktoranckich.
2. Poprawa dostępności międzynarodowych programów kształcenia dla osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym z Polski oraz dla cudzoziemców.
3. Wsparcie zmian organizacyjnych i podniesienie kompetencji kadr w systemie szkolnictwa wyższego.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Działania przewidziane do realizacji w ramach Osi priorytetowej III będą realizowane przez Ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego oraz przez uczelnie i inne podmioty realizujące kształcenie na poziomie wyższym. Wśród grup docelowych są także osoby uczestniczące w kształceniu na poziomie wyższym (studenci), którymi są także mieszkańcy Ziemi Dzierżoniowskiej i którzy będą mieli możliwość skorzystania z działań oferowanych w ramach tego Priorytetu inwestycyjnego, jednak nie dotyczy to możliwości pozyskania wsparcia bezpośredniego.

OŚ PRIORYTETOWA IV: Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa

W ramach tej osi priorytetowej innowacje społeczne będą wspierane poprzez działania w ramach celu *Zwiększenie wykorzystania innowacji społecznych na rzecz poprawy skuteczności wybranych aspektów polityk publicznych* w obszarze oddziaływania EFS. Projekty w ramach tej osi będą mogły być realizowane w ramach wszystkich Priorytetów inwestycyjnych przewidzianych w celach tematycznych 8 – 11.

Celem interwencji będzie wykorzystanie innowacji społecznych do przetestowania i wypracowania nowych skuteczniejszych rozwiązań problemów w obszarze m.in. zatrudnienia, integracji społecznej, kształcenia przez całe życie, zdrowia oraz modernizacji funkcjonowania administracji publicznej, w przypadku których dotychczasowe działania nie są wystarczające lub wymagają nowego podejścia.

Działania na rzecz wypracowania nowych rozwiązań, w zależności od identyfikowanych potrzeb, będą mogły również wykorzystywać współpracę ponadnarodową jako instrument pozwalający na wykorzystanie doświadczeń i wiedzy partnerów zagranicznych, a także wspólną pracę nad rozwiązaniem identyfikowanych problemów.

Typy projektów i przykłady przedsięwzięć, jakie będą mogły być realizowane:

- mikro-innowacje - inkubacja nowych załączkowych pomysłów, w tym ich opracowanie i rozwinięcie, oraz przetestowanie i upowszechnienie, a także podjęcie działań w zakresie włączenia do polityki i praktyki. Celem mikro-innowacji jest inkubacja pomysłów pozwalających rozwiązać skuteczniej problemy będące przedmiotem interwencji EFS. W ramach tego typu projektów istotne jest dotarcie do potencjalnych innowatorów społecznych, wsparcie ich w rozwinięciu i opracowaniu nowych załączkowych pomysłów, a następnie przetestowanie gotowych rozwiązań i ich upowszechnienie oraz podjęcie działań w zakresie włączenia do polityki i praktyki (rozumiane jako zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o produktach projektu, a także dotarcie z informacją do przedstawicieli instytucji decydujących o wykorzystaniu nowych rozwiązań na szerszą skalę oraz podjęcie próby przekonania ich do zastosowania wypracowanego rozwiązania).

- makro-innowacje - opracowanie (o ile będzie to konieczne), przetestowanie, upowszechnienie i włączenie do polityki i praktyki nowych rozwiązań. Celem makro-innowacji jest zapewnienie możliwości wprowadzania zmian do istniejącej praktyki przez podmioty o większym potencjale oraz realizację projektów pozwalających na wypracowanie innowacji w zakresie polityki (tzw. policy innovation).

Beneficjentami przedsięwzięć w ramach tej osi priorytetowej będą mogły być podmioty takie jak m.in.: publiczne i niepubliczne instytucje rynku pracy; publiczne i niepubliczne instytucje pomocy i integracji społecznej; szkoły i placówki systemu oświaty; przedsiębiorstwa; partnerzy społeczni; organizacje pozarządowe. Grupami docelowymi zaś mogą być podmioty wykorzystujące wypracowane rozwiązania oraz podmioty i indywidualne osoby wspierane z wykorzystaniem wypracowanych rozwiązań.

W ramach tej osi priorytetowej mobilność ponadnarodowa będą wspierane poprzez działania w ramach celu Wzmocnienie kompetencji zawodowych i kluczowych osób z wykorzystaniem programów mobilności ponadnarodowej. Projekty w ramach tej osi będą mogły być realizowane w ramach wszystkich Priorytetów inwestycyjnych przewidziane w celach tematycznych 8 – 11.

Programy mobilności ponadnarodowej będą służyć nabyciu nowych umiejętności i kompetencji oraz ich doskonaleniu, a także zdobyciu doświadczenia zawodowego przez osoby na różnym etapie kształcenia i kariery zawodowej.

Typy projektów i przykłady przedsięwzięć, jakie będą mogły być realizowane w zakresie mobilności ponadnarodowej:

- Programy mobilności ponadnarodowej na zasadach określonych dla programu Erasmus. Działania te będą miały charakter uzupełniający w stosunku do tych podejmowanych w programie Erasmus+ i będą zgodne z charakterem Europejskiego Funduszu Społecznego - wsparciem zostaną objęci m.in. studenci, uczniowie i absolwenci szkół zawodowych, a także pracownicy placówek kształcenia. Wsparcie będzie kierowane także do osób z ww. grup, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, w tym osób niepełnosprawnych i znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.
- Programy mobilności ponadnarodowej ukierunkowane na aktywizację zawodową osób młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym, z możliwym wykorzystaniem konkursu skoordynowanego na poziomie UE. Celem tych działań jest podjęcie zatrudnienia, szkolenia zawodowego lub dalszego kształcenia przez uczestników programów mobilności. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez zwiększenie wiedzy, umiejętności i kompetencji zdobytych w trakcie pobytu na zagranicznym stażu u pracodawcy.
- Programy stypendialne i mobilności ponadnarodowej dla osób zaangażowanych w kreowanie i wdrażanie polityk publicznych programy mobilności ponadnarodowej dla osób chcących podnieść swoje kompetencje lub kwalifikacje niezbędne do utrzymania lub podjęcia zatrudnienia.

Beneficjentami przedsięwzięć w ramach tej osi priorytetowej będą mogli być m.in.: administracja publiczna; publiczne i niepubliczne instytucje rynku pracy; publiczne i niepubliczne instytucje pomocy i integracji społecznej; szkoły i placówki systemu oświaty; uczelnie; przedsiębiorstwa; partnerzy społeczni; organizacje pozarządowe. Grupami docelowymi zaś mogą być instytucje i organizacje, w tym m.in. podmioty odpowiedzialne za realizację polityk publicznych, a także indywidualne osoby, w tym m.in. uczniowie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe, studenci, młode osoby bezrobotne lub bierne zawodowo zagrożone wykluczeniem społecznym, pracownicy podmiotów odpowiedzialnych za realizację polityk publicznych.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: W ramach działań przewidzianych w Osi priorytetowej IV istnieją potencjalne możliwości uzyskania przez podmioty działające na terenie Ziemi Dzierżoniowskiej wsparcia na realizację przedsięwzięć w zakresie innowacji społecznych i współpracy ponadnarodowej.

OŚ PRIORYTETOWA V: Wsparcie dla obszaru zdrowia

Interwencja zaplanowana w obszarze zdrowia w IV Osi priorytetowej PO WER dotyczy przede wszystkim poziomu krajowego, a merytorycznie ma tylko pośredni związek z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej

i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020. Stąd nie należy upatrywać w tej osi potencjalnych źródeł współfinansowania przedsięwzięć w ramach **Programu**.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020)

Dla realizacji *Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020* pewne znaczenie – jeśli chodzi o możliwość współfinansowania projektów na obszarach wiejskich - ma także *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020*, na którego budżet składają się środki finansowe *Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich* i krajowe środki publiczne.

Możliwość ewentualnego dofinansowania będą mogły uzyskać projekty z obszarów wiejskich Ziemi Dzierżoniowskiej realizujące *Program aktywności...* w ramach Priorytetu 6. PROW *Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczenie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich*. Dotyczy to następujących działań:

- Premie na rozwój działalności pozarolniczej
- Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich
- Leader

W ramach PROW będą realizowane przedsięwzięcia z wykorzystaniem nowego mechanizmu opracowanego przez Komisję Europejską dla perspektywy finansowej 2014-2020, a mianowicie *Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność* (RLKS). Instrument ten bazuje na stosowanym w latach 2007-2013 w ramach *Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybołówstwa* podejściu LEADER i zachowuje jego podstawowe założenia, tj.:

- oddolność (szeroki udział społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji strategii),
- terytorialność (lokalna strategia rozwoju przygotowana dla danego, spójnego obszaru),
- zintegrowanie (łączenie różnych dziedzin gospodarki, współpraca różnych grup interesu),
- partnerstwo (lokalna grupa działania jako lokalne partnerstwo, w którym uczestniczą różne podmioty z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego),
- innowacyjność (w skali lokalnej),
- decentralizacja zarządzania i finansowania,
- sieciowanie i współpraca (wymiana doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk).

Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich w ramach priorytetu 6 PROW *Wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich* poprzez wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (LSR). LSR opracowywane są z udziałem społeczności lokalnej i odwołują się do lokalnych uwarunkowań i zasobów, muszą zatem brać pod uwagę nie tylko kwestie związane z wykluczeniem społecznym czy ubóstwem, ale także środowiskowo- klimatyczne. Jednocześnie, poprzez podejście oddolne, możliwe jest zidentyfikowanie nowych, innowacyjnych kierunków rozwoju. Takie podejście sprzyja innowacyjnemu podejściu do problematyki rozwoju lokalnego. Beneficjenci mogą realizować przedsięwzięcia niezdefiniowane ogólnie, lecz wykorzystujące pomysły ściśle powiązane ze specyfiką danego obszaru.

W szczególności wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu:

- 1) wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR,

- 2) zakładanie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości,
- 3) dywersyfikację źródeł dochodu, w tym tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom,
- 4) podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodów, w szczególności rolników i osób długotrwale pozostających bez pracy,
- 5) podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych a także innowacji,
- 6) rozwój produktów lokalnych,
- 7) rozwój rynków zbytu, z wyłączeniem targowisk,
- 8) zachowanie dziedzictwa lokalnego,
- 9) rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej,
- 10) rozwój infrastruktury drogowej gwarantującej spójność terytorialną w zakresie włączenia społecznego.

W ramach LEADER realizowane będą także przedsięwzięcia w zakresie szeroko pojętej przedsiębiorczości oraz wspierane będą działania mające na celu wyposażenie w niezbędną wiedzę lub umiejętności oraz kwalifikacje m.in. osób planujących rozpoczęcie działalności dodatkowej do działalności rolniczej oraz osób odchodzących z rolnictwa. Celem będzie aktywizowanie bezrobotnych, grup defaworyzowanych, współpraca LGD z przedsiębiorcami w celu identyfikowania potencjalnych możliwości zatrudnienia dla osób z obszaru LSR, sieciowanie podmiotów zaangażowanych w pracę z grupami defaworyzowanymi i bezrobotnymi takimi jak: ośrodki opieki społecznej, powiatowe urzędy pracy, ośrodki doradztwa rolniczego.

W ramach LEADER wspierane będą również projekty z zakresu wykorzystania technologii informacyjnych w rozwoju pozarolniczych miejsc pracy czy udostępniania zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych obszarów wiejskich.

Potencjalni beneficjenci: Osoby fizyczne, osoby prawne, w tym m.in. kółka rolnicze, JST z wyłączeniem województw, ich związki bądź ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, spółdzielnie, kościoły, związki wyznaniowe; jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną. W przypadku projektów grantowych, grantobiorcami mogą być również sformalizowane grupy nieposiadające osobowości prawnej (np. koła gospodyń wiejskich).

Beneficjentem może być LGD jedynie w przypadku „operacji własnych LGD” - „projektów grantowych” tj. operacji, gdzie beneficjentem ubiegającym się o wsparcie przed podmiotem wdrażającym jest LGD, i to LGD jest wskazywana w systemie jako beneficjent; operacja taka składa się z szeregu grantów, których realizatorami są różnorodne podmioty działające na obszarze objętym LSR; wszystkie granty wchodzące w skład projektu grantowego są projektami komplementarnymi i łącznie przyczyniają się do realizacji założonych dla danego projektu grantowego celów i wskaźników.

Zasady wyboru projektów: Tryb konkursowy

Preferencje w wyborze projektów: Premiowane przez LGD będą operacje spełniające w szczególności jedno lub kilka z wymienionych kryteriów:

- innowacyjne;
- przewidujące zastosowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska lub klimatu;
- generujące nowe miejsca pracy;
- realizowane przez podmioty zakładające działalność, której podstawę będą stanowiły lokalne produkty rolne (lokalny produkt rolny – wytwarzany na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju);
- ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb grup defaworyzowanych ze względu na dostęp do rynku pracy, określonych w LSR.

Dofinansowanie: Pomoc ma formę refundacji lub płatności zryczałtowanej w zależności od rodzaju operacji.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: W części powiatu dzierżoniowskiego działalność prowadzi Stowarzyszenie „Ślężanie Lokalna Grupa Działania”. Będzie ona mogła ewentualnie skorzystać z oferowanego w ramach Leadera wsparcia na realizację swojej Lokalnej Strategii Rozwoju.

5.2.3 Programy EWT 2014-2020

Potencjalnie dostępne dla podmiotów z obszaru Ziemi Dzierżoniowskiej są także programy *Europejskiej Współpracy Terytorialnej* (EWT) na lata 2014-2020.

Rozpoczęcie realizacji programów EWT w których uczestniczy strona polska powinno nastąpić w 2015 roku, po ich przyjęciu przez Komisję Europejską.

Generalnie beneficjentami programów EWT mogą być, jak w poprzednich edycjach, jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki i stowarzyszenia. Programy skierowane są także do jednostek administracji ustanowionych przez państwo lub samorząd w celu zapewnienia usług publicznych – m.in. placówek medycznych, edukacyjnych, kulturalnych, policji i straży pożarnej, parków ochrony przyrody. Także organizacje pozarządowe i działające non-profit, a także szkoły wyższe, ośrodki akademickie i uczelnie oraz instytucje promujące zrównoważony rozwój, innowacyjność i przedsiębiorczość mogą skorzystać z możliwości oferowanych w ramach poszczególnych programów. W przypadku programów transnarodowych – *Region Morza Bałtyckiego* oraz *Europa Środkowa* – dofinansowanie będą mogły uzyskać również podmioty prywatne.

Program Czechy - Polska

Program będzie dysponował największym budżetem spośród programów transgranicznych, w których uczestniczy Polska. Ponad połowa dostępnych środków będzie przeznaczona na ochronę, wykorzystanie oraz poprawę dostępności transportowej atrakcji kulturowych i przyrodniczych pogranicza polsko-czeskiego. Budżet całego Programu wynosi 226 mln euro. Środki finansowe pochodzą z *Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego* (EFRR).

Będą możliwe również m.in. działania polegające na wspólnej promocji walorów regionu. Wszystkie inicjatywy będą służyć zwiększeniu znaczenia turystyki na całym pograniczu i stworzeniu nowych miejsc pracy dla zwiększenia aktywności zawodowej mieszkańców. Do zmniejszenia bezrobocia doprowadzić mają również działania z zakresu edukacji oraz podnoszenia kwalifikacji i uznawalności dyplomów. Promowana będzie także nauka języka sąsiada. Innym ważnym obszarem, wspieranym przez program, jest bezpieczeństwo. Uzupełnieniem powyższych priorytetów będzie wsparcie współpracy instytucji publicznych, lokalnych społeczności i sektora pozarządowego. Zróżnicowane działania (w tak różnych dziedzinach, jak: kultura i bezpieczeństwo, czy edukacja i planowanie przestrzenne) skierowane będą do szerokich grup odbiorców. Mają pobudzić kreatywność, solidarność i ducha współpracy pomiędzy Polakami i Czechami oraz przyczynić się do budowy społeczeństwa obywatelskiego, tym samym wzmacniając aktywność społeczną mieszkańców regionu.

Program Czechy – Polska zasięgiem terytorialnym obejmuje części województw: dolnośląskiego (podregion jeleniogórski, podregion wałbrzyski, powiat strzeliński) i śląskiego oraz województwo opolskie, a po stronie czeskiej 5 krajów (liberecki, hradecki, ołomuniecki, pardubicki i morawsko-śląski). W jego zasięgu jest więc także obszar Ziemi Dzierżoniowskiej.

W ramach Programu wydzielony będzie, podobnie jak w okresie 2007-2013, *Fundusz Mikroprojektów*. *Fundusz Mikroprojektów* będzie realizowany, podobnie jak dotychczas, przez 6 projektów parasolowych, z Partnerem Wiodącym po stronie czeskiej. Na Fundusz przeznaczono 20% alokacji Programu. Mikroprojekty, wybierane w ramach projektów parasolowych Euroregionów: *Beskidy*, *Śląsk Cieszyński*, *Silesia*, *Pradziad*, *Glacensis* i *Nysa*, będą dotyczyły głównie współpracy instytucji rządowych

i pozarządowych oraz wykorzystania potencjału naturalnego i kulturowego pogranicza. W niektórych euroregionach wspierane będą również działania z zakresu edukacji. W zależności od tematyki i poziomu partnerstwa, mikroprojekty będą mogły otrzymać dofinansowanie w maks. wysokości od 20 000 do 60 000 euro z EFRR.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Powiat dzierżoniowski jest objęty *Programem Czechy – Polska*. Ponadto uczestniczy w *Euroregionie Glacensis*, w związku z tym istnieją potencjalne możliwości realizowania małych projektów w ramach *Funduszu Mikroprojektów* dla beneficjentów z obszaru powiatu, przede wszystkim dla zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców.

Program Europa Środkowa 2020

Program obejmuje swoim zasięgiem obszar 9 krajów UE: Austrii, Chorwacji, Czech, Niemiec (wybrane regiony), Polski, Słowacji, Słowenii, Węgier oraz Włoch (wybrane regiony). Jego budżet wynosi 246 mln euro. Środki finansowe pochodzą z *Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego* (EFRR).

Ideą programu jest współpraca ponad granicami, która zmieniając miasta i regiony uczyni je lepszymi miejscami do życia i pracy. Jej kluczowe zadanie to wspieranie projektów w dziedzinach takich jak: innowacje i zwiększenie konkurencyjności, strategie niskoemisyjne, zasoby naturalne i kulturowe oraz powiązania transportowe w obszarze Europy Środkowej. Program będzie wspierał głównie działania o charakterze miękkim, możliwa będzie jednak realizacja inwestycji o charakterze pilotażowym lub demonstracyjnym.

Szczególnie interesujące w kontekście *Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej* są działania w ramach Osi priorytetowej *Współpraca w zakresie innowacji na rzecz zwiększenia konkurencyjności Europy Środkowej*. Przewiduje się m.in. działania dla budowania umiejętności z obszaru technologii i zarządzania, które będą wspierały zarówno przedsiębiorcze postawy, jak i działalność. Przedsiębiorczość przełoży się na wzrost innowacji społecznych – nowych pomysłów (produktów, usług i modeli), będących odpowiedzią na realne potrzeby społeczne, tworząc nowe typy powiązań i współpracy. Pobudzanie innowacji społecznej oraz przedsiębiorczości przyczyni się ponadto do zaspokojenia potrzeb społecznych.

Działania na rzecz podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności promowania celem wspierania innowacji gospodarczej i społecznej przyczynić się mają do budowania kultury przedsiębiorczości, a także przedsiębiorczych postaw i umiejętności. Innowacyjne metody uczenia się mogą przyczynić się do zwiększenia poziomu kompetencji w zakresie wdrażania innowacyjnych technologii, metod i zarządzania. Poza kwestiami ekonomicznymi, innowacje odgrywają ważną rolę w obszarze społecznym – pomagają stawić czoła konkretnym wyzwaniom, takim jak zmiany demograficzne, zjawisko „drenażu mózgów”, czy podziały społeczne.

W ramach tej Osi priorytetowej programu mogą być wspierane takie działania, jak np.:

- wzmocnienie u pracowników sektora prywatnego (zwłaszcza MŚP) kompetencji i umiejętności związanych z nowymi technologiami (np. ekoinnowacjami, technologiami niskoemisyjnymi, ICT, kluczowymi technologiami wspomagającymi etc.), innowacyjnymi produktami, usługami i procesami oraz innowacjami społecznymi, stanowiących istotny wkład do regionalnych strategii inteligentnych specjalizacji,
- rozwój i wdrażanie strategii na rzecz wspierania kreatywności i przedsiębiorczości, w oparciu o różne kultury zarządzania i różne poziomy edukacji,
- rozwój i wdrażanie strategii wspierania kompetencji technicznych i zarządczych w sektorze przedsiębiorstw na rzecz innowacji gospodarczych i społecznych (w takich dziedzinach jak służba zdrowia, włączanie społeczne mniejszości, osób niepełnosprawnych, starszych etc.),

- przystosowywanie, rozwijanie i testowanie innowacyjnych systemów uczenia się na rzecz wspierania przedsiębiorczości w związku ze zmianami demograficznymi (np. starzeniem się społeczeństwa, bezrobociem wśród osób młodych, wyludniającymi się regionami, które zmagają się z problemem niedoboru umiejętności etc.).

Beneficjentami będą mogły być wszystkie podmioty mające osobowość prawną i będące partnerami realizującymi projekt, korzystające z funduszy programu, które mogą przyczynić się do wzrostu poziomu innowacji gospodarczych i społecznych, a także do podniesienia potencjału w zakresie przedsiębiorczości. Są to m.in. władze publiczne na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, regionalne agencje ds. rozwoju, izby handlowe, przedsiębiorstwa, w tym MŚP, szkoły wyższe, stowarzyszenia, instytucje zajmujące się transferem technologii, instytucje badawcze, centra doskonałości BiR, organizacje pozarządowe, agencje innowacji, inkubatory przedsiębiorczości, instytucje zarządzające klastrami, instytucje finansujące, centra edukacyjne i szkoleniowe, a także partnerów społecznych oraz instytucje rynku pracy.

Grupa docelowa obejmuje podmioty publiczne i prywatne, zajmujące się problematyką innowacji społecznych i gospodarczych, a także wszystkie grupy społeczne, których dana kwestia dotyczy.

Partnerami projektów mogą być: publiczne organy krajowe, regionalne i lokalne, instytucje prywatne, w tym prywatne przedsiębiorstwa, posiadające osobowość prawną, organizacje międzynarodowe działające na mocy prawa krajowego lub, z pewnymi zastrzeżeniami, na mocy prawa międzynarodowego.

Projekt tworzy przynajmniej trzech partnerów finansujących z trzech krajów, z których co najmniej dwóch ma siedzibę na obszarze *Europa Środkowa 2020*. W tym samym projekcie może wziąć udział kilka instytucji z Polski.

Dofinansowanie: Do 85% kosztów kwalifikowanych, z zastrzeżeniem obniżenia dofinansowania w przypadku wystąpienia pomocy publicznej. Środki przekazywane są na zasadzie refundacji.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Potencjalnie można upatrywać pewnych możliwości realizacji projektów w ramach współpracy w zakresie działań na rzecz podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności w zakresie innowacji gospodarczej i społecznej.

Program współpracy międzyregionalnej INTERREG EUROPA

Program obejmuje swoim zasięgiem obszar całej Unii Europejskiej oraz Norwegii i Szwajcarii. Jego budżet wynosi 359 mln euro. Środki finansowe pochodzą z EFRR.

Program, podobnie jak w okresie 2007-2013, będzie wspierał wymianę doświadczeń i pogłębianie wiedzy wśród władz i instytucji publicznych, które decydują o rozwoju regionów. Celem jest poprawa realizacji polityk rozwoju regionalnego. Instytucje z różnych części Europy, w ramach konsorcjów partnerskich, będą wspólnie pracować nad wybraną dziedziną polityki, tak aby ulepszyć istniejące rozwiązania lub stworzyć nowe mechanizmy. Tematyka programu jest szeroka. Obejmuje m.in. rozwój technologiczny i innowacje.

W ramach Osi priorytetowej 1 *Badania naukowe, postęp technologiczny i innowacje* program będzie wspierał wymianę doświadczeń i praktyk między podmiotami o znaczeniu regionalnym, realizując cel szczegółowy polegający na scaleniu wniosków ze współpracy z politykami regionalnymi i działaniami w zakresie infrastruktury i zdolności innowacyjnych.

Beneficjentami projektów w tym zakresie mogą być instytucje publiczne, podmioty prawa publicznego lub podmioty prywatne o charakterze non profit, takie jak: krajowe, regionalne i lokalne władze odpowiedzialne za stymulowanie wszelkich form innowacji (włączając technologiczne, organizacyjne, społeczne); agencje rozwoju regionalnego; uniwersytety, instytuty badawcze i wiedzy, instytucje szkolnictwa wyższego; operatorzy parków technologicznych i nauki, centrów innowacji i inkubatorów przedsiębiorczości; podmioty wspierające biznes oraz organizacje reprezentujące sektor MŚP i środowisko

biznesowe; inne podmioty właściwe w zakresie rozwoju regionalnych struktur innowacyjności i kompetencji. Szersza grupa docelowa, mogąca odgrywać aktywną rolę w działaniach projektowych, to podmioty lokalne, MŚP lub inne podmioty z obszaru innowacji. Projekt tworzą partnerzy z co najmniej 3 państw, z których co najmniej 2 są państwami Członkowskimi.

Dofinansowanie: dla polskich partnerów: władze i instytucje publiczne – do 85%, podmioty prywatne o charakterze non profit – do 75% kosztów kwalifikowanych.

Uzasadnienie możliwości współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020: Program nie ma znaczenia dla bezpośredniego dofinansowania projektów realizowanych w związku z Programem aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej. Program *INTERREG Europa* będzie wspierał wymianę doświadczeń i praktyk między podmiotami o znaczeniu regionalnym. Pośrednio rezultaty osiągnięte w wyniku realizacji wspólnych projektów będą mogły być wykorzystane także w działaniach podejmowanych szczególnie na rzecz zwiększenia świadomości innowacyjnej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej.

5.2.4. Inne źródła finansowania

Poza przedstawionymi wyżej możliwościami pozyskania dofinansowania przedsięwzięć związanych z realizacją *Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020* ze środków wspólnotowych w ramach unijnej perspektywy finansowej 2014-2020, do dyspozycji podmiotów realizujących Program będą także **krajowe środki finansowe dostępne w zakresie i na zasadach obowiązujących dotychczas, realizujące zadania w obszarze aktywizacji społeczno-zawodowej określone przede wszystkim w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2004 Nr 99 poz. 1001 z późn. zm.) oraz Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593 z późn. zm.).**

Zgodnie z *Ustawą o pomocy społecznej* jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej mają obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej. Gmina i powiat realizują określone ustawowo zadania własne o charakterze obowiązkowym w zakresie pomocy społecznej oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej (na które otrzymują środki z budżetu Państwa).

Gmina i powiat prowadzą działania w zakresie pomocy społecznej przede wszystkim na podstawie opracowanych strategii rozwiązywania problemów społecznych, udzielając pomocy społecznej potrzebującym w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Prowadzą także działania aktywizacyjne skierowane do osób i środowisk wykluczonych i zagrożonych różnymi formami wykluczenia społecznego.

W ramach działań mających na celu aktywizację społeczną oraz zawodową przygotowywane są różnego rodzaju programy, zarówno cykliczne, jak i okazjonalne, dysponujące swoimi odrębnymi budżetami. Tego rodzaju programy mogą stanowić jedno ze źródeł pozyskania dofinansowania na realizację *Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej*. **Przykładem takiego programu może być realizowany już od kilku lat przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej program *Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu*.** Jego celem jest wspieranie, promowanie i ukierunkowywanie inicjatyw samorządu gminnego oraz organizacji pozarządowych, wykorzystywanych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych, podmiotów świadczących usługi reintegracji społecznej i zawodowej (np. centra i kluby integracji społecznej) oraz niektórych aktywnych form pomocy, w tym prac społecznie użytecznych i robót publicznych. Program ten służy również rozwojowi lokalnej współpracy pomiędzy instytucjami rynku pracy i pomocy społecznej oraz budowaniu sieci

wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości społecznej i zwiększenia gminnych zasobów mieszkaniowych.

Istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej pozostaną nadal **środki pochodzące z Funduszu Pracy, przeznaczone na finansowanie aktywizacji osób bezrobotnych i ich powrotu na rynek pracy poprzez instrumenty rynku pracy przewidziane Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy**. Środki te są rozdysponowywane przez urzędy pracy w formie zasiłków dla bezrobotnych, prac interwencyjnych, robót publicznych, szkolenie i przekwalifikowywanie bezrobotnych, rozwój poradnictwa zawodowego oraz na rozwój systemów informatycznych i badania rynku pracy, a także na realizację programów aktywnego przeciwdziałania bezrobociu.

Wiodącą rolę dla aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej odgrywać nadal będzie samorząd powiatu dzierżoniowskiego, który odpowiada w tym zakresie m.in. za opracowanie i realizację programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy; finansowanie zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy; udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy przez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową oraz pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy; udzielanie pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników; tworzenie klubów pracy, organizowanie szkoleń, łagodzenie skutków zwolnień grupowych, rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy, przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia. Zadania te realizowane są przez **Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie oraz jego filię w Bielawie**. Te instytucje rynku pracy nadal będą bezpośrednimi dysponentami środków Funduszu Pracy i pochodzących z innych źródeł (ze środków samorządu, środków budżetu państwa, a także częściowo ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego) na terenie powiatu dzierżoniowskiego. Ponadto nadal będą udzielały one świadczeń z Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Pozyskanie środków na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej będzie możliwe również w ramach powołanego zgodnie ze zmienioną w 2014 r. *Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* nowego instrumentu polityki rynku pracy - Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS), który stanowi wydzieloną część środków Funduszu Pracy przeznaczoną na finansowanie kształcenia ustawicznego osób pracujących. Przyjęto, że w latach 2014 – 2015 środki KFS będą przeznaczone wyłącznie na kształcenie ustawiczne osób z grupy wiekowej 45 lat i więcej.

Źródłem środków na finansowanie działań w ramach *Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej* będzie nadal także **Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**.

PFRON realizuje ogólnokrajowe i ponadregionalne projekty aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, które są skierowane do osób niepełnosprawnych wraz z ich otoczenia. Działania te uwzględniają wykorzystanie nowoczesnych technologii oraz projektów promujących elastyczne i innowacyjne formy zatrudnienia. Wsparcie działań ze środków PFRON można uzyskać poprzez programy adresowane do grup niepełnosprawnych (np. takie jak obecnie realizowane programy: *Aktywny samorząd, Junior - Program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych, Program wsparcia międzynarodowych imprez sportowych dla osób niepełnosprawnych organizowanych na terenie Polski, Program wyrównywania różnic między regionami czy Wsparcie Inicjatyw*). Także samorządy powiatowe mogą uzyskać środki z PFRON na dofinansowanie niektórych swoich zadań z zakresu zawodowej i społecznej rehabilitacji i aktywizacji osób niepełnosprawnych, takich jak np.: zwrot kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy; zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu; dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej; finansowanie szkoleń organizowanych przez PUP i pracodawców; dofinansowanie turnusów

rehabilitacyjnych; dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych; finansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny; dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki; dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej. Ponadto jest możliwe pozyskanie dofinansowania na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej zlecane fundacjom oraz organizacjom pozarządowym. PFRON organizuje także otwarte konkursy o zlecenie realizacji zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych m.in. dla organizacji pozarządowych.

Co roku Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy przygotowuje *Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia*, przedstawiający działania planowane do podjęcia w danym roku w obszarze aktywizacji zawodowej. Działania w ramach tego planu są i będą nadal realizowane przez samorząd powiatowy i Powiatowy Urząd Pracy oraz inne podmioty na terenie powiatu dzierzoniowskiego.

To tylko przykładowe krajowe źródła pozyskania środków finansowych na realizację przedsięwzięć w ramach *Programu aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej*. Możliwości pozyskiwania środków finansowych z tych źródeł będą podobne, jak w dotychczasowym okresie, oczywiście z możliwymi modyfikacjami konkretnych rozwiązań. Nie można także wykluczyć pojawienia się nowych instrumentów i źródeł finansowania przedsięwzięć mających na celu rozwijanie aktywności społeczno-zawodowej i świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej. Należy śledzić informacje o pojawiających się nowych możliwościach w tym zakresie i odpowiednio szybko podejmować decyzje o ich wykorzystaniu.

5.3. Dobre praktyki w zakresie aktywizacji społeczno – zawodowej

Aktywizacja społeczno-zawodowa to ogół działań mających na celu zmotywowanie jednostki do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz znalezienia, podjęcia i utrzymania pracy. Aktywizacja społeczna jest niezbędnym warunkiem dla aktywizacji zawodowej, dlatego też oba te działania, co podkreślają eksperci, powinny być realizowane jednocześnie¹⁴. W Polsce przepisy dotyczące przedmiotowej kwestii określa Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W tej części dokumentu zostaną przytoczone dobre praktyki z zakresu działań na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej, realizowane przez różne podmioty, oparte w dużej mierze o doświadczenia perspektywy finansowej 2007-2013.

Aktywizacja społeczna i zawodowa to obszar bardzo eksponowany w unijnej polityce. Stymulują rozwój społeczny, który jest jednym z podstawowych założeń realizacji wspólnotowej polityki spójności. Powyższe stwierdzenie przejawia się w najwyższych dokumentach strategicznych – w strategii *Europa 2020* przyjęto 5 głównych celów dla całej Unii europejskiej. Wśród nich znalazły się między innymi: zatrudnienie (cel 1 – 75% osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę), edukacja (cel 4 – ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących naukę do poziomu poniżej 10%, ponadto co najmniej 40% osób w wieku 30-34 lata powinno posiadać wykształcenie wyższe), walka z ubóstwem i włączenie społeczne (cel 5 – zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln)¹⁵. Powyższe cele są wyznaczone dla całej UE i przekładane są następnie na poziom krajowy, gdzie realizowane są za pomocą różnych instrumentów polityki spójności. Warto zaznaczyć że priorytety *Strategii Europa 2020* wzajemnie się uzupełniają, tzn. na przykład poprawa edukacji wpływa pośrednio na ograniczanie bezrobocia i ubóstwa, natomiast inwestycje w badania i rozwój oraz innowacje (cel 2) wspomagają proces tworzenia nowych miejsc pracy¹⁶.

Innowacje są priorytetem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii, dlatego też kładzie ona nacisk na inwestycje w badanie i rozwój – celem jest oddawanie na ten obszar tematyczny 3% PKB każdego z państw członkowskich (w 2020 r.)¹⁷. W perspektywie finansowej 2007-2013 innowacyjność była promowanym aspektem, nie inaczej będzie w perspektywie 2014-2020, gdzie innowacje mają stać się kluczowym wręcz narzędziem kształtowania rozwoju – dlatego każdy z regionów z poziomu NUTS 2 w Polsce stworzył własną Regionalną Strategię Innowacji oraz wyznaczył Regionalne Inteligentne Specjalizacje, zgodne z endogenicznym potencjałem danego terytorium. Można więc założyć, że niezależnie od regionu, projekty tożsame z wyznaczonymi w danym regionie inteligentnymi specjalizacjami będą bardziej promowane i pożądane przez lokalnych decydentów i instytucje wdrażające unijne programy.

W ostatnich latach w Polsce, w dużej mierze pod wpływem unijnej perspektywy finansowej 2007-2013, działania dotyczące stricte aktywizacji społeczno-zawodowej były realizowane głównie za pomocą środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego. W perspektywie finansowej 2014-2020 taki stan rzeczy ma zostać zachowany (oczywiście zmieniają się programy operacyjne i struktura ich wdrażania, ale zostaną one opisane w części dotyczącej możliwości pozyskania wsparcia w nowej perspektywie), stąd też na potrzeby niniejszego Programu przedstawiony katalog dobrych praktyk w tym zakresie dotyczyć będzie projektów realizowanych właśnie w ramach EFS.

Przed ukazaniem szeregu modelowych przykładów działań w sferze aktywizacji społeczno-zawodowej warto dokonać krótkiego opisu struktury, w ramach której są one realizowane. W unijnej perspektywie finansowej 2007-2013, jak już wspomniano, głównym instrumentem dla prowadzenia przedmiotowych działań był (a właściwie to

¹⁴ http://www.akme-consulting.pl/doswiadczenie/dobre-praktyki---doswiadczenia-zespołu/aktywizacja_społeczna.aspx

¹⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_pl.htm

¹⁶ http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_pl.htm

¹⁷ http://europa.eu/pol/rd/index_pl.htm

nadal jest, gdyż wiele projektów jeszcze jest w trakcie realizacji) Europejski Fundusz Społeczny.

Europejski Fundusz Społeczny został utworzony na mocy Traktatów Rzymskich z 1957 r., co czyni go najstarszym spośród funduszy strukturalnych. Jego głównym celem od momentu powstania jest wzrost poziomu zatrudnienia w całej UE. Ponadto, na przestrzeni minionych lat, fundusz koncentrował się na wsparciu działań zmierzających do zwalczania aktualnych problemów z jakimi borykały się państwa członkowskie (np. kwestie migracji robotniczych, czy walka z bezrobociem wśród młodych). W perspektywie 2007-2013 EFS kieruje swoje wsparcie przede wszystkim do osób wykluczonych społecznie oraz osób mających wyjątkowe trudności ze znalezieniem pracy (co idealnie wkomponowuje się w ideę aktywizacji społeczno-zawodowej ludności), jak również wspiera uczenie się przez całe życie, mobilność pracowników i pomoc przedsiębiorcom w przystosowywaniu się do zmian na rynku pracy (w tym poprzez promowanie nowatorskich rozwiązań).

Poziom dofinansowania z EFS dla państw członkowskich jest zróżnicowany. Zależy od stopnia rozwoju regionu do którego kierowane jest wsparcie. Regiony z całej UE zostały podzielone na 4 kategorie i przyporządkowane odpowiednio do jednego z dwóch celów wsparcia: cel pierwszy to konwergencja (tu wsparcie jest większe i kierowane do biedniejszych i słabiej rozwiniętych regionów), cel drugi to konkurencyjność regionalna i zatrudnienie. W celu pierwszym mieszczą się regiony, których wskaźnik PKB na mieszkańca oscyluje na poziomie niższym niż 75% średniej dla całej UE. Pomoc przejściową „*phasing out*” w tym zakresie, mogą wykorzystywać regiony, gdzie wskaźnik PKB na mieszkańca jest wyższy niż 75% średniej całej UE, lecz niższy niż 75% średniej dla tzw. Starej UE-15 (czyli 15 państw członkowskich które uczestniczyły w UE przed 2004 r.). Do celu drugiego kwalifikują się natomiast regiony tzw. pomocy przejściowej „*phasing in*” (gdzie poziom PKB na mieszkańca musiał być wyższy niż 75% średniej dla Starej UE-15 w okresie 2007-2013, lecz niższy niż 75% średniej dla UE-15 w okresie 2000-2006) oraz pozostałe regiony.

Tabela 44. Podział dofinansowania z EFS na poszczególne państwa członkowskie UE w perspektywie 2007-2013

Podział współfinansowania w ramach EFS				
UE	Poziom krajowy	Poziom prywatny*	Łącznie	
Austria	€524,412,560	€556,090,082	€80,000,000	€1,160,502,642
Belgia	€1,073,217,594	€1,163,472,928	€92,532,777	€2,329,223,299
Bułgaria	€1,179,738,062	€208,189,069	€0	€1,387,927,131
Cypr	€119,769,154	€21,135,734	€0	€140,904,888
Czechy	€3,673,107,340	€641,862,682	€1,500,000	€4,316,470,022
Niemcy	€9,380,654,763	€4,988,143,339	€1,526,316,798	€15,895,114,900
Dania	€254,788,619	€175,229,442	€79,559,177	€509,577,238
Estonia	€391,517,329	€52,642,230	€17,178,031	€461,337,590
Hiszpania	€8,018,292,796	€3,069,372,347	€114,677,045	€11,202,342,188
Finlandia	€618,564,064	€801,836,655	€0	€1,420,400,719
Francja	€5,494,547,990	€3,724,734,676	€1,205,253,190	€10,424,535,856
Grecja	€4,363,800,403	€770,082,816	€0	€5,133,883,219
Chorwacja	€152,413,106	€25,621,018	€1,275,467	€179,309,591
Węgry	€3,626,879,916	€637,943,411	€2,094,225	€4,266,917,552
Irlandia	€375,362,370	€372,362,370	€3,000,000	€750,724,740
Włochy	€6,960,542,469	€7,057,364,485	€0	€14,017,906,954

Podział współfinansowania w ramach EFS				
UE	Poziom krajowy	Poziom prywatny*	Łącznie	
Litwa	€1,028,306,727	€119,392,408	€62,073,486	€1,209,772,621
Luksemburg	€25,243,666	€25,243,666	€0	€50,487,332
Łotwa	€583,103,717	€70,210,559	€32,690,097	€686,004,373
Malta	€112,000,000	€19,764,707	€0	€131,764,707
Holandia	€830,002,737	€728,844,717	€400,985,149	€1,959,832,603
Polska	€10,007,397,937	€1,766,011,401	€0	€11,773,409,338
Portugalia	€6,853,387,865	€2,344,937,802	€0	€9,198,325,667
Rumunia	€3,684,147,618	€649,920,063	€0	€4,334,067,681
Szwecja	€691,551,158	€691,551,158	€0	€1,383,102,316
Słowacja	€755,699,370	€133,358,718	€0	€889,058,088
Słowenia	€1,484,030,338	€261,887,713	€0	€1,745,918,051
Zjednoczone Królestwo	€4,498,917,728	€4,050,113,275	€106,280,008	€8,655,311,011
	€76,761,397,396	€35,127,319,471	€3,725,415,450	€115,614,132,317

Źródło: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=574&langId=pl>

W Polsce, w perspektywie finansowej 2007-2013, wsparcie z Europejskiego Funduszu Społecznego realizowane jest w postaci jednego programu operacyjnego – Kapitału Ludzkiego (warto tu zaznaczyć, że każde z państw członkowskich posiada własne programy operacyjne, negocjowane z Komisją Europejską). Poziom kwoty dofinansowania w ramach programu wynosi ok. 10 mld euro, co daje 14,7% ogólnej alokacji funduszy europejskich w Polsce (na lata 2007-2013)¹⁸.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z dziesięciu priorytetów, część z nich realizowanych jest w ramach komponentu centralnego (na poziomie ogólnokrajowym, gdzie wsparcie ma bardziej systemowy charakter), część w ramach komponentu regionalnego (na poziomie regionalnym, wsparcie adresowane jest do poszczególnych kategorii podmiotów). Poniższa tabela ukazuje przyporządkowanie danego priorytetu do odpowiedniego komponentu.

Tabela 45. Priorytety PO KL w ramach poszczególnych komponentów programu.

Priorytet	Komponent
I Zatrudnienie i integracja społeczna	Komponent centralny
II Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących	Komponent centralny
III Wysoka jakość systemu oświaty	Komponent centralny
IV Szkolnictwo wyższe i nauka	Komponent centralny
V Dobre rządzenie	Komponent centralny
VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich	Komponent regionalny
VII Promocja integracji społecznej	Komponent regionalny
VIII Regionalne kadry gospodarki	Komponent regionalny
IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach	Komponent regionalny
X Pomoc Techniczna	Komponent centralny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOP PO KL.

¹⁸ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/organizacjafunduszyeuropejskich/strony/nss.aspx>

Instytucją Zarządzającą w procesie wdrażania PO KL w Polsce jest Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (dawnie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego), a dokładniej Departament Europejskiego Funduszu Społecznego¹⁹. Ponadto każdy z priorytetów na poziomie centralnym posiada swoje Instytucje Pośredniczące, których role pełnią odpowiednie departamenty w poszczególnych ministerstwach. W kompetencji regionalnym role Instytucji Pośredniczących w większości przypadki odpowiednim departamentom w Urzędach Marszałkowskich – taka sytuacja ma miejsce w większości województw poza podkarpackim, wielkopolskim oraz zachodniopomorskim, gdzie funkcje IP pełnią Wojewódzkie Urzędy Pracy. W województwie świętokrzyskim z kolei funkcję IP pełni Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego²⁰. Istnieje możliwość sędowania części uprawnień (w praktyce dotyczy to wdrażania niektórych priorytetów) na Instytucje Pośredniczące II stopnia. Poniższa tabela przedstawia system instytucjonalny wdrażania PO KL w Polsce, w podziale na komponent centralny i regionalny.

Tabela 46. System instytucjonalny wdrażania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w Polsce Komponent centralny Programu Kapitał Ludzki

Priorytet	Instytucja Pośrednicząca	Instytucja Pośrednicząca II Stopnia
Zatrudnienie i integracja społeczna	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Wdrażania EFS ul. Tamka 3 00-349 Warszawa www.kapitalludzki.gov.pl	Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich ul. Tamka 3 00-349 Warszawa www.crzl.gov.pl
		Władza Wdrażająca Programy Europejskie w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa www.wwpe.gov.pl
Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Wdrażania EFS ul. Tamka 3 00-394 Warszawa www.kapitalludzki.gov.pl	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości ul. Pańska 81/83 00-834 Warszawa www.parp.gov.pl
		Ministerstwo Zdrowia - Departament Funduszy Europejskich ul. Długa 38/40 02-238 Warszawa www.zdrowie.gov.pl
Wysoka jakość systemu oświaty	Ministerstwo Edukacji Narodowej, Departament Funduszy Strukturalnych Al. Szucha 25 00-918 Warszawa www.men.gov.pl	Ośrodek Rozwoju Edukacji Al. Szucha 25 00-918 Warszawa www.ore.edu.pl
Szkolnictwo wyższe i nauka	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju ul. Nowogrodzka 47a 00-695 Warszawa www.ncbir.pl	BRAK
Dobre rządzenie	BRAK IP Koordynacja zapewniona przez Departament Europejskiego Funduszu Społecznego w Ministerstwie Infrastruktury i	Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Departament Administracji Publicznej ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa www.ip.mac.gov.pl Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,

¹⁹ <http://www.efs.gov.pl/organizacja/funduszyeuropejskich/kompetencjeinst/Strony/glowna.aspx>

²⁰ <http://roefs.pl/slownik/>

	Rozwoju	Departament Wdrażania EFS ul. Tamka 3 00-394 Warszawa www.kapitalludzki.gov.pl
		Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Departament Kontroli i Nadzoru, Al. Ujazdowskie 1/3 00-583 Warszawa http://efs.kprm.gov.pl

Komponentu regionalny Programu Kapitał Ludzki

Województwo	Instytucja Pośrednicząca	Instytucja Pośrednicząca II Stopnia
Dolnośląskie	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wydział EFS ul. Mazowiecka 17 50-412 Wrocław www.efs.dolnyslask.pl <i>Działanie: 8.2, 9.1, 9.2, 9.4, 9.5</i>	Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy w Wałbrzychu - filia we Wrocławiu ul. Ogrodowa 5b 58-306 Wałbrzych www.pokl.dwup.pl <i>Priorytety: VI VII</i> <i>Działanie: 8.1, 9.6</i>
Kujawsko-Pomorskie	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Wydział Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym ul. Marii Curie-Skłodowskiej 73 987-100 Toruń www.mojregion.eu <i>Priorytety: VIII IX</i>	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu ul. Szosa Chełmińska 30/32 87-100 Toruń www.wup.torun.pl <i>Priorytety: VI</i>
		Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej ul. Słowackiego 114 87-100 Toruń www.ropstorun.pl <i>Priorytet VII</i>
Lubelskie	Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego ul. Czechowska 19 20-074 Lublin www.efs.lubelskie.pl <i>Priorytety: VIII IX</i>	Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie ul. Okopowa 5 20-022 Lublin www.wup.lublin.pl <i>Priorytety: VI VII</i>
Lubuskie	Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego Departament Europejskiego funduszu Społecznego ul. Braci Gierzyńskich 99a 65-140 Zielona Góra www.efs.lubuskie.pl <i>Priorytety: VII, VIII, IX</i>	Wojewódzki Urząd Pracy w Zielonej Górze ul. Wyspiańskiego 15 65-036 Zielona Góra www.wup.zgora.pl <i>Priorytety: VI</i>
Łódzkie	Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, Departament ds. PO KL Al. Piłsudskiego 8 90-051 Łódź www.pokl.lodzkie.pl <i>Priorytety: VIII IX</i>	Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi ul. Wólczańska 49 90-608 Łódź www.pokl.wup.lodz.pl <i>Priorytety: VI VII</i>
Małopolskie	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Polityki Regionalnej	Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie Pl. Na Stawach 1 30-107 Kraków

	ul. Wielicka 72 30-552 Kraków www.fundusze.malopolska.pl	www.wup-krakow.pl Priorytety: VI VII VIII IX
Mazowieckie	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego ul. Jagiellońska 26 03-719 Warszawa www.mazovia.pl	Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie ul. Młynarska 16 01-205 Warszawa www.wup.mazowsze.pl Priorytet VI 6.1 Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych ul. Jagiellońska 74 03-301 Warszawa www.mazowia.eu Priorytety: VI VII VIII IX 6.2, 6.3
Opolskie	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Departament Koordynacji Programów Operacyjnych ul. Piastowska 14 45-082 Opole www.pokl.opole.pl Priorytet VIII 8.2	Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu ul. Głogowska 25 45-315 Opole www.pokl.opole.pl Priorytety: VI VII VIII IX
Podkarpackie	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie ul. Lisa Kuli 20 35-025 Rzeszów www.wup-rzeszow.pl Priorytety VI VII VIII IX	BRAK
Podlaskie	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego ul. Poleska 89 15-874 Białystok www.pokl.wrotapodlasia.pl Priorytety: VI VII VIII IX 6.2, 6.3, 8.2	Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku ul. Pogodna 22 15-354 Białystok www.up.podlasie.pl Priorytety: VI VIII 6.1, 8.3
Pomorskie	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Departament EFS ul. Okopowa 21/27 80-810 Gdańsk www.wrotapomorza.pl Priorytety VI VII VIII IX 6.2, 6.3	Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku ul. Podwałe Przedmiejskie 30, 80-824 Gdańsk. www.wup.gdansk.pl Priorytet VI 6.1
Śląskie	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Wydział Europejskiego Funduszu Społecznego ul. Ligonia 46 40-037 Katowice www.efs.silesia-region.pl Priorytety: VII VIII IX 8.2, 9.1, 9.2	Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach ul. Kościuszki 30 40-048 Katowice www.efs.wup-katowice.pl Priorytety: VI VIII IX 8.1, 9.3
Świętokrzyskie	Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego ul. Jagiellońska 70	Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach ul. Witosa 86 25-561 Kielce

	25-956 Kielce www.pokl.sbr.pl Priorytety: VI VII VIII IX 6.3, 8.2	www.wup.kielce.pl Priorytety: VI VIII 6.1, 6.2, 8.1
Warmińsko-Mazurskie	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego, ul. Emilii Plater 1, 10-562 Olsztyn tel. 089 521 97 21 efs@warmia.mazury.pl www.efs.warmia.mazury.pl Priorytety: VII VIII IX 8.2	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie ul. Głowackiego 28 10-448 Olsztyn www.up.gov.pl Priorytety: VI VIII 8.1
Wielkopolskie	Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu ul. Kościelna 37 60-537 Poznań www.efs.wup.poznan.pl Priorytety VI VII VIII IX	BRAK
Zachodniopomorskie	Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie ul. Mickiewicza 41 70-383 Szczecin www.wup.pl Priorytety: VI VII VIII IX	BRAK

Źródło: <http://www.efs.gov.pl/OrganizacjaFunduszyEuropejskich/Strony/Instytucjewprogramach.aspx>

W województwie dolnośląskim przyjęto model wdrażania, w którym funkcję Instytucji Pośredniczącej pełni Departament Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego (od 2011 r., wcześniej funkcję IP pełnił Wydział EFS). W jego skład wchodzi dwa wydziały: Wydział Zarządzania PO KL oraz Wydział Wdrażania PO KL. W Wydziale Wdrażania działają jednostki zajmujące się wdrażaniem poszczególnych priorytetów z komponentu regionalnego PO KL, natomiast Wydział Zarządzania odpowiada za kontrolę, obsługę finansową, promocję, ewaluację i monitoring programu²¹. Od 2009 r. w województwie funkcjonuje również Instytucja Pośrednicząca II stopnia, której rolę pełni Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy w Wałbrzychu. Jest on odpowiedzialny za wdrażanie priorytetów VI i VII oraz działania 8.1 z priorytetu VIII²².

Inną strukturę wdrażania PO KL przyjęto w województwie wielkopolskim. Instytucją Pośredniczącą jest Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu, który wdraża wszystkie priorytety z komponentu regionalnego (Wydział Obsługi Projektów PO KL) oraz jest odpowiedzialny za kontrolę (Wydział Kontroli EFS) i rozliczenia finansowe programu (Wydział Rozliczeń Finansowych EFS)²³. W Wielkopolsce nie wyznaczono Instytucji Pośredniczącej II stopnia. Instytucje Pośredniczące oraz Instytucja Zarządzająca mogą ogłaszać listy projektów modelowych, które są z założenia wzorami dla realizacji pewnych działań.

Ścisła definicja pojęcia „dobrych praktyk” jest zależna od kontekstu geograficznego, prawnego, czy też ekonomicznego²⁴. Generalnie termin ma służyć do określenia kryteriów wyboru i wyłonienia optymalnych sposobów podejmowania działań w konkretnym obszarze, przy czym należy zaznaczyć że wspomniane kryteria wyznaczone

²¹ <http://efs.dolnyslask.pl/index.php?id=192>

²² http://efs.dolnyslask.pl/index.php?id=94&tx_ttnews%5btt_news%5d=93&cHash=e0ddb1efd20130af1ff3e6c08f7ba27a

²³ <http://www.wup.poznan.pl/urzed/>

²⁴ <http://www.dobrepraktyki.org.pl/page/dp.html>

są przede wszystkim w oparciu o sukcesywność i trwałość rezultatów danych przedsięwzięć (np. kryteria skuteczności, wydajności czy innowacyjności)²⁵. Mianem dobrych praktyk można również określić projekty, które za pomocą innowacyjnych metod realizowane są z powodzeniem w poszczególnych regionach, a które to metody można przenieść na inne obszary²⁶. W odniesieniu do Funduszy Europejskich, pojęcie dobrych praktyk rozumiane jest poprzez wskazanie przykładów modelowych projektów realizowanych w ramach danego funduszu, ściślej w ramach danego programu operacyjnego²⁷.

Wyłonienie przykładów dobrych praktyk ma na celu ukazanie najbardziej efektywnego sposobu działania. W przypadku funduszy, powinny one dać decydentom (nie tylko władzom lokalnym, ale również podmiotom zaangażowanym w tworzenie oraz we wdrażanie programów) informacje, jak najlepiej gospodarować ograniczoną pulą środków, by osiągnąć zamierzone cele²⁸. Z tego punktu widzenia dobre praktyki stają się zatem immanentną częścią procesu zarządzania strategicznego funduszami.

Powyższe zalety metody dobrych praktyk doskonale znane są podmiotom odpowiedzialnym za wdrażanie Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce. Od początku unijnej perspektywy finansowej 2007-2013 Centrum Projektów Europejskich (pełniące również rolę Krajowego Ośrodka EFS) wraz z Ministrem odpowiedzialnym za rozwój regionalny organizują cyklicznie konkursy dobrych praktyk w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Co roku wybierane są w nich modelowe projekty, które wpasowują się w główne cele programu, tj. w przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego, we wzrost zatrudnienia oraz w zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej z państwami UE. Dotyczą one takich działań jak: aktywizacja osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym; wsparcie sektora oświaty oraz szkolenia pracodawców i pracowników²⁹. Podobne konkursy przeprowadzane są przez Instytucje Pośredniczące we wdrażaniu programu, zarówno w komponencie centralnym jak i regionalnym³⁰.

Ponieważ są to w większości projekty tożsame z ideą niniejszego dokumentu, postanowiono niektóre z nich również przytoczyć jako polecane przykłady działań dla podmiotów realizujących swoje zadania na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej.

Zgodnie z ustaleniami z Zamawiającym, przygotowano listę, składającą się z 4 przykładów dobrych praktyk w ramach EFS, realizowanych w Polsce, w perspektywie 2007-2013. Zostały one wybrane nieprzypadkowo. Wśród nich znajduje się projekt, gdzie beneficjentem było stowarzyszenie, dotyczył on Działania 7.4 (*Niepełnosprawni na rynku pracy*) i obejmował zarówno aktywizację społeczną jak i zawodową ludności. Kolejny projekt z działania 6.1.1, gdzie beneficjentem było CIS we Wrocławiu, był realizowany na obszarze województwa dolnośląskiego. Inny projekt z Poddziałania 6.1.1, realizowany przez WUP w Krakowie, jest przykładem projektu gdzie projektodawcą jest jednostka budżetowa samorządu terytorialnego, a ponadto dotyczy aktywizacji zawodowej ciekawie połączonej z posiadanym przez region endogenicznym potencjałem. Projekt z Poddziałania 7.1.1 Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koluśkach, jest klasycznym przykładem projektu systemowego realizowanego przez OPS w obszarze włączenia społecznego i aktywizacji zawodowej osób wykluczonych społecznie. Poniżej przedstawiono każdy projekt z osobna, dokonując szczegółowego opisu dotyczącego jego realizacji. Przedmiotową listę uzupełniono o kilkanaście innych przykładów dobrych praktyk, realizowanych zarówno w Polsce jak i w innych państwach członkowskich.

²⁵ http://es.teksty.ekonomiaspoleczna.pl/pdf/2008_6_es_teksty.pdf

²⁶ <http://www.dobrepraktyki.org.pl/page/dp.html>

²⁷ http://www.efs.gov.pl/dzialaniapromocyjne/strony/konkurs_dobre_praktyki_efs.aspx

²⁸ <http://www.dobrepraktyki.org.pl/page/dp.html>

²⁹ <http://www.pokl.wup-krakow.pl/index.php/informacje-o-pokl.html>

³⁰ Na przykład: na terenie województwa dolnośląskiego, w ramach komponentu regionalnego PO KL w 2014 r. przeprowadzono konkurs pn. „*Niezwykła szansa dla zwykłych ludzi – Najlepsze projekty EFS na Dolnym Śląsku*” podczas którego wybrane zostały najlepsze projekty z każdego Priorytetu. Więcej o konkursie i laureatach: <http://efs.dolnyslask.pl/index.php?id=551>

Jednym z projektu podmiotów działających na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej jest działające na terenie województwa wielkopolskiego Stowarzyszenie na Tak z siedzibą w Poznaniu. Misją Stowarzyszenia jest niesienie pomocy osobom niepełnosprawnym intelektualnie oraz wsparcie dla ich otoczenia. Stowarzyszenie wszechstronną pomocą i opieką obejmuje dzieci, młodzież oraz dorosłych ze schorzeniami neurologicznymi i genetycznymi, w szczególności osoby z Zespołem Downa i mózgowym porażeniem dziecięcym³¹. Jednym z charakterystycznych działań realizowanych przez Stowarzyszenie na Tak jest odbywanie przez uczestników treningu samodzielności mieszkaniowej. Osoby niepełnosprawne ćwiczą swoje umiejętności i możliwości radzenia sobie w warunkach naturalnych przez całą dobę. Dzięki temu mogą one sprawdzić się i nabyć doświadczenia w samodzielnym funkcjonowaniu w realnym środowisku i spróbować zmierzyć się ze zwyczajnymi problemami mieszkania z dala od rodziców i dotychczasowych opiekunów. Stowarzyszenie znane jest również w Polsce z nietypowych działań zakończonych sukcesami. Jednym z przykładów była przeprowadzona w 2014 r. akcja zebrania funduszy na wakacyjne turnusy rehabilitacyjne dla podopiecznych Stowarzyszenia.

W niniejszym dokumencie wyszczególniono projekt w ramach Działania 7.4 PO KL - *Niepełnosprawni na rynku pracy*, który otrzymał dofinansowanie w kwocie 820 528,00 zł. Projekt pt. *KIERUNEK PRACA - kompleksowe wsparcie społeczno-zawodowe dla osób niepełnosprawnych w wieku 15-30 lat z Wielkopolski* realizowany jest w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 30 czerwca 2015 r. we współpracy z Agencją Zatrudnienia Wspomaganego BIZON. Obejmuje on wsparciem 80 osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności pozostających bez zatrudnienia. Pomoc uzyskują osoby w wieku 15-30 lat, posiadające niskie wykształcenie oraz brak kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, zamieszkałe na terenie województwa Wielkopolskiego. Uczestnicy projektu mogą korzystać z bezpłatnego wsparcia psychologa i doradcy zawodowego. Podczas indywidualnej pracy z trenerem dla każdego uczestnika zostają ustalone cele i sposób ich realizacji. Indywidualnie ustalone założenia praktykowane są na warsztatach psychospołecznych i prozawodowych oraz na szkoleniach zawodowych i treningach samodzielności i kompetencji społecznych niezbędnych dla odnalezienia się i pozostania na rynku pracy. Następnie uczestnicy kierowani są na praktyki zawodowe (w asyście trenera pracy) lub płatny staż (we wsparciu asystenta stażysty) na okres 4 miesięcy. Znalezienie odpowiedniej pracy często jest najtrudniejszym etapem na drodze osoby niepełnosprawnej. Towarzyszą temu obawy związane z przystosowaniem się do miejsca pracy i nowych współpracowników. Dlatego wraz z zakończeniem praktyki i stażu uczestnik nie zostaje sam. Aby zwiększyć swoje szanse we wprowadzeniu i otwarciu się na nowy rynek pracy nadal może liczyć na specjalistów bezpośrednio zaangażowanych w proces realizacji zatrudnienia wspomaganego. Trener i pośrednik pracy obejmują każdego pomocą w znalezieniu i podjęciu pracy oraz utrzymaniu się w zatrudnieniu³².

Stowarzyszenia Na Tak współpracuje z placówkami realizując z nimi wspólną misję i cele. Poniżej wymieniono i krótko opisano charakter i działanie kilku z nich:

- Poradnia Rozwojowa dla Dzieci i Młodzieży "Jaskółka" - Placówka powstała z przekształcenia Zespołu Poradnianego w 2008 r. Obecnie Poradnia wspiera dzieci i młodzież niepełnosprawną, która wymaga wieloaspektowej pomocy na każdym etapie ich życia. W placówce odbywają się zajęcia z wykwalifikowaną i doświadczoną kadrą w zakresie pedagogiki specjalnej, psychologii dziecięcej, logopedii i rehabilitacji. Prowadzone są również zajęcia grupowe i indywidualne dostosowane do potrzeb rozwojowych każdego podopiecznego. Poradnia współfinansowana jest ze środków PFRON w ramach art. 36 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych³³.

- Przedszkole Specjalne "Orzeszek" - powstało w 1990 r. początkowo jako Ośrodek Rehabilitacyjny dla Dzieci "Orzeszek", a od 07.03.1995 r. jako niepubliczne Przedszkole

³¹ <http://www.stowarzyszenienatak.pl/nasza-misja,7>

³² <http://www.stowarzyszenienatak.pl/azw-bizon,95>

³³ <http://www.stowarzyszenienatak.pl/poradnia-rozwojowa-dla-dzieci-i-mlodziezy--jaskolka-,89>

Specjalne "Orzeszek". (wpis do ewidencji Kuratorium Oświaty nr 32/95). Obecnie podopiecznymi przedszkola są dzieci z różnorodnymi schorzeniami neurologicznymi i genetycznymi tj. porażeniem mózgowym, zespołem Westa, Zespołem Hallervordena - Spatza, mukopolisacharydozą, embriopatią poróżyczkową, wodogłowie, małogłowie itp. Są to dzieci w większości leżące, nie mówiące, nie kontrolujące potrzeb fizjologicznych, wymagające karmienia i zabiegów pielęgnacyjnych. Placówka stała się również placówką szkoleniową dla specjalistów pracujących lub zamierzających pracować z dziećmi z głębokim stopniem upośledzenia umysłowego³⁴.

- *Spółeczna Szkoła Podstawowa i Gimnazjum "Zakątek"* – Szkoła została utworzona 1 września 2004 r. dla dzieci z wieloraką niepełnosprawnością. Obecnie realizuje Innowację Pedagogiczną „Zakątek-miejsce, w którym każdy jest indywidualnością”. Program opisuje działania organizacyjno-metodyczne placówek nastawionych do specyficznych potrzeb uczniów. Nauczyciele i opiekunowie swoje działania opierają na pełnej indywidualizacji. Program pracy jest przygotowywany po wnikliwych, jednostkowych diagnozach i wdrażany na zajęciach. Każde z dzieci ma codziennie indywidualne zajęcia z pedagogiem specjalnym i rehabilitantem. Nie brakuje również formy oddziaływań w grupie. Dzieci są łączone w grupy w zależności od tego, czego potrzebują i co mogą, pod względem wieku, czy orzeczenia³⁵.

- Warsztat Terapii Zajęciowej „Przylesie” – Warsztat powstał w 1994 r. w wyniku przekształcenia świetlicy środowiskowej stając się tym samym pierwszym w Poznaniu Warsztatem Terapii Zajęciowej dla 21 osób niepełnosprawnych intelektualnie z dodatkowymi schorzeniami. Praca terapeutyczna prowadzona jest w oparciu o indywidualne programy rehabilitacji, nieprzerwanie zapewniając wsparcie psychologiczne oraz rehabilitację ruchową. Działania statutowe są wspomagane przez realizowanie autorskich programów Stowarzyszenia lub Warsztatu³⁶.

- Warsztat Terapii Zajęciowej „Krzemień” – Warsztat działa od 2000 r. i obejmuje wsparciem 35 osób niepełnosprawnych intelektualnie. Uczestnicy WTZ, zgodnie z wytycznymi indywidualnych programów terapeutycznych, uczą się samodzielności, zaradności społecznej i osobistej oraz przygotowują się do podjęcia pracy zawodowej, zgodnej z ich indywidualnymi możliwościami i preferencjami. Dodatkowo Warsztat organizuje obozy kondycyjne, treningi samodzielności oraz imprezy integracyjne³⁷.

- Środowiskowy Dom Samopomocy „Kamyk” – Jest to dzienna placówka terapeutyczna dla 20 osób wielorako niepełnosprawnych - niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu głębszym z współwystępującymi dodatkowo zaburzeniami (autyzm, porażenie mózgowe, niedowidzenie, niedosłuch, sensoryzmy, epilepsja, Zespół Downa i inne schorzenia genetyczne, neurologiczne i metaboliczne). Środowiskowy Dom powstał w 2007 r. jako odpowiedź Stowarzyszenia Na Tak na brak adekwatnego i efektywnego wsparcia dla osób dorosłych ze sprzężoną znaczną niepełnosprawnością³⁸.

- Agencja Zatrudnienia Wspomaganego „BIZON” – Agencja istnieje od 2006 r. Swoim wsparciem obejmuje dorosłe osoby z niepełnosprawnością intelektualną oraz zaburzeniami psychicznymi, które chcą bądź myślą o tym, by w przyszłości podjąć pracę. Pracownicy dostosowują się do zachodniej metody aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych tj. zatrudniania wspomaganego. Agencja świadczy kompleksowe usługi których celem jest coraz większa samodzielność klientów na rynku pracy i w życiu osobistym. Obecnie współrealizuje ze Stowarzyszeniem Na Tak projekt finansowany ze środków Unii Europejskiej pt. „KIERUNEK PRACA - kompleksowe wsparcie społeczno-zawodowe dla osób niepełnosprawnych w wieku 15-30 lat z Wielkopolski” w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego³⁹.

- Dom Krótkiego Pobytu – Nowopowstały całodobowy ośrodek, w którym osoby niepełnosprawne można umieścić na czas do 21 dni, zapewniając im fachową opiekę,

³⁴ <http://www.stowarzyszenienatak.pl/przedszkole-orzeszek,90>

³⁵ <http://www.stowarzyszenienatak.pl/szkola-zakatek,91>

³⁶ <http://www.stowarzyszenienatak.pl/wtz-przylesie,92>

³⁷ <http://www.stowarzyszenienatak.pl/wtz-krzemien,93>

³⁸ <http://www.stowarzyszenienatak.pl/sds-kamyk,94>

³⁹ <http://www.stowarzyszenienatak.pl/azw-bizon,95>

dostosowaną do stopnia i rodzaju jej niepełnosprawności. Poza opieką pielęgnacyjną, dla mieszkańców organizowane są także różnego rodzaju zajęcia dodatkowe oraz zagospodarowanie czasu wolnego zgodnie z zainteresowaniami i potrzebami⁴⁰.

Stowarzyszenie poza wieloraką pomocą jaką niesie swoim podopiecznym oraz poza szerokim wachlarzem metod i pomysłów na spędzenie terapii zajęciowej stawia również na celu rozwój, akceptację i niesienie radości, aby niepełnosprawni mogli w pełni realizować swoje plany i marzenia.

Przykładem wsparcia dla kobiet nieaktywnych zawodowo był projekt realizowany przez Centrum Integracji Społecznej we Wrocławiu w okresie od 01 lutego 2009 r. do 31 sierpnia 2011 r.. Centrum Integracji Społecznej (CIS) zostało powołane przez ówczesnego Prezydenta Wrocławia (Rafała Dutkiewicza) w dniu 15 listopada 2005 r. jako gospodarstwo pomocnicze dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrocławiu (zarządzenie nr 6942/05). W związku z likwidacją gospodarstw pomocniczych z dniem 31 grudnia 2010r., Centrum Integracji Społecznej z dniem 1 stycznia 2011 r. zmieniło formę organizacyjno-prawną na samorządowy zakład budżetowy (uchwała Rady Miejskiej Wrocławia nr LV/1694/10 z dnia 14.10.2010r.). Celem działania CIS jest aktywizacja zawodowa i społeczna osób, które znalazły się w trudnej sytuacji na rynku pracy⁴¹ (zwłaszcza osób bezrobotnych oraz nieaktywnych zawodowo). Wybrany projekt, który w ramach Poddziałania 6.1.1 - *Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie* otrzymał kwotę dofinansowania w wysokości 1 483 689,98 zł., skierowany był do 150 kobiet zamieszkałych na terenie miasta Wrocław, pozostających bez zatrudnienia. Pomoc szczególnie skierowano do kobiet, które zgłosiły chęć powrotu na rynek pracy po przerwie związanej z urlopem macierzyńskim oraz dla tych, które dopiero rozpoczynały swoją karierę zawodową. Uczestniczki korzystały między innymi z możliwości szkolenia swoich umiejętności interpersonalnych i poruszania się na rynku pracy⁴². Dla każdej z nich stworzony został Indywidualny Plan Rozwoju, w którym określono predyspozycje zawodowe uczestniczek, ich cele zawodowe oraz plan ścieżki kariery. W utworzonym Punkcie Aktywizacji Bezrobotnych organizowano spotkania z psychologiem, prawnikiem oraz przeprowadzono indywidualne konsultacje z trenerami. Każda z osób z grupy docelowej projektu mogła skorzystać ze szkolenia komputerowego oraz kursu zawodowego wybierając jeden z dostępnych w puli, dobranych do potrzeb lokalnego rynku pracy (kurs zawodowy, w jednej z wybranych grup tematycznych: pracownik administracyjno-biurowy, kadry-płace, sprzedawca-handlowiec (z obsługą kas fiskalnych), barman-kelner i kurs kosmetyczny).⁴³

W 2011 r. projekt *Moda na Pracę* został wyłoniony spośród 97 zgłoszonych projektów i zajął III miejsce w konkursie „Dobre Praktyki EFS w 2011” w kategorii Integracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.⁴⁴

Obecnie CIS we Wrocławiu realizuje do 31 października 2015 r. projekt pt „Centrum Aktywnych” z Poddziałania 7.2.1. - *Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym* dla 180 niezatrudnionych mieszkańców Wrocławia, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Działalność wrocławskiego CIS stanowi istotne wsparcie dla lokalnych podmiotów w sferze polityki społecznej. Warto zaznaczyć, że jednostka nieustannie się rozwija – od 2014 r. posiada 2 laboratoria ECDL - komercyjne stacjonarne (nr PL-LAB1664), gdzie przeprowadzane są egzaminy ECDL w siedzibie Centrum oraz laboratorium mobilne,

⁴⁰ <http://www.stowarzyszenienatak.pl/dom-krotkiego-pobytu->,198

⁴¹ <http://cis.wroclaw.pl/ocentrum/informacjeocis>

⁴² http://iwroclaw.pl/wps/portal/bip/!ut/p/b1/04_SjzQ0NzA3MrawMDXQj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfGjzOldXSz8LYNdjA0sfN1NDTxDFy08Ak0sfYAiQAWRQAUGOICjASH9fh75uan6uVE5FgAenRv6/dl4/d5/L0IDU0IKSWdrbUEhIS9JRFJBQUlpQ2dBek15cXchLzRKQ2IEb01OdEJqdEIJZmxDRUEhL1o3X0FEOE85U0QzMDhNRzUwSVVNMkhRNDIMU1QxLzA!/?PC_Z7_AD8O9SD308MG50IUM2HQ49LST1015248_WCM_CONTEXT=/wps/wcm/connect/bip_pl/bip/umw/projekty_unijne/program+operacyjny+kapital+ludzki/moda+na+prace

⁴³ <http://www.efs.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Documents/Album%20DP%202011.pdf>

⁴⁴ http://www.efs.gov.pl/dzialaniapromocyjne/aktualnosci/Strony/Konkurs_Dobre_praktyki_EFS_2011_rozstrzygniety_301211.aspx

dzięki któremu egzaminy ECDL mogą być przeprowadzone w dowolnej lokalizacji (nr PL-LAB1680).

Dobrym przykładem projektu z Priorytetu VI PO KL – *Rynek pracy otwarty dla wszystkich* – jest realizowane w ramach Poddziałania 6.1.1 – *Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy* – przedsięwzięcie, pn. „Konserwator – Program aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia”. Projekt trwa od 1 grudnia 2010 r. do 28 lutego 2015 r., zatem jego realizacja nie dobiegła jeszcze końca, jednak rozwiązania w nim przyjęte zostały dostrzeżone o określone jako modelowe, stąd znalazł się on na liście projektów wyróżnionych w konkursie Dobrych Praktyk EFS 2013 w Polsce. Jego realizacja odbywa się przy współpracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie i Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, które wcześniej realizowały program o nazwie „Konserwator”. Podczas 4-letniej współpracy udało się pomóc ponad 2 tys. osób bezrobotnych w zdobyciu doświadczenia i pracy. Mimo sukcesów, w 2008 r. koniecznym okazało się zamknięcie programu w wyniku ograniczenia możliwości jego finansowania z Funduszu Pracy. Postanowiono wykorzystać zdobyte dotychczas doświadczenie, rozpoczynając realizację nowego projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Całkowita wartość projektu wynosi 11 565 000 zł (z czego 9 830 250 zł to środki pochodzące z EFS). Działania podjęte przez WUP w Krakowie są odpowiedzią na konkretne problemy społeczne w regionie – problem wysokiego bezrobocia wśród ludzi młodych (do 25 roku życia), problem wysokiego poziomu bezrobocia długotrwałego oraz bezrobocia wśród osób po 50 roku życia. Pomoc osobom pozostającym bez zatrudnienia wymaga stosowania wielu instrumentów aktywizacji zawodowej, form jak i kompleksowego i długofalowego wsparcia. W projekcie uczestniczy 690 osób z województwa małopolskiego, z czego 530 z nich korzysta z zatrudnienia subsydiowanego (5-6 miesięcy), a ze staży zawodowych 160. Osoby powyżej 50-tego roku życia stanowią 10% uczestników projektu. Projekt daje szansę podniesienia atrakcyjności i mobilności zawodowej oraz umiejętności przydatnych do samodzielnego poruszania się na rynku pracy. Uczestnicy korzystają z doradztwa zawodowego, z indywidualnego rozpoznania potrzeb i zaplanowania ścieżki rozwoju zawodowego⁴⁵. Ciekawym pomysłem było umożliwienie praktycznego przygotowanie do samodzielności poprzez realizację zadań dotyczących rozwoju strategicznego Małopolski tj. zachowania i rewitalizacji substancji zabytkowej oraz ochrony krajobrazu kulturowego. Uczestnicy w ramach odbywania stażu pracują jako konserwatorzy, opiekunowie ekspozycji muzealnych, przewodnicy po obiekcie, a nawet prowadzą warsztaty przybliżające lokalne tradycje, są także animatorami kultury. Prace porządkowe i konserwatorskie prowadzone na terenach małopolskich instytucji kulturalnych przyczyniły się do poprawienia stanu technicznego i wizualnego wokół ruin zamków i zabytkowych cmentarzy⁴⁶. Projekt przyczynił się również do zaktywizowania wielu osób mających dotąd trudności na rynku pracy oraz do rozwiązania wielu problemów społecznych na poziomie lokalnym. Uczestnicy projektu oprócz ogólnej aktywizacji i zdobycia określonych kwalifikacji, poszerzyli swoją świadomość na temat rozwoju osobistego i rozwiązywania życiowych trudności.

Szansę na udział w warsztatach aktywizacji zawodowej miały również osoby bezrobotne niezarejestrowane jak i zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy, korzystające z pomocy społecznej, w projekcie realizowanym przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koluszkach. Projekt miał charakter systemowy i był realizowany w latach 2008-2014 w ramach Poddziałania 7.1.1 PO KL – *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej*. Projekt otrzymał dofinansowanie w łącznej wysokości 2 009 936,36 zł⁴⁷. Każdy z uczestników został objęty wsparciem w postaci trzech instrumentów aktywnej integracji takich jak: aktywizacja zawodowo-organizacyjna, aktywizacja edukacyjna oraz aktywizacja społeczna. W ramach

⁴⁵ <http://wup-krakow.pl/projekty-wup/konserwator>

⁴⁶ http://wup-krakow.pl/projekty-wup/konserwator/aktualnosci-projektu-konserwator/copy_of_Biuletyn_informacyjny_MRR_nr_29.pdf

⁴⁷ <http://pokl.wup.lodz.pl/index.php/projekty-systemowe/projekty-ops-pcpr-i-rops>

aktywizacji zawodowo-organizacyjnej zostały przeprowadzone warsztaty diagnozy zawodowej wraz z poradnictwem zawodowym i zajęciami komputerowymi. Poruszono tematykę dotyczącą techniki poszukiwania pracy, sztuki autoprezentacji, zasad redagowania listu motywacyjnego i CV, rozmowy kwalifikacyjnej, obsługi przeglądarki WWW - internetu jako narzędzia przydatnego w poszukiwaniu pracy, przygotowania dokumentów aplikacyjnych w wersji elektronicznej oraz wyszukiwania w internecie informacji z zakresu prawa pracy. W ramach aktywizacji edukacyjnej uczestnikom sfinansowano zajęcia dotyczące podnoszenia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym lub zdobywania nowych kompetencji i umiejętności zawodowych. Zostały przeprowadzone szkolenia zawodowe zgodne z indywidualnymi potrzebami Beneficjentów Ostatecznych i pod potrzeby lokalnego rynku pracy tj. Bukieciarstwo, Opiekun osób starszych i dzieci, Pracownik magazynu i hurtowni, Kasjer handlowy z obsługą kasy fiskalnej oraz minimum sanitarne. Trening kompetencji i umiejętności społecznych oraz warsztaty kompetencji i umiejętności społecznych odbyły się w ramach trzeciego instrumentu – instrumentu aktywizacji społecznej. W ramach projektu dla beneficjentów ostatecznych zorganizowano dwudniowy wyjazd na terenie województwa łódzkiego, podczas którego zrealizowano dwa bloki tematyczne – pierwszy zasady planowania i aktywizacja zawodowa oraz drugi dotyczący asertywności i metod radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych. Indywidualne wsparcie psychologiczne pozwoliło na analizę mocnych i słabych stron uczestników, podniesienie motywacji do zmiany sytuacji życiowej i wiary we własne możliwości. Uczestnicy określili również swoje cele życiowe, uczyli się nazywania własnych emocji, oraz technik radzenia sobie ze stresem i jego niwelowania. Ponadto uczestnicy projektu otrzymywali finansowe wsparcie w postaci zasiłków celowych pochodzących z wkładu własnego projektodawcy. W ramach projektu przewidziano również imprezę o charakterze kulturalnym dla beneficjentów ostatecznych i ich rodzin, piknik integracyjny, zawody sportowe oraz spotkanie Wigilijne.⁴⁸ Kwoty dofinansowania projektu w poszczególnych latach wyniosły odpowiednio: w 2008 r. 91 422,46 zł; w 2009 r. 321 126,00 zł; w 2010 r. 282 052,86 zł; w 2011 r. 318 620,00 zł; w 2012 r. 384 492,00 zł; w 2013 r. 290 022,44 zł; w 2014 r. 322 200,50 zł.

Powyższe przykłady dobrych praktyk zostaną uzupełnione o listę innych projektów finansowanych z EFS, realizowanych w Polsce i zagranicą w ostatnich latach. Zgodnie z ustaleniami z Zamawiającym zostaną one opisane bardziej ogólnie, jednakże ich przekrój jest na tyle różnorodny, że swoim zasięgiem obejmuje wszystkie najważniejsze obszary wsparcia w aktywizacji społeczno-zawodowej ludności, jakie miały miejsce w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki i nie tylko. Projekty zostały wybrane również w oparciu o kryterium okresu ich realizacji, który jest rozłożony mniej więcej na cały okres trwania perspektywy finansowej 2007-2013.

Przykładem projektu beneficjentów konkursowych z Priorytetu VII PO KL, Poddziałania 7.2.1 – *Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym* – jest przedsięwzięcie pn. „*Nowe szanse w Gminie i Mieście Czarnków*” realizowane przez Fundację Gębiczyn. Projekt trwał od 1 września 2013 r. do 31 grudnia 2014 r., a jego całkowita wartość wyniosła 649 379,73 zł. Grupą docelową projektu były osoby w wieku od 15 do 30 roku życia. Podstawową formą wsparcia były przeprowadzane warsztaty: gastronomiczny, remontowo-budowlany, ogrodniczy oraz ekologiczny, które pogłębiały przygotowanie do określonych zawodów. Dzięki temu młodzi ludzie mogli zdobyć niezbędne doświadczenie, wymagane przez pracodawców w ich zawodach oraz podnieść swoje kwalifikacje w tym zakresie. Warsztaty odbywały się w lokalnym Centrum Integracji Społecznej, a ich uczestnikom przez rok wypłacane były środki w wysokości 823,60 zł brutto miesięcznie. Projekt został doceniony i wpisany na listę Najlepszych Praktyk Komponentu Regionalnego PO KL w Województwie Wielkopolskim 2014⁴⁹.

⁴⁸

<https://www.projekty.efs.gov.pl/Strony/szczegolyprojektu.aspx?woj=02&pl=cbKimJestem&kj=2%3B&cs=1%3B&pow=02.01.21&po=False&Lid=027733B9-AF4A-4884-9B58-0D9162436E5F&IID=378>

⁴⁹ <http://www.gopsczarnkow.pl/projekt-nowe-szanse-w-gminie-miescie-czarnkow/>, Najlepsze Praktyki Komponentu Regionalnego PO KL w Województwie Wielkopolskim 2014.

Klasycznym przykładem projektu systemowego, realizowanego przez Powiatowy Urząd Pracy jest projekt „Strategia do sukcesu”, gdzie projektodawcą był Powiatowy Urząd Pracy w Rybniku. Przedsięwzięcie prowadzono w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL – *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych*. Projekt trwał od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2013 r. Grupa docelową było łącznie ponad 400 osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy (wymienione w art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy) tj. np. osoby bezrobotne (do 25 roku życia), długotrwale bezrobotni, bezrobotni powyżej 50 roku życia, niepełnosprawni, itp. W ramach projektu uczestnikom oferowano następujące formy wsparcia: poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, doradztwo, szkolenia, jednorazowe dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Warto dodać że PUP w Rybniku udostępniał również uczestnikom projektu swój sprzęt w trakcie szukania pracy (np. komputery, drukarki itp.). Projekt został wpisany na listę Dobrych Praktyk EFS w 2009 r.⁵⁰.

Od lipca 2008 r. do sierpnia 2009 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego realizowano projekt pn. „*Po pierwsze praca – Integracyjne Centra Pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z województwa zachodniopomorskiego*”. Projektodawcą była międzynarodowa firma z siedzibą w Wielkiej Brytanii – A4e, która prowadzi działania z zakresu poprawy wydajności pracy oraz stawianiu czoła bezczynności zawodowej. Przedsięwzięcie prowadzono w ramach Poddziałania 7.2.1 PO KL – *Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym*. Wartość projektu wyniosła 512 tys. euro. Uczestniczyło w nim ponad 300 osób (osoby długotrwale bezrobotne, zagrożone wykluczeniem społecznym, osoby bezrobotne po 50 roku życia oraz niepełnosprawni). Musiały być to jednak osoby zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szczecinie, Policach lub Stargardzie Szczecińskim. Zgodnie z założeniami projektu, uruchomiono Integracyjne Centra Pracy w Szczecinie i w Stargardzie Szczecińskim, w których uczestnicy mogli liczyć na wsparcie ze strony Doradców Osobistych oraz Specjalistów ds. kontaktów z pracodawcami. Wsparcie miało bardzo jednostkowy charakter, co zapewniło sukces realizacji projektu. Uczestnicy oprócz doradztwa personalnego (które trwało również przez określony czas po podjęciu przez nich pracy), mogli korzystać z innych form wsparcia – brali udział w szkoleniach i kursach podnoszących kwalifikacje. Na zakończenie projektu 178 osób znalazło stałą pracę lub podjęło dalsze kształcenie zawodowe⁵¹.

Realizowany od 1 września 2009 r. do 31 sierpnia 2013 r. projekt „*Przedsiębiorczość w sektorach kreatywnych*”, jest kolejnym przykładem dobrych praktyk w ramach Priorytetu VI PO KL – Rynek pracy otwarty dla wszystkich. Przedsięwzięcie było wdrażane w Działaniu 6.2 – *Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i zatrudnienia*. Beneficjentem była Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie, która dysponowała budżetem projektu w wysokości 6 440 350 zł (przy 100% wkładzie środków z EFS). Projekt realizowany był na terenie województwa mazowieckiego i objął swoim działaniem 100 uczestników, z czego 80 z nich otrzymało dotację na założenie własnej działalności gospodarczej nakierowanej na szeroko pojęty sektor kultury i tworzenie nowych treści społecznych. Osoby te wcześniej nie prowadziły własnej działalności gospodarczej. Efektem realizacji projektu jest powstanie sieci prężnie działających firm z sektora kreatywnego oraz promocja samo zatrudnienia w świadomości społecznej. Uczestnicy projektu brali udział w warsztatach, szkoleniach, spotkaniach z zakresu praw autorskich ale też umiejętności biznesowych. Projekt został doceniony i znalazł się na liście Dobrych Praktyk EFS 2013⁵².

Ciekawą inicjatywą był realizowany od 1 maja 2011 r. do 30 kwietnia 2013 r. projekt pn. „*Świat dobrej przyszłości*”. Projektodawcą była Fundacja Inicjatyw

⁵⁰ http://www.pup-rybnik.pl/dla_bezrobotnych/strategia_do_sukcesu.html,

⁵¹ <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=46&langId=pl&projectId=329>,

http://rynekpracy.org/wiadomosc/438447.html?ci=bezrobocie_podstrona_komentarze&did=&state=ml

⁵² Dobre Praktyki EFS w Polsce 2013, ponadto:

http://creativepoland.eu/documents/bazawiedzy/n_458610b_przedsiębiorczosc_w_sektorach_kreatywnych_-_program_operacyjny_kapitał_ludzki_działanie_62.pdf

Menedżerskich w Lublinie, partnerem projektu włoska organizacja Immaginazione e Lavoro (tł. *Wyobraźnia i Praca*), znana z działań dotyczących aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach różnych instrumentów unijnej polityki spójności. Projekt realizowany był w ramach Poddziałania 7.2.2 PO KL – *Wsparcie Ekonomii Społecznej* – na terenie województwa lubelskiego. Całkowita wartość przedsięwzięcia wyniosła 1 719 782 zł (100% dofinansowania pochodziło ze środków EFS). Głównym założeniem projektu było wdrożenie nowej metody wychowawczej dla podopiecznych z domów dziecka, opartej na tutoringu oraz mentoringu. Metoda ma zapobiec powrotom do patologicznych środowisk po wyjściu młodych ludzi z placówek i przy próbie rozpoczęcia przez nich samodzielnego życia. Tutorami są wychowawcy w domach dziecka, natomiast za mentoring odpowiadają byli wychowankowie – wspólnie przygotowują młodych ludzi do udanego startu w dorosłe życie. „Świat dobrej przyszłości” okazał się projektem innowacyjnym w skali kraju, w związku z czym został nagrodzony udziałem w katalogu Dobrych Praktyk EFS 2013⁵³.

Innym dobrym przykładem projektu z Priorytetu VII PO KL – *Promocja integracji społecznej* – jest tym razem projekt systemowy pn. „*Teraz Człowiek*”, realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrowce. Od 1 kwietnia 2008 r. do 31 grudnia 2013 r. wieś Karwno, położona na terenie województwa pomorskiego, stała się prawdziwą wioską fantazji. Na skutek przemian gospodarczych w latach 90 ubiegłego wieku, wieś została dotknięta problemem ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym. Odpowiedzią na powyższe problemy stał się pomysł stworzenia w Karwnie wioski tematycznej, co zostało umożliwione dzięki środkom pochodzącym z dofinansowania EFS (całkowity budżet projektu wyniósł 2 422 324,26 zł z czego 2 135 612,10 zł pochodziło ze środków EFS). Wsparciem objęto 322 uczestników korzystających z kontraktów socjalnych. W ramach projektu utworzono Program Aktywności Lokalnej „*Wioska Fantazji*” którym objęto 77 mieszkańców wsi Karwno. Prowadzono zajęcia z zakresu kuglarstwa, bębniarstwa, śpiewu, tańca, zajęć teatralnych, itp. Dzięki temu osoby uczestniczące w projekcie zostały zaktywizowane i stały się żywym elementem wioski tematycznej, która jest obecnie ciekawym punktem wycieczek turystycznych. Jest to bardzo dobry przykład na stworzenie z grupy osób wykluczonych społecznie, bez wsparcia praktycznie żadnego z elementów endogenicznego potencjału obszaru ich zamieszkania, aktywnej grupy przyciągające do gminy turystów. Projekt zyskał uznanie i został wpisany do listy Dobrych Praktyk EFS 2013⁵⁴.

W 2011 r. w ramach konkursu Dobrych Praktyk EFS wyróżniono projekt „*Razem możemy więcej*” realizowany przez Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne „*Ja Ty My*” w działaniu 6.2 PO KL – *Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samo zatrudnienia*. Przedsięwzięcie trwało od marca 2010 r. do września 2011 r. Stowarzyszenie jest ciekawą organizacją, która od 2002 r. działa na terenie województwa łódzkiego. Organizacja chętnie współpracuje z innymi podmiotami działającymi w sektorze ekonomii społecznej. Ponadto działalność stowarzyszenia opiera się na wspieraniu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób wykluczonych z rynku pracy z powodu niepełnosprawności lub trudnej sytuacji życiowej, a także na zmianie postaw pracodawców w kwestii zatrudniania takich osób. Stowarzyszenie propaguje również model firmy społecznej jako skuteczny środek rozwiązywania problemów aktywizacji zawodowej grup wykluczonych społecznie⁵⁵. Stowarzyszenie realizowało również inny warty uwagi projekt pn. „*Ja Ty My*” w ramach Poddziałania 7.2.2 PO KL – *Wsparcie ekonomii społecznej*. Projekt trwał od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r. Celem głównym przedsięwzięcia było stworzenie miejsc pracy dla 64 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z województwa łódzkiego za pomocą metod wdrożeniowych ekonomii społecznej (tzn. poprzez zakładanie spółdzielni socjalnych). Beneficjentom ostatecznym projektu zaproponowano następujące formy wsparcia: doradztwo biznesowe z zakresu zakładania i prowadzenia spółdzielni socjalnej, wsparcie szkoleniowo-doradcze w tym zakresie, wsparcie Indywidualnego Doradcy Spółdzielni, doradztwo prawne i psychologiczne, dotacje na rozpoczęcie

⁵³ Więcej o projekcie również tutaj: <http://fim.org.pl/projekt/swiat/>

⁵⁴ Dobre Praktyki EFS w Polsce 2013, ponadto: <http://gops.czarnadabrowka.com.pl/>

⁵⁵ http://gpsp.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=124

działalności spółdzielni, wsparcie finansowe przez 12 miesięcy. Zaoferowano również dostęp do Platformy informacyjno – promocyjnej w ramach której Podmioty Ekonomii Społecznej z województwa łódzkiego prezentować mogły swoje usługi i produkty. Projekt skierowany był między innymi do 40 Podmiotów Ekonomii Społecznej oraz do 25 Instytucji Otoczenia Ekonomii Społecznej⁵⁶.

Charakter wsparcia z EFS w danym państwie zależy od jego specyficznych problemów społecznych. W Czechach modelowym przykładem projektu z zakresu aktywizacji zawodowej ludności jest przedsięwzięcie dotyczące stworzenia sieci doradztwa zawodowego w szkołach. Jest to próba dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb czeskiego rynku pracy – podobne cele w zakresie kształcenia praktycznego i zawodowego stawia sobie również Polska. W latach 2005-2008 w Czechach realizowano projekt systemowy pn. *„Vzdelavani, Informace, Poradenstvi VIP Kariera - Rozvoj a zdokonalení integrovaného diagnostického, informačního a poradenského systému v oblasti vzděávání a volby povolání”* (tłumaczenie własne: *„Edukacja, informacja, poradnictwo VIP Kariera – Rozwój i doskonalenie zintegrowanego systemu wyboru kariery opartego na diagnozie, informacji i doradztwie w edukacji”*). Projekt realizowany był w ramach perspektywy finansowej 2000-2006, ze środków czeskiego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich, z Priorytetu 3 – *Rozwój i uczenie się przez całe życie*, Działania 3.1 – *Rozwój i poprawa jakości kształcenia w szkołach i placówkach oświatowych*. Celem projektu była pomoc w rozwoju młodych ludzi poprzez poradnictwo dotyczące rozwoju ich kariery zawodowej. Projekt był prowadzony w partnerstwie przez Czeskie Ministerstwo Edukacji Młodzieży i Sportu, grupę szkół regionalnych, Instytut Poradnictwa Psychologicznego i Wychowania oraz przez Narodowy Instytut Edukacji Zawodowej. Projekt zakładał pomoc uczniom w sytuacjach problemowych, wpływających na kończenie przez nich przedwcześnie edukacji oraz pomoc w wyborze kariery zawodowej. Założeniem była również pomoc w lepszej integracji społecznej uczniów niepełnosprawnych i upośledzonych społecznie. Projekt ustanowił biura doradztwa zawodowego, tzw. *VIP Kariery* w 99 szkołach. W ramach biura stworzono warunki do pracy psychologa, ewentualnie pedagoga szkolnego z kadry nauczycielskiej. Doksztalcono również wybranych nauczycieli, zwłaszcza wychowawców. Biuro kariery świadczyło usługi nie tylko dla uczniów, ale również dla ich rodziców, którzy niekiedy również potrzebowali pomocy i wskazówek wychowawczych. Głównym założeniem projektu było wprowadzenie do sieci szkół na stałe usług związanych z poradnictwem zawodowym oraz ustanowienie systemu wczesnego wykrywania zachowań problemowych w szkołach. W ramach projektu powstał portal internetowy <http://www.infoabsolvent.cz/> ułatwiający młodym ludziom poszukiwanie pracy i kierunków rozwoju osobistego⁵⁷.

Hiszpańska prowincja Andaluzja, podobnie jak regiony w Polsce, znalazła się w 1 celu wsparcia polityki strukturalnej – celu konwergencji. W latach 2007-2013, odpowiadając na lokalne problemy społeczne, realizowano projekt współfinansowany z EFS, pn. *„Sieci międzykulturowe”*. Projekt prowadzony był w obszarze zwalczania dyskryminacji kulturowej. Całkowity budżet przedsięwzięcia wyniósł 2 310 000 euro, natomiast wkład dofinansowania z EFS opiewał na kwotę 1 848 000 euro. W projekcie uczestniczyło około 25 różnych organizacji zajmujących się prawami człowieka, kwestiami społecznymi i pokrewnymi tematami. Głównym projektodawcą była organizacja: *Gestionado por la D.G. de Coordinación de Políticas Migratorias. Consejería de Empleo. Junta de Andalucía*. Głównym celem projektu było promowanie idei multikulturowości oraz wymiana informacji i doświadczeń między organizacjami zajmującymi się pomocą imigrantom i promowaniem różnorodności. Projekt był widoczny w Internecie oraz w mediach społecznościowych, w ramach sieci odbywały się szkolenia e-learningowe oraz generalnie szkolenia z wykorzystywania nowych technologii w promowaniu idei. Prowadzono również szkolenia z zakresu funkcjonowania podmiotów trzeciego sektora i

⁵⁶ http://www.wsparciespoleczne.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=812&Itemid=201

⁵⁷ <http://www.oahshb.cz/cz/vip-kariera-vzdelavani-%E2%80%93-informace-%E2%80%93-poradenstvi-1404045055.html>, <http://aplikace.msmt.cz/HTM/SGVIPwebMsMT2.htm>, <http://edukator.koweziu.edu.pl/index.php/poradnictwo-zawodowe/1208-wizyta-studyjna-eg-poradnictwo-zawodowe-w-czechach>, <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/projekt-vip-kariera>,

przedsiębiorstw społecznych. Przeprowadzono również warsztaty o tematyce antydyskryminacyjnej. Projekt miał na celu także wzbudzenie lepszych stosunków pomiędzy wszystkimi grupami etnicznymi i kulturowymi zamieszkującymi obecnie Andaluzję (zwłaszcza na linii imigranci - autochtoni)⁵⁸.

Innym projektem realizowanym w ramach EFS na terenie Hiszpanii, na który warto zwrócić uwagę, jest projekt pn. *„Program zatrudnienia w firmach zajmujących się odpadami”*. Jest to projekt z zakresu powtórnego włączenia społecznego oraz aktywizacji zawodowej osób które wyszły z więzienia. Projekt realizowany był od kwietnia do sierpnia 2013 r. Wartość całkowita projektu wyniosła 40 015 euro, z czego zaledwie 4 657 euro stanowiło dofinansowanie z EFS (wynika to z tego, że projekt realizowany był na terenie Madrytu, który jest regionem w innym celu wsparcia a więc i dofinansowanie unijne jest tu mniejsze). Grupa docelową projektu byli więźniowie z więzień w Madrycie. Inicjatywa była owocem współpracy organizacji zajmującej się aktywizacją zawodową osób osadzonych w więzieniach oraz firmą zajmującą się odzyskiwaniem i recyklingiem tworzyw sztucznych. W ramach projektu więźniowie wzięli udział w różnych szkoleniach, które mają zwiększyć ich szanse na znalezienie pracy po wypuszczeniu na wolność (szkolenia objęły 13 osób – zostali oni wybrani na podstawie różnych kryteriów – decydowały względy długości wyroku, powodów znalezienia się w więzieniu oraz motywacji do aktywizacji). Szkolenia dotyczyły takich dziedzin jak zbiórki odpadów, oczyszczania ulic czy pracy w zakładach gospodarki odpadami. Uczestnicy przeszli program 150 godzin teoretycznych szkoleń oraz 80 godzin modułu praktyk zawodowych, podczas których pracowali jako stażyści w firmach zajmujących się gospodarką odpadami. Na koniec stażu otrzymali certyfikaty i dyplomy⁵⁹.

W ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL – *Zmniejszenie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej* – Fundacja Edukacji Przedszkolnej we Wrocławiu realizowała projekt pn. *„Małe przedszkole jest fajne”*. Projekt trwał od 1 lutego 2010 r. do 31 grudnia 2011 r. i prowadzony był na terenie województwa dolnośląskiego we współpracy z gminami: Oława, Oleśnica, Oborników Śląski, Gromadka, Dobromierz, Bystrzyca Kłodzka, Wisznia Mała i Sobótka. Celem przedsięwzięcia było zapewnienie dostępu do edukacji przedszkolnej dzieciom z terenów wiejskich. Preferowane były dzieci z małych miejscowości, gdzie nie ma warunków do utworzenia przedszkola w pełnym wymiarze godzin. Zgodnie z założeniami powołano do życia 12 placówek przedszkolnych, łącznie na terenie 8 gmin województwa. Przeprowadzono warsztaty psychologiczne oraz warsztaty dotyczące równouprawnienia płci, a także warsztaty z zakresu tworzenia stowarzyszeń. W opisach tego projektu podkreśla się dobrą współpracę z gminami, które wspierały każde z działań od samego początku (między innymi również rekrutację kadry nauczycielskiej do placówek). 6 ze stworzonych punktów zostało przejętych przez stowarzyszenia, co daje nadzieję na ich długie funkcjonowanie w przyszłości⁶⁰. Podobne projekty realizowano w województwach Śląskim i Łódzkim. Warto odnotować, że przedsięwzięcie zostało wyróżnione na liście Dobrych Praktyk EFS w 2012 r.

Na koniec jeszcze jeden przykład z Priorytetu VII PO KL – *Promocji integracji społecznej*. W okresie od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. Fundacja Nauka dla Środowiska w Koszalinie w partnerstwie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Białogardzie oraz międzynarodową organizacją Integra Romania, realizowała projekt z Poddziałania 7.4 PO KL – *Niepełnosprawni na rynku pracy* - pn. *„Wybierz przyszłość – innowacyjne narzędzia wspierające interwencję socjalną”*. Projekt jest odpowiedzią na brak odpowiednich spójnych narzędzi do edukacji społecznej oraz finansowej w systemie polityki społecznej. Zaproponowano nowy model walki z wykluczeniem społecznym, polegający na wdrażaniu działań aktywizujących i usamodzielniających od najmłodszych lat. W projekcie postawiono również na kwestię odpowiedniego wyszkolenia pracownika socjalnego w zakresie wsparcia dorosłych, dzieci i młodzieży. W projekcie uczestniczyła grupa 90 osób reprezentujących środowiska przedstawicieli pomocy społecznej: pracownicy socjalni, opiekunowie dzieci rodzin zastępczych, pedagodzy szkolni,

⁵⁸ <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=46&langId=pl&projectId=378>

⁵⁹ <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=46&langId=pl&projectId=723>

⁶⁰ <http://www.maleprzedszkola.pl/Projekty/Male-Przedszkole-jest-fajne-zrealizowany>

wychowawcy, wychowawcy z ośrodka wspierania rodziny. Obok tej grupy uczestników, do udziału w projekcie wybrano również grupę osób reprezentujących środowiska wykluczone: znajdujące się w placówkach wychowawczych, osoby objęte usamodzielnianiem, korzystające ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej. W ramach projektu wypracowano model współpracy instytucjonalnej oparty na innowacyjnym podejściu do polityki społecznej, który następnie testowano i utrwalano. Projekt został wpisany na listę Dobrych Praktyk EFS 2012⁶¹.

Analizując powyższe przykłady krajowych i zagranicznych dobrych praktyk w ramach EFS, należy stwierdzić, że podstawowe zadania w tych projektach są spełniane przez klasyczne działania aktywizacyjne, takie jak: warsztaty, staże, szkolenia, doradztwo, poradnictwo, treningi samodzielności, itd. Działania te są uzupełniane o innowacyjne podejście do kwestii polityki społecznej oraz rynku pracy, co sprawia że dany projekt zyskuje własną specyfikę i wyróżnia się na tle innych. A zatem wydaje się być słuszną rekomendacją polecenie przy tworzeniu projektów wykorzystywania klasycznych, sprawdzonych jak dotąd metod aktywizacji społeczno-zawodowej ludności, poszerzonych o elementy innowacyjne. Warto też zwrócić uwagę na fakt, że projekty realizowane w partnerstwie stwarzają szersze możliwości wsparcia swoim uczestnikom (idealnym wydaje się być partnerstwo lokalnych JST z organizacjami pozarządowymi).

⁶¹ <http://www.wybiezprzyszlosc.eu/o-projekcie/>, <http://ndsfund.org/pl/projekty/realizowane-na-tapecie/185>, <http://ndsfund.org/attachments/article/224/biuletyn%20XI%20www.pdf>

5.4. rekomendacje dotyczące finansowania i organizacji działań w ramach Programu aktywności społeczno – zawodowej na rzecz świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej 2014-2020

- Największe znaczenie dla finansowania przedsięwzięć realizujących Program aktywności społeczno-zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 mają programy operacyjne perspektywy finansowej 2014-2020, w szczególności Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Mniejsze znaczenie dla finansowania projektów mają programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej, choć nie można całkowicie wykluczyć takich możliwości.
- Istotne znaczenie dla finansowania przedsięwzięć realizujących Program będą miały nadal wszystkie dotychczas wykorzystywane krajowe źródła finansowania polityki społecznej i instrumentów rynku pracy.
- Należy wykorzystać także możliwości finansowania przedsięwzięć w ramach Programu z budżetów jednostek samorządowych: powiatu oraz gmin, a także budżetu województwa dolnośląskiego.
- Dla realizacji Programu niezbędna jest jak najszerza współpraca samorządów lokalnych z innymi zainteresowanymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi.
- Sugeruje się rozważenie możliwości tworzenia projektów dla promocji świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży (także we współpracy ponadregionalnej).
- Dla realizacji Programu należy wykorzystywać wzorce, modele, programy edukacyjne, modele istniejące oraz tworzone w wyniku realizacji przedsięwzięć w skali krajowej i regionalnej finansowanych w ramach PO WER.
- Dla kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej wskazane jest promowanie dobrych przykładów wdrażania innowacji w każdej dziedzinie.
- Dla edukacji w zakresie świadomości innowacyjnej sugeruje się rozważenie możliwości stworzenia ośrodka wieloaspektowej innowacyjności (np. szkoła innowacyjności – sama stosująca innowacyjne metody nauczania) – coś w rodzaju „modelowego miasta ekologicznego” w Bielawie.
- Należy wykorzystać lokalne media dla propagowania zwiększenia świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców.
- Należy traktować regionalne inteligentne specjalizacje jako istotny element wspierania aktywności społeczno-zawodowej i kształtowania świadomości innowacyjnej

i przedsiębiorczej. Zatem należy w miarę możliwości tak konstruować projekty (w szczególności skierowane do MSP w zakresie poprawy innowacyjności), aby uwzględniały one obszary inteligentnych specjalizacji, określone dla województw dolnośląskiego, którymi są: przemysł chemiczny, farmaceutyczny, motoryzacyjny, elektryczny, wydobywczy, informatyczny, nauki medyczne, biologiczne, matematyczne, fizyczne, a także komunikacja.

- Należy starać się brać udział w programach przygotowywanych przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego w ramach realizacji Regionalnej Strategii Innowacji dla Dolnego Śląska na lata 2011-2020, dotyczących podnoszenie świadomości innowacyjnej społeczeństwa poprzez szeroką współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego oraz z systemem edukacji w regionie, wspierających kreatywność w jednostkach edukacyjnych i podnoszących kompetencje nauczycieli w zakresie efektywnego kształtowania postaw proinnowacyjnych.
- Należy rozszerzyć oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o dodatkowe zajęcia zwiększające szanse edukacyjne dzieci, m.in. zajęcia edukacyjne, rozwijające kompetencje społeczno emocjonalne, językowe i matematyczne.
- Należy wspierać zdobywanie kompetencji cyfrowych przez osoby dorosłe z niskimi kwalifikacjami i umiejętnościami. Powyższe trzeba połączyć również z intensywnym staraniem o pozyskanie dofinansowania dla cyfryzacji szkół, w tym szkół zawodowych, jako istotnego elementu rozwoju opartego na innowacyjności.
- Należy wprowadzić indywidualizację nauczania zarówno dla dzieci z trudnościami jak i dla uczniów szczególnie uzdolnionych.
- Należy wspierać rozwój podmiotów ekonomii społecznej jako istotnego elementu aktywizacji osób w trudnej sytuacji.
- Należy wspierać rozwój i doskonalenie form pracy z osobami dorosłymi z niskimi kompetencjami kluczowymi poprzez szkolenia zintegrowane z innymi formami wsparcia, np. poradnictwa edukacyjno-zawodowego, e-uczenia się i inne.
- Należy szeroko wykorzystywać możliwości wsparcia szkolnictwa zawodowego dla podniesienia kompetencji i umiejętności zawodowych uczniów i nauczycieli – podniesie do zdolności do przystosowania kierunków kształcenia do aktualnych potrzeb rynku pracy.
- Należy podjąć współpracę z dolnośląskimi uczelniami w zakresie promocji innowacyjności w różnych dziedzinach.
- Należy prowadzić dofinansowanie działań organizacji pozarządowych w zakresie wzmocnienia aktywności społecznej i zawodowej.

- Należy promować postawy proinnowacyjne od najmłodszych lat, chociażby poprzez organizowanie konkursów znajomości problematyki innowacyjnej i przedsiębiorczej dla dzieci.
- Należy wykorzystać współpracę zagraniczną z miastami i obszarami partnerskimi dla wspierania aktywności społeczno-zawodowej i podnoszenia świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej – wprowadzenie nowych pól do dotychczasowego zakresu współpracy. Wprowadzenie problematyki objętej tym obszarem do zakresu działań podejmowanych w ramach Euroregionu Glacensis.
- Można by zająć się organizacją dodatkowych zajęć w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych rozwijających świadomość innowacyjną i przedsiębiorczą dzieci i młodzieży Ziemi Dzierżoniowskiej.
- Sugeruje się rozważenie celowości powołania koordynatora działań na rzecz realizacji niniejszego Programu na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej – najlepiej w ramach struktur powiatowych.
- Sugeruje się podejmowanie udziału w organizowanych przez instytucje centralne (np. MPiPS, PFRON) lub regionalne konkursach ofert w zakresie związanym z projektami w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej.
- W przygotowywaniu projektów w związku z realizacją niniejszego Programu należy uwzględnić w jak najszerszym zakresie doświadczenia z realizacji podobnych projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.
- Należy dokładnie przeanalizować potencjał podmiotów realizujących swoje działania na terenie Ziemi Dzierżoniowskiej pod kątem przygotowania do uczestniczenia w projektach współfinansowanych z UE (kwestie poniesienia wkładu własnego, obsługi rozliczeniowo-administracyjnej potencjalnych projektów i inne).
- W potencjalnych projektach, które będą mogły realizować podmioty z terenu Ziemi Dzierżoniowskiej, w obszarze aktywizacji społeczno-zawodowej, należy wykorzystywać sprawdzone dotychczas, klasyczne metody wsparcia, takie jak między innymi: doradztwo zawodowe, poradnictwo, szkolenia, kursy, staże, zatrudnienie subsydiowane i inne, a także w prowadzone projekty wprowadzać elementy innowacyjne, które wyróżniałyby je na tle innych i zwiększały ich zdolność do wygrywania konkursów i pozyskiwania dofinansowania.
- Należy bacznie śledzić działalność Instytucji wdrażających środki unijne w regionie i na poziomie krajowym, pod kątem organizowania przez nich konkursów o dofinansowanie.

6. Podmioty z zakresu wspierania aktywności społeczno-zawodowej, świadomości innowacyjnej oraz rozwoju od najmłodszych lat

Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie

Rynek 27
58-200 Dzierżoniów
sekretariat@pupdzierzoniow.pl
tel.: (74) 832 03 80
fax.: (74) 831 23 47

Urząd Pracy jest jednostką organizacyjną powiatu dzierzoniowskiego, działającą jako jednostka budżetowa wchodząca w skład powiatowej administracji zespolonej. Siedzibą Urzędu Pracy jest miasto Dzierżoniów, a teren działania Urzędu obejmuje obszar Powiatu Dzierżoniowskiego, w tym miasta i gminy: Bielawa, Dzierżoniów, Łagiewniki, Niemcza, Pieszyce, Piława Górna.

Celem działania Urzędu Pracy jest promocja zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia oraz aktywizacja zawodowa bezrobotnych i poszukujących pracy. Powiatowy Urząd Pracy realizuje szereg działań, do których zaliczyć należy:

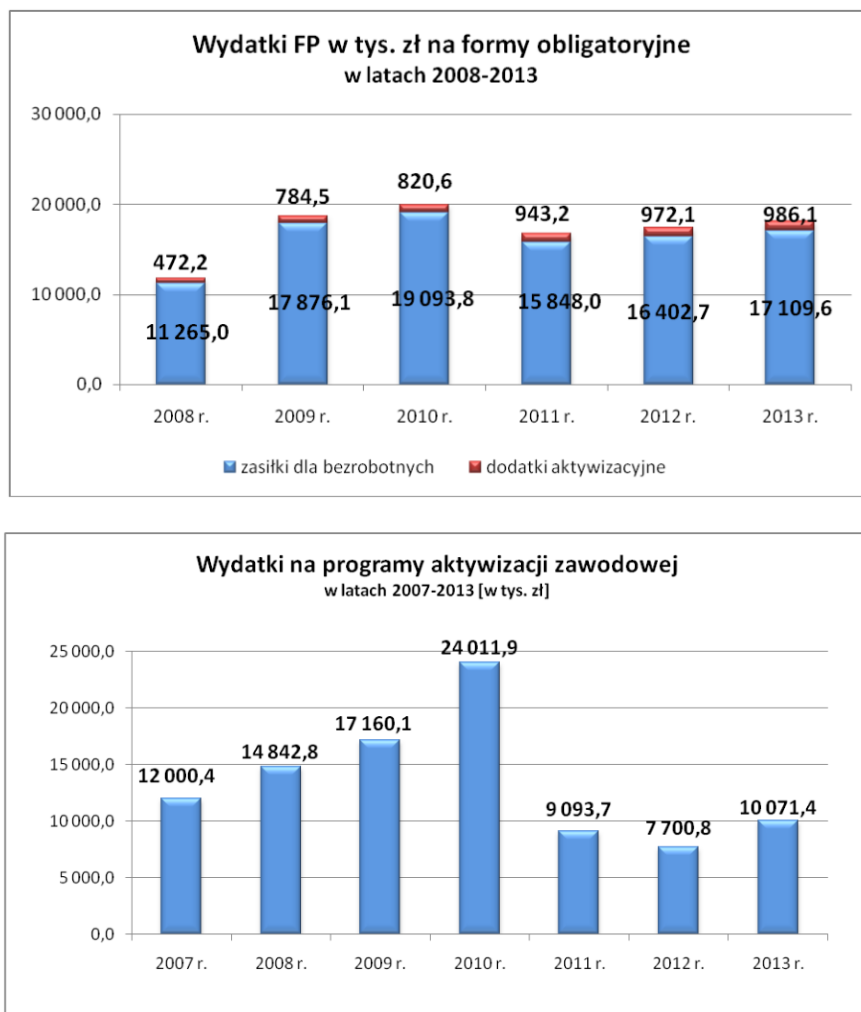
- Informacja i pośrednictwo pracy;
- Usługi doradcy zawodowego – w ramach informacji zawodowych: udzielanie informacji o lokalnym rynku pracy, poszukiwanych zawodach, wymaganych kwalifikacjach i umiejętnościach, w ramach porad zawodowych: badanie predyspozycji zawodowych osób bezrobotnych, prowadzenie szkoleń i zajęć z zakresu poszukiwania pracy, przygotowywania dokumentów aplikacyjnych oraz przeprowadzania rozmów kwalifikacyjnych;
- Indywidualny Plan Działania - osobisty program poszukiwania pracy przygotowany przy współpracy osoby bezrobotnej lub poszukającej pracy z pośrednikiem pracy, doradcą zawodowym, specjalistą do spraw rozwoju zawodowego. Podczas programu ustalany jest szereg działań dostosowanych do sytuacji osobistej bezrobotnego i lokalnego rynku pracy;
- Giełdy pracy – spotkania z firmami poszukującymi pracowników na wolne miejsca pracy;
- Targi Pracy – podczas których pracodawcy prezentują swój profil działalności tym samym zachęcając bezrobotnych do podjęcia pracy u nich;
- „DOTACJE NA PIĄTKĘ” – spotkania instruktarsze, na których osoba bezrobotna uczy się jak poprawnie wypełnić wniosek o jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.

W ramach swojej działalności PUP realizuje programy aktywizacji osób bezrobotnych w ramach środków funduszu pracy oraz europejskiego funduszu społecznego. Do najważniejszych zaliczają się:

- szkolenia zawodowe,
- studia podyplomowe ,
- staże,
- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej,
- refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy,
- roboty publiczne,
- prace społecznie użyteczne,
- prace interwencyjne.
- prace wykonywane na zasadach dotyczących robót publicznych,
- Bon szkoleniowy,
- Bon zatrudnieniowy,

- Bon stażowy,
- Bon na zasiedlenie,
- Krajowy Fundusz Szkoleniowy,

Rycina 34. Charakterystyka działalności PUP w Dzierżoniowie

Do najważniejszych Projektów, realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie zaliczyć należy:

- Projekt „Przyjazny urząd”

Celem realizowanego projektu jest wzmocnienie i rozwój publicznych służb zatrudnienia w regionie poprzez upowszechnienie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, m. in. za pomocą dofinansowania zatrudnienia doradców zawodowych i pośredników pracy.

Grupa docelowa: doradcy zawodowi i pośrednicy pracy

Ilość osób objętych projektem: 18 osób

Wartość projektu: 834 400,54 zł (w tym: w 2011r. : 115 280,06 zł, w 2012r. : 719 120,48 zł)

- Projekt "Chwytaj dzień"

Celem realizowanego projektu jest poprawa poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe dzięki zastosowaniu instrumentów i usług rynku pracy tj.: szkoleń, staży, wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy, przyznania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, w tym: na pomoc prawną,

konsultacje, i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej, prac interwencyjnych.

Grupa docelowa: Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędzie pracy (do 25 roku życia, powyżej 50 roku życia, bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego, samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia, niepełnosprawni, kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka).

Ilość osób objętych projektem : 3 154 osób

Wartość projektu: 28 462 880,79 zł (w tym: w 2008r. 5 112 930,79 zł, w 2009r. 4 957 400 zł, w 2010r. 8 017 250 zł, w 2011r. 3 128 800 zł, w 2012r. 2 473 500 zł, w 2013r. 4 773 000 zł)

Spółeczna Rada Przedsiębiorców Ziemi Dzierżoniowskiej

Rada jest organem doradczym dla Burmistrza Dzierżoniowa w sprawach związanych z przedsiębiorczością. Została powołana w 1999 roku i zrzesza ponad 70 przedsiębiorców z terenu całego Powiatu Dzierżoniowskiego. Do zadań Rady należy oprócz prognozowania stanu społeczno-gospodarczego regionu, zaliczyć należy działania z zakresu wspiera wszelakich inicjatyw pobudzających aktywność obywateli w tej dziedzinie.

Spółeczna rada Przedsiębiorców swoje cele osiąga poprzez organizację wydarzeń informujących i promujących aktywność społeczną, tj. odczyty, prelekcje, konferencje, szkolenia. Pełni też funkcje doradcze w sprawach technicznych, organizacyjnych, prawnych i ekonomicznych, wspierając podejmowanie wszelkiego typu inicjatyw gospodarczych w mieście i gminie.

Spośród realizowanych przez SRP działań najważniejszymi są:

- Spotkania dla przedsiębiorców m.in. „Forum Współpracy Barterowej - czyli jak w kryzysie rozwijać firmę.”, Jak zarabiać w niepewnych czasach? Strategia innowacji czynnikiem przewagi konkurencyjnej firm.”;
- „Dzierżoniowskie Prezentacje” – coroczne spotkania gospodarczo-kulturalne, na których przedsiębiorcy mają możliwość zaprezentowania swoich wyrobów, usług i osiągnięć. Szczególna oferta kierowana jest do firm prowadzących swoją działalność w branży produkcyjnej lub usługowej nie dłużej niż 3 lata, w celu promocji firm debiutujących na rynku;
- „Dni Przedsiębiorczości” organizowane w ramach „Dzierżoniowskich Prezentacji”. Corocznie ma miejsce prelekcja znanego i cenionego autorytet ze świata biznesu, a ponadto uczestnicy mają możliwość skorzystania z usług doradczych, związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, dostępnych w trakcie imprezy;
- Udział w pracach Zespołu ds. Programu Rozwoju Przedsiębiorczości Dzierżoniowa na lata 2012-2014;
- Udział w pracach Zespołu ds. monitoringu i ewaluacji Programu Rozwoju Przedsiębiorczości Dzierżoniowa na lata 2012-2014.

Centra Aktywizacji Zawodowej

Centrum Aktywizacji Zawodowej w Dzierżoniowie

Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie

Rynek 27

58-200 Dzierżoniów

(Pokój 3, 3a)

Tel.: (74) 832 52 33

Centrum Aktywizacji Zawodowej w Bielawie

Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie (Filia w Bielawie)

ul. Wolności 109,
58-260 Bielawa,
(Pokój 2, 3)
Tel.: (74) 832 52 63

Centrum Aktywizacji Zawodowej realizuje zadania związane z aktywną polityką rynku pracy. Pracownicy centrum zajmują się aktywizacją bezrobotnych poprzez ustalanie indywidualnych toków rozwoju zawodowego. Może być to propozycja szkolenia zawodowego, a także staż, przygotowania do zawodu, prace interwencyjne czy roboty publiczne.

Do podstawowych zadań Centrum należy również pozyskiwanie nowych miejsc pracy, w szczególności na rynku lokalnym, oraz udzielanie pomocy osobom bezrobotnym w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia. Centrum współpracuje również z pracodawcami, pomagając w doborze przyszłych pracowników i w organizacji giełd pracy, podczas których pracodawca ma możliwość bezpośredniego kontaktu z zainteresowanymi.

Do realizowanych przez Centrum Aktywizacji Zawodowej zajęć aktywizacyjnych należą:

- indywidualne porady i informacje zawodowe u doradcy zawodowego,
- grupowe wykłady prowadzone przez doradcę zawodowego:
- pośrednictwo pracy
- pośrednictwo zawodowe
- szkolenia:
 - szkolenia zlecane lub powierzane instytucjom szkoleniowym dla grup osób uprawnionych kierowanych przez pup,
 - boni szkoleniowy,
 - finansowanie kosztów egzaminów lub licencji,
 - finansowanie kosztów szkolenia wskazanego przez osobę bezrobotną,
 - skierowanie na szkolenie realizowane w ramach trójstronnej umowy szkoleniowej,
 - pożyczka szkoleniowa,
 - finansowanie/dofinansowanie studiów podyplomowych,
 - szkolenia z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.

Centrum Aktywizacji Zawodowej cyklicznie powtarza realizowane przez siebie zajęcia aktywizacyjne, porady zawodowe i informacje zawodowe.

Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS)

ul. Nowowiejska 88
58-200 Dzierżoniów
tel.: (74) 83 42 505
fax.: (74) 83 42 479
cas.dzierzoniow@gmail.com
www.cas-dzierzoniow.pl

Centrum Aktywizacji Społecznej świadczy kompleksowe usługi dla mieszkańców z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej, a także prowadzi specjalistyczne konsultacje prawne w zakresie rynku pracy i polityki społecznej.

W zakresie poradnictwa zawodowego Centrum oferuje:

- Kurs Uniwersalnych Kompetencji Zawodowych – którego celem jest poznawanie własnych umiejętności i kompetencji, analiza swoich słabych i mocnych stron, planowanie rozwoju kariery zawodowej, warsztaty z obszaru umiejętności aktywnego szukania pracy, tworzenia dokumentów aplikacyjnych oraz symulacji rozmów kwalifikacyjnych.

- Kurs Kompetencji Osobistych i Społecznych – praca nad rozpoznaniem własnych kompetencji i umiejętności, praca nad budowaniem pozytywnej samooceny, radzenie sobie w sytuacjach stresowych, praca nad motywacją, warsztaty z autoprezentacji.
- „Praca i ja” – warsztaty pracy nad samym sobą, nad swoimi kompetencjami i zasobami.
- „W grupie siła” – warsztaty kompetencji społecznych i osobistych, dla osób pragnących zdobyć pewność siebie w kontaktach z innymi ludźmi, a także chcących nauczyć się pracy w grupie.
- Indywidualne Poradnictwo Zawodowe – konsultacje związane z procesem poszukiwania pracy, diagnoza potencjału zatrudnienia, konstruowanie własnej ścieżki rozwoju zawodowego, również pomoc przy dokumentach aplikacyjnych.
- Kursy pracy z komputerem – nauka obsługi komputera od podstaw.

Dzierżoniowskie Centrum Biznesu

Rynek 36 (II piętro)
58 -200 Dzierżoniów
tel.: (74) 64 64 75, 513 184 664

Misją Dzierżoniowskiego Centrum Biznesu, działającego od 1996 r. jest zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zarówno dla nowo powstających mikro i małych przedsiębiorstw, jak i tych już istniejących. Centrum wspomaga prywatnych przedsiębiorców w początkowym okresie działalności gospodarczej, przede wszystkich poprzez:

- zapewnienie miejsca do prowadzenia działalności typu biurowego (DCB dysponuje 9 lokalami użytkowymi),
- usługi doradcze w zakresie prowadzenia działalności na własny rachunek,
- zwolnienie z podatku od nieruchomości podmiotów związanych z DCB,
- pomoc dla przedsiębiorstw DCB w pozyskiwaniu kredytów oraz pożyczek inwestycyjnych,
- pomoc dla przedsiębiorstw DCB w zorganizowaniu kampanii reklamowej, promocji
- ułatwienie kontaktów z partnerami handlowymi i kooperantami.

Dzierżoniowski Inkubator Przedsiębiorczości (DIP)

Dzierżoniowski Inkubator Przedsiębiorczości, działający od 2002 roku to miejsce dla osób planujących rozpocząć własną działalność gospodarczą, przede wszystkim w branży rzemieślniczej, produkcyjnej, usługowej lub biurowej.

Celem DIP jest ułatwianie początkowej fazy prowadzenia działalności nowo powstającym i istniejącym już firmom, które z powodu trudnych warunków w tej fazie mają problemy z rozwojem. Klientami DIP mogą być zarówno osoby bezrobotne chcące podjąć działalność na własny rachunek, osoby już prowadzące działalność chcące zatrudnić osoby bezrobotne a także przedsiębiorcy, którzy zapewniają staże dla osób bezrobotnych.

Oprócz wspomnianych aktywności DPI udostępnia lokale znajdujące się na jego terenie po preferencyjnych stawkach cenowych, z przeznaczeniem na prowadzenie działalności gospodarczej. Wynajmuje także „Biura na godziny” wraz z całym wyposażeniem biura lub sali spotkań, potrzebne osobom prowadzącym działalność w domu lub uprawiającym wolny zawód.

Punkt Konsultacyjny Krajowego Systemu Usług (KSU) Agencji Rozwoju Regionalnego AGROREG z Nowej Rudy

Siedziba Gminnego Centrum Informacji w Dzierżoniowie
ul. Batalionów Chłopskich 19
58-200 Dzierżoniów
tel.: (74) 832 35 36
e-mail: pk@agroreg.com.pl

W Punkcie Konsultacyjnym KSU można bezpłatnie pozyskać informacje z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej. Szczególną uwagę zwraca się na sam krok założenia własnej firmy, a także pierwsze momenty jej rozwoju. Prowadzone ponadto doradztwo przez ekspertów dotyczy m.in. możliwości pozyskania potrzebnych środków finansowych oraz rozwiązywania pojawiających się problemów z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Ponadto dostępne są usługi doradcze we wszystkich aspektach i fazach zakładania działalności gospodarczej, a także w dalszym prowadzeniu działalności, skierowane do przedsiębiorców prowadzących już działalność gospodarczą.

Informacje udzielane w Punkcie Konsultacyjnym KSU są bezpłatne, natomiast usługi doradcze w 90% finansowane są z pieniędzy UE i Skarbu Państwa.

Gminne Centra Informacji

Gminne Centra Informacji prowadzą działalność informacyjną dla osób bezrobotnych oraz absolwentów w zakresie szeroko rozumianej aktywizacji zawodowej. Z usług centrów mogą skorzystać osoby, które:

- poszukują pracy – zapewniona jest pomoc w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych,
- planują otworzyć własną firmę – pracownicy centrum udzielą kompleksowych informacji na temat procedur rozpoczęcia i prowadzenia własnej działalności oraz o możliwościach pozyskania środków finansowych na jej rozpoczęcie,
- chcą rozwinąć swoje umiejętności w obsłudze komputera,
- szukają pracowników na wolne stanowiska w swojej firmie,
- są zainteresowane programami pomocowymi z budżetu Państwa oraz środków UE.

Gminne Centra Informacji działają w czterech gminach Ziemi Dzierżoniowskiej:

Gminne Centrum Informacji w Dzierżoniowie

Rozpoczęcie działalności: 2003 r.
ul. Batalionów Chłopskich 19
58-200 Dzierżoniów
tel./fax: + 48 74 646 47 51
e-mail: gci@um.dzierzoniow.pl

Gminne Centrum Informacji w Bielawie

ul. Wolności 109
58-260 Bielawa
tel./fax: + 48 74 833 11 20
e-mail: gci@um.bielawa.pl

Gminne Centrum Informacji w Piławie Górnej

ul. Piastowska 40
58-240 Piława Górna
tel.: + 48 74 837 26 34
e-mail: gci@pilawagorna.pl

Gminne Centrum Informacji w Niemczy

ul. Rynek 27/28
58-230 Niemcza
tel./fax: + 48 74 837 69 97
e-mail: gci@gci.niemcza.pl

Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o.,

ul. Batalionów Chłopskich 19
58-200 Dzierżoniów
tel.: (74) 645 04 31
fax.: (74) 64 64 751
e-mail: fpkpd@wp.pl
www.fpkpd.pl

Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o. został utworzony w dniu 20.02.2003 r. na podstawie uchwał Rad Miast i Gmin. W jego skład wchodzi: Powiat Dzierżoniowski (Starostwo Powiatowe), Gmina Miejska Dzierżoniów, Gmina Bielawa, Gmina Dzierżoniów, Gmina Piława Górna i Gmina Łagiewniki.

Celem powstania Funduszu jest pomoc mikro, małym i średnim przedsiębiorcom w uzyskaniu kredytów i pożyczek bankowych. Udzielając poręczeń pomaga im zdobyć kapitał na sfinansowanie bieżącej działalności przedsiębiorstwa, jak i nowych inwestycji (np. zakup maszyn, urządzeń, wyposażenia, nieruchomości, modernizacja posiadanych środków trwałych).

Od początku swojej działalności do dnia 31.12.2011 r. Fundusz udzielił 157 poręczeń na łączną kwotę 4.806.571,50 zł, dzięki którym, powstało na terenie powiatu dzierżoniowskiego 29 nowych firm, utworzono 132 dodatkowych miejsc pracy oraz utrzymano 67 dotychczasowych.

Realizowanymi przez fundusz działaniami są:

- Poręczenia.
Dotyczą kredytów i pożyczek oferowanych przed instytucje finansowe, nadawanych młodym przedsiębiorstwom na rozwój działalności gospodarczej. Obejmują zarówno kredyty obrotowe jak i inwestycyjne. Maksymalna kwota udzielonego poręczenia wynosi 50 tys. zł. i nie może przekroczyć 75% wartości kredytu.
- realizacja Inicjatywy JEREMIE - Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises - Wspólne europejskie zasoby dla MŚP.
Jest to program wsparcia MŚP działający od 21 grudnia 2010 roku ze środków publicznych udostępnionych przez Komisję Europejską. Jego działanie **odchodzi od tradycyjnego dotacyjnego wsparcia** na rzecz **mechanizmu odnawialnego** (rewolwingowego) i skierowane jest głównie do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Mechanizm ten obraca środkami tak, iż sprawia, że raz wydane wracają do właściciela i ponownie są inwestowane. Maksymalna kwota udzielonego poręczenia wynosi 125 tys. zł. i nie może przekroczyć 80% wartości kredytu.

Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego

Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie
ul. Świdnicka 38
58 – 200 Dzierżoniów (w pok. 213, II p.)
Tel. (74) 66 66 044.

Terenowy Punkt Konsultacyjny Regionalnego Ośrodka EFS działa w budynku Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie. Działalność Ośrodka polega na wsparciu zainteresowanych w opracowaniu projektów, które mogą uzyskać dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej. W ramach prowadzonych konsultacji mogą zgłaszać się wszystkie podmioty prowadzące działalność na terenie powiatu dzierżoniowskiego: urzędy, szkoły, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe a także osoby i firmy prywatne.

W punkcie konsultacyjnym EFS uzyskać można także wsparcie w zakresie rachunkowości oraz zamówień publicznych. Możliwe jest także zdobycie ogólnych informacji dotyczących Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) i zarządzania projektem. Głównym zadaniem doradcy jest przede wszystkim opracowanie projektu wraz z zainteresowanym, który może uzyskać dotację unijną.

Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich (PIFE) w Dzierżoniowie

ul. Batalionów Chłopskich 19
58-200 Dzierżoniów
tel.: (74) 832 35 36
tel./fax (074) 815 57 17
e-mail: pife.dzierzoniow@dolnyslask.pl

Zainteresowane dotacjami w ramach programów unijnych podmioty mogą uzyskać informacje na ich temat w Punktach Informacyjnych Funduszy Europejskich. Przedsiębiorcy mają możliwość pozyskania wiedzy w zakresie warunków, jakie należy spełnić, aby starać się o pomoc unijną, jakie są dostępne dla nich programy, a także gdzie poszukiwać szczegółowych informacji o ogłaszanych konkursach czy terminarzach naborów wniosków.

Zrealizowane przez punkty informacji projekty to:

- "Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw" realizowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, dzięki któremu osoby z obszarów wiejskich mogą starać się o dofinansowanie własnej działalności.
- „Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego RPO WD na lata 2007-2013.

Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INVEST-PARK” Sp. z o.o. (Podstrefa Dzierżoniów)

ul. Uczniowska 16
58-306 Wałbrzych
tel.: +48 74 664 91 64,
fax.: +48 74 664 91 62
e-mail: invest@invest-park.com.pl
www.invest-park.com.pl

Podstrefa Dzierżoniów

Data powstania: 1997 rok
Obszar: 114,65 ha, w tym 46 ha terenów inwestycyjnych
Inwestorzy: 17 firm
Zatrudnienie: 2106 osób

Nakłady inwestycyjne: 683,3 mln zł

Dotychczasowymi inwestorami w podstrefie Dzierżoniów są:

- ORION Polyurethanes sp. z o.o., działalność: produkcja piany poliuretanowej i klejów dla budownictwa;
- HENKEL POLSKA Sp. z o.o. oddział w Dzierżoniowie, działalność: produkcja materiałów budowlanych (suche zaprawy klejowe);
- Cooper Standard Polska sp. z o.o., działalność: produkcja uszczelek do drzwi i szyb samochodowych;
- BROEN S.A., działalność: produkcja armatury sanitarnej;
- ERMO POLAND Sp. z o.o., działalność: produkcja form wtryskowych;
- DOMEX Sp. z o.o., działalność: produkcja armatury wodociągowej i gazowej – żeliwnej i stalowej;
- „LIBRA” Sp. z o.o., działalność: produkcja klejów dla budownictwa, farb ekologicznych, klejów oraz mas uszczelniających;
- Harris Calorific International Sp. z o.o., działalność: wytwarzanie i dystrybucja wyrobów do spawania i cięcia, gazowych i elektrycznych urządzeń kontrolno – pomiarowych ;
- Pentair Poland Sp. z o.o., działalność: produkcja, montaż i dystrybucja m.in. pomp, filtrów, kaset, naczyń, zaworów oraz innych urządzeń do uzdatniania, oczyszczania i filtrowania;
- Metalis Polska Sp. z o. o., działalność: produkcja części metalowych dla przemysłu elektrotechnicznego, motoryzacyjnego i RTV;
- MECFIL Sp. z o. o., działalność: produkcja ceramicznych elementów do urządzeń przemysłowych, przetwarzanie i obróbka produktów przemysłowych;
- HMP S.A., działalność: produkcja i sprzedaż wyrobów papierowych;
- SKC Haas Polska Sp. z o. o., działalność: produkcja powłok podświetlania monitorów LCD;
- Alphavision Polska Sp. z o. o., działalność: usługi cięcia i formatowania folii optycznej do ekranów LCD;
- SKC Europe pu Sp. z o. o., działalność: produkcja systemów poliowych;
- AHC Technologia Powierzchni Polska Sp. z o.o., działalność: produkcja w zakresie obróbki powierzchniowej.

Działalności planowane w niedalekiej przyszłości w Podstrefie Dzierżoniów:

- Hartownia Hauck Polska sp. z o.o zamierza zainwestować co najmniej 15 mln 622 tys. zł, w tym 12 mln do 2016 r. Początkowo zatrudnienie znajdzie tu 15 nowych pracowników,
- Libra sp. z o.o. chce do 2021 r. zainwestować 15 mln zł, zwiększając zatrudnienie o 15 osób,
- Alphavision Polska sp. z o.o. zainwestuje 1 mln 110 tys. zł do 2017 r. i zatrudni 3 nowych pracowników,
- Pentair Poland Sp. z o.o. do 2019 r. planuje zatrudnić 47 kolejnych osób i zainwestować 35 mln zł.,
- Cooper do 2018r. zwiększy zatrudnienie o 10 osób i poniesie nakłady inwestycyjne w wysokości 58 mln 600 tys. zł.,
- SKC Europe Pu sp. z o.o. zainwestuje 2,5 mln zł, zatrudni również 3 nowych pracowników,
- **Pentair Poland na początku 2015 r. zbuduje drugi zakład o powierzchni 1,6 ha, a w 2016 r. zwiększy zatrudnienie o 50 osób, koszt inwestycji szacuje się na ok. 50 mln zł.**

Dzierżoniowski Park Przemysłowy

Dzierżoniowski Park Przemysłowy zlokalizowany jest w pobliżu Dzierżoniowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej przy ul. Strefowej i zajmuje powierzchnię 7,5 ha.

Inwestycję realizuje Invest-Park Development – spółka, której jednym z udziałowców jest Gmina Miejska Dzierżoniów.

Spółka Invest-Park Development skupia się głównie na budowie, modernizacji oraz udostępnianiu nowoczesnych hal produkcyjno-magazynowych. Zarządza nieruchomościami położonymi w miejscowościach takich jak: Dzierżoniów, Wałbrzych, Świdnica i Świebodzice.

Zrealizowane projekty:

- budowa pierwszej hali produkcyjnej
Wartość robót budowlanych: 5 500 000,00 zł brutto.
Czas trwania inwestycji: 03.2011 r. - 31.12.2011 r.
Zakres rzeczowy robót obejmuje budowę pierwszej hali produkcyjno-magazynowej wraz z zapleczem biurowym.
Wykonawca wyłoniony w przetargu: Przedsiębiorstwo Budowlane „Miazga”, 58-200 Dzierżoniów.
- budowa drugiej hali produkcyjno-magazynowej
Zakres rzeczowy robót obejmuje budowę drugiej hali produkcyjno-magazynowej wraz z zapleczem biurowym o powierzchni ok. 4 tys. m², do zagospodarowania dla dwóch inwestorów
Czas trwania inwestycji: koniec 2013 r. - połowa 2014 r.

Planowane działania:

- dalszy rozwój Dzierżoniowskiego Parku Przemysłowego (DPP) poprzez wybudowanie infrastruktury kubaturowej i towarzyszącej, udostępnionej podmiotom gospodarczym chcącym prowadzić działalność w ramach DPP.

Lokalna Grupa Działania „Ślężanie”

Biurowo Stowarzyszenia;
ul. Kościuszki 7/9
55-050 Sobótka
Tel/fax 071 3162 171
www.slezanie.eu
info@sleza.pl

„Lokalna Grupa Działania Ślężanie” to stowarzyszenie, będące partnerem trójsektorowym w skład którego wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, którego podstawowym celem jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, w tym poprzez realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

Działalność Stowarzyszenia obejmuje obszar gmin wiejskich i miejsko-wiejskich: Dzierżoniów, Jordanów Śląski, Łagiewniki, Marcinowice, Mietków, Niemcza oraz Sobótka. Bezpośredni nadzór nad działalnością stowarzyszenia sprawuje Marszałek Województwa Dolnośląskiego. Do najważniejszych celów działalności Stowarzyszenia na postawie statutu należy:

1. Realizowanie Lokalnej Strategii Rozwoju (zwanej dalej LSR) w rozumieniu ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427), przepisów wykonawczych do tej ustawy oraz przepisów programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 dla obszaru gmin: Dzierżoniów, Jordanów Śląski, Łagiewniki, Marcinowice, Mietków, Niemcza, Sobótka (zwanego dalej obszarem Stowarzyszenia);

2. Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich z uwzględnieniem należytej ochrony oraz promocji środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno - kulturowych oraz równości szans;
 3. Aktywizowanie społeczności lokalnej, w tym do opracowanie i realizacja LSR;
 4. Promowanie obszarów wiejskich oraz gmin położonych na obszarze działania Stowarzyszenia;
 5. Upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarze Stowarzyszenia;
 6. Propagowanie działań na rzecz realizacji LSR na obszarze Stowarzyszenia;
 7. Pozyskiwanie partnerów i źródeł finansowania LSR;
 8. Pozyskiwanie środków na działalność Stowarzyszenia ze źródeł zewnętrznych;
 9. Pozyskiwanie innych źródeł finansowania, a także opracowywanie i realizacja innych programów pomocowych oraz projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej;
 10. Udzielanie wsparcia mieszkańcom obszaru objętego LSR w zakresie przygotowywania projektów i pozyskiwania środków na ich realizację;
 11. Podejmowanie inicjatyw i działań dla rozwoju obszaru objętego LSR poprzez: rozwój produktów regionalnych, turystyki, przedsiębiorczości, zasobów ludzkich, społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego, poprawę estetyki miejscowości, poprawę bezpieczeństwa mieszkańców, edukację estetyczną i artystyczną mieszkańców, aktywizację gospodarczą i zawodową, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i patologiom społecznym, propagowanie zdrowego trybu życia oraz promocję zdrowia, działanie na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, zachowanie dziedzictwa kulturowego na obszarze Stowarzyszenia;
 12. Kreowanie lokalnego produktu i usług, w szczególności turystycznych, tworzenie i rozwój infrastruktury turystycznej obszaru objętego LSR;
 13. Działanie na rzecz zachowania dziedzictwa historycznego i kulturowego oraz rozwoju lokalnej tożsamości i tradycji z zachowaniem tolerancji dla różnic kulturowych, obyczajowych i religijnych;
 14. Promowanie i organizacja wolontariatu;
 15. Prowadzenie działalności szkoleniowej i edukacyjnej w formie pozaszkolnej;
 16. Prowadzenie działalności wydawniczej;
 17. Działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
 18. Współpraca międzynarodowa rozwijająca wymianę doświadczeń, dobrych praktyk, które przyczynią się do innowacyjności działań w obszarze objętym LSR;
 19. Współpraca z organizacjami pozarządowymi krajowymi i zagranicznymi oraz ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw;
- Lokalna Grupa Działania „Ślężanie” to kluczowy partner w zakresie wspierania aktywności społeczno – zawodowej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej, w szczególności w aktualnej perspektywie finansowej 2014-2020.

Pozostałe podmioty z zakresu wspierania aktywności społeczno-zawodowej Ziemi Dzierżoniowskiej:

Cech Rzemiosł Różnych

Bielawa, ul. Polna 2
tel. (74) 833 43 88
cechbielawa@wp.pl

Cech Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości

Dzierżonów, ul. Batalionów Chłopskich 5
tel. (74) 831 76 44

Związek Pracodawców Powiatu Dzierżoniowskiego

Dzierżonów, Batalionów Chłopskich 5 /7

7. Cel główny Programu

Program aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 wpisuje się w priorytety i kierunki rozwojowe nakreślone w najważniejszych dokumentach strategicznych miast i gmin Ziemi Dzierżoniowskiej.

Z punktu widzenia kształtowania i rozwoju współpracy interkomunalnej w ramach obszaru funkcjonalnego **Ziemia Dzierżoniowska** kluczowym elementem integrującym działania strategiczne w perspektywie 2020 roku jest **Strategia Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020**. Zgodnie z założeniem niniejszy Program wpisuje się w określone w Strategii Rozwoju cele strategiczne, które silny nacisk kładą na zagadnienia związane z aktywizacją gospodarczą i rozwojem przedsiębiorczości. Równie istotne pozostają kwestie świadczenia przez samorząd wysokiej jakości usług społecznych i publicznych oraz rozwoju kapitału społecznego, rozumianego w sposób wieloaspektowy.

Celem głównym Programu aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 jest: **pełniejsze wykorzystanie szeregu potencjałów rozwojowych tkwiących w lokalnej sferze gospodarczej, społecznej i publicznej Ziemi Dzierżoniowskiej w celu przyspieszenia jej rozwoju społeczno – gospodarczego oraz poprawy pozycji konkurencyjnej zarówno w ujęciu wewnętrznym jak i zewnętrznym.**

Cel główny Programu uszczegóławiają 3 cele szczegółowe:

- 1. Wpieranie gospodarki lokalnej i rynku pracy**
- 2. Zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych i publicznych**
- 3. Budowa kapitału ludzkiego**

W ramach powyższych celów szczegółowych planowana jest realizacja konkretnych działań, których realizacja przyczyni się do przezwyciężenia pojawiających się na terenie Ziemi Dzierżoniowskiej zagrożeń rozwojowych.

Rycina 35. Schemat celów szczegółowych w ramach Programu aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020

Źródło: Opracowanie

Silna, nowoczesna i innowacyjna gospodarka lokalna, z dobrze funkcjonującymi przedsiębiorstwami, stanowiącymi miejsca pracy dla mieszkańców całej Ziemi Dzierżoniowskiej to podstawowy czynnik determinujący rozwój Ziemi Dzierżoniowskiej. Miejsca pracy, a w szczególności ich stabilność decydują w zasadniczym stopniu o dobrostanie społecznym i gospodarczym. Rozwinięte społeczeństwo, które cechuje kreatywność, dobre kierunkowe wykształcenie, elastyczność w zakresie dostosowania się do potrzeb lokalnego rynku pracy stanowi natomiast kluczowe zasoby w procesie przyspieszania rozwoju gospodarczego. Jest to czynnik decydujący również o trwałości tego rozwoju w dłuższej perspektywie czasu. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez działania z zakresu odbudowywania społeczeństwa obywatelskiego i zwiększania udziału społeczności lokalnych w życiu społeczno - gospodarczym i publicznym stanowią dodaną, nieprzecenioną wartość w zakresie budowania nowoczesnego, świadomego społeczeństwa. Istotną rolę w procesie rozwojowym pełni jednocześnie samorząd lokalny i powiatowy – inicjator i realizator szeregu działań aktywizacyjnych i prorozwojowych. Kwestie prawidłowej organizacji edukacji na wszystkich etapach rozwoju człowieka, pomoc i opieka społeczna a także bezpieczeństwo publiczne i szeroko traktowane zarządzanie publiczne to zagadnienia stanowiące najważniejszą sferę aktywności samorządu, istotną z punktu widzenia określenia zakresu niniejszego programu i jego późniejszej realizacji.

Zagadnienia rozwoju gospodarczego, społecznego oraz sfery aktywności publicznej są ze sobą niezmiernie ściśle powiązane. Występujące między nimi relacje uwidaczniają się w szczególności w zakresie wypracowania wspólnego kierunku działań w zakresie aktywizacji społeczno – zawodowej. Program aktywności społeczno – zawodowej uwzględniać musi zatem wszystkie te elementy, choć z uwagi na szeroki zakres tematyczny wspierać powinien w szczególności, te które przełożą się na wymierne, realne i mierzalne korzyści.

Określone w ramach Programu przedsięwzięcia powinny odzwierciedlać realne potrzeby lokalne w zakresie aktywności społecznej i zawodowej. Zidentyfikowane zostały one z jednej strony na podstawie przeprowadzonych diagnoz społeczno – gospodarczych a z drugiej strony wzmacniają rolę określonych już w licznych dokumentach sektorowych kierunków interwencji.

W zakresie prezentowanego Programu istotnego znaczenia nabiera kwestia współpracy międzygminnej w ramach porozumienia jednostek samorządu terytorialnego Ziemi Dzierżoniowskiej. Działania określone w ramach programu stanowić powinny płaszczyznę aktywności realizowanej ponad granicami gmin. **Niniejszy program to jedna z pierwszych prób określenia wspólnych działań samorządów Ziemi Dzierżoniowskiej w zakresie aktywizacji społeczno – zawodowej ich mieszkańców.** Potencjalna trudność i rozbieżność w określeniu kierunków działań w sposób naturalny wynikać może ze zróżnicowania potrzeb i odmiennych uwarunkowań poszczególnych partnerów porozumienia. Szczególnego wsparcia powinny zyskać te działania, które pomogą rozwiązać kluczowe bariery rozwojowe całej Ziemi Dzierżoniowskiej, a nie tylko pojedynczej gminy. Idea współpracy międzygminnej uczy konsensusu i dialogu, jednak niejednokrotnie wymaga podejścia konsensualnego, opartego na rezygnacji z partykularnych interesów poszczególnych gmin.

Określenie kierunków działań w ramach Programu wynika ponadto z potencjalnych możliwości w zakresie ich przyszłego finansowania. Dlatego szczególnego znaczenia nabiera w tym miejscu przeprowadzony w rozdziale 5 części diagnostycznej przegląd możliwości finansowania działań w ramach niniejszego Programu, który wskazuje na możliwy zakres i kontekst przyszłych działań aktywizacyjnych.

8. Działania możliwe do realizacji w ramach trzech obszarów tematycznych *Programu aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020*

I. Gospodarka i rynek pracy

1. Wspieranie lokalnych przedsiębiorstw (przede wszystkim mikro, małych i średnich) z Ziemi Dzierżoniowskiej.

Działanie polegać będzie na wspieraniu inicjatyw lokalnych przedsiębiorstw w zakresie poprawy innowacyjności swoich usług i produktów. Poprzez wpieranie działań inwestycyjnych lokalne mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa zmienią swoją pozycję konkurencyjną, poprawią swoje wyniki produkcyjno – finansowe, stanowiąc przez to zaplecze dla poprawy sytuacji na rynku pracy Ziemi Dzierżoniowskiej.

Realizacja działania będzie się koncentrować na wsparciu przedsiębiorczości w kluczowych branżach gospodarki Ziemi Dzierżoniowskiej. Najważniejszymi przedsięwzięciami z zakresie realizacji działania są:

1. Powołanie i utworzenie technoinkubatora przedsiębiorczości Ziemi Dzierżoniowskiej.
2. Opracowanie i wdrożenie pakietu ułatwień dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym mechanizmów wspierających rozwój i dojrzewanie firm.
3. Wspieranie i realizacja wspólnych projektów na rzecz rozwoju przedsiębiorczości pożądaných branż.
4. Wspieranie i rozwój współpracy w zakresie edukacji zawodowej i wyższej inżynierskiej, przy wykorzystaniu zasobów Ziemi Dzierżoniowskiej (szkoły, przedsiębiorcy, otoczenie biznesu).
5. Wspieranie powiązań gospodarczych (klastry) oraz wspieranie tworzenia specjalizacji regionu w określonych branżach, dziedzinach.
6. Stworzenie programu edukacyjnego dla różnych poziomów nauczania, związanego z przedsiębiorczością.

2. Aktywizacja zawodowa osób starszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Osoby starsze oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym to grupy wymagające szczególnego wsparcia na rynku pracy. Na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej powyższa kwestia nabiera szczególnego znaczenia z uwagi na relatywnie wysoki udział tych grup w strukturze rynku pracy.

Celem działania jest zdobywanie przez mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej pozostających bez pracy nowych kompetencji lub uzyskanie nowych kwalifikacji a także aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy. Efektem działania będzie wzrost poziomu zatrudnienia w Ziemi Dzierżoniowskiej. Działania z zakresu aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy przyczynią się do zwiększenia zasobów siły roboczej. Rezultatem działania będzie także wzrost mobilności zasobów pracy. Dodatkowo spodziewana jest poprawa sytuacji na terenach cechujących się największymi opóźnieniami społeczno-gospodarczymi oraz zwiększenie skuteczności podejmowanych działań przez instytucje rynku pracy, które będą świadczyć usługi wysokiej jakości, m.in. poprzez udzielanie zintegrowanego wsparcia dopasowanego do potrzeb osób poszukujących pracy oraz aktywne kojarzenie popytu i podaży pracy.

Wsparciem objęte zostaną osoby pozostające poza rynkiem pracy a chcące powrócić do zatrudnienia oraz utrzymania stałej pracy. Powyższe obejmuje osoby

bezrobotne, poszukujące pracy i nieaktywne zawodowo, które znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, **tj. osoby starsze po 50 roku życia, kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne oraz nisko wykwalifikowane.**

Wsparcie obejmować będzie działania na rzecz zwiększenia aktywizacji oraz mobilności zawodowej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej poprzez kompleksowe wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb osób. Ważnym elementem wsparcia w ramach działania będą przedsięwzięcia ukierunkowane na zdobywanie nowych umiejętności i kompetencji, dalszego doskonalenia, bądź zmiany kwalifikacji zawodowych oraz możliwość zdobycia doświadczeń zawodowych w miejscu pracy. Interwencja obejmować będzie również tworzenie różnego typu zachęt do podejmowania pracy poza dotychczasowym miejscem zamieszkania dla osób biernych zawodowo oraz bezrobotnych.

W ramach działania wsparcie będzie kierowane także do osób pozostających bez pracy zamieszkujących na obszarach wiejskich. Tereny te, jak wynika z diagnozy społeczno-gospodarczej Ziemi Dzierżoniowskiej cechują się największym nagromadzeniem negatywnych zjawisk społeczno – zawodowych.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji w ramach działania:

- Instrumenty i usługi rynku pracy służące indywidualizacji wsparcia oraz pomocy w zakresie określenia ścieżki zawodowej:
 1. identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia, w tym m.in. poprzez zastosowanie Indywidualnych Planów Działania, diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w Ziemi Dzierżoniowskiej,
 2. kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby lub poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej, w tym podnoszenia lub uzupełniania kompetencji i kwalifikacji zawodowych.
- Instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób, u których zidentyfikowano potrzebę uzupełnienia lub zdobycia nowych umiejętności i kompetencji:
 1. nauka aktywnego poszukiwania pracy (zajęcia aktywizacyjne, warsztaty z zakresu umiejętności poszukiwania pracy, konsultacje indywidualne),
 2. nabywanie, podwyższanie lub dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji, niezbędnych na rynku pracy w kontekście zidentyfikowanych potrzeb osoby, której udzielane jest wsparcie, m.in. poprzez wysokiej jakości szkolenia i kursy,
 3. bezzwrotne dotacje na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej.
- Instrumenty i usługi rynku pracy służące zdobyciu doświadczenia zawodowego wymaganego przez pracodawców:
 1. nabywanie lub uzupełnianie doświadczenia zawodowego oraz praktycznych umiejętności w zakresie wykonywania danego zawodu, m.in. poprzez staże i praktyki zawodowe,
 2. wsparcie zatrudnienia u przedsiębiorcy lub innego pracodawcy, stanowiące zachętę do zatrudnienia, m.in. poprzez pokrycie kosztów subsydiowania zatrudnienia dla osób, u których zidentyfikowano adekwatność tej formy wsparcia, refundację wyposażenia lub doposażenia stanowiska,
 3. granty na utworzenie stanowiska pracy w formie telepracy.
- Instrumenty i usługi rynku pracy służące wsparciu mobilności międzysektorowej i geograficznej:
 1. wsparcie mobilności międzysektorowej dla osób, które mają trudności ze znalezieniem zatrudnienia w sektorze lub branży, m.in. poprzez zmianę lub uzupełnienie kompetencji lub kwalifikacji pozwalającą na podjęcie zatrudnienia w innym sektorze,
 2. wsparcie mobilności geograficznej dla osób u których zidentyfikowano problem z zatrudnieniem w miejscu zamieszkania, m.in. poprzez pokrycie kosztów dojazdu do pracy lub wstępnego zagospodarowania w nowym miejscu zamieszkania, m.in. poprzez finansowanie kosztów dojazdu, zapewnienie środków na zasiedlenie,

- Instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób niepełnosprawnych:
 1. niwelowanie barier jakie napotykają osoby niepełnosprawne w zakresie zdobycia i utrzymania zatrudnienia, m.in. doposażenie stanowiska pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych,

Potencjalni beneficjenci działania: fundacje; organizacje pracodawców; osoby prowadzące działalność gospodarczą; przedsiębiorcy; jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; samorządy gospodarcze i zawodowe; stowarzyszenia i organizacje społeczne.

3. Wsparcie w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, w szczególności w formie samozatrudnienia

Działanie ukierunkowane jest na pomoc osobom pozostającym poza rynkiem pracy w ich powrocie do zatrudnienia oraz utrzymaniu stałej pracy na przyszłość. Działanie skierowane jest do osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, które znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby starsze po 50 roku życia, kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne oraz niskowyzyskalizowane. Celem działania jest wspieranie mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej w zakresie tworzenia przedsiębiorstw i rozpoczynania działalności gospodarczej.

Wsparcie ukierunkowane będzie na rzecz rozwoju samozatrudnienia, przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy. Obejmujące takie elementy jak: doradztwo, szkolenia oraz usługi finansowo-prawne adresowane do osób pozostających bez pracy a pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji w ramach działania:

- Bezzwrotne dotacje obejmujące:
 1. doradztwo oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej;
 2. przyznanie bezzwrotnych środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości;
 3. wsparcie pomostowe obejmujące szkolenia i doradztwo w zakresie efektywnego wykorzystania dotacji oraz pomostowe wsparcie finansowe.
- Instrumenty finansowe obejmujące:
 1. przyznanie jednorazowej pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Potencjalni beneficjenci działania: fundacje; organizacje pracodawców; osoby prowadzące działalność gospodarczą; przedsiębiorcy; jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; samorządy gospodarcze i zawodowe; stowarzyszenia i organizacje społeczne; szkoły lub placówki oświatowe; uczelnie wyższe; wspólnoty samorządowe; podmiot wdrażający instrument finansowy.

4. Aktywizacja zawodowa kobiet w szczególności opiekujących się dziećmi

Działanie ukierunkowane jest przede wszystkim na rzecz osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy ze względu na konieczność opieki nad członkami rodziny i dotyczy tworzenia i rozwijania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym alternatywnych form opieki jak klub dziecięcy, dzienny opiekun czy niania.

Działanie skupiać się będzie na aktywizacji zawodowej osób powracających na rynek pracy po urlopach macierzyńskich czy wychowawczych oraz osób, które pozostawały bez zatrudnienia i sprawowały opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia.

Przewidziane w ramach działania przedsięwzięcia polegać będą na aktywizacji zawodową osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 poprzez tworzenie i rozwijanie

miejsz opieki nad dziećmi do lat 3 zgodnie z ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz pokrywaniu kosztów takiej opieki.

Do potencjalnych beneficjentów działania zaliczyć należy: osoby prowadzące działalność gospodarczą; przedsiębiorcy; organizacje pracodawców, stowarzyszenia, związki zawodowe, samorządowe jednostki organizacyjne, spółdzielnie, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, fundacje, wspólnoty mieszkaniowe, placówki systemu oświaty, inne jednostki organizacyjne systemu oświaty niepubliczne.

5. Edukacja przedszkolna, podstawowa nastawiona na rozwijanie kompetencji w zakresie rynku pracy

Głównym celem działania jest podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy, oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Działanie skierowane jest przede wszystkim na upowszechnienie edukacji przedszkolnej szczególnie na obszarach, gdzie jej dostępność jest ograniczona, w tym na obszarach wiejskich. Zapewnienie wsparcia dla najmłodszych dzieci przyczyni się do wczesnej identyfikacji i eliminacji barier rozwojowych już na pierwszych etapach edukacji. Podniesienie jakości kształcenia w ramach edukacji podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej poprzez realizację działań edukacyjnych skierowanych do uczniów, zapewnienie wyposażenia bazy dydaktycznej i naukowej, a także działań skierowanych do kadry pedagogicznej w celu zapewnienia kompleksowego wsparcia.

Tworzenie nowych miejsc w ośrodkach edukacji przedszkolnej, w tym również uruchamianie nowych ośrodków edukacji przedszkolnej i alternatywnych form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym zmniejszenia dysproporcji w upowszechnianiu edukacji przedszkolnej na słabiej rozwiniętych obszarach, w tym na obszarach wiejskich, oraz wspieranie dostępności na obszarach miejskich. Ważnym elementem wsparcia będą dodatkowe zajęcia edukacyjne mające na celu rozwój dzieci na wczesnym etapie edukacji, w szczególności zajęcia rozwijające kreatywność oraz pobudzające ciekawość świata.

Realizacja działania związana jest z kształtowaniem kompetencji kluczowych na rynku pracy, wsparcie nauki języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych i ICT oraz właściwych postaw: kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej. Tworzone będą w szkołach warunki do nauczania eksperymentalnego. Przewidziano również opiekę pedagogiczno-psychologiczną oraz rozwój doradztwa zawodowego dla młodzieży.

Działania służące indywidualizacji podejścia do ucznia, wspieranie jednostek systemu oświaty w pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki) w celu przeciwdziałania rozwarstwieniu społecznemu w edukacji, w tym wsparcie placówek z terenów defaworyzowanych np. na obszarach wiejskich.

Uzupełnienie kompetencji nauczycieli w obszarze kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych, korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystania metod eksperymentu naukowego w edukacji, a także wykorzystanie narzędzi diagnostyki psychologicznej – pedagogicznej i metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji w ramach działania:

- **Upowszechnienie dostępu do edukacji przedszkolnej:**
- uruchamianie nowych miejsc w ośrodkach edukacji przedszkolnej, w tym również nowych ośrodków edukacji przedszkolnej i alternatywnych form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym,

- dodatkowe zajęcia edukacyjne mające na celu rozwój dzieci na wczesnym etapie edukacji, w szczególności zajęcia rozwijające kreatywność i przedsiębiorczość oraz pobudzające ciekawość świata,
- wsparcie w zakresie pracy z dzieckiem, uczniem młodszym przy jego przechodzeniu na kolejny etap kształcenia,
- **Wsparcie uczniów kształcenia ogólnego:**
- kształtowanie kompetencji kluczowych na rynku pracy, wsparcie nauki języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych i ICT oraz właściwych postaw: kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej,
- tworzenie w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia,
- realizacja programów pomocy stypendialnej dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki),
- wsparcie w zakresie pracy z uczniem, uczniem młodszym przy jego przechodzeniu na kolejny etap kształcenia,
- doradztwo i opieka psychologiczno-pedagogiczna, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni, uczniowie uzdolnieni, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki),
- rozszerzanie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno – zawodowym.
- **Wsparcie nauczycieli i pracowników pedagogicznych prowadzących kształcenie ogólne i edukację przedszkolną:**
- Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych pod kątem kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się po rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodniczych, języki obce), nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw uczniów (m.in. kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej) oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia,
- Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych pod kątem wykorzystania narzędzi wspierających pomoc psychologiczno – pedagogiczną na każdym etapie edukacyjnym (m.in. dla uczniów niepełnosprawnych, uczniów uzdolnionych, zagrożonych przedwczesnym kończeniem nauki).

Potencjalni beneficjenci działania: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; organizacje pozarządowe; organy prowadzące publiczne i niepubliczne przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego; organy prowadzące publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne.

6. Edukacja osób dorosłych i osób pozostających w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy

Celem działania jest zwiększenie kompetencji osób dorosłych w szczególności osób pozostających w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w zakresie ICT i języków obcych. Działanie ma umożliwić dorosłym dokończenie się w celu zapewnienia rozwoju społecznego i ekonomicznego. Wsparcie obszaru ICT i języków obcych będzie prowadziło do podnoszenia kompetencji, ale przede wszystkim do zdobycia kwalifikacji przez osoby dorosłe, w szczególności osoby o niskich kwalifikacjach i osoby starsze.

Wsparcie ukierunkowane będzie na rzecz indywidualnych osób dorosłych, w szczególności osób pozostających w niekorzystnej sytuacji, w tym powyżej 50 roku życia oraz o niskich kwalifikacjach chcących podnieść kluczowe kompetencje o charakterze podstawowym i przekrojowym w zakresie języków obcych oraz ICT jako kompetencji, na które jest największe zapotrzebowanie na rynku pracy.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji w ramach działania:

Podwyższanie kompetencji osób dorosłych: szkolenia i kursy skierowane do osób dorosłych w szczególności osób pozostających w niekorzystnej sytuacji, w tym osób starszych oraz o niskich kwalifikacjach chcących podnieść kluczowe kompetencje o charakterze podstawowym i przekrojowym w zakresie języków obcych oraz ICT.

Potencjalni beneficjenci działania: wszystkie podmioty - z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych); jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; organizacje pozarządowe; przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, uczelnie wyższe.

7. Poprawa efektywności i jakości kształcenia zawodowego. Polepszenie szans na znalezienie pracy przez uczniów szkół i szkoleń zawodowych

Celem działania jest dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy. W celu realizacji działania konieczne jest zapewnienie silnego powiązania oferty szkół z realnymi potrzebami i oczekiwaniami rynku pracy. Wsparcie to zwiększy szanse na zatrudnienie w szczególności absolwentów szkół zawodowych. Edukacja dorosłych przynosi korzyści w postaci, zwiększenia szans zatrudnienia i wyższych kompetencji społecznych i zawodowych. Kształcenie ustawiczne umożliwi indywidualnym osobom dorosłym uzupełnienie wykształcenia, wzbogacenie wiedzy, rozwinięcie zdolności, udoskonalenie kwalifikacji zawodowych lub zdobycie nowego zawodu.

Działanie realizowane będzie we współpracy ze szkołami i ich otoczeniem: z instytucjami rynku pracy, a w szczególności z pracodawcami, w celu podniesienia jakości kształcenia oraz w zakresie praktycznych form nauczania – np. staże i praktyki zawodowe. Działanie zakłada:

- doskonalenie umiejętności nauczycieli zawodu oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy (np. staże nauczycieli w przedsiębiorstwach), jak również w obszarze kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych,
- poprawę umiejętności korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych,
- wykorzystanie metod eksperymentu naukowego w edukacji, a także wykorzystanie narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej i metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia,
- możliwość przygotowania szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe do pełnienia funkcji wyspecjalizowanych ośrodków kształcenia i szkolenia funkcjonujących w określonych branżach, ściśle współpracujących z pracodawcami oraz elastycznie reagujących na zmiany zachodzące na rynku pracy.

Dodatkowo w ramach działania przewidziana jest możliwość sfinansowania działań realizowanych przez te instytucje na rzecz podnoszenia jakości kształcenia zawodowego i lepszego dostosowania tego typu kształcenia do potrzeb rynku pracy w szczególności w zakresie kształcenia oraz poradnictwa i informacji zawodowej pod potrzeby regionalnego i lokalnego rynku pracy.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji w ramach działania:

- **Wsparcie kształcenia zawodowego oraz dostosowania jego kierunków do uwarunkowań rynku pracy i gospodarki:**
 1. organizacja praktycznych form nauczania – staże, praktyki zawodowe,
 2. uruchamianie i dostosowywanie kształcenia i szkolenia w zawodach, na które występuje potwierdzone zapotrzebowanie rynku, poprzez udział przedsiębiorców w identyfikacji i prognozowaniu potrzeb kwalifikacyjno-zawodowych na rynku pracy, co pozwoli na efektywne zarządzanie ofertą edukacyjną i szkoleniową szkół i placówek,

3. działania przyczyniające się do zwiększonego i pełnego udziału młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniowie niepełnosprawni- zajęcia włączająco – integrujące, uczniowie uzdolnieni- zajęcia rozwijające, zagrożeni przedwczesnym kończeniem nauki- zajęcia uzupełniające),
4. doradztwo edukacyjno-zawodowe, uwzględniające potrzeby uczniów i dorosłych uczących się na różnych poziomach edukacyjnych i w różnych typach szkół i placówek,
5. przygotowanie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe do pełnienia funkcji wyspecjalizowanych ośrodków kształcenia i szkolenia oraz wsparcie ich w zakresie poradnictwa i informacji zawodowej pod potrzeby regionalnego i lokalnego rynku pracy,
6. kształcenie w formach pozaszkolnych osób dorosłych umożliwiającym podniesienie kwalifikacji zawodowych,
7. organizację tradycyjnych pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego (m.in. kwalifikacyjnych kursów zawodowych i kursów umiejętności zawodowych) we współpracy z pracodawcami,
- **Wsparcie nauczycieli kształcenia zawodowego:**
 1. Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli zawodu oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy (np. staże nauczycieli w przedsiębiorstwach),
 2. Szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli zawodu oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu pod kątem kształcenia umiejętności interpersonalnych i społecznych, korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystania metod eksperymentu naukowego w edukacji, a także zapewnienie metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia.

Potencjalni beneficjenci działania: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; organy prowadzące publiczne i niepubliczne szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe; placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych; instytucje rynku pracy, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (zmiana na t. j. Dz. U. z 2015 roku poz. 149 z późn. zm.) prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową; podmioty prowadzące działalność oświatową, o której mowa w art. 83a ust. 2. Ustawy o systemie oświaty.

8. Poprawa zatrudnienia na obszarach wiejskich

Działanie zakłada w szczególności wspierane przedsięwzięć mających na celu:

1. wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR,
2. zakładanie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości,
3. dywersyfikację źródeł dochodu, w tym tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom,
4. podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodów, w szczególności rolników i osób długotrwale pozostających bez pracy,
5. podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie innowacji,
6. rozwój produktów lokalnych,
7. rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej,
8. rozwój infrastruktury drogowej gwarantującej spójność terytorialną w zakresie włączenia społecznego.

W ramach działania realizowane będą także przedsięwzięcia w zakresie szeroko pojętej przedsiębiorczości oraz wspierane będą działania mające na celu wyposażenie w niezbędną wiedzę lub umiejętności oraz kwalifikacje m.in. osób planujących rozpoczęcie działalności dodatkowej do działalności rolniczej oraz osób odchodzących z rolnictwa. Celem będzie aktywizowanie bezrobotnych, grup defaworyzowanych, współpraca LGD z przedsiębiorcami w celu identyfikowania potencjalnych możliwości zatrudnienia dla osób z obszaru LSR, sieciowanie podmiotów zaangażowanych w pracę z grupami defaworyzowanymi i bezrobotnymi takich jak: ośrodki pomocy społecznej, powiatowe urzędy pracy, ośrodki doradztwa rolniczego.

W ramach działania wspierane będą również projekty z zakresu wykorzystania technologii informacyjnych w rozwoju pozarolniczych miejsc pracy czy udostępniania zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych obszarów wiejskich.

Potencjalni beneficjenci działania : Osoby fizyczne, osoby prawne, w tym m.in. kółka rolnicze, JST z wyłączeniem województw, ich związki bądź ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, spółdzielnie, kościoły, związki wyznaniowe; jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną. W przypadku projektów grantowych, grantobiorcami mogą być również sformalizowane grupy nieposiadające osobowości prawnej (np. koła gospodyń wiejskich).

II. Usługi publiczne i społeczne

1. Integracja społeczna, aktywizacji społeczno-zawodowej

Celem działania jest zapewnienie dostępu mieszkańcom Ziemi Dzierżoniowskiej do wysokiej jakości usług na rzecz opieki nad osobami zależnymi oraz osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, poprzez wsparcie infrastruktury (w tym poprzez adaptację istniejących budynków do pełnienia nowej funkcji) niezbędnej do zapewnienia wysokiej jakości tych usług. Ponadto interwencja zapobiegnie całkowitemu wycofaniu się z rynku pracy osób sprawujących opiekę nad osobami zależnymi, w szczególności osób decydujących się na posiadanie dzieci. W ten sposób przedsięwzięcia realizowane w priorytecie będą prowadzić do zwiększenia szans na zatrudnienie oraz ograniczą przerwanie aktywności zawodowej, tym samym redukując ubóstwo oraz wykluczenie społeczne.

W ramach działania finansowane będą inwestycje dotyczące mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego, w oparciu o istniejącą infrastrukturę, w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej, mające na celu usamodzielnienie ekonomiczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wsparcie uzyskają inwestycje polegające na przebudowie lub remoncie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania socjalne, wspomagane i chronione. Kluczowym efektem wsparcia będzie usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych komplementarnym wsparciem z EFS. Tworzenie efektywnej opieki środowiskowej będzie elementem równoległym do dostosowania usług społecznych do potrzeb społeczeństwa. Ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych dla zapewnienia efektywności wsparcia, podejmowane interwencje muszą mieć charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy. Wsparcie będzie obejmować również tworzenie i funkcjonowanie podmiotów opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym żłobków (m.in. przyzakładowych), klubów dziecięcych, oddziałów żłobkowych oraz działania na rzecz zwiększania liczby miejsc w istniejących instytucjach. Realizowane będą przedsięwzięcia dotyczące wyposażenia, dostosowania, adaptacji lub modernizacji infrastruktury niezbędnej do świadczenia tych usług, a w uzasadnionych przypadkach również budowy nowych obiektów.

Potencjalni beneficjenci działania: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; domy pomocy społecznej; rodzinne domy pomocy; ośrodki wsparcia; placówki wsparcia dziennego; organizacje pozarządowe; kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; podmioty zajmujące się całodobową/dzienną opieką osób starszych/przewlekłe chorych/niepełnosprawnych; podmioty zajmujące się opieką nad dziećmi do 3 roku życia.

2. Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania chorobom zawodowym

Działanie dedykowane jest osobom aktywnym zawodowo, szczególnie osobom powyżej 50 roku życia. Podstawowym celem jest wydłużenie sprawności zawodowej w celu jak najdłuższego pozostawania na rynku pracy i bycia aktywnym zawodowo. Poza tym poprawiony powinien zostać dostęp do profilaktyki, diagnostyki i rehabilitacji medycznej. Wdrożenie rozwiązań sprzyjających ograniczeniu ryzyka wykluczenia osób z rynku pracy z przyczyn zdrowotnych, stworzenie warunków do dłuższej aktywności zawodowej i zapewnienie odpowiedniej motywacji do dalszej pracy, jak również stworzenie warunków do starzenia się w dobrym zdrowiu i samodzielności.

Interwencja obejmować będzie programy zdrowotne kierowane do osób w wieku aktywności zawodowej służące wydłużeniu aktywności zawodowej (tj. podjęcie zatrudnienia lub – w przypadku osób zagrożonych utratą pracy – kontynuacja pracy). Podejmowane będą przedsięwzięcia nakierowane na minimalizowanie zdrowotnych

czynników ryzyka zawodowego w miejscu pracy w celu wydłużenia aktywności zawodowej dla osób w wieku ponad 50 lat.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji w ramach działania:

- Wdrożenie programów profilaktycznych, w tym działania zwiększające zgłaszalność na badania profilaktyczne,
- Opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy (w tym działania szkoleniowe),
- Programy zdrowotne z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej.

Potencjalni beneficjenci działania: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; przedsiębiorcy; osoby prowadzące działalność gospodarczą; organizacje pozarządowe; podmioty ekonomii społecznej; podmioty lecznicze.

3. Zwiększenie dostępu do środowiskowych usług społecznych oraz poprawa jej jakości i efektywności

Działanie polega na zwiększeniu dostępności środowiskowych usług społecznych, w tym opiekuńczych i wsparciu rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz wsparcie pieczy zastępczej. Ponadto artykułowane jest zwiększenie dostępności usług zdrowotnych dla mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej. Działanie ma na celu zwiększenie dostępu do usług społecznych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zapewniony zostanie większy dostęp do usług opieki nad osobami niesamodzielnymi oraz poszerzenie oferty opiekuńczej, tak aby odpowiedzieć na wyzwania związane ze starzeniem się społeczeństwa. Zapewnione zostanie wsparcie rodzinom, w których znajdują się osoby niesamodzielne. Wsparcie w ramach działania przyczyni się do wzrostu udziału usług środowiskowych.

Dodatkowo działanie zakłada zwiększenie dostępu do usług zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych. Wczesne wykrycie wad rozwojowych pozwoli na uniknięcie niepełnosprawności wśród dzieci, natomiast skuteczna rehabilitacja dzieci niepełnosprawnych stworzy warunki do podjęcia pracy przez rodziców.

Wsparcie w ramach działania ukierunkowane będzie na rzecz świadczenia spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych (pomocy społecznej, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, opiekuńczych i zdrowotnych). Podstawowym celem interwencji będzie zwiększenie dostępności oraz jakości ww. usług. Realizowane przedsięwzięcia będą dotyczyć opieki nad osobami niesamodzielnymi, w podeszłym wieku oraz niepełnosprawnymi. Ponadto w ramach działania wpierane będą projekty dotyczące wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych, jak również środowiskowych form pomocy i samopomocy.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji w ramach działania:

1. usługi asystenckie (wraz ze wsparciem towarzyszącym) skierowane do osób o różnym stopniu niesamodzielnności, w tym do osób niepełnosprawnych;
2. usługi bytowe, opiekuńcze (wraz ze wsparciem towarzyszącym) skierowane do osób o różnym stopniu niesamodzielnności, w tym do osób niepełnosprawnych;
3. usługi świadczone w ramach placówek zapewniających dzienną opiekę nad osobami niesamodzielnymi, w podeszłym wieku i niepełnosprawnymi;
4. usługi świadczone w całodobowych placówkach okresowego pobytu zapewniających możliwość okresowej opieki dla niesamodzielnej osoby (w tym starszej i niepełnosprawnej) w przypadku choroby lub innego okresowego braku możliwości sprawowania opieki ze strony rodziny lub konieczności odpoczynku od sprawowania stałej opieki;
5. usługi na rzecz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym:

- usługi interwencji kryzysowej, usługi świadczone w ramach placówek wsparcia dziennego;
 - wsparcie rozwoju środowiskowej pieczy zastępczej oraz placówek opieki dziennej;
 - w przypadku zdiagnozowanych szczególnych potrzeb regionalnych wsparcie dla szkoleń specjalnych może zostać przewidziane jedynie w ramach kompleksowego projektu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.
6. Usługi zdrowotne:
- opracowanie i wdrożenie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych;
 - wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi, poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi.

Potencjalni beneficjenci działania: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne jst; jednostki organizacyjne pomocy społecznej; organizacje pozarządowe; podmioty prowadzące działalność w obszarze pomocy społecznej oraz systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, podmioty ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społeczne, kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; podmioty lecznicze.

4. Rozwój E-usług publicznych

Cyfryzacja administracji publicznej stanowi obecnie podstawowe wyzwanie w dobie postępującego rozwoju narzędzi teleinformatycznych w Polsce. Rozbudowa i dalsza cyfryzacja usług publicznych świadczonych przez administrację, przyczyni się stworzenia przyjaznego obywatelowi i przedsiębiorcy otwartego państwa oraz zwiększenie poziomu dostępności i wykorzystania publicznych usług cyfrowych w Ziemi Dzierżoniowskiej.

Efektywnie działająca administracja publiczna przyczyni się do poprawy skuteczności jej działań. Obszarami działalności sfery publicznej w zakresie e-usług objęte mogą zostać usługi zdrowotne, kulturalne, System Informacji Przestrzennej. TIK oddziaływać będzie także na systemy bezpieczeństwa w regionie. Szeroka oferta e-usług publicznych stanowi wsparcie działań na rzecz integracji nakierowanych na grupy zagrożone wykluczeniem cyfrowym i powinna przyczynić się do realizacji zapisów *Europejskiej Agendy Cyfrowej*, prowadzących do powstania społeczeństwa informacyjnego.

III. Kapitał ludzki

1. Rozbudowa infrastruktury społecznej

Celem działania jest zwiększony dostęp do usług społecznych związanych z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej oraz deinstytucjonalizacji usług. Istotne jest zapewnienie wysokiej jakości usług na rzecz opieki nad osobami zależnymi oraz osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, poprzez wsparcie infrastruktury (w tym poprzez adaptację istniejących budynków do pełnienia nowej funkcji) niezbędnej do zapewnienia wysokiej jakości tych usług. Ponadto interwencja zapobiegnie całkowitemu wycofywaniu się z rynku pracy osób sprawujących opiekę nad osobami zależnymi, w szczególności osób decydujących się na posiadanie dzieci. W ten sposób przedsięwzięcia realizowane w ramach działania będą prowadziły do zwiększenia szans na zatrudnienie oraz ograniczą przerwanie aktywności zawodowej, tym samym redukując ubóstwo oraz wykluczenie społeczne.

W ramach działania Finansowane będą inwestycje dotyczące mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego, w oparciu o istniejącą infrastrukturę, w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej, mające na celu usamodzielnienie ekonomiczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wspierane będą inwestycje polegające na przebudowie lub remoncie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania socjalne, wspomagane i chronione. Kluczowym efektem wsparcia będzie usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych komplementarnym wsparciem z EFS. Tworzenie efektywnej opieki środowiskowej będzie elementem równoległym do dostosowania usług społecznych do potrzeb społeczeństwa Ziemi Dzierżoniowskiej. Ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych dla zapewnienia efektywności wsparcia, podejmowane interwencje muszą mieć charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy. Wsparcie będzie obejmować również tworzenie i funkcjonowanie podmiotów opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym żłobków (m.in. przyzakładowych), klubów dziecięcych, oddziałów żłobkowych oraz działania na rzecz zwiększania liczby miejsc w istniejących instytucjach. Realizowane będą przedsięwzięcia dotyczące wyposażenia, dostosowania, adaptacji lub modernizacji infrastruktury niezbędnej do świadczenia tych usług, a w uzasadnionych przypadkach również budowy nowych obiektów.

Potencjalni beneficjenci działania: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; domy pomocy społecznej; rodzinne domy pomocy; ośrodki wsparcia; placówki wsparcia dziennego; organizacje pozarządowe; kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; podmioty zajmujące się całodobową/dzienną opieką osób starszych/przewlekłe chorych/niepełnosprawnych; podmioty zajmujące się opieką nad dziećmi do 3 roku życia.

2. Wspieranie integracji społecznej poprzez działania w zakresie aktywizacji zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Działanie ma na celu poprawę sytuacji społeczno-zawodowej osób wykluczonych, bądź zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz zwiększenie skuteczności podejmowanych działań w walce z ubóstwem poprzez wykorzystanie instrumentów aktywnej integracji, w szczególności aktywizacji społecznej. Rezultatem podejmowanych inicjatyw będzie także podniesienie zdolności do zatrudnienia, zwiększenie mobilności i aktywności społecznej mieszkańców.

Wsparcie ukierunkowane będzie na rzecz integracji osób oraz rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności poprzez aktywizację zawodowo-społeczną wykorzystującą instrumenty aktywizacji zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej. Wsparcie będzie realizowane także za pośrednictwem podmiotów

ekonomii społecznej. Wsparcie może być prowadzone na obszarach zdegradowanych i tym samym być komplementarne do działań realizowanych w ramach rewitalizacji.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji w ramach działania:

1. aktywizacja społeczno – zawodowa i edukacyjna osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, ich rodzin oraz osób z ich otoczenia w celu poprawy ich sytuacji społeczno-zawodowej;
2. kompleksowe działania aktywizacyjne z elementami usług specjalistycznego poradnictwa (prawnego, rodzinnego, psychologicznego);
3. aktywizacja społeczno – zawodowa dla osób przebywających w Zakładach Poprawczych, Schroniskach dla Nieletnich, Ośrodkach Kuratorskich, Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodkach Socjoterapii i ich najbliższego otoczenia (rodziny);
4. wsparcie dla tworzenia i/lub działalności podmiotów integracji społecznej tj. centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej, warsztatów terapii zajęciowej.

Potencjalni beneficjenci działania: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; jednostki organizacyjne pomocy społecznej; organizacje pozarządowe; lokalne grupy działania; podmioty ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społeczne; kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; Zakłady Poprawcze, Schroniska dla Nieletnich, Ośrodki Kuratorskie; organy prowadzące Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze oraz Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii; Dzieci i młodzież Ziemi Dzierżoniowskiej; Publiczne służby zatrudnienia i inne instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej.

3. Rozwój ekonomii społecznej

Wsparcie gospodarki społecznej przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego Ziemi Dzierżoniowskiej oraz do tworzenia nowych usług i miejsc pracy na szczeblu lokalnym w ramach przedsięwzięć łączących w sobie ekonomiczne i społeczne aspekty aktywności obywatelskiej. Rozwój sektora przedsiębiorczości społecznej zwiększy skuteczność zwalczania wykluczenia społecznego i ubóstwa.

Działanie ukierunkowane będzie na tworzenie nowych miejsc pracy i wspomaganie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej, inicjowania i wspomaganie procesu tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej oraz wsparcie istniejących podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych wraz ze wsparciem towarzyszącym. Wsparcie ukierunkowane będzie również na rzecz tworzenia regionalnych i lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Wsparcie sektora ekonomii społecznej będzie zgodne z *Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej*.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji w ramach działania:

- **Usługi wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych realizowane w sposób komplementarny w ramach modułów:**
 1. Usług animacji i inkubacji lokalnej;
 2. Usług rozwoju ekonomii społecznej;
 3. Usług wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych.
- **Wsparcie na utworzenie przedsiębiorstwa społecznego, przystąpienie do lub zatrudnienie w przedsiębiorstwie społecznym poprzez zastosowanie w ramach projektu co najmniej dwóch z następujących instrumentów:**
 1. wsparcie szkoleniowe (w tym szkolenia zawodowe), doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz usługi indywidualnego mentoringu umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia i/lub przystąpienia i/lub pracy w przedsiębiorstwie społecznym (usługi świadczone na etapie zakładania p.s. oraz w okresie pierwszych 6 miesięcy działalności przedsiębiorstwa społecznego);

2. przyznanie środków finansowych dla przedsiębiorstwa społecznego na założenie, przystąpienie do lub zatrudnienie w przedsiębiorstwie społecznym;
3. finansowe wsparcie pomostowe połączone z doradztwem oraz pomocą w efektywnym wykorzystaniu przyznanych środków.

Potencjalni beneficjenci działania: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; jednostki organizacyjne pomocy społecznej; Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej; organizacje pozarządowe; podmioty ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społeczne; kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; publiczne służby zatrudnienia i inne instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej.

4. Rozwój aktywności obywatelskiej wśród mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej

Zwiększenie zaangażowania społecznego w działalność struktur samorządowych, społecznych i gospodarczych to obecnie jeden z warunków poprawnego funkcjonowania lokalnych społeczności obywatelskich. Istotnego znaczenie nabierają przedsięwzięcia z zakresu partycypacji społecznej. Celem działania jest wsparcie inicjatyw w zakresie poprawy decyzyjności społecznej w sprawach dotyczących życia społecznego, politycznego oraz zawodowego mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej a także zwiększenie aktywności obywatelskiej.

Przedsięwzięciami podlegającymi wsparciu będą m.in.:

1. Rozwój i integracja organizacji pozarządowych (w tym działalność inkubatora NGO).
2. Wsparcie rozwoju wolontariatu na terenie Ziemi Dzierżoniowskiej.
3. Inicjowanie działań integrujących aktywność obywatelską (np. budżet obywatelski, poszerzenie zakresu nieobligatoryjnych konsultacji społecznych).

Potencjalni beneficjenci działania: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne JST; jednostki organizacyjne pomocy społecznej; Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej; organizacje pozarządowe; podmioty ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społeczne; kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; publiczne służby zatrudnienia i inne instytucje rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej.

9. Podmioty wdrażające Program

Program aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 to dokument programowy w zakresie wspierania rynku pracy, edukacji oraz budowy kapitału społecznego na obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej.

Jest to pierwsza próba podejścia terytorialnego do rozwiązywania kwestii społecznych i gospodarczych w obszarze funkcjonalnym Ziemi Dzierżoniowskiej. Planowanie strategiczne ukierunkowane terytorialnie to jedno z najważniejszych wyzwań polityki rozwojowej kraju i regionów w nowej perspektywie finansowej 2014-2020. Wymaga ono jednak opracowania i wdrożenia często nowych dla samorządów modeli zarządzania terytorialnego, wykraczających poza obszar pojedynczej gminy.

Proces wdrażania i realizacji zapisów niniejszego programu oparty powinien zostać w pierwszej kolejności stworzenie ram organizacyjno – funkcjonalnych współpracy międzygminnej w obszarze Ziemi Dzierżoniowskiej. Formy współpracy jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w zakresie kreowania i realizacji polityk rozwojowych w obszarach funkcjonalnych są na etapie tworzenia. Sytuacja ta ulega systematycznej poprawie, co jest m.in. konsekwencją realizowanej polityki Unii Europejskiej, nastawionej na wspieranie właśnie obszarów funkcjonalnych.

Aktualnie współpraca jednostek samorządu terytorialnego w ramach obszarów funkcjonalnych opiera się głównie na zapisach ustawy o samorządzie gminnym, na mocy której możliwe jest nawiązanie ścisłej współpracy w trzech zasadniczych formach. Zaliczają się do nich:

1. „Celowe” związki międzygminne (komunalne),
2. Porozumienia komunalne,
3. Stowarzyszenia gmin.

Zakres podmiotowy poszczególnych form współpracy jest zróżnicowany i mimo pewnych specyficznych ograniczeń stwarza możliwości dla inicjowania i kreowania współpracy w obszarach aglomeracji miejskich w Polsce.

Współpraca samorządów lokalnych poza wyżej wymienionymi formami możliwa jest także w ramach zawierania umów bilateralnych i wielostronnych. Skuteczna integracja samorządów lokalnych w ramach obszarów funkcjonalnych mimo licznych możliwości prawnie – organizacyjnych napotyka także na wiele ograniczeń, związanych z niedoskonałościami poszczególnych form integracji. Szansą na minimalizację tych ograniczeń może być wprowadzenie jednolitych, ogólnokrajowych regulacji ustawowych w zakresie tworzenia i funkcjonowania aglomeracji miejskich w Polsce.

Jednakże, jak wskazuje praktyka współpracy międzygminnej w Polsce i działania rządowe w tym zakresie, w dobie braku ogólnokrajowych regulacji ustawowych w zarządzaniu obszarami funkcjonalnymi przyszła współpraca bazować powinna na oddolnych, dobrowolnych inicjatywnych. Kierunki i dynamika zarządzania obszarami funkcjonalnymi będzie zatem uzależniona przede wszystkim od aktywności władz samorządowych w tworzeniu poszczególnych płaszczyzn współpracy.

Samorządy terytorialne w celu budowania płaszczyzny współpracy z innymi podmiotami wykorzystują ponadto inne dostępne możliwości prawnie – organizacyjne. Na podstawie zapisów ustaw szczegółowych dopuszczalna jest również współpraca w formach:

- Spółki prawa handlowego,
- Lokalne organizacje turystyczne,
- Lokalne grupy działania (w formie stowarzyszeń lub fundacji),
- Konsorcja,
- Klastry,
- Sieci współpracy,

Tabela 47. Formy współpracy jednostek samorządu terytorialnego w Polsce

	Samorząd gminny	Samorząd powiatowy	Samorząd wojewódzki
Samorząd gminny	1. Związek międzygminny 2. Porozumienie komunalne 3. Stowarzyszenie 4. Spółka prawa handlowego 5. Lokalna grupa działania 6. Lokalna organizacja turystyczna	1. Porozumienie z gminą 2. Stowarzyszenie 3. Spółka prawa handlowego 4. Lokalna grupa działania 5. Lokalna organizacja turystyczna	1. Porozumienie ws. powierzenia zadań publicznych JST z obszaru województwa 2. Stowarzyszenie 3. Spółka prawa handlowego
Samorząd powiatowy		1. Związek międzypowiatowy 2. Porozumienie międzypowiatowe 3. Stowarzyszenie 4. Spółka prawa handlowego 5. Lokalna grupa działania 6. Lokalna organizacja turystyczna	1. Porozumienie ws. powierzenia zadań publicznych JST z obszaru województwa 2. Stowarzyszenie 3. Spółka prawa handlowego
Samorząd wojewódzki			1. Stowarzyszenie 2. Spółka prawa handlowego

Źródło: Współpraca JST w Polsce. Stan i potrzeby (2013)

Realizacja wskazanych w Programie kierunków interwencji, wpisujących się w założenia Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej będzie możliwa przy pełnym zaangażowaniu wszystkich interesariuszy procesu. Warunkiem powodzenia realizacji wspólnych projektów jest efektywne współdziałanie ponad granicami administracyjnymi, w ramach całego obszaru funkcjonalnego Ziemi Dzierżoniowskiej.

W myśl zapisów Strategii Rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej podstawową w zakresie realizacji Strategii jest wyznaczenie podmiotu zarządzającego, którym może być w początkowym okresie lider projektu – Gmina Miejska Dzierżoniów - jednostka odpowiedzialna za sporządzenie najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych dla Ziemi Dzierżoniowskiej. Docelowo rolę taką winna pełnić sformalizowana struktura współpracy JST Ziemi Dzierżoniowskiej.

W celu sprawnego wdrażania niniejszego Programu podmiot zarządzający powołuje Zespół Koordynacyjny złożony z przedstawicieli poszczególnych jednostek administracyjnych Ziemi Dzierżoniowskiej.

Do zadań Zespołu będzie należało:

- planowanie i wymiana informacji między poszczególnymi podmiotami,
- selekcja projektów do realizacji na podstawie zdefiniowanych kryteriów,
- szczegółowe określenie zakresu projektów,
- określenie źródeł finansowania,
- opracowanie dokumentacji wykonawczej, obejmującej wykonalność prawno – administracyjną, techniczną i finansową,
- nadzór nad właściwą realizacją projektów,
- przyjmowanie sprawozdania z realizacji projektów (od kierowników projektów),
- współpraca z innymi instytucjami, spoza zespołu, w celu osiągnięcia założonych celów Programu
- bieżący monitoring realizacji Programu

Zespół będzie również odpowiedzialny za zachowanie zasady partycypacji społecznej, czyli za proces informacyjny mieszkańców i osoby zaangażowane we wdrażanie Programu o postępiech we wdrażaniu oraz o projektach planowanych do realizacji.

Szczególnie istotnym zadaniem Zespołu będzie określenie kluczowych projektów wdrożeniowych zgodnie z określonymi kryteriami ich wyboru wraz z wyznaczeniem podmiotu odpowiedzialnego i partnerów zaangażowani w ich realizację.

10. Źródła finansowania Programu

Program aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 jest dokumentem, którego przyjęcie przez partnerów porozumienia oraz realizacja jest zadaniem fakultatywnym, nieregulowanym przepisami prawa. W konsekwencji gminy wdrażające działania określone w Programie zobowiązane będą do zapewnienia środków finansowych na ich realizację.

W znaczącym stopniu w realizację Programu zarówno pod kątem organizacyjnym jak i finansowym, zaangażowane będą gminy Ziemi Dzierżoniowskiej, których budżety wymagać będą uwzględnienia środków finansowych na realizację działań o istotnym znaczeniu dla całego obszaru funkcjonalnego. Finansowanie działań prorozwojowych, zapisanych w Programie spoczywa zatem na samorządach lokalnych. Ich działania nakierowane powinny być na pozyskiwanie zewnętrznych środków pomocowych na działania rozwojowe przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego wkładu własnego.

W związku z powyższym realizacja założonych w Programie celów strategicznych będzie wymagała od podmiotów go realizujących wykorzystania jak najszerszego spektrum źródeł finansowania. Do najważniejszych zaliczyć należy:

1. **Budżety własne samorządów lokalnych Ziemi Dzierżoniowskiej.**

Za pomocą środków budżetowych możliwa jest realizacja i finansowanie działań będących z mocy prawa w kompetencjach gmin. Istnieje jednocześnie możliwość pośredniego uczestniczenia przez samorządy w finansowaniu przedsięwzięć prorozwojowych poprzez zawiązywanie stosownych partnerstw publiczno – prywatnych, a także partnerstw i porozumień z innymi jednostkami publicznymi np. jednostkami naukowymi czy badawczo – rozwojowymi.

2. **Budżety celowych związków/ partnerstw międzygminnych.**

Realizacja wspólnych działań może następować w drodze powołanych form współpracy międzygminnej, które posiadają własne budżety, pochodzące ze składek gmin je tworzących. Zawiązywanie związków celowych ze ściśle określonymi budżetami stanowi gwarancję dla skutecznej realizacji konkretnych projektów strategicznych.

3. **Środki własne podmiotów zewnętrznych – parterów.**

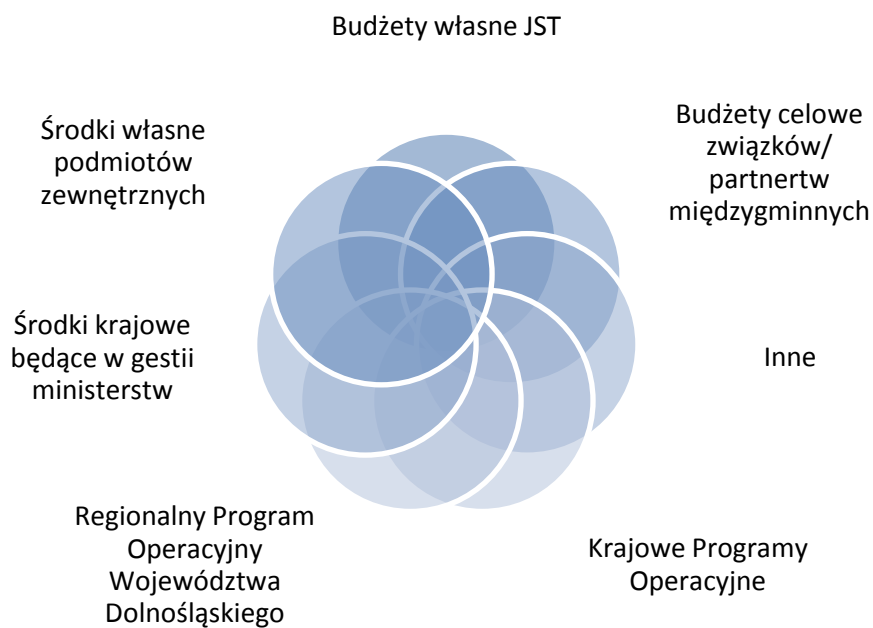
Możliwym źródłem finansowania zadań wskazanych w Programie są również środki będące w gestii partnerów zewnętrznych, w tym podmiotów prywatnych. Angażowanie kapitału prywatnego w realizację inwestycji o charakterze publicznym to jedno z rozwiązań, które powinno być brane pod uwagę w procesie finansowania Programu.

4. **Środki zewnętrzne.**

Stanowią one bardzo istotną część finansowania działań zapisanych w niniejszym programie. Wśród nich wyróżnić należy środki pochodzące z krajowych funduszy, programów i polityk, gdzie szczególnie istotna wydaje się perspektywa Krajowej Polityki Miejskiej. Istotnym źródłem finansowania *Strategii* są także środki pomocowe, będące w gestii poszczególnych ministerstw. Zasadniczo zewnętrzne środki finansowe będą bazować na ustaleniach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020. W ramach krajowych programów operacyjnych możliwe będzie współfinansowanie niemalże wszystkich działań w ramach celów strategicznych, wskazanych w Programie.

Ponadto istotnym źródłem finansowania zadań uwzględnionych w dokumencie, szczególnie tych o zintegrowanym charakterze, będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020.

Rycina 36. Potencjalne źródła finansowania Programu aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020

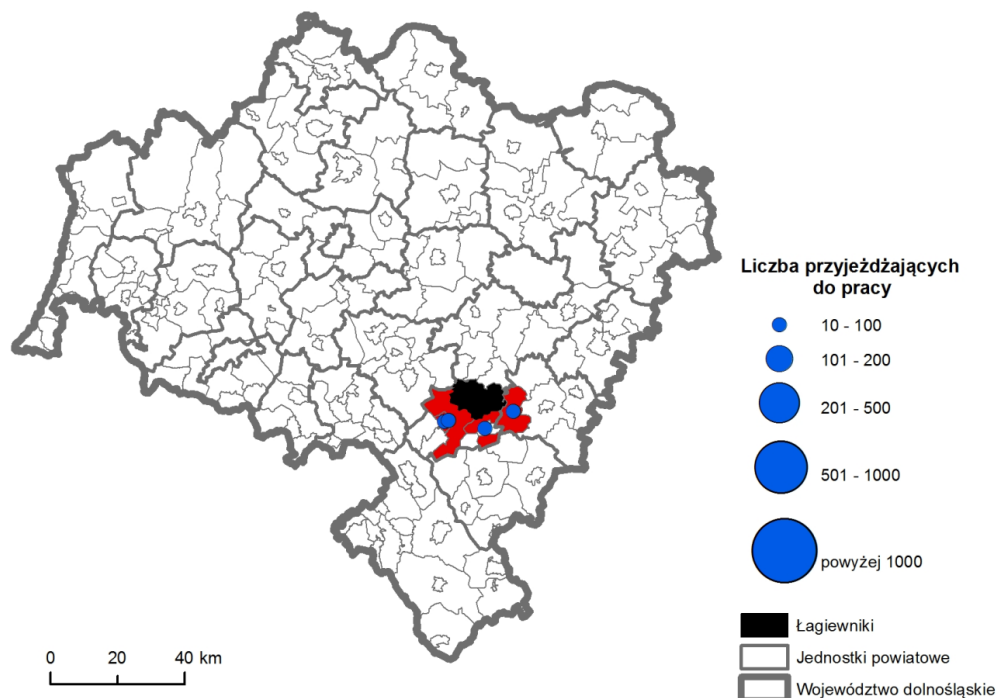

Szczegółową analizę zewnętrznych źródeł finansowania Programu zawiera rozdział 5.2.

Załącznik nr 1. Dojazdy do pracy według gmin

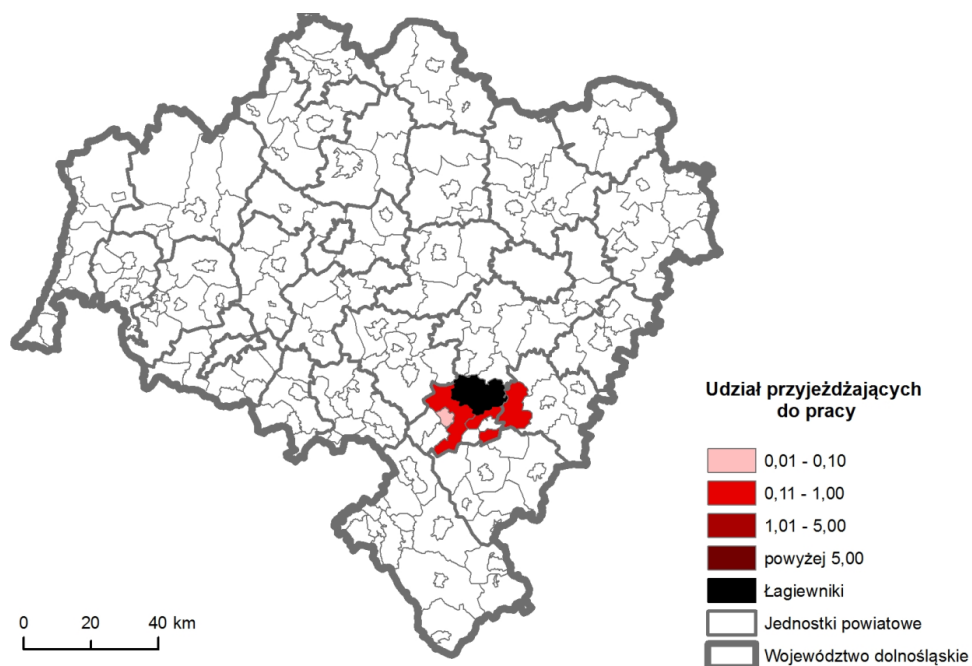
Gmina Łagiewniki

Rycina 36. Liczba osób przyjeżdżających do pracy do gminy Łagiewniki wg gmin.

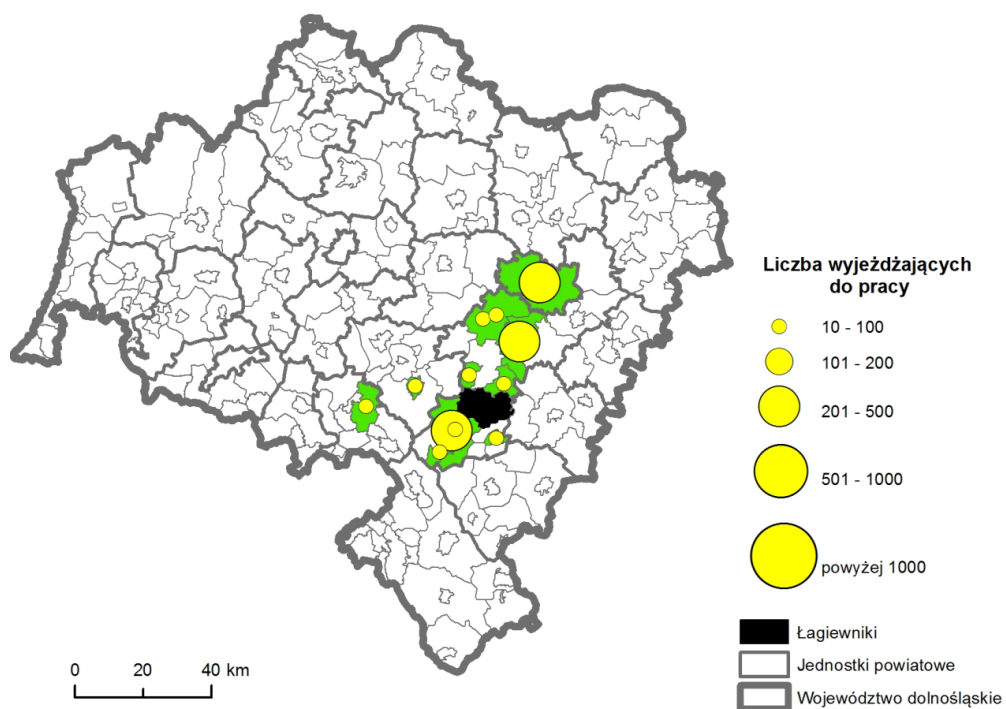
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 37. Udział przyjeżdżających do pracy do gminy Łagiewniki w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

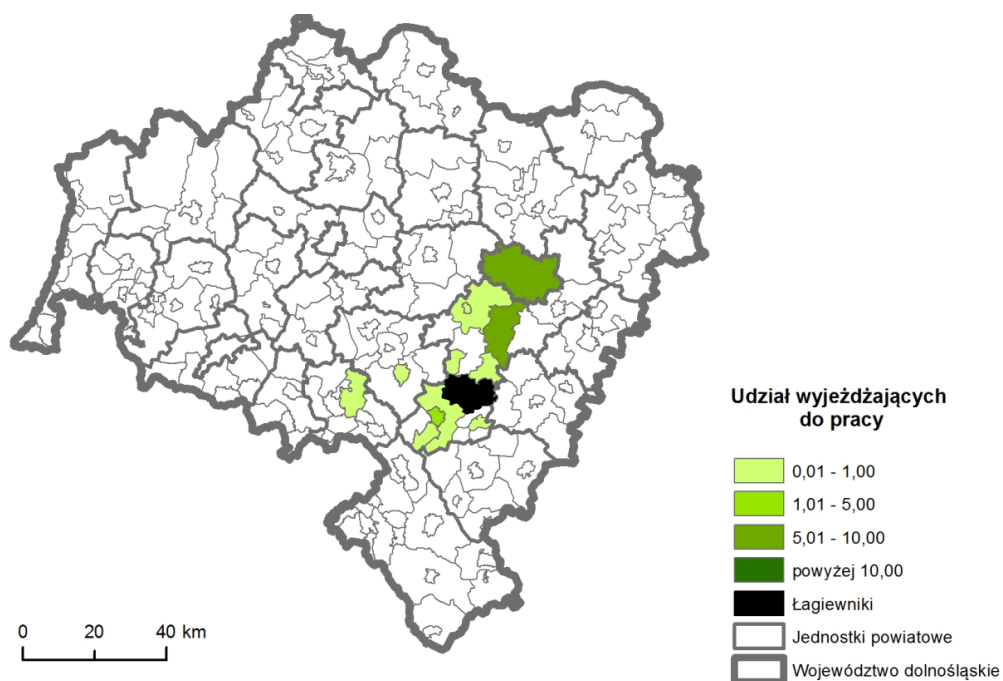
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 38. Liczba osób wyjeżdżających z gminy Łagiewniki do pracy wg gmin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 39. Udział wyjeżdżających do pracy z gminy Łagiewniki w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Tabela 47. Liczba i kierunki przyjazdów do pracy do gminy Łagiewniki

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	21
2	Konradowice	Strzeliński	30
3	Gmina Dzierżoniów	Dzierżoniowski	10
4	Niemcza	Dzierżoniowski	10
SUMA			71

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

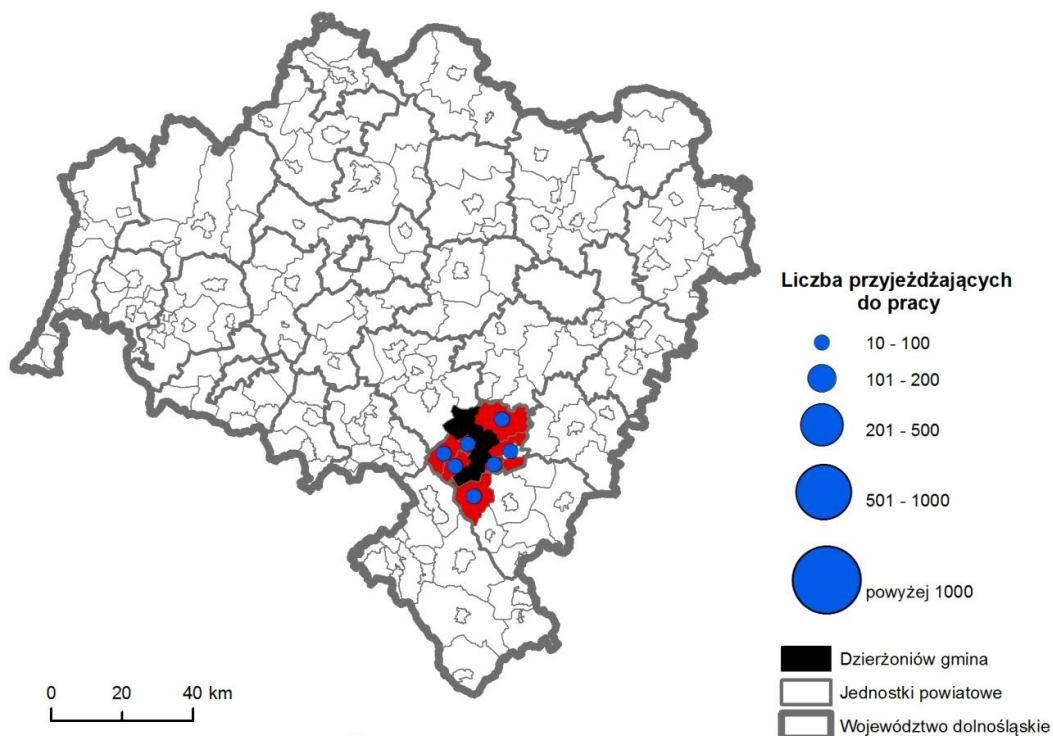
Tabela 48. Liczba i kierunki wyjazdów do pracy z gminy Łagiewniki

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób wyjeżdżających
1	Kobierzyce	Wrocławski	324
2	Wrocław	m. Wrocław	320
3	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	218
4	Jordanów Śląski	Wrocławski	26
5	Katy Wrocławskie	Wrocławski	25
6	Gmina wiejska Dzierżoniów	Dzierżoniowski	14
7	Świdnica	Świdnicki	14
8	Wałbrzych	m. Wałbrzych	13
9	Sobótka	Wrocławski	12
10	Bielawa	Dzierżoniowski	11
11	Niemcza	Dzierżoniowski	11
SUMA			988

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

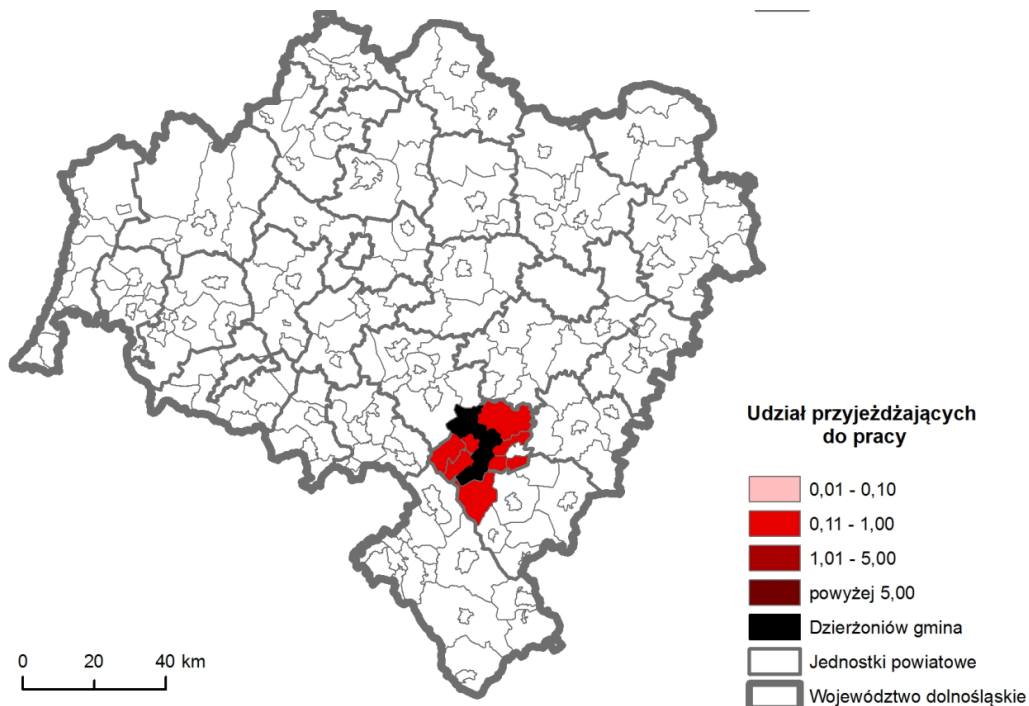
Gmina wiejska Dzierżoniów

Rycina 40. Liczba osób przyjeżdżających do pracy do gminy Dzierżoniów wg gmin.

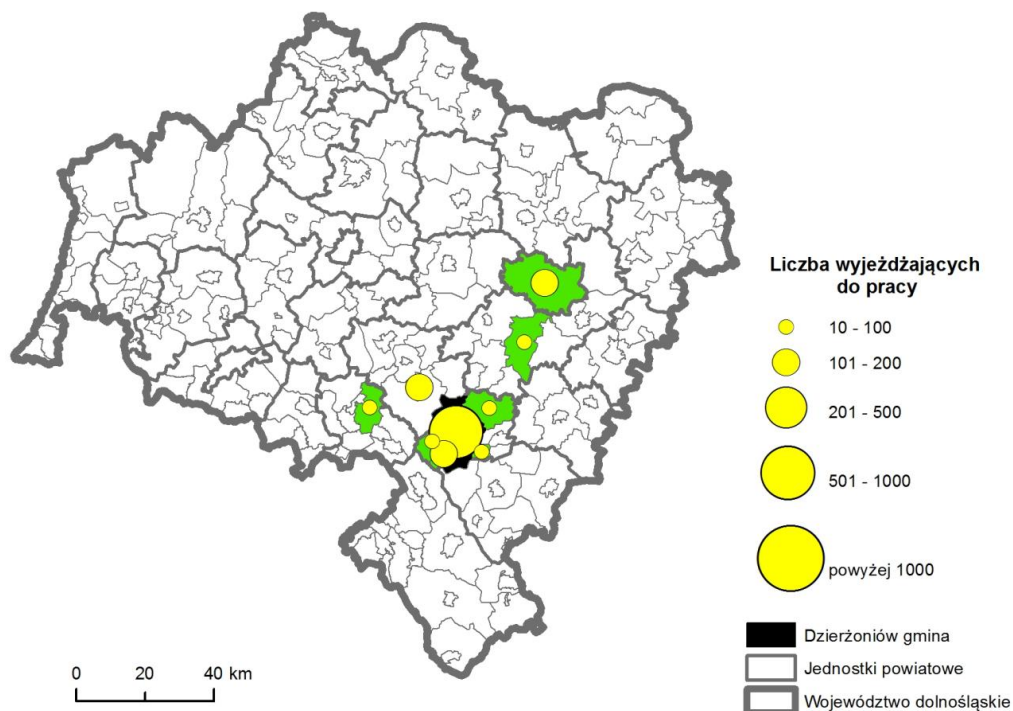
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 41. Udział przyjeżdżających do pracy do gminy Dzierżoniów w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

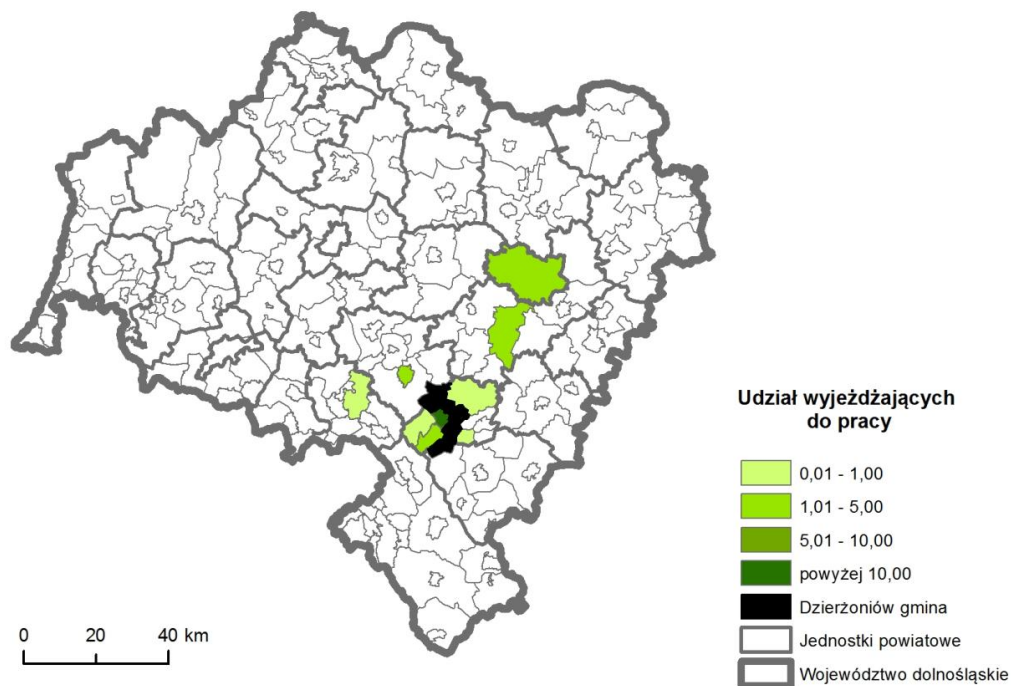
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 42. Liczba osób wyjeżdżających z gminy Dzierżoniów do pracy wg gmin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 43. Udział wyjeżdżających do pracy z gminy Dzierżoniów w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Tabela 49. Liczba i kierunki przyjazdów do pracy do gminy Dzierżoniów

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	87
2	Bielawa	Dzierżoniowski	85
3	Piława Górna	Dzierżoniowski	37
4	Stoszowice	Ząbkowicki	15
5	Łagiewniki	Dzierżoniowski	14
6	Pieszyce	Dzierżoniowski	12
7	Niemcza	Dzierżoniowski	11
SUMA			261

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

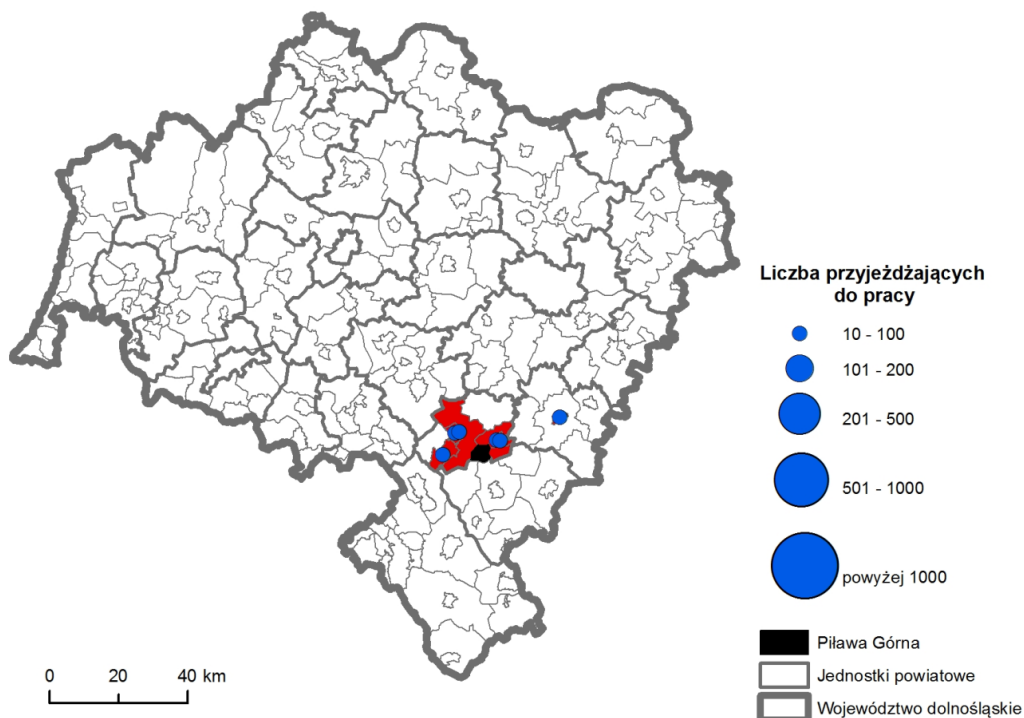
Tabela 50. Liczba i kierunki wyjazdów do pracy z gminy Dzierżoniów

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób wyjeżdżających
1	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	667
2	Bielawa	Dzierżoniowski	144
3	Świdnica	Świdnicki	142
4	Wrocław	m. Wrocław	128
5	Kobierzyce	Wrocławski	84
8	Pieszyce	Dzierżoniowski	33
9	Piława Górna	Dzierżoniowski	20
10	Wałbrzych	m. Wałbrzych	15
SUMA			1243

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

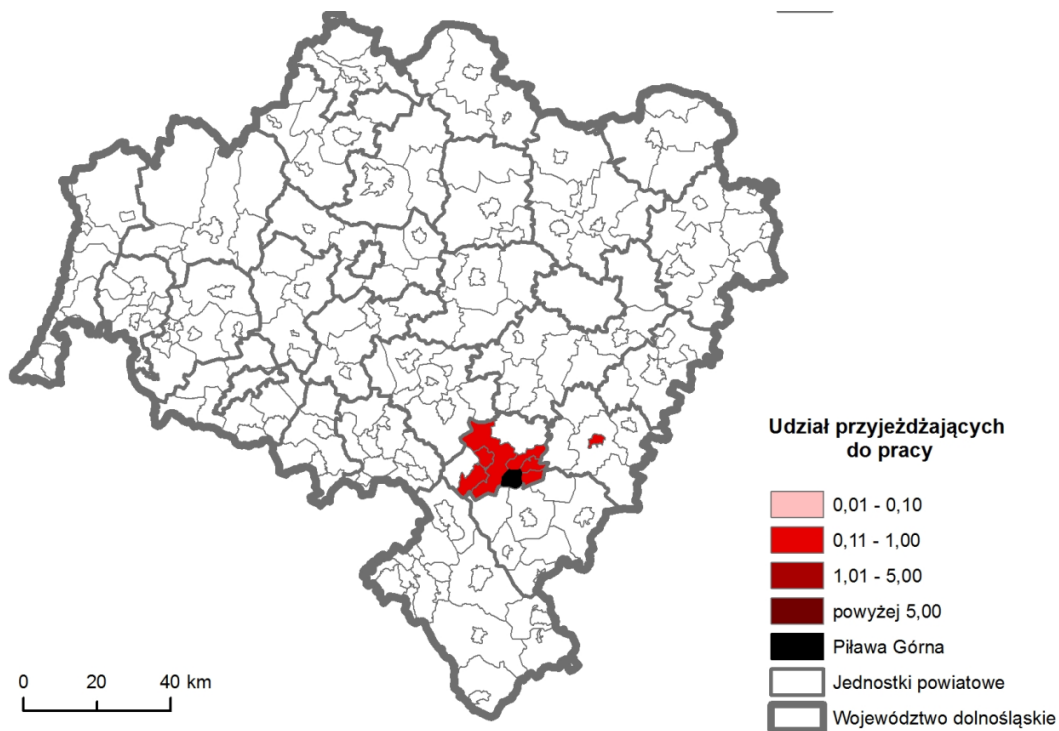
Piława Górna

Rycina 44. Liczba osób przyjeżdżających do pracy do gminy Piława Górna wg gmin.

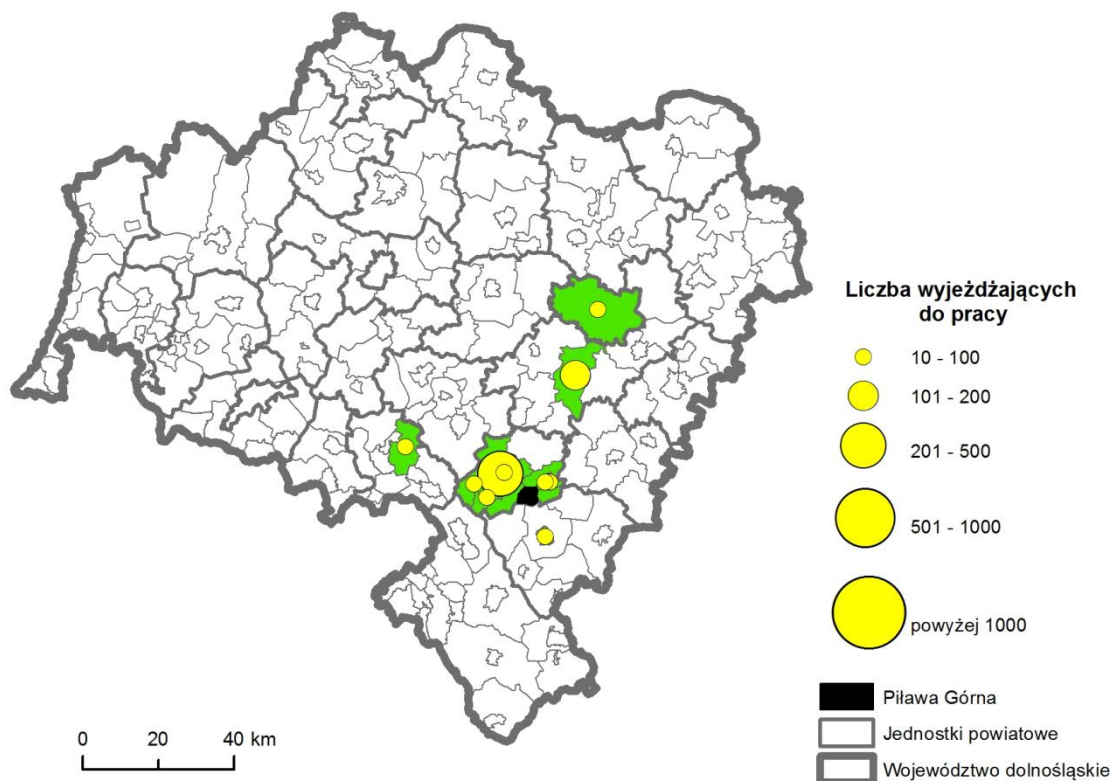
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 45. Udział przyjeżdżających do pracy do gminy Piława Górna w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

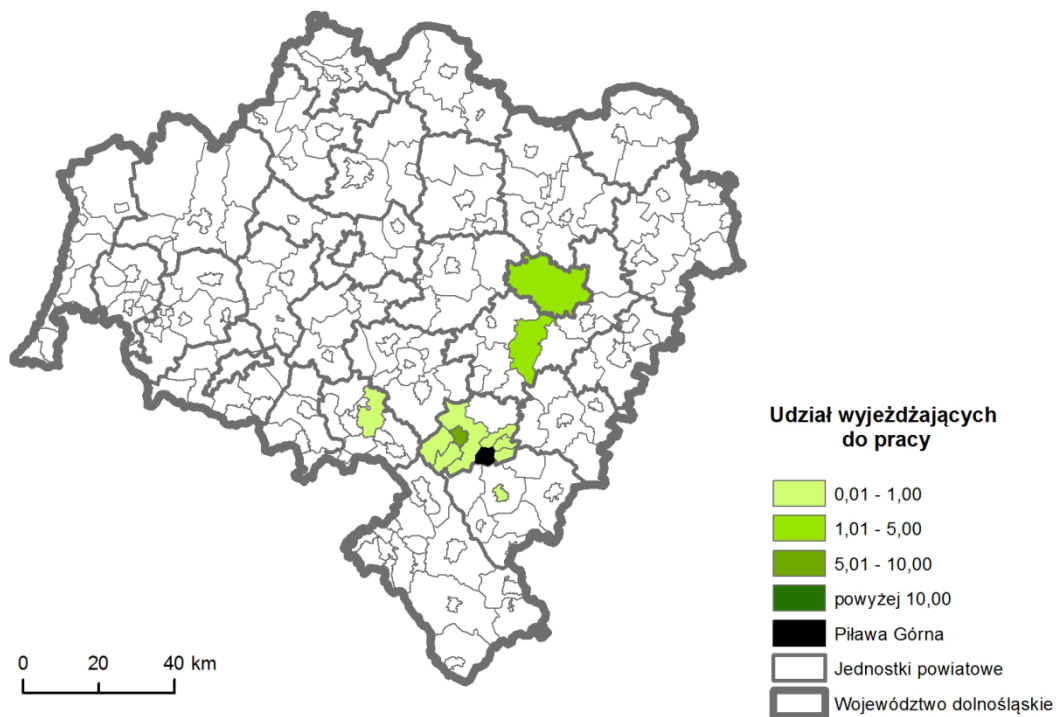
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 46. Liczba osób wyjeżdżających do pracy z gminy Piława Górna wg gmin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 47. Udział wyjeżdżających do pracy z gminy Piława Górna w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Tabela 51. Liczba i kierunki przyjazdów do pracy do gminy Piława Górna

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	62
2	Niemcza	Dzierżoniowski	26
3	Bielawa	Dzierżoniowski	23
4	Gmina wiejska Dzierżoniów	Dzierżoniowski	20
5	Strzelin	Strzeliński	13
SUMA			141

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

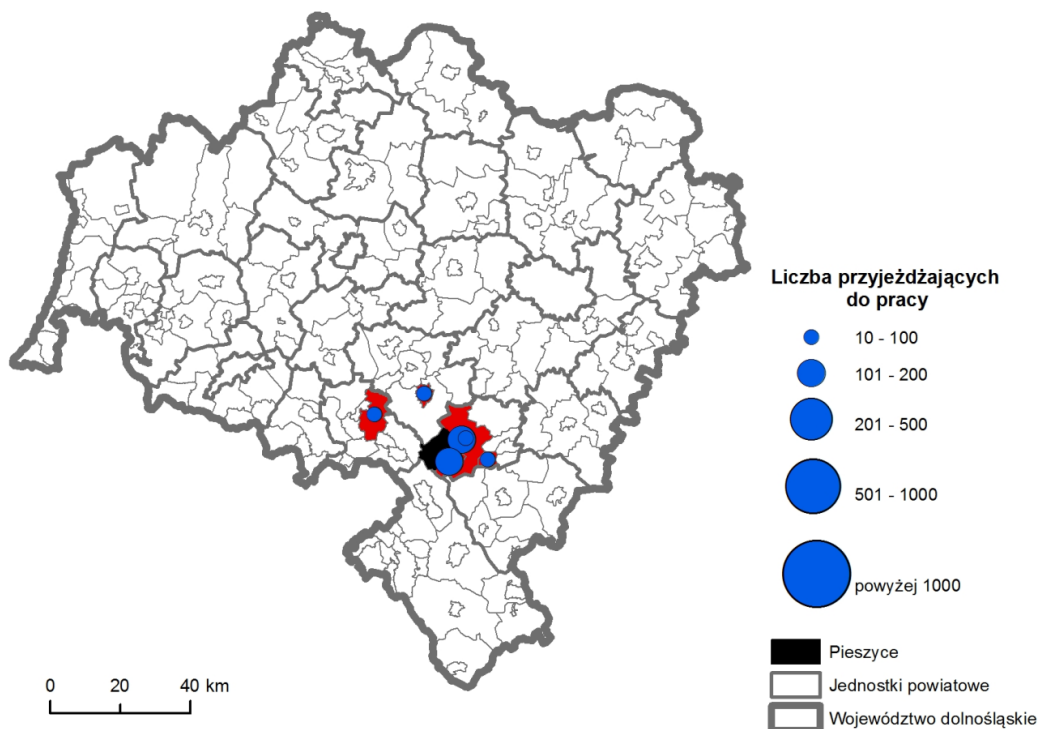
Tabela 52. Liczba i kierunki wyjazdów do pracy z gminy Piława Górna

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób wyjeżdżających
1	Bielawa	Dzierżoniowski	25
2	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	316
3	Pieszycy	Dzierżoniowski	15
4	Gmina wiejska Dzierżoniów	Dzierżoniowski	37
5	Niemcza	Dzierżoniowski	51
6	Wałbrzych	M. Wałbrzych	11
7	Kobierzyce	Wrocławski	180
8	Wrocław	M. Wrocław	89
9	Ząbkowice Śląskie	Ząbkowicki	23
SUMA			747

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

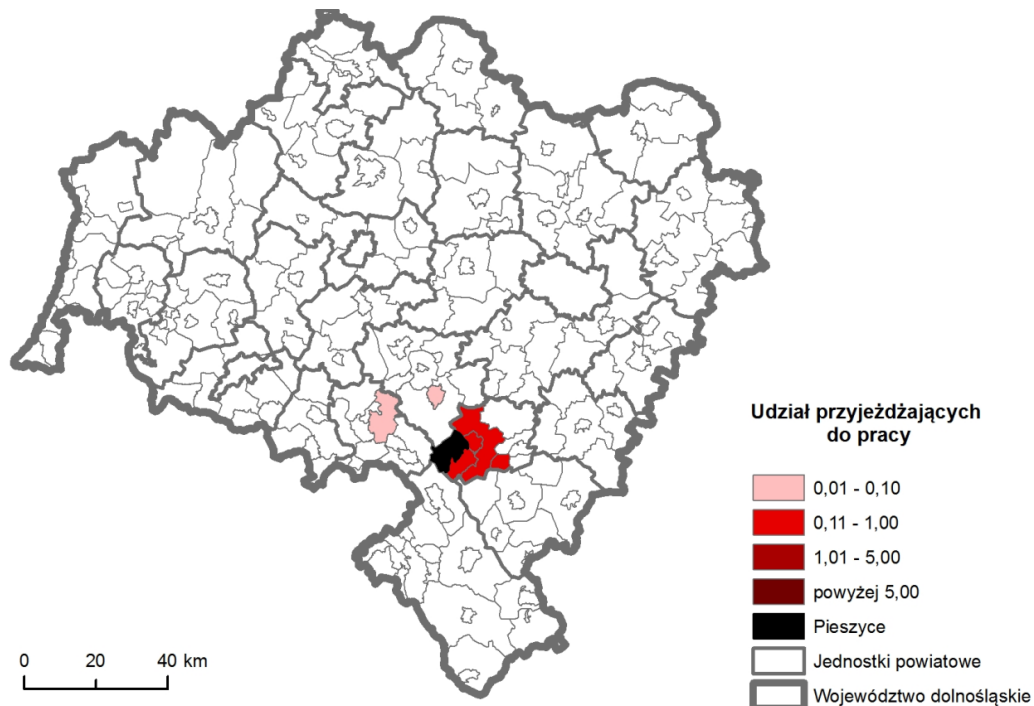
Pieszyce

Rycina 48. Liczba osób przyjeżdżających do pracy do gminy Pieszyce wg gmin.

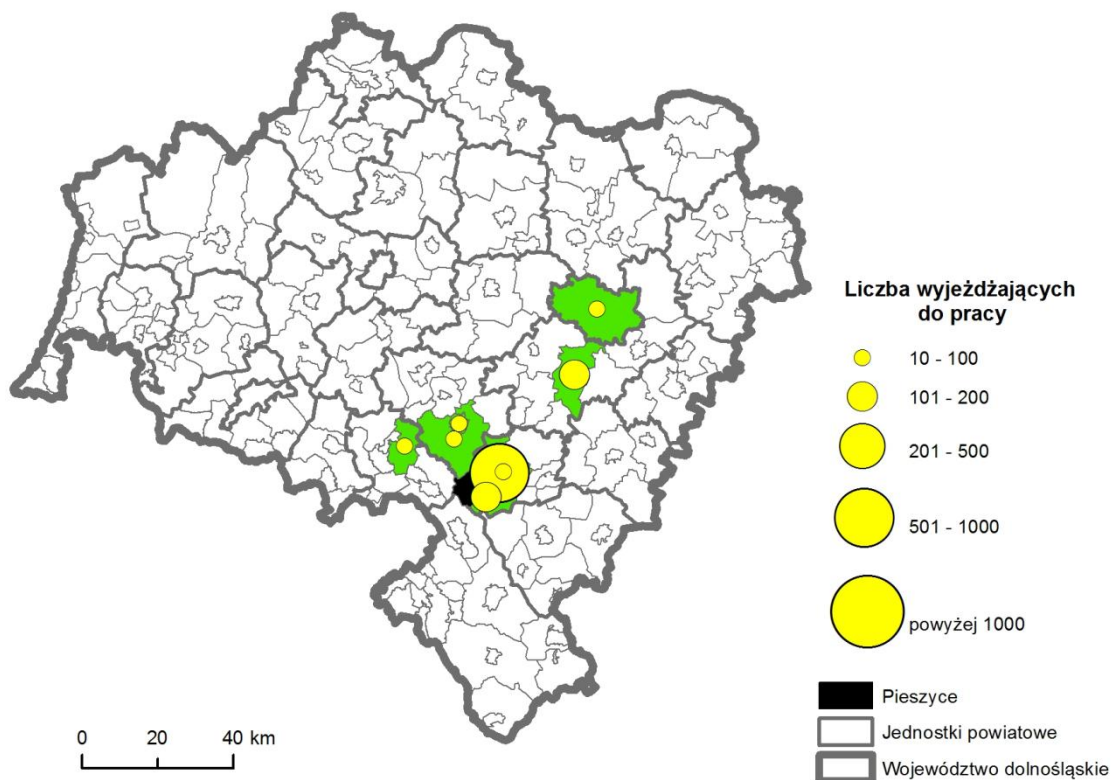
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 49. Udział przyjeżdżających do pracy do gminy Pieszyce w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

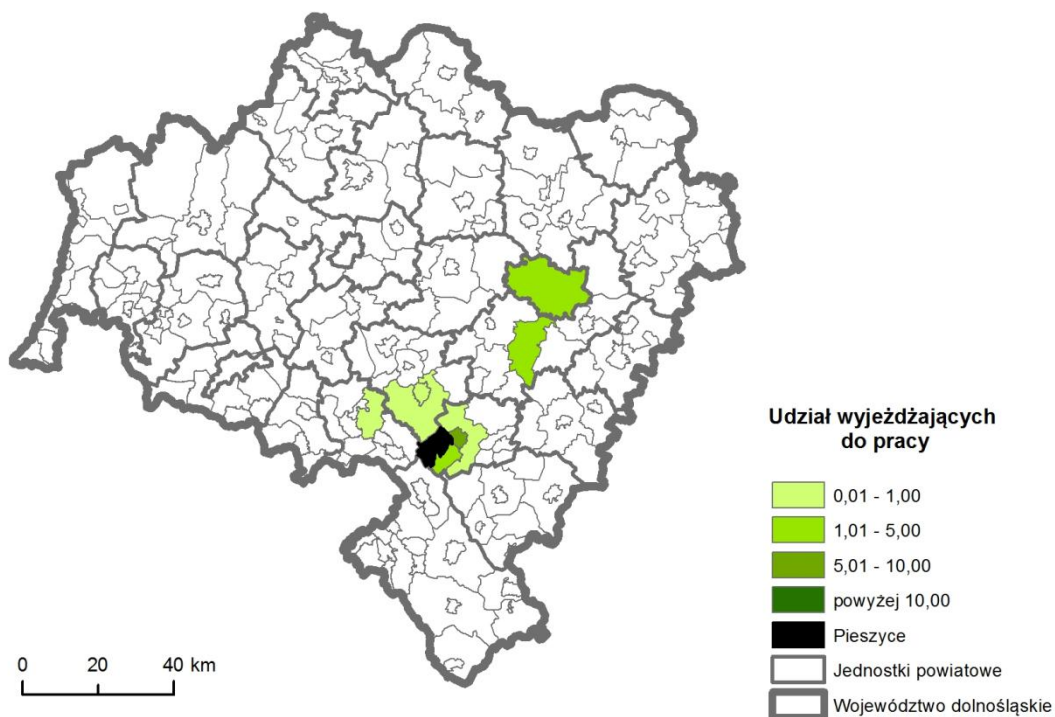
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 50. Liczba osób wyjeżdżających do pracy z gminy Pieszyce wg gmin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 51. Udział wyjeżdżających do pracy z gminy Pieszyce w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Tabela 53. Liczba i kierunki przyjazdów do pracy do gminy Pieszyce

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	161
2	Bielawa	Dzierżoniowski	159
3	Gmina wiejska Dzierżoniów	Dzierżoniowski	33
4	Świdnica	Świdnicki	16
5	Piława Górna	Dzierżoniowski	15
6	Wałbrzych	m. Wałbrzych	11
SUMA			394

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

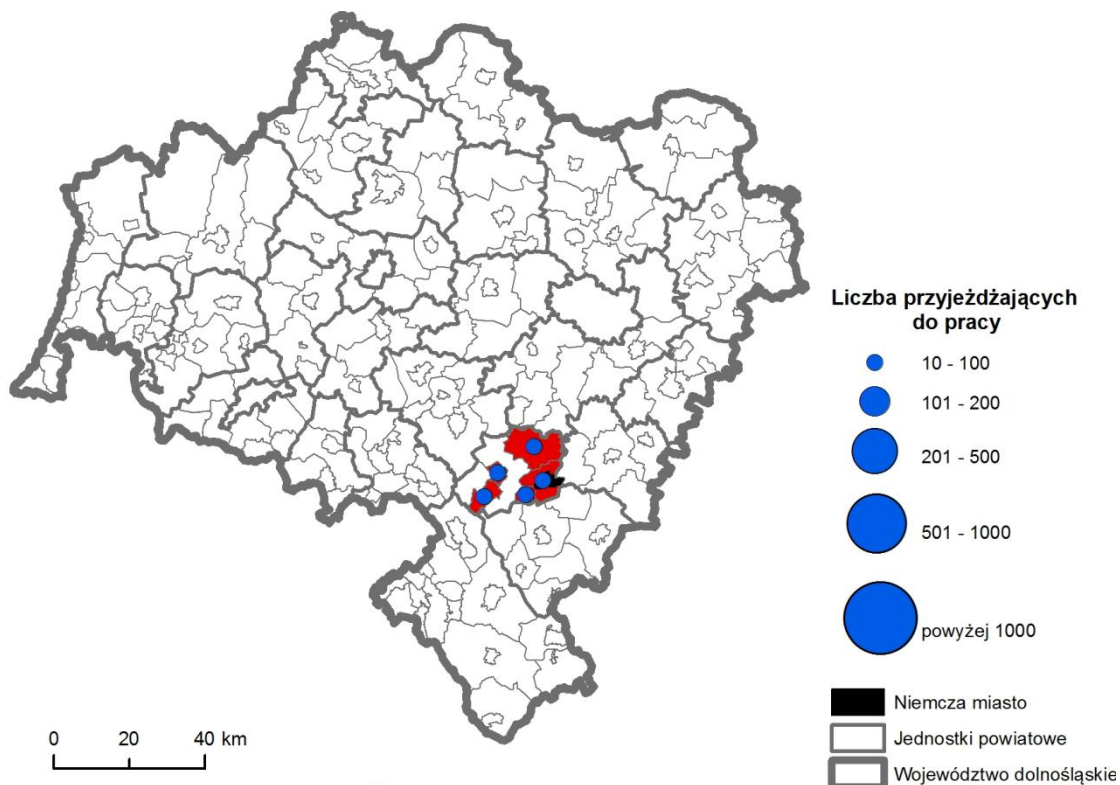
Tabela 54. Liczba i kierunki wyjazdów do pracy z gminy Pieszyce

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób wyjeżdżających
1	Miasto Dzierżoniów		563
2	Bielawa		113
3	Kobierzyce		105
4	Wrocław		94
5	Świebodzice		48
6	Wałbrzych		17
7	Gmina wiejska Dzierżoniów		12
8	Świdnica		10
SUMA			962

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

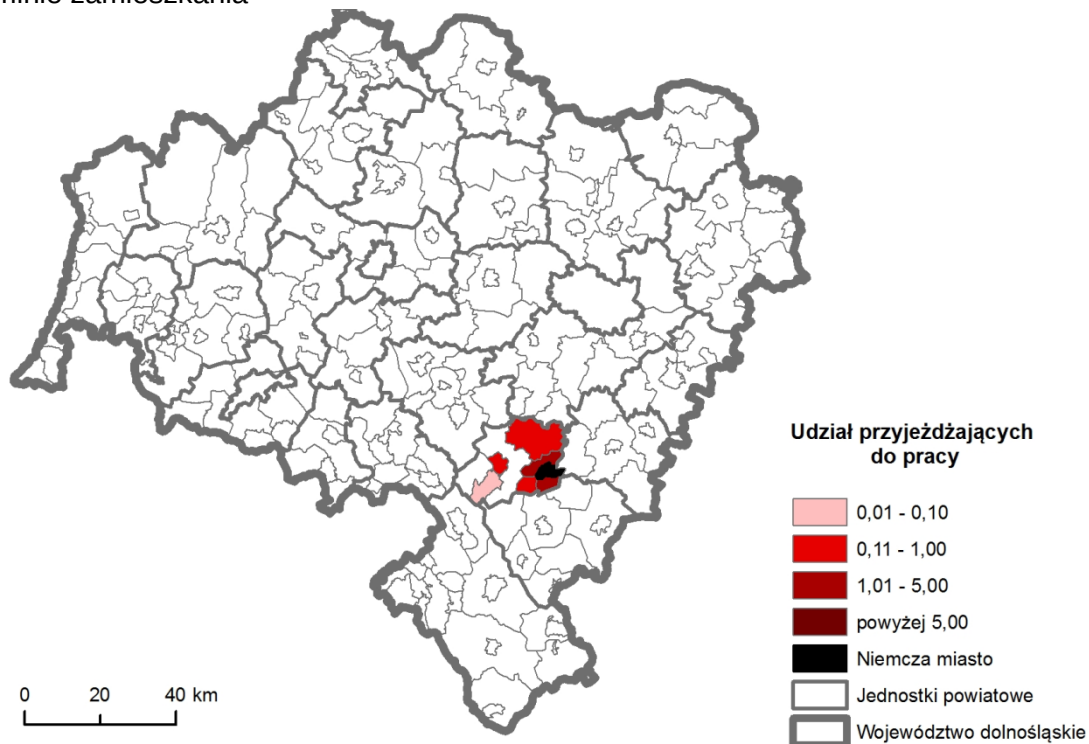
Niemcza (miasto)

Rycina 52. Liczba osób przyjeżdżających do pracy do miasta Niemcza wg gmin

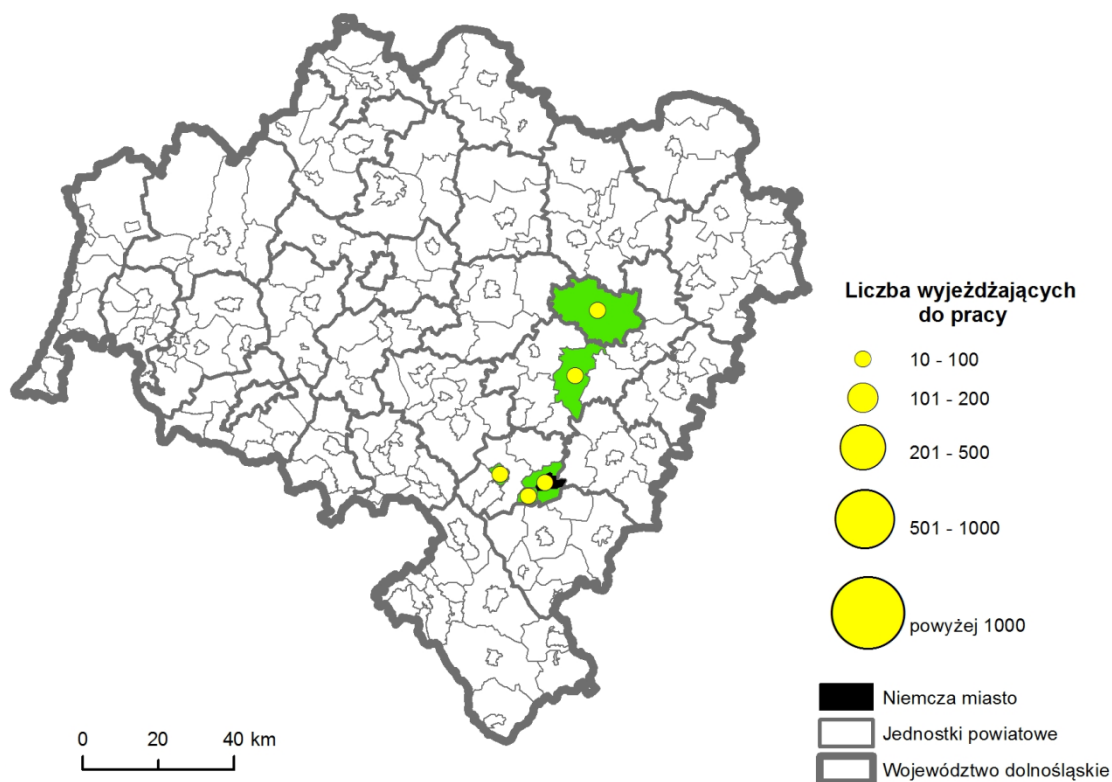
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 53. Udział przyjeżdżających do pracy do miasta Niemcza w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania

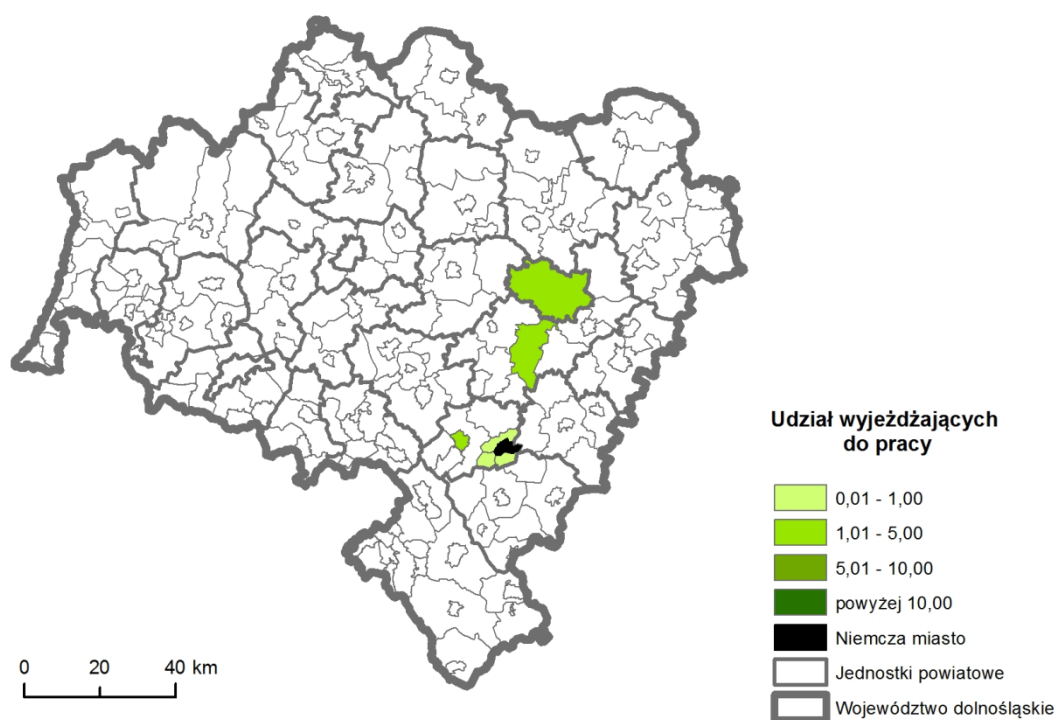
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 54. Liczba osób wyjeżdżających do pracy z miasta Niemcza wg gmin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 55. Udział wyjeżdżających do pracy z miasta Niemcza w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Tabela 55. Liczba i kierunki przyjazdów do pracy do miasta Niemcza

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Niemcza (obszar wiejski)	Dzierżoniowski	61
2	Piława Górna	Dzierżoniowski	39
3	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	26
4	Bielawa	Dzierżoniowski	12
5	Łagiewniki	Dzierżoniowski	11
SUMA			149

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

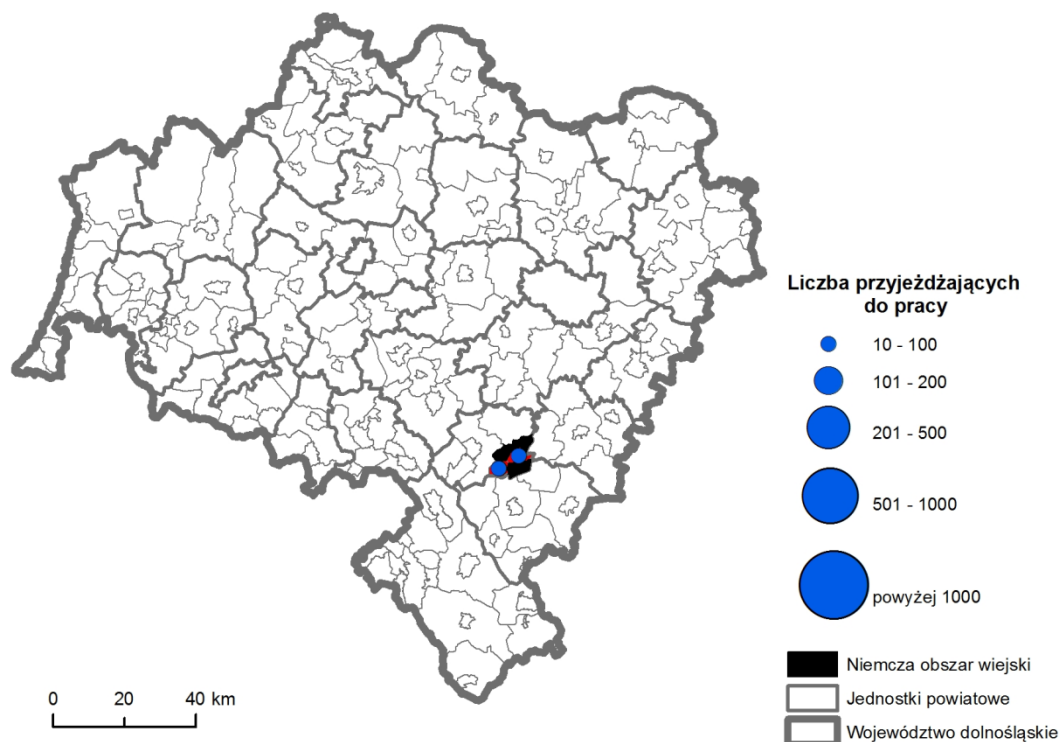
Tabela 56. Liczba i kierunki wyjazdów do pracy z miasta Niemcza

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Kobierzyce	Wrocławski	99
2	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	75
3	Wrocław	m. Wrocław	72
4	Niemcza (obszar wiejski)	Dzierżoniowski	16
5	Piława Górna	Dzierżoniowski	10
SUMA			149

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

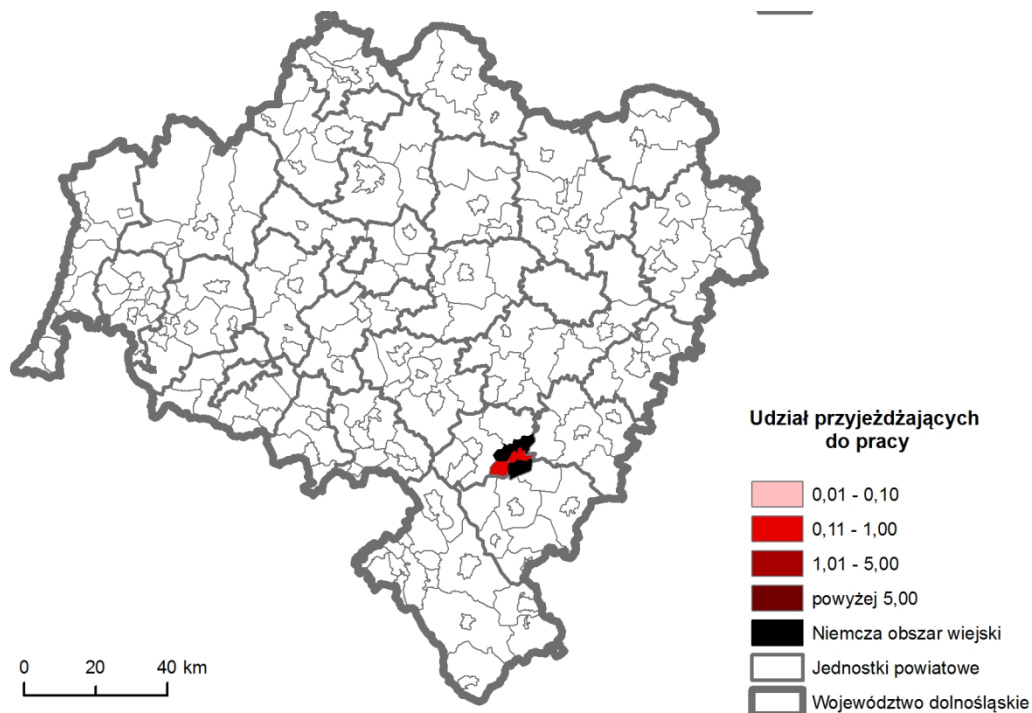
Niemcza (obszar wiejski)

Rycina 56. Liczba osób przyjeżdżających do pracy do gminy Niemcza wg gmin.

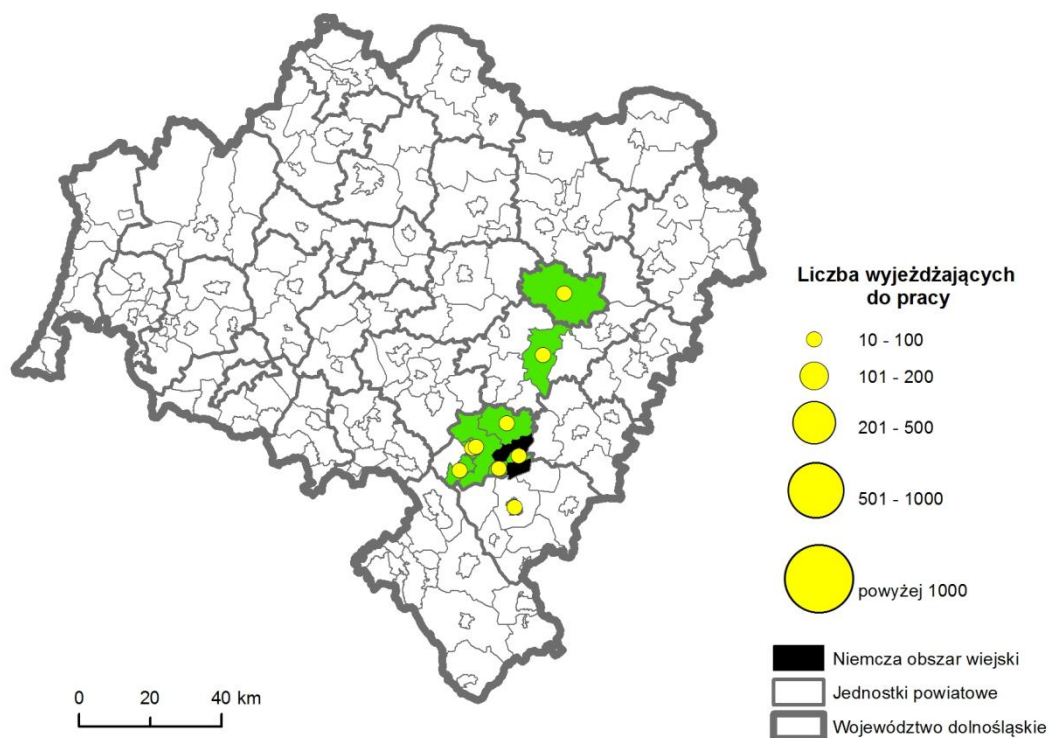
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 57. Udział przyjeżdżających do pracy do gminy Niemcza w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

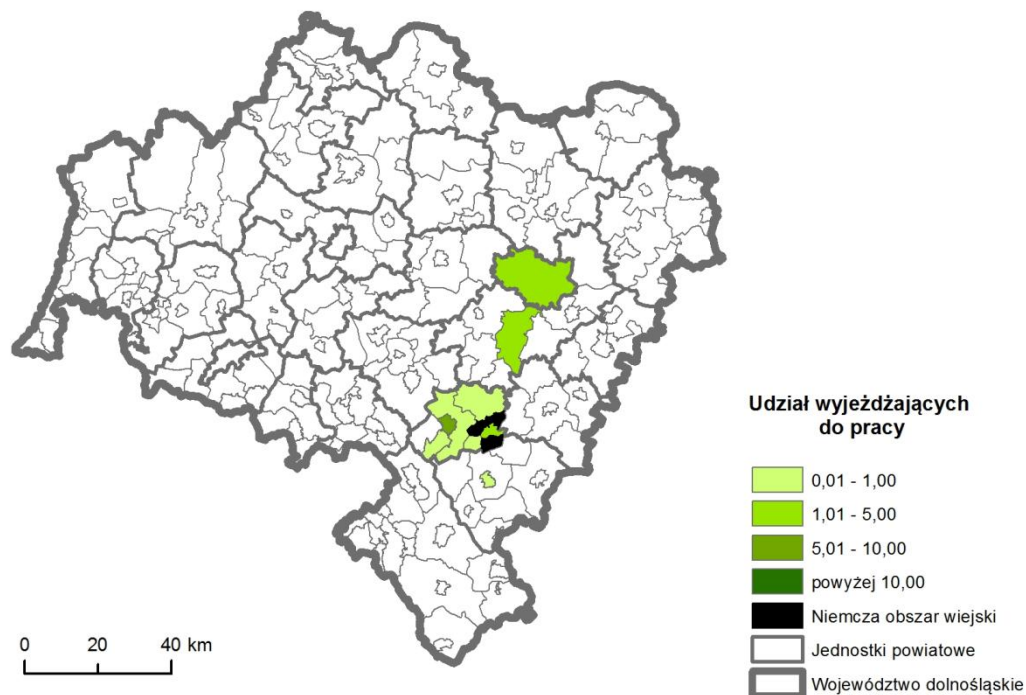
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 58. Liczba osób wyjeżdżających do pracy z gminy Niemcza wg gmin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Rycina 59. Udział wyjeżdżających do pracy z gminy Niemcza w liczbie zatrudnionych w gminie zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Tabela 57. Liczba i kierunki przyjazdów do pracy do gminy Niemcza

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Piława Górna		12
2	Niemcza (obszar miejski)		16
SUMA			28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Tabela 58. Liczba i kierunki wyjazdów do pracy z gminy Niemcza

Lp.	Gmina	Powiat	Liczba osób przyjeżdżających
1	Miasto Dzierżoniów	Dzierżoniowski	100
2	Kobierzyce	Wrocławski	67
3	Wrocław	m. Wrocław	64
4	Niemcza (obszar miejski)	Dzierżoniowski	61
5	Ząbkowice Śląskie	Ząbkowicki	18
6	Bielawa	Dzierżoniowski	18
7	Piława Górna	Dzierżoniowski	13
8	Gmina Dzierżoniów	Dzierżoniowski	11
SUMA			362

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011

Spis dokumentów:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020
- Informacja o programach Europejskiej Współpracy Terytorialnej na lata 2014-2020
(http://www.ewt.gov.pl/2014_2020/Strony/glowna.aspx?strona=1&zakladka=2)
- Ustawa z dn. 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – zmiana na t. j. Dz. U. z 2015 roku poz. 149 z późn. zm.
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593 z późn. zm.)
- informacje ze strony internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej - <http://www.mpips.gov.pl/>
- informacje ze strony internetowej Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju - <http://www.mir.gov.pl/Strony/glowna.aspx>
- informacje ze strony internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego - <http://www.umwd.dolnyslask.pl/>
- informacje ze strony internetowej Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy - <http://www.dwup.pl/>
- informacje ze strony internetowej Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej - <http://www.dops.wroc.pl/>
- informacje ze strony internetowej Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie - <http://www.pupdzierzoniow.pl/>
- informacje ze strony internetowej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - <http://www.pfron.org.pl/>
- Hanna Godlewska-Majkowska, Metodyka parametryzacji atrakcyjności inwestycyjnej regionów - http://www.caril.edu.pl/wp-content/uploads/Metoda_-_pomiaru_atrakcyjnosci_inwestycyjnej-_regionow.pdf